

سياسي جگړې

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې

Ketabton.com

سیاسي جگړې

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې

چاپکال: ۱۳۹۸ ل / ۲۰۲۰ ز

خپزندوي: جمال ناصر اصولي

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

دیزاین: سپین سهار

چاپځی: اسد دانش مطبعه - کابل / ۰۷۸۸۰۴۲۸۲۱

نيولیک

۵	د فکر او عمل لاروی
۷	څو خبرې
۱۰	له مخالفينو سره د سولې خبرې
۱۳	د ثور د اوومې او په افغانستان کې د اوسنۍ روسيې نقش
۱۷	د افغانستان سوله او پاکستان
۱۹	د امريکا او طالبانو تر منځ اړيکې
۳۰	د امريکا او افغانستان امنيتي تړون
۳۴	امريکا ولې پر پاکستان فشار نه راوړي
۴۵	پر پاکستان د امريکا د مرستو بندول
۶۳	د کندز ناسم وضعیت
۷۱	پر پاکستان د امريکا فشار
۷۹	د افغانستان او پاکستان د سولې دويم پړاو

- له امریکا څخه پر پاکستان د نور فشار غوښتنه ۸۹
- د امریکا له نوي دولت سره د کابل اړیکې ۱۰۰
- د ډیورنډ فرضي کرښه ۱۱۲
- د ملا اختر محمد منصور وژنه ۱۲۲
- د ملي يووالي حکومت په اړه د جان کېري خوشبیني ۱۳۳
- په لندن کې د افغانستان، پاکستان او برېتانيا غونډه ۱۴۳
- پنځم ستون ۱۵۰
- د طالبانو نوی مشر ملا هییت الله ۱۵۲
- یو سوله ییز افغانستان د پاکستان په ګټه دی ۱۶۴
- د ټاکنو په کمیسیون کې اصلاحات ۱۷۷
- د الکترونیکي تذکرو بحث ۱۸۴
- له اداري فساد بډو یا رشوت سره مبارزه ۱۹۳
- د طالبانو د حملو ډېروالی او د جگړې نوی فصل ۲۰۶
- په افغانستان کې د مجازاتو قانون ولې نه پلي کېږي ۲۱۷
- د کندز ښار د سقوط پایلې ۲۲۹

د فکر او عمل لاروی

ښاغلی اصولی پر داسې مهال وزېږېد چې په وطن کې د جگړې د توپان لمبې ايله پيل شوې وې، په ۱۳۵۹ ل کال د خوست د ټيپوولسوالۍ د دره گي په کلي کې د ولسي جرگې د پخواني استازي نوروز اصولي د کاله څراغ شو. د ځوانۍ پيل يې د هېواد په غېږه کې و، خو د هېواد ناخوالو د وطن مور له غېږې بې برخې کړ. کلونه کلونه يې په روسيه او انگلستان کې تېر کړل خو د زړه هره درزا يې د وطن له حالاتو سره غوټه وه. د وطن وياړلې خو له جنگونو او ننگونو خونړۍ غېږه يې د ځان لپاره بسيا وگڼله بېرته راستون شو او په ډاډه زړه يې گامونه واخيستل.

د اصولي کورنۍ له اړه د خلکو د ناستې ولاړې ځای و. تصميمونه به نيول کېدل او گامونه به اخيستل کېدل، اصولي شپه ورځ په داسې يوه ډېره او يوه مرکز رالوی شو، چې معيار يې وطن، پښتونولي او مېلمه پالنه ده، ځکه خو پر ده د خپلو اسلافو سيوره غوړېدل د حيرانتيا وړ نه ده.

اصولي اشنا سپړی دی. د جرگې مرکې ملگری دی او د وطن او ولس په باب د اندېښنو او مسلو د راسپړلو او تحليلولو سپړی دی. له يوې خوا که د ژبو او ادبياتو ماسټر دی نو له بلې خوا د وطن د تحليل او ارزونې او د ملي دريځ خپلولو سر لاری هم دی. په کتابونو کې شعرونه او نثرونه خپروي، د (پرديسۍ تروږمي) يې د شعرونو ټولگه ده، په غونډو کې ويناوې کوي او په ټلوېزيونونو او راډيوگانو کې شعرونه او نقدونه اوروي. د وطن سياسي

حالات هم ارزوي او نظر يې کره او پوره وي، ځکه خو دده ملي دريځ د ټول ولس دريځ گرځېدلی او دی يې په خپل ولس او خلکو لا ډېر گران کړی دی.

د جمال ناصر اصولي مجلس او ناسته ولاړه د وطن او ولس د مينې يو خوږ گډون دی، چې يوازې د فن او هنر خاوندان يې په خوند پوهيږي او دی په انديالو ځوانانو لاپسې گرانوي او درنوي.

دا ټولگه د اصولي صيب د سياسي، ټولنيزو او ملي بحثونو يو نچور دی، چې دده د هېوادني او ملي دريځ پته ترې ډېره ښه لگېدی شي. دده غږ رسا دی او د ټولو دی، ځکه خو دده ياران ورسره په جیگه غاړه په دې نظر دي، چې وايي:

بې حسه بې سواده دی، په شل ځايه تقسيم دی

خو څه وکړم همدغه مې ولس دی زما خوښ دی

د اصولي د ملي فکر د ملگرتيا لاره دې همداسې ودانه وي!!

د خدای ښه دي

محمد داود وفا

جلال اباد

۱۰/۱۰/۲۰۱۹

خو خبرې

د لوی او بخښونکي خدای (ج) په نامه!

نولس کاله کيږي، چې په گران هېواد کې د بیان آزادي رغېدلې او پیاوړې شوې ده. هغه هېوادونه، چې د بیان آزادي نه لري، د خلکو خولې یې ور تړلې دي، دوی د خپلو نظرونو او اندونو د بیان څخه محروم شوي دي. په داسې هېواد کې چې ژبې نه شي غږېدای، اند او نظر له ستوني یا د مری نیول شوي وي، کله هم ولس د زړه خبره نه شي کولای او د هېواد سیاست، ولسي ستونزې، ملي بنسټونه په ټوله کې په حکومت پسې اړوند پدیدې د روښانه گهیځ څرک نه ویني. همدا راز هلته ډیکتاتورې حاکمه وي، که ولس په سترگو څه ویني هم د ویلو جرئت یې نه لري.

له مؤقتې ادارې را په دېخوا د حکومت یوه لاسته راوړنه د بیان آزادي شمېرل کېږي. زه او هر د نظر خاوند خپل اند په آزاد ډول په رسنیو او خواله رسنیو کې ویلی شي. له دې ازادۍ څخه په گټه اخیستلو سره ما هم وغوښتل، چې زما ځینې سیاسي مرکو ته د کتاب بڼه ورکړم. په گران هېواد کې مې تر اوسه داسې کوم کتاب تر سترگو شوی نه دی یا تر ما نه دی رسېدلی، چې له رسنیو سره شوې مرکې یې د کتاب په شکل چاپ وي. ما وانگېرله، چې خپلې مرکې را ټولې، وار په وار یې چاپ کړم، تر څو د نثر په

ښه هم مینه‌وال وکولای شي ترې برخمن شي.

ددې کار گټه به دا وي، چې له تصويروي او غږيزو رسنيو سره په مختلفو ورځو، اونيو، مياشتو او کلونو کې شوې مرکې به خوندي او د مختلفو موضوعاتو اړوند حقايق به د تاريخ پاڼو ته وسپارل شي، تر څو نور ليکوالان او تاريخ‌ښوونکي ترې گټه واخلي. هره خپرونه د يوې ځانگړې موضوع په اړه جوړه شوې ده، چې سياسي يا گړدي مېزونه هم ورته ويلی شو. په هر سياسي مېز کې له دوو نيولې تر څلورو کسانو گډون لري. هر د نظر خاوند -چې وياندويان يا رسنۍ يې د سياسي کارپوه په نوم نوموي- له خپله فکره په يوه موضوع بحث کوي، شني يې او وياند ترې په هره موضوع کې بېلابېلې پوښتنې کوي.

ما هڅه کړې، چې د مېز په جريان کې تر ډېره خپلې خبرې را واخلم، خو د هغو دوستانو خبرې مې هم را اخيستې دي، چې زما له خبرو سره يا متضادې او يا تړاو لري.

ددغو خپرونو يا مرکو ډېری منځپانگه د گاونډيو هېوادونو په دوه مخو سياستونو، جگړې، سولې، کورنيو ستونزو او بېلا بېلو نورو مسئلو را څرخي.

په هېواد کې د بيان آزادۍ د ښېگړو تر څنگ يوه بدگړه دا هم ده، چې هر څوک هر څه ويلی شي، هېڅ سرې کرښې او چوکاټونه موجود نه دي. په ډېرو رسنيو کې ځينې په نوم کارپوهان د ملي گټو، ځمکنۍ بشپړتيا، ملي اتلانو، د هېواد بيرغ او په لويه کې په افغانستان خپل ککر لستونې مري، خو څوک ترې هډو پوښتنه هم نه کوي. ددې لپاره چې دا ډول نا افغانه خلک د عدالت مېز ته را کش شي، پکار ده، چې لکه په نوره دنيا کې ورته قوانين وضعه شي، تر څو وپوښتل شي، چې د کومو لاسوندونو پر بنسټ يې

دا ډول مضرې او د هېواد پر ضد څرگندونې کړې دي.

د رسنيو د څار لپاره دې يوه وړه تشکيله اداره جوړه شي، تر څو د بيان د آزادۍ څخه د سوء استفاده کوونکو مغرضو اشخاصو لپاره پر مخ خپېره وي. دلته ځينې رسنۍ هم بې باکه او د ملي گټو پر ضد، خپرونې کوي. حکومت يې په مقابل کې پوره خوله تړلې او پر وړاندې يې هېڅ ډول حرکت نه لري. د هېواد ملي گټو ته په کتو سره پکار ده، چې د قانون له مخې ورته سرې کړنې په گوته شي، تر څو مو د داسې مواردو مخه نيولې وي.

درناوی

جمال ناصر اصولي

۱

له مخالفينو سره د سولې خبرې

سيد سلیمان آشنا: ولسمشر غني د دولت له وسله‌والو مخالفينو غوښتي چې د سولې بين‌الافغاني خبرو ته حاضر شي. په دې اړه له کابل د سياسي څېړونکي جمال ناصر اصولي نظر اخلو.

اصولي صاحب! ولسمشر غني مخکې هم ويلي و چې په افغانستان کې به د سولې د ټينګښت لپاره له پاکستان سره خبرې کوي او په نننۍ وينا کې يې په بين‌الافغاني خبرو ټينګار وکړ. آيا په دې ستراتيژۍ کې کوم بدلون راغلی، که څنگه؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه. دا چې موږ له پاکستان سره د سولې خبرې وکړو، يا طالبان وايي چې بايد له امريکا سره خبرې وشي. ښه به دا وي چې افغانان پخپلو کې سره کېني او د يو بل خبرې واورې. ګټه به يې دا وي چې دا خبرې به افغانان له يو بل سره نږدې کړي، ځکه هر څومره چې درېيمګړی په دغو خبرو کې داخل شي، د سولې پر خبرو لا ډېر منفي تاثير کوي. لکه څنگه چې پاکستان څو ځلې په دغو خبرو کې درېيمګړی شو، خو سمه پايله يې نه ده ورکړې. ځکه چې هغوی خپلې موخې لرلې او دغه موخې يې د سولې په خبرو کې ځای پر ځای کړې وې.

د دې لپاره چې د بهرنیو اغراض ورڅخه وایستل شي، نو اړینه ده چې طالبان د افغانستان له اسلامي جمهوریت سره کېني او بحثونه وکړي. موږ د دغو خبرو د بريالۍ اومثبتې پایلې په هیله یو.

سید سلیمان آشنا: یعنې تاسو فکر کوئ چې وسله وال مخالفین به د بهرنیو له منځګړیتوبه پرته خبرو ته حاضر شي؟

اصولي: تاسو پوهېږئ چې د افغانستان جګړه افغانۍ نه ده، بلکې تر شا یې ډېرې کړۍ او نور لاسونه دي. ښکاره ده چې د طالبانو او سولې په خبرو کې د هغوی د اغراضو یوځای کول ناشونی کار دی، خو افغانان باید کوشش وکړي چې هغوی له منځه وباسي او پخپل منځ کې د سولې خبرې وکړي. کېدای شي، چې د پخوا غوندې، د سولې خبرې ناکامې هم کړي، لکه چې پاکستان څو ځلې دا کار کړی او طالبان یې د سولې له مېزه لرې کړي، او اوس هم نه غواړي چې طالبان د سولې خبرو ته حاضر شي. خو ویلای شو که امریکا وغواړي چې په افغانستان کې سوله راشي، نو په پاکستان فشار راوستلای شي، او ویلای شم چې په دوو میاشتو کې به په افغانستان کې سوله راولي. که امریکا په رښتیا هم غواړي چې په افغانستان کې سوله راشي، نو د تروریزم اصلي حامی پاکستان دی او امریکا ورسره مرسته کوي. نو د افغانستان د سولې لپاره امریکا باید له پاکستان سره خپلې مرستې پرې کړي او پر پاکستان فشار راوړي چې په افغانستان کې له طالبانو سره نور مرسته ونه کړي او همداراز د داعش له تمویلولو هم لاس واخلي. په دغه صورت کې به افغانستان په یوه بشپړ سوله ییز هېواد بدل شي.

سید سلیمان آشنا: اصولي صاحب همداسې یوه هڅه له حزب اسلامي

سره وه چې خبرې او موافقه پرې وشوه، نو د موافقې په عملي کېدو کې اوس ځنډ د څه لپاره دی؟ همدارنګه آیا کېدای شي چې له حزب اسلامي سره موافقه عملي شي، خو نورې ډلې هم خبرو ته تشویق او حاضرې شي؟

اصولي: له حزب اسلامي سره د سولې د لاسلیک شوي هوکړه لیک عملي کول یو څه وخت غواړي، ځکه ځینې مسایل داسې دي چې د افغانستان د حکومت په واک کې نه دي، لکه له تور لېسته د حکمتیار صاحب د نامه ایستل، چې دغه د ملل متحد او امریکا کار دی او دېته ورته د بنديانو د خوشې کېدو موضوع چې باید په سمه توګه تفکیک کړای شي؛ هغوی چې لوی جنایي جرمونه یې کړي، باید خوشي نه کړای شي، بلکې یوازې هغه بنديان پکې آزاد شي چې له ځینو کړیو سره د سیاسي ستونزو له امله بنديان شوي دي. یعنې یو څه وخت ته ضرورت شته. د دې لپاره چې دغه پروسه بریالی کړای شي، نه یوازې به طالبان سولې ته مجبور کړي، بلکې د افغانستان د حکومت ټولو مخالفو ډلو ته – چې د دغه نظام پر وړاندې جنگېري – یوه مثبتې انگېزه ده.

سید سلیمان آشنا: څومره امکان شته چې له طالبانو سره سوله په لنډ وخت کې ښه نتیجه ورکړي.

اصولي: زما په آند څو چې امریکا او پاکستان ونه غواړي چې په افغانستان کې سوله راشي او د دغه هېواد د سولې له پروسې سره په اخلاص کار ونه کړي، تر هغې په افغانستان کې د سولې ټینګښت ناشونی دی. موږ وایو چې افغانان باید په خپلو کې سره کېني، خو د دوی تر شا همدا لاسونه دي. امریکا باید پر پاکستان فشار راوړي چې طالبان پرېږدي، څو سولې ته حاضر شي، هله به مو په خپلو کې روغه وشي، او سوله به وکړای شو.

۲

د ثور د اوومې او په افغانستان کې د اوسنۍ روسيې نقش

امريکا غږ، سيد سلیمان آشنا: اصولي صاحب په سلامونو مو هرکلی کوم! د پخواني شوري پر يرغل او د مداخلې پر عواقبو ډېر بحثونه شوي، خو پوښتنه دا ده چې مسکو نن هم له افغانستان سره د همکاريو لپاره ژمن ښکاري. داسې کوم مشترکات شته چې دواړه هېوادونه په ستراتيژيک ډول سره ملگري کولای شي؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! سلام تاسو او ټولو لیدونکو ته. روسیه په افغانستان کې له داعشه ډارېږي، فکر کوي چې که داعش په افغانستان کې کامیاب شي، نو بیا یې رښې منځنۍ آسیا ته رسېږي او له منځنۍ آسیا څخه بیا تر روسيې پورې غځېږي، او دغه ډار هم ورسره دی چې په سیمه کې شته لوی قدرتونه غواړي چې روسیه باید په یو ډول د داعش په ولکه کې ورکړي، یا د نړۍ دا لوی ناورینونه، چې له داعش او نورو ډلو سره راپیدا شوي، باید منځنۍ آسیا ته لاړ شي. روسیه د افغانستان

له حکومت سره په یو ډول همکاري کوي؛ تل یې ویلي چې موږ د افغان حکومت همکار یو او دا همکاري به مو دوامداره وي، خو د دې ترڅنگ دوی بیا له طالبانو سره هم یو ډول همکاري لري. دوی وايي چې موږ له طالبانو سره اړیکې جوړې کړې دي. نو پر دې اساس ممکن چې ځینې نظامي وسلې یې هم ورکړې وي، ځکه پوهېږي که په افغانستان کې اوسنی نظام ښکته شي، بیا طالبان راځي او طالبان هغه څوک دي چې داعش په افغانستان کې نه پرېږدي، ځکه له داعش سره په تضاد کې دي؛ ډېری وختونه سره جنگېږي هم؛ او دغو دوو ډلو د هېواد په ډېرو سیمو کې یو بل سره وژلي هم دي. له همدې امله روسیه چې په افغانستان کې یو تاریخ تاریخ هم لري، ډاډه ده چې که ناټو او امریکا په افغانستان کې ناکام شول، نو د طالبانو راتگ ممکن دی.

سید سلیمان آشنا: ډېره مننه. اصولي صاحب بله پوښتنه دا ده هغه جهادي تنظیمونه او ډلې چې پخوا یې د شوروي په ملاتړ د افغانستان د حکومت پر وړاندې جگړه کوله او ولاړ وو، نن هغوی په افغانستان کې حضور لري او حتا ځینې یې په حکومتي ادارو کې هم شتون لري او پخپله له یوې مسلحانه جگړې سره مخ شوي دي، نو اساسي پوښتنه دا ده چې ولې تل په افغانستان کې د حاکمو حکومتونو په مناسبت دغه ډول جگړو ته مشروعیت ورکول کېږي؟

اصولي: په افغانستان کې چې پخوا د روسیې شتون و، همغه وخت کله چې شوروي اتحاد یا روسیې پر افغانستان یرغل وکړ، نو په ضد یې امریکا، عربي هېوادونو او ناټو یا اروپایي هېوادونه راپورته شول او د روسیې پر ضد یې د پاکستان په مرسته مجاهدینو ته وسلې ورکړې؛ دوی یې وروزل او

د جمال ناصر اصولي مرکې او شتمې ■ ۱۵

پاکستان يې هم په يو ډول کړا کړ، خو افغان مجاهدين وروزي او تر ننه يې روزي، کومې چې د دوی پکار دي او په آرامه او ارزانه يې اخيستلای شي، خو خپلې استفادې ورڅخه وکړي. روسيه په افغانستان کې هغه څه غواړي چې دوی ته پکار دي، او غواړي هغه خطر لرې کړي چې د ځان لپاره يې احساسوي. ځکه دلته په افغانستان کې د داعش ډله هغوی ته تر ټولو لوی خطر دی.

سيد سلیمان آشنا: يعنې ستاسو برداشت دا دی چې هر هېواد که قدرت لري که يې نه لري؛ که نږدې (ګاونډی) دی که لرې، د خپلو گټو لپاره به کوشش کوي چې وجنګېږي؟ بله پوښتنه دا چې تاسو په تېره دغه زموږ نسل چې پوهېږو څه ناڅه څلوېښت کاله کېږي چې پاکستان په يو ډول سره د هغو ډلو پالنه کوي چې په افغانستان کې د نظام خلاف جنګېږي. نن هم د داسې يوې ډلې کوربه دی چې هغه د افغانستان د حکومت خلاف ده. ستاسو په آند ولس په دې هرڅه پوهېږي چې د دغو ټولو جګړو اصلي موخې څه دي؟

اصولي: اصلاً اساسي موضوع دا ده چې افغانانو ته اوس په سيمه کې خپل دښمن معلوم دی او هغه پاکستان دی. د پاکستان لپاره دا مهمه نه ده چې په افغانستان کې کفري نظام دی يا اسلامي، بلکې د دوی لپاره دا مهمه ده چې څنگه وکولای شي افغانان کړا کړي او د هغوی په واسطه دغه هېواد ړنګ کړي؛ پلونه او سړکونه يې وړان او په يوه کنډواله يې بدل کړي، خو خپلو موخو ته ورسېږي، ځکه پاکستان په سيمه کې د دغه هېواد لپاره واړه اهداف نه لري، د هغوی لوی هدف د افغانستان وړانول؛ د آسيا له نقشي څخه ايستل او يو ځل بيا د افغانستان په اور کې سوځول دي. له

بده مرغه چې موږ افغانان يې کړا کړي يو، تل مو کړا کوي او همېشه مو د خپل هېواد پر ضد جنگوي. خو موږ تر اوسه هم نه پوهېږو؛ لا هم د پرديو په غېږه کې پراته يو؛ اوس هم د پرديو مسايل اوږو او د پرديو بانک نوټونه کلدارې، ډالر او تومن کاروو، په جېبونو کې يې گرځوو او له دوی څخه يې اخلو چې خپل هېواد مو پرې ويجاړ کړو. زما په آند افغانان بايد نور پوه شي چې دلته جگړه د اسلام او کفر نه، بلکې دلته اصلاً د پاکستان او افغانستان جنگ دی چې ټول افغانان بايد پر دې پوه شي، څو د تل لپاره له جگړو لاس واخلي او هغې مرحلې ته ځان ورسوي چې افغانستان نور پرمختګ وکړي. هله به د پنجابي په گډون له ايراني او نورو سره سيالي وکړای شو.

سيد سلیمان آشنا: بالکل، ستاسو هدف همدا دی چې بايد خودکفا وو او له سيمې سره سيال واوسو. همداراز يو هراړخيز خپلواک حکومت ولرو. ډېره مننه اصولي صاحب.

۳

د افغانستان سوله او پاکستان

شمشاد: تر دې دمخه پاکستان خو ځلې د افغانستان د سولې په تړاو ځينې غونډې لرلې، خو د افغانستان د خلکو د غوښتنو مطابق پايلې يې له ځانه سره نه لرلې، په دغو وروستيو کې د پاکستان او طالبانو ترمنځ د ناستو په اړه ځينې خوښۍ له دې امله پيدا شوې چې گواکې پاکستان پر طالبانو د پام وړ اغېز لري.

اصولي: د تاريخ په اوږدو کې پاکستان صادق نه دی پاتې شوی. په تېره بيا په دې وروستۍ يوه نيمه لسيزه کې، چې له موقتې ادارې سره تر ننه په افغانستان کې ځينې حکومتونه راغلل، نه يوازې يې د افغانستان د سولې له بهير سره مرسته نه ده کړې، بلکې برعکس د افغانستان د نظام پر ضد يې ځينې نوې ډلې، لکه داعش رامنځته کړې او پخوانۍ ډلې يې غښتلې کړې دي.

شمشاد: گواکې چې په دغو وختونو کې د افغانستان د سولې په تړاو په مسکو کې ناسته ترسره شي، خو حکومت له مخکې په دې غونډه کې د طالبانو له گډون سره خپل مخالفت اعلان کړی، اوس څېړنې دا ښيي چې طالبان د افغانستان د روانې جگړې مهمه برخه ده او د افغانستان د سولې

په تړاو په هره نړیواله او سیمه ییزه ناسته کې ګډون ولري.

اصولي: د سولې په تړاو له افغانستانه بهر او هغه غونډې/ ناستې د افغانستان په ګټه نه دي چې د جګړې دواړه اړخونه پکې ګډون ونه لري. هغه غونډې چې په افغانستان کې کېږي او د جګړې دواړه اړخونه پکې ګډون لري، تر ډېره به د افغانستان په ګټه وي او د سولې له بهیر سره به مرسته وکړي. زما په آند هغه غونډې، چې اوس په مسکو، بیجنگ یا نورو هېوادونو کې جوړېږي، د افغانستان په ګټه نه شي تمامېدای، ځکه چې طالبان نور هم منزوي کوي او بله هېڅ ګټه نه لري. له همدې امله هره هغه غونډه چې د سولې په تړاو جوړېږي، طالبان باید پکې ګډون ولري.

۴

د امریکا او طالبانو تر منځ اړیکې

میرویس ستانکزی: امریکا له پخوا طالبانو سره اړیکې درلودې، د امریکایي منابعو یو تازه افشاشوی لیک دا څرگندوي چې په پاکستان کې د پرویز مشرف د واکمنۍ پر مهال هم د امریکا او طالبانو ترمنځ اړیکې وې. دا لیک په ډاگه کوي چې پرویز مشرف د امریکا او طالبانو ترمنځ وساطت کاوه او طالبان په مشخصه توګه د پاکستان د استخباراتو له مشر محمود خان سره تړلي ښودل شوي دي. همدارنګه ویل کېږي کله چې پرویز مشرف امریکایانو ته وایي چې باید مخامخ له طالبانو سره خبرې وکړي، نو طالبانو ته وایي چې دوی په واشنگټن او یو شمېر نورو هېوادونو کې د طالبانو له مشرانو سره کتلي او له یو بل سره ښې اړیکې لري.

دغه راز د دغه لیک په یوه برخه کې راځي چې امریکایان د پاکستان د استخباراتو له مشر محمود خان څخه غواړي چې داسې یوه بله ډله رامنځته شي چې د طالبانو بدیل واوسي او په یوه وخت کې هم د پاکستان ګټې خوندي وساتي او هم د امریکا. اوس اساسي موضوع دا ده چې آیا په رښتیا هم طالبانو له پیله تر دې دمه له امریکا سره اړیکې لرلې او لیدنې کتنې یې ترسره کولې؟ دویمه مسئله هم دا ده چې آیا لکه څنګه چې اوس هم د

افغانستان په برخه کې د غربي نړۍ لید د پاکستان له کړکېچه ختلی دی. آیا د طالبانو په وخت کې هم داسې کار کېده؟ د طالبانو په وخت کې د طالبانو په نیابت باندې پاکستان په تېره بیا د دغه هېواد چارواکي غږېدل، لکه څنګه چې طالبان اوس هم په دې تورن دي چې د پاکستان یوه پروژه وه او امریکا هم غوښتل په یو ډول له دوی څخه کار واخلي، خو بیا یو شمېر نارضايتونه رامنځته او د دې لامل شول چې که پاکستان ظاهره له طالبانو څخه راضي واوسي خو امریکا ډېره راضي نه برېښېده. آیا په رښتیا هم طالبان خودجوشه او یا هم د پاکستان له کړکېچه د امریکا په تمویل یو حرکت دی.

بله مسئله هم دا چې آیا طالبانو یا امریکایانو دواړو لوریو دا منله چې له یو بل سره مستقیمې اړیکې ولري؟ بل دا چې په دې برخه کې د پرویز مشرف د واکمنۍ پر محال د پاکستان رول څه وو؟

دا موضوعات به راسره لیکوال او سیاسي شنونکی نظر محمد مطمین، د مشرانو جرګې پخوانۍ مرستیال رفیع الله گل افغان، او د سیاسي چارو شنونکی جمال ناصر اصولي وڅېړي.

اصولي صاحب په داسې اساسي شرایطو کې د دې ډول خبرونو او لیکنو خپرول، یا دا چې د مطمین صاحب په باور باید داسې هڅه وشي چې معتدل او افراطي طالبان سره بېل شي د طالبانو په منځ کې انشعاب رامنځته شي او بیا تر هغې وروسته ترې ګټه اخیستنه وشي، په رښتیا هم آیا CIA او ISI دا هڅه کوله او یا دا د هغوی خپل پلان و؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! ټولو ګډونوالو او لیدونکو ته سلامونه وړاندې کوم. که څه هم زموږ بحث پر طالبانو دی، خو له دې

مخکې، چا چې په افغانستان کې حکومت کاوه د هغه یادونه به وکړو. کله چې په افغانستان کې کمونېستي رژیم واک ته ورسېد. پر دې موږ پوهېږو چې د دوی بنسټ او سرچینه له کومه ځایه وه، له روس څخه تجهیزات بدل. مجاهدين هم مالوم وو، چې له کومه تجهیزات بدل؟ که هغوی له روسه تجهیزات بدل، مجاهدين له پاکستان، امریکا، عربو او نورو لخوا تجهیزات بدل او افغانستان یې وړانواوه، یوه خوا کمونستانو او بله خوا مجاهدينو افغانستان وړانواوه، دلته د اسلام او د کفر په نامه جنگ تر هغه حده پورې و چې بیا روسان ووتل او بیا له هغې وروسته مجاهدين په خپلو کې سره ولوبدل او افغانستان یې وړان کړ، په داسې حال کې چې دلته کوم جهاد هم موجود نه و. راځو دېته چې چا تجهیزاتول؟ څوک وو؟ همدا پاکستان او CIA وو. کله چې د افغانستان خلک له دغو ډلو څخه ډېر ستړي شول؛ عزت، ناموس، مال او هرڅه یې له واکه ووتل؛ خپل وطن یې په خپل واک کې نه و؛ هېواد یې د پردیو واک ته ولوېد، نو امریکا په دې نوره هم ووېرېده چې حالت دلته نور هم خرابېږي او دا سیمه له ژوندکولو څخه وځي، له همدې امله یې طالبان رامنځته کړل. کله چې افغانانو په لومړیو وختونو کې طالبان ولیدل، ډېر ورته خوشحاله وو. په ډېرو ولایتونو کې له دوی سره جنگونه ونه شول او کابل یې هم پرته له جنگه ونیو. همدارنگه پکتیا، ننگرهار او ډېرو نورو ولایتونو ته پرته له جگړې راغلل. یوازې په یوه لیک به یې ولایتونه ورته خوشې کړل. علت یې څه و؟ علت یې دا و چې خلک له مجاهدينو څخه ستړي شوي وو. د طالبانو، د کمونستانو او د مجاهدينو پروژ، دا ټولې هغه پروژې وې چې بهرنیو پر موږ تېلې وې.

دغه راز روسانو یا شورویانو زموږ هېواد ته یوه بدله ډیموکراسي راوړه؛ چې افغاني نه وه. د مجاهدينو راتگ او د دوی افراطي بڼه هم رښتیني اسلام

نه و او طالبان په هماغه ډول له افراطه خالي نه وو.

ستانکزی: له دغو خودجوشه حرکتونو څخه هم دا تمه نه شي کېدای؛ البته که هر ډول نظام وي. دغه نظام خو اوس هم خودجوشه نه دی؛ نه طالبان وو، نه مجاهدین. هغه هم په داسې وروسته پاتې هېواد کې. اوس پوښتنه دا ده چې څوک په رښتینې توګه له پيله تر پایه یوه پروژه وه او د پردیو افکارو له پاره یې کاوه؟ د مطمین صاحب په آند چې طالب خپله یو فکر و. خو بل نظر دا دی چې طالب له پيله یوه پروژه وه چې پاکستان او امریکا ورته فکر ورکاوه.

اصولي: گورئ، یوه پدیده چې له کومه ځایه سرچینه اخلي پکار ده چې هغه ځای ته صادقه واوسي. نو دغو نورو ډلو، چې له کومه ځایه سرچینه اخیستې وه، له هغو مرجع گانو سره یې خیانت ونه کړ او دغه هېواد یې تر آخره وران کړ. طالبان هم همداسې یوه پروژه وه. مګر دا چې امریکا نور په دغو اواخرو کې د طالبانو شتون ګټور حس نه کړ؛ په آسانی سره یې نه شواى راټولولې، ځکه دوی یې د یوه لوی ځواک په توګه رامنځته کړي وو، نو له همدې امله یې له دغه ځایه په زور وایستل. د طالبانو اوسنۍ پروژه هم د انګلیستان په ګډون د ISI او CIA ده. همدغه هېوادونه یې په افغانستان کې مرستندوی دي او تجهیزات ورکوي. که له ځانه وپوښتو چې طالبان له کومه ځایه تجهیزات ترلاسه کوي، ځواب به مو یوازې همدغه هېوادونه وي. یو وخت به چې طالبان کوم ولایت ته راغلل، نو په کلیو کې به یې خیراتونه او چندې ټولولې، څو د هغه ولایت ولسوالۍ پرې وساتي. یعنې د دوی اوايلو ته په کتو، دغو غریبو طالبانو ته اوس دا پیسې او وسلې له کومه ځایه راځي.

ستانکزی: مطمین صاحب، لکه څنگه چې وویل شول طالبان یوه پروژه ده، یو دلیل یې هم دا دی چې کله کله چارواکي، امریکایان یا پاکستانیان مطبوعاتو ته داسې کاذبې ویناوې کوي چې ممکن ځانگړې موخې ولري، خو په ځینو لیکونو کې یې ځینې حقایق هم افشا کېږي. د لیک په یوه برخه کې راځي چې امریکایان پرویز مشرف ته په څغرده وایي؛ موږ پر دې ډېر تاسف کوو چې تر ټولو ښه ملگری مو تر ټولو لوی دښمن دی او دا د امریکا او پاکستان د اړیکو تر ټولو سخته برخه ښیي. نو آیا دا هرڅه د دې ښکارندويي نه کوي چې طالبان یوه پروژه ده؟

مطمین: گوری، ټول پوهېږو کله چې مجاهدینو حکومت ونيو، نو امریکا نه غوښتل چې هغه افراطي مجاهدین یا افراطي کمونستان په واک کې پاتې شي. وروسته رباني د حکومت مشر شو. او که چېرې امریکا غوښتي وای، نو کولای یې شول چې رباني له حکومته لرې کړي. کله چې امریکا مجبورېږي چې هغه سیاف او مجاهدین، چې امریکا یې د ورکېدو په هڅه کې وه یا هغه کمونستان چې امریکایان یې مخالف وو، بېرته د خپل پیاده پوځ په توګه پر طالبانو رامنځته کړي. نو بیا پوښتنه دلته پیدا کېږي، کله چې امریکا مجبورېږي هغه دښمن، چې واک به یې نه ورکاوه، ولې یې واخیست او د طالب پر وړاندې یې وجنګاوه. او که طالب د چا غلام و، دا نورې ډلې خو پوهېدې، مګر دوی ولې د امریکا لپاره قربانۍ ورکولې؟ او دلته چې په زرګونو امریکایان مړه شول، د دغو ټولو باوجود څنگه ویلای شو چې طالبان د امریکا تر فشار لاندې راتلای شوی؟

ستانکزی: که موږ په روښانه توګه پوه کړو؛ آیا دغه څه چې افشا شوي، واقعیتونه دي؟

مطمئن: زما په نظر طالبان د CIA يا ISI غلامان بلل، له دوی سره یو ډول خیانت دی، ځکه په دې برخه کې موږ کوم ښکاره ثبوت نه لرو.

ستانکزی: هغه څه چې د یادونې وړ دي، دا چې تاسو د ملا عبدالسلام ضعیف د کتاب یادونه وکړه، ما دغه کتاب نه دی لوستلی، خو په یوه پراگراف کې مې یې په یوه ځای کې د محمود خان د راتګ توضیحات لوستي، چې دا تر ډېره د دې ښکارندويي کوي چې یو څه ضرور شته. ولې دومره نږدې تقرب، هغه هم د پاکستان د استخباراتو له رییس سره؟

مطمئن: گورئ اسامه بن لادن موږ ټول پېژنو، چې په ننگرهار کې اوسېده. هغه مهال چې زه د کابل پوهنتون محصل وم، هلته به طالبانو آزادانه خبرې کولې او ویل یې چې اسامه به له طالبانو دومره وېره لرله چې که طالبان ننگرهار ونیسي، نو لومړی سړی به هغه وي چې د CIA په لاس به یې ورکوي. گورئ چې دا تبلیغات دومره تاثیر لري. خو بیا موږ ولیدل چې هماغه اسامه بن لادن چې امریکا به خپل لوی دښمن باله او جگړې یې ورسره کولې؛ د خلیج اوسنۍ جگړه؛ دا ټول هماغه عربان دي چې دلته د جهاد پر مهال راغلي ول، هغوی ملا محمد عمر ته بیعت کوي، اسامه خو دومره ناپوه سړی نه و چې د امریکا یا د ISI یا داسې یوه چا سره بیعت وکړي چې د هغوی تر اغېز لاندې راځي.

گورئ وایو چې افغانان ځواکمن، خپلواک او پر وطن مین خلک دي. چنگیز، مغل، انګلیس او روسانو ته یې ماتې ورکړه، نو بیا موږ ولې خپله دغه لویه جگړه او د دغه لوی ایتلاف د ماتې امتیاز امریکا یا پاکستان ته ورکړو، چې افغانستان ته راغلي او لکه د دویمې نړیوالې جگړې غوندې وو او بیا یې له طالبانو څخه ماته وخوړه. دا خو بیا داسې مانا لري، لکه روسان

انگرېزان او مغل چې هم موږ نه وي مات کړي. دلته خو داسې کړۍ دي چې غواړي د افغانانو دغه امتيازات د نورو په نامه کړي؛ پاکستان ته يې ورکړي، لکه له بده مرغه چې د جهاد په وخت کې داسې وشول.

ستانکزی: بله موضوع دا ده چې په رښتيا هم دا مسئله او دا جگړې موږ په بشپړه توګه نفې کولای نه شو، يا يې د دوی اړیکې بېخي مطلق نفې کړو.

مطمئن: لکه څنګه چې اصولي صاحب وويل زما هم ياد دي، په لومړيو وختونو کې چې طالبان زموږ په سيمو (هلمند او کندهار) کې پيدا کېدل، نو د کلي له خلکو به يې مرسته غوښته، او خلکو به هم کومک ورسره کاوه.

ستانکزی: دا چې موږ له يوې خوا امريکا خپل ستراتيژيک ملګری بولو او امنيتي تړون ورسره لرو؛ ډېری وخت يې ستاينه هم کوو او له بل لوري انتقادونه هم پرې کوو، لکه پخوانی ولسمشر حامد کرزی چې وايي، امريکا که وغواړي ډېر ژر به سوله راولي، يانې هرڅه د امريکا په کنټرول کې دي او امريکا دواړو خواوو ته ده، ټوله جگړه د امريکا تر کنټرول لاندې ده، که رښتيا هم امريکا دواړو خواوو ته وي، يو طرف ته خو په ښکاره توګه ده چې افغان حکومت تمويل او تجهيز کوي او بل لوري ته که رښتيا هم دا اوسنی ادعاوې ټول واقعيتونه واوسي. خو موږ د امريکا له دغه دوه مخي سياست سره واضح نه غږېږو، که طالبانو سره هم خبرې وکړو ګټه نه لري. که پاکستان تطبيق کوونکی وي، له هغوی سره مو خبرې هم ګټه نه لري. نو ولې دا خبرې له امريکا سره په وضاحت او صراحت نه کوي.

اصولي: ټول پوهېږو چې امريکا د افغانستان له حکومت سره مرستې کوي او هغه تجهيزوي. مګر که دا هرڅه په ژوره توګه وڅېړو، پوهېږو چې دوی

له افغان حکومت سره هم صادقانه مرستې نه دي کړي. د یوه هېواد لپاره تر ټولو مهمه موضوع د هغوی پوځ دی. امریکا راغله او په رښتیا یا دروغو سره یې افغانستان ته پوځ جوړ کړ، خو په سمه توګه یې تجهیزات نه کړ، مثلاً دوی ته یې بېکاره وسلې ورکړې؛ له روسانو څخه پاتې شوي مهمات مجاهدینو او بیا طالبانو ته په لاس ورغلل چې هغه یې ټول خراب او یا یې له منځه یوړل، همدا ډول هغه پخوانۍ وسلې یې له هېواده وایستې او په نورو یې وپلورلې. همدا راز بله مسئله د افغاني پوځ هوايي ځواک دی چې په دغو څوارلسو کلونو کې یې هم دغه هوايي ځواک جوړ نه کړو.

ستانګزۍ: خو پوښتنه همدا ده چې موږ پر دغه مېز دا تحلیل کولای شو، مګر حکومتیان ولې داسې تحلیل نه شي کولای؟ چې بیا هم په ستراتیژیکې ملګرتیا ټینګار کوي.

اصولي: همدا خبره ده کله چې دوی زموږ پوځ جوړ نه کړ؛ امنیتي ارګانونه یې راته په سمه توګه تجهیزات نه کړل، نو دا خپله د دې ښکارندويي کوي چې تر کاسې لاندې نیمکاسه شته. امریکا او پاکستان د افغانستان پر سر خپله معامله سره وکړه او معامله یې دا وه چې پاکستان ویل، چې د افغانستان اردو به زموږ پر وړاندې نه قوي کوي. که چېرې امریکا پاکستان ته ووايي چې طالبانو ته پر خپله خاوره ځای مه ورکوه نو دوی به یې وساتي؟ ښکاره ده چې نه یې ساتي، خو برعکس هغوی ته په میلیاردونو پیسې ورکوي څو طالبان تجهیزات کړي، دا پټه موضوع نه ده. که تاسو په میرانشاه تر کوټې، د هلمند پر پولو، د هغوی اډې وګورئ، همدا د ملي پوځ او د عسکرو موټر او رېنجرې ورسره دي. پاکستاني ملېشې یې ویني، خو هېڅ ورته نه وایي. دوی په وزیرستان کې د هغو طالبانو پر ضد جنگ شروع کړ،

چې د پاکستان پر خلاف وو، خو هغه طالبانو ته يې هېڅ هم ونه ويل چې د افغانستان پر خلاف يې جگړه کوله. آن تر دې چې هغوی يې په سمه توگه وساتل او امن سيمو ته يې ولېږدول. تاسو څه فکر کوئ چې آيا د پاکستان ISI به پر دې نه وه خبره چې بن لادن چېرې دی؟ نه، بلکې ښه سم پرې پوه وو. هغوی خپله هلته ساته، پاکستان پر هرڅه خبر او هرڅه يې سم مدیریت کول. خو موږ يوازې د قضیې ظاهري ښې ته گورو او دا چې په اصل کې تر کاسې لاندې څه دي، پر هغو ځانونه نه پوهوو. کرزي صاحب له دیارلسو کلونو وروسته دا موضوع درک کړه چې دا درک يې رښتینی دی، خو اشرف غني دا مسئله لا هم نه ده درک کړې، او څو چې هغه دا هرڅه درک کوي نو ډېره موده به ونیسي. څنگه چې کمونېستي رژیم، مجاهدينو او طالبانو ډېرې تېروتنې وکړې، همدارنگه دغه حکومت هم له سهو او تېروتنو سره روان دی.

گل افغان: ما مخکې هم ويلي او اوس هم واييم؛ په پکتیکا کې د سپورټ پر میدان انفجار کېږي او طالبان يې مسوولیت مني، دېته خو موږ نه مسلمان ویلاى شو، نه طالب. او دا هم ښکاره ده چې هېڅکله پنجابی نه، بلکې هغه څوک له موږ سره جنگېږي چې افغانان دي، خو د هغوی غلامي کوي. نو د اسلام لارويان، که طالب وي، که زه يم، که ته، داسې کار نه شو کولای.

ستانکزی: اصولي صاحب دا خو ښکاره ده چې پاکستان د CIA او امريکا له اجازې پرته هېڅ کار هم نه شي کولای. په پاکستان کې د ملا اختر محمد منصور او د نورو کسانو ترمنځ بيعت او وساطت غونډې په پراخه او ښکاره توگه ترسره کېږي.

اصولي: زه به يوه حل لاره درکړم؛ کله چې روسان په افغانستان کې وو، مجاهدينو به ويل چې که له روسيې سره دې لاس ولگېد نو لاس دې پرېکوو، يعنې هغوی يې دومره لوی کافران بلل. خو کله چې به امريکا تجهيزول، نو همدغو مجاهدينو به ورسره غېږ په غېږ روغېږ کاوه. دا د هغه کيسې غوندې ده چې هر چرگ به چې جومات ته راتلو نو هغه به يې حاللاوه، خو کله چې د ملا چرگ جومات ته ورننوت، ملا لاره جوړه کړه او ټول يې داسې وپوهول چې د ملا چرگ معاف دی. اوس هم د ملا د معافېدو خبره ده. واقعيت دا دی چې ورځ سپينه رڼا ده او ټول پر دې پوهېږو چې څوک يې توره بولي. همدارنگه که شپه توره ده، منې په حساب دي. لنډه دا چې پاکستان تل افغانان کړا کړي او تل يې ورڅخه ناوړه گټه اخيستي ده. زه نه وایم چې دا طالبان، بلکې زموږ خپل افغانان دي، چې دا پنځوس کاله يې افغانستان وران کړی؛ افغانان يې مړه او يتيمان کړي؛ تر پاکستان، ايران، اروپا او بېلابېلو ملکونو يې رسولي او... دا هرڅه زموږ مشرانو او رهبرانو کړي؛ موږ يې په ټوليز ډول بېخي کړا کړي يو؛ هر چا له خپلې موقع څخه په استفادې د خپلو گټو لپاره کارولي يو.

ستانکزی: يوه خبره بايد واضح شي، دا خو موږ ومنله چې پاکستان د طالبانو تر شا ولاړ دی او پاکستان هم د امريکا له اجازې پرته هېڅ کار نه کوي. نو دا زموږ حکومت، د دې پرځای چې طالبانو يا پاکستانيانو سره بحث وکړي، له امريکايانو سره يې ولې يوه ورځ په دې اړه خبرې ونه کړې؟

اصولي: بالکل سل په سلو کې خبرې بايد له امريکا سره وشي. لکه څنگه چې پخواني ولسمشر حامد کرزي ويلي چې زموږ د سولې کونجې له امريکا او پاکستان سره ده. لومړی هغه پروژې، چې امريکا يې جوړوي، بيا يې

د جمال ناصر اصولي مرکې او شتنې ■ ۲۹

پاکستان ته سپاري او هغه يې په افغانستان کې په ښه توګه عملي کوي او د خپلو ملي ګټو لپاره ترې ښه ګټه اخلي.

ستانګزی: اصولي صاحب ډېره مننه. مطمئن صاحب که په لنډو کې خپلې آخري خبرې راته ووايست.

مطمئن: زه خو وایم دا تهمتونه او د جګړې خبرې به پرېږدو، د دې پر ځای به حکومت، طالب او ټولې ډلې دېته مجبورې کړو او دا ذهنیت به ورکړو چې تر څو پخپلو منځونو کې سره یوځای نه شو؛ له پردیو څخه ځانونه خلاص نه کړو، تر هغو به دا هېواد نه جوړ شي او نه به یې جوړ کړای شو.

۵

د امریکا او افغانستان امنیتي تړون

رڼا نورستاني: دا خو ښکاره ده چې امریکایان په سیمه او نړۍ، په هر ځای کې چې حضور پیدا کوي، د خپلو گټو له پاره راڅرگندېږي، نو افغانان هم باید د خپلو، همداراز د امریکا د گټو په نظر کې نیولو سره له هغوی سره هوکړې ته ورسېږي.

اصولي: بالکل. زما په اند دوی خو هسې هم دلته راغلي او له دغه ځایه ظاهر نه ځي، افغانانو ته په کار ده چې مثبت استفاده ترې وکړي، تر څو تر یوه حده خپلې ملي گټې خوندي کړي.

رڼا: نو له دوی سره دا زموږ امضا شوی امنیتي تړون په څه مانا دی؟ آیا دا په دې مانا نه دی چې د افغانستان حکومت له دوی سره یو ډول جوړجاړی

کړی؟

اصولي: امنیتي تړون اصلاً د افغانستان د حکومت او د افغانستان د خلکو په ګټه نه دی. سمه ده چې زموږ د اړتیاوو یا د نغدو پیسو یو څه منفعت به پکې وي، خو لکه څنګه چې نور هېوادونه له یو ځایه راځي؛ په یوه هېواد کې نظامي حضور پیدا کوي او هلته ورته ځای ورکوي، زموږ بیا په هغه ډول نه دی، لکه څنګه چې په دا نورو هېوادونو کې دی. کله چې پر افغانستان برید وشي، امریکا ورته سترګې غړوي او هېڅ ورته نه وایي چې زه به یې دفاع وکړم یا زه به هم په هغه برید وکړم؛ یا به درته جنګي چورلکې درکړم، چې ته پرې د ځان ځواب ووایې. له همدې امله اصلاً په دې کې د افغانستان منفعت نه شته. کله چې دغه تړون لاسلیک شوی په دغه هېواد کې امنیتي وضعیت لا ډېر خراب شوی. حتا تر دې چې اوس دلته مخامخ جبهه یي جنګونه روان دي. نور به څه پېښېږي، یعنې په دې امنیتي تړون کې د افغانستان دومره ګټه نه وه، لکه څومره چې تمه ترې کېده.

رڼا: اصولي صاحب، نو باید څه وشي؟

اصولي: اصلاً کله چې دا دوه مشران راغلل یا کله چې ولسمشر غني واک ترلاسه کړ، پکار وه چې دومره ژر او په بېړه یې دا کار نه وای کړی، دوی باید یو څه فکر پرې کړی وای؛ پر هغو مسایلو یې غور کړی وای چې پخواني ولسمشر کرزي صاحب پرې ټینګار کاوه. له هغه سره یې باید په یو ډول سره جوړجاړی کړی وای او په دغه تړون کې یې یو څه تغییرات راوستي وای، چې لږ تر لږه خو افغانانو هم له دغه تړونه څه نا څه ګټه اخیستې وای. امریکایان خو هسې هم له افغانستانه نه تلل او نه ځي، که تړون لاسلیک وای یا نه، د دوی پر تګ یې څه تاثیر نه کاوه.

رڼا: اصولي صاحب نو څه فکر کوې؟ اوس بايد په دغه تړون کې تجدیدنظر وشي؟

اصولي: داسې ده چې که موږ هرڅومره تجدیدنظر پکې راولو، بیا هم امریکا، چې څنگه یې خوښه وي، په هماغه خپله لاره ځي. دوی د افغانستان اردو، چې په اوایلو کې یې ویل چې موږ د افغانستان له اردو سره مرسته کوو او تجهیزاتو یې، تر اوسه یې هم نه ده تجهیز کړې. تقریباً ۱۳ یا ۱۴ کاله کېږي چې دلته حضور لري، خو بیا یې هم زموږ اردو تجهیز نه کړه. هره ورځ زموږ ځوانان شهیدانېږي؛ ټپیانېږي؛ معيوبېږي. د دې هرڅه علت څه دی؟ علت یې دا دی چې موږ وسایل او وسلې نه لرو، هغه وسایط چې باید له یوې پیاوړې اردو سره وي، خو دوی زموږ له اردو سره دا مرسته ونه شوای کړای، ځکه چې که دوی دا ډول مرسته کړې وای، بیا خو پاکستان خپه کېده. دوی له پاکستان سره هم تړون امضا کړ او پاکستان دا شرط پرې کېښود چې د افغانستان اردو به هېڅکله زموږ پر وړاندې نه پیاوړې کوي، بلکې یو ډول کمزورې به یې ساتي، څو زموږ له پاره د سر درد جوړه نه شي او خنډونه راته پیدا نه کړي.

رڼا: نو اصولي صاحب که دلته په افغانستان کې یوازې د تجهیز خبره وي، افغانستان خو یو خپلواک هېواد دی او د خپلې خپلواکۍ پر اساس کولای شي چې له هر هېواد سره هوکړه لیک ولري او مرسته ورڅخه وغواړي، ځکه دغه کوم مستعمره نه، بلکې یو خپلواک او مستقل هېواد دی، نو دلته خو نور هېوادونه هم شته او دېته آماده دي چې له افغانستان سره مرسته وکړي. په تېره بیا په نظامي برخه کې، لکه روسیه هند او داسې نور هېوادونه چې د چورلکو په برخه کې یې له افغان حکومت سره ژمنه کړې وه. نو له دغو

ټولو سره سره د افغانستان حکومت ولې دا گامونه نه پورته کوي؟

اصولي: کله چې د امریکا خوښه نه وي په افغانستان کې هېڅوک هم له بل چا څخه وسلې نه شي اخیستلای. کله چې د امریکا خوښه نه وي افغانان په اوس کې هېڅکله هم له روسیې هند، چین او یا له نورو هېوادونو څخه خرید نه شي کولای؛ له دوی څخه باید په یو نه یو ډول پوښتنه وشي، ځکه چې دوی په افغانستان کې مستقیم نظامي شتون لري.

۶

امريکا ولې پر پاکستان فشار نه راوړي

حوادث دا په ډاګه کوي چې پاکستان يو ستونزې جوړونکي او خطر راوړونکی هېواد دی. له همدې امله د امريکا سياست په پاکستان کې اصلاحات راوستل دي چې دا سياست د افغانانو نه خوښېږي. ويل کېږي چې امريکا به د ۲۰۱۷ ميلادي په بهير کې ۳۵۰ ميليونه ډالره له پاکستان سره نقدي مرسته کوي چې په دغو نږدې وختونو کې يې ۱۵۰ ميليونه ډالره مرسته ورسره کړې هم ده. نو پوښتنه دا ده چې ولې پاکستان د امريکا اصلي متحد پاتې دی؟ د دې موضوع د پوهېدو له پاره په بحث کې د سياسي چارو کارپوه ښاغلي جمال ناصر اصولي، ښاغلی محمد اسحق اتمر او د پوهنتون استاد آرش شهيرپور راسره دي. خپروني ته ښه راغلاست.

د جمال ناصر اصولي مرکې او شتنې ■ ۳۵

اتمر صاحب له تاسو يې پيلوم، امريکا له يوې خوا پاکستان د ترورېستانو پټنځای بولي، له بلې خوا بيا ورسره لويې لويې مرستې هم کوي. په رښتيا هم امريکا څه غواړي؟

اتمر: مننه، ټولو ته سلامونه! که چېرې موږ د امريکا او پاکستان اړيکو ته وگورو، نو پوهېږو چې له ډېرې پخوا د دوی اړيکې زياتې ستراتيژيکې دي، يعنې دا چې پاکستان له پخوا د امريکا په مرستو، په تېره بيا د هغوی په پوځي مرستو، داسې غښتلی پاتې شوی. پاکستان پخوا هم د امريکا ستراتيژيک ملگری و. کله چې د امريکا مخکني ولسمشر له هند سره تجارتي تړونونه لاسليک کړل، نو نړيوالو دا فکر وکړ چې امريکا د پاکستان بدیل پیدا کړي، خو که په تېره موده کې وگورو، مثلاً کله چې پاکستان په ۱۹۹۸ ميلادي کال خپل اتومي بم و آزمايه، نو امريکايان چپ پاتې شول، خو کله چې ايران اتومي بم ته رسېدل غواړي، نو امريکا پرې هراړخيز قيودات راولي. خو که د افغانستان په برخه کې يې وگورو، له دغه هېواد سره د امريکا اړيکې دومره غښتلې نه دي، لکه څومره چې له پاکستان سره دي. کله چې امريکايان له پاکستانه وتل، نو د ۴۰۰ ميليونه ډالرو تجهيزات يې پاکستان ته ورکړل، خو په افغانستان کې يې دا تجهيزات او دا ودانۍ ورانې کړې.

نگرش: ډېره مننه اتمر صاحب. اصولي صاحب امريکا له افغانستان سره د مور او ميرې چلند کوي، حال دا چې په افغانستان کې د دغه ډيموکراتيک نظام راوستلو يو لامل امريکا ده. که چېرې امريکا بيا افغانستان يوازې پرېږدي، نو دا به بيا د امريکا لپاره لوی سرخوړی نه وي.

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! تاسو او ټولو قدرمنو مېلمنو ته

سلامونه او نېکې هیلې! گورئ کله چې امریکا افغانستان ته راتله نو هدف یې له افغانانو سره مینه نه، بلکې دوی د خپلو موخو او خپلو ملي گټو د ساتلو لپاره دغه هېواد ته راغلل. دوی د دې لپاره افغانستان ته راغلل چې د دغه هېواد په اړه خپلې له مخکې جوړې شوې ستراتیژۍ او پلانونه پلي کړي. د امریکا هغه پېښه هم یوه استخباراتي مسئله وه چې د هغې په بهانې سره افغانستان ته راغلل. دا چې دوی له افغانستانه وځي که نه، دا بېل بحث دی. خو امریکا افغانستان نه پرېږدي او دلته به وي.

نګرش: په هلمند کندز او نورو سیمو کې جگړې روانې دي او تاسې ولیدل چې زیاتره ولسوالیو سقوط وکړ، نو له دغو ټولو سره سره په افغانستان کې د دوی پوځي شتون څه مانا لري؟

اصولي: امریکایان دېته نه دي راغلي چې په افغانستان کې سوله راولي، دوی که په افغانستان کې سوله راوستلای، نو په تېرو ۱۶ کلونو کې یې دا کار کولای شوی.

نګرش: یعنې موږ د یوه پلان برخه یو که نه، یانې افغانستان د امریکا د پلان یوه برخه ده که نه او د امریکا لپاره د یوه ملت په توګه پېژندل شوي یو کنه؟

اصولي: دوی ته دا مهمه نه ده چې د ملت په توګه ورته وپېژندل شي یا نه. گورئ له یوې خوا طالبان جنگېري، دوی هم افغانان دي چې هره ورځ مړه کېږي، ټپیانېږي، کونډې او یتیمان ترې پاتېږي او دېخوا ته هم همداسې ده. یانې په عموم کې افغانان وژل کېږي. دوی ته موږ وسیلې یو؛ دوی یوازې اوبه خړوي او ماهیان پکې نیسي. دوی دېته نه دي راغلي چې په گرمسیر کې خپلې اډې جوړې کړي او طالبانو ته ووايي چې تاسې

نور دلته حق نه لری، بلکې دوی دېته راغلي چې د ځان لپاره کار وکړي او خپلې ستراتيژۍ بریالۍ کړي، خو گورو چې طالبان د دوی په دوه کیلو مترۍ کې خپل کارونه کوي. لښکرگاه قندز او داسې نورې سیمې او ولسوالۍ سقوط کوي اولارې بندوي.

نګرش: ښه تاسې د ولسواکۍ ګټه د امریکا په ګټه نه بولی، که چېرې په افغانستان کې ولسواکي حاکمه شي، دا د امریکا په ګټه نه ده؟ د امریکا لپاره به ډېره ستونزمنه وي، نور څومره مرسته وکړي، څومره خپل سرتېري ولېږي؟

اصولي: امریکا دېته نه ده راغلې چې افغانانو ته ولسواکي راوړي یا یې په افغانانو ومنې. امریکا باید دا هم ومنې چې هغه ډیموکراسي، چې د شورویانو پر وخت افغانستان ته راغلې، هغه د افغانانو خپله ډیموکراسي نه وه، ځکه ناکامه شوه. اوسنۍ ډیموکراسي، چې دوی له ځانه سره راوړې، دا هم په یو ډول سره ناکامېږي. بل اړخ یې دا چې هغه افراطیزم چې طالبانو یا مجاهدينو له ځانه سره راوړی و، هغه هم له ماتې سره مخ شو. یانې دا چې افغانان خپله لاره خپل قوانین او خپله ډیموکراسي لري. په هغه ډیموکراسۍ کې موږ تر یوه حده مزل کولای شو، خو په بله او پرديو ډیموکراسیو کې موږ او دوی دواړه ناکام یو. کله چې افغانستان ته راځي او خپله ډیموکراسي په افغانانو تحمیلوي نو دا د دوی لویه ناکامي ده. موږ افغاني او اسلامي ډیموکراسي لرو چې د همدې ډیموکراسۍ په اډانه کې روان یو.

نګرش: اصولي صاحب موږ په ټولو معاملو کې یوه برخه یوو چې باید پاتې شو یا باید تلفات ورکړو او یا مبارزه وکړو. تاسو ولیدل چې په تېرو

نظامونو کې زموږ ډیموکراسۍ سم ځواب ورنه کړ، د طالبانو په نظام کې، د مجاهدینو په نظام کې، د ډاکټر نجیب الله په نظام کې، له دغو ټولو څخه موږ ناخوښه وو چې دا ټول نظامونه پر افغانستان وتپل شول. نو د ډیموکراسۍ دغه نظام خو زموږ سم نظام نه و چې د خلکو لپاره هغه د ولسواکۍ ځواب ورکړي.

اصولي: ما وویل هغه پردۍ ډیموکراسۍ، چې افغانستان ته راغلې وې، دلته ناکامې شوې. په همدې ډول د طالبانو په وخت کې افراطي اسلامیزم راغی چې هغه هم ناکام شو. یانې موږ هغه خپلې ډیموکراسۍ ته نه پرېږدي.

نگرش: خو تاسو له یو او بل سره نه جوړېږئ، نو دا خو په دې معنا نه ده چې امریکایان نه غواړي.

اصولي: یو د جوړښت خبره ده، یو د ډیموکراسۍ! تاسو لاړ شئ وگورئ په امریکا کې اصلاً ډیموکراسي نه شته، هلته هغه تعصب او توهین، چې د تورپوستو پر وړاندې کېږي، اصلاً د اروپا په گډون په ټوله نړۍ کې نه شته. گورئ څېړنې ښيي چې په هرو دوو یا دریو دقیقو کې په امریکا کې پر ښځو یو جنسي تېری کېږي. هر ځای ښه او بد انسانان شته، خو کله چې په افغانستان کې په میاشتو میاشتو یو جنسي تېری وشي، نو دا پېښه دومره رسنیزه شي چې ټوله نړۍ ونیسي، او په امریکا او اروپا کې یې د رسنیو سرلیکونه جوړ کړي وي. علت یې دا دی چې دوی هغه خپل کړه وړه پټوي او زموږ ورته ډېر مهم وي، ځکه یې برېښوي او نړیوالو ته ښيي چې دلته داسې بدبختي روانه ده. تاسو پوهېږئ په امریکا کې یوه پېښه کېږي چې دوه کسان پکې مړه کېږي، خو د افغانستان په کابل کې چې یوه پېښه

وشي، پنځوس يا سل کسه پکې شهيدان او سلگونه نور پکې ټيټيانېري، خو دېته بيا څوک نه گوري؛ دا مسئله يې له پامه غورځولې، مگر دا بله موضوع بيا ډېره زر تر نړيوالو رسوي. د ښځو پر ضد د تاوتریخوالي مسئله دوی ته ډېره مهمه ده، دا ولې؟ دا ځکه چې نړيوالو ته وښيي چې موږ په افغانستان کې ډيموکراسي قوي کوو، خو دلته چې د مرگ ژوبلې په گډون نورې هر ډول پېښې کېږي، نړۍ ته يې نه ښيي، مطلب يو ډول پرده پرې غوروي. دوی ته بايد يواځې د تاوتریخوالي موضوع ډېره مهمه وای، هغه چې لسگونه خلک پکې شهيدانېږي. دلته چې پاکستان کومې چاودنې او نورې بدبختۍ کوي، د همدوی په قوي مالي ملاتړ يې کوي. دا هغه پيسې دي په تروريزم او د دوی په تحرک او تجهيز لگېږي.

نگرش: داسې ده چې په ډېرو موضوعاتو کې موږ افغانان له يو بل سره نه جوړېږو او د يوې ښې حکومتولۍ نه جوړېدلو يوه لويه ستونزه او لامل مو هم دا زموږ نه سره جوړېدل کېدای شي يا مو ترمنځ د تور او سپين په نامه ډېرې ستونزې پرتې دي.

اصولي: په ډېريو برخو کې زموږ ترمنځ دا تور او سپين هم بهرنيان راپيدا کوي. د روسانو په وخت کې هم دغه کار وشو زياتره وخت يې واړه قومونه له لويو قومونو سره اچول او اوس هم په زياتره ځايونو کې دوی دغه کار ترسره کوي. يانې دا هر څه د هغه ډيموکراسۍ، چې موږ وايو امريکا راغله او دا ډيموکراسي يې راوړه، تر سيوري لاندې کېږي. کنه څنگه داسې کېدای شي چې زه دلته له تا سره ناست اوسم او له دې ترييون څخه په ښکاره ډول يوه قوم ته سپکاوی وکړم. اوس چې دا هرڅه کېږي، همداسې روان دي، يانې په همدې ډيموکراسۍ کې يې کوي. خو که چېرې دا

ډیموکراسي نه وای؛ د امین وخت وای، نو لاسونه یې راتړل؛ له دغه ځایه یې روانولو او سبا به نور د خپل سپکاوي له امله نه شوای گرځېدای. په اوسني حکومت کې هم باید د دې هرڅه لپاره قوانین جوړ شي. د دې لپاره باید محاکم ولرو، هغه څه چې دلته ویل کېږي د هغو ټولو باید لامل او ځواب وویل شي.

نگرش: جناب استاد نکات دیگري را که باید بیان کرد اینست که موجودیت اسامه بن لادن در پاکستان ثابت شد و مخفی گاهایش هم در پاکستان است که بسیاری از فرزندان امریکا هم توسط همی تروریستان بقتل رسیده. امریکا نیز بارها اعلان داشته که پاکستان نقطه ضعف امریکا است. همی نقطه ضعف کجاست؟ یعنی آمریکا از پاکستان ترس دارد؟

شهیر پور: خوب پاکستان در این ۷۰ یا ۶۹ سال عمرش با امریکا برخی از افت و اخیزهای را داشته یک زمان یک باج بسیار کلانی را با آمدن روسها به افغانستان از امریکا گرفت و یک امتیاز بزرگی دیگری را در سال ۲۰۰۱ با ندای مبارزه با تروریزم بدست آورد. در حالیکه پالیسی پاکستان یا پوشانیدن عیب و نقص هایشان به حدی بسیار بزرگ است که خود بالای سیاست شان تاثیر گذار است و به نفع خویش بازی میکنند.

نگرش: ډېره مننه. ښاغلی اصولي صاحب ستاسو وړاندیز څه دی، څه کول پکار دي؟ انګېرنه مو څه ده، آیا تاسو هم د اتمر صاحب غوندې نظر لرئ چې که خلک راوینس نه شي، نو راتلونکې به مو ښه نه وي؟

اصولي: تر هر څه دمخه مسئله دا ده چې زموږ حکومت او دولت له کومه راغلی؟ خو همدا خلک دي د همدغو خلکو له منځه راغلي او چې هرڅه وي، خو افغانان دي او سبا يا بله ورځ چې نور یې راځي دوی به هم د دغو

خلکو له منځه راځي. ننني مشران بايد کوشش وکړي چې امريکا ته قناعت ورکړي، څو پر پاکستان صادقانه فشار راوړي، خو هغه صادقانه فشار چې افغانان يې غواړي، نه داسې چې دلته راته پاکستان د ترهگرو مرکز، تمويلوونکي او روزونکي معرفي کوي او هلته بېرته له پاکستان سره نقدي مرستې کوي او تجهيزوي يې. هغه پيسې چې امريکا يې دوی ته ورکوي پاکستان يې د تروريزم په تمويل او تجهيز مصرفوي. دوی هملته روزل او افغانستان ته رالېږل کېږي. يانې دا د دوی يوه گټه پروژه ده. امريکا، افغانستان ته دروغ وايي او پاکستان خو هسې هم زموږ (افغانستان) سره په دروغو او درغليو روان دی، او د خپل وس/توان په کچه له افغانانو سره ظلم او زياتی کوي. له همدې امله زموږ مشرانو ته پکار ده، څو امريکا ته ووايي چې دلته ستاسو تل پاتې حضور ته په يوه شرط اجازه درکوو چې موږ ته به سوله راوړئ، نه جنگ.

نگرش: خو دا د خلکو دنده هم ده. يعنې چې ولس راپورته شي او همدا خبره وکړي. اوس راځئ د ولسونو تعريف هم راته وکړئ چې موږ هم يو ډېر پاشلی ولس لرو، لکه څنگه چې اتمر صاحب وويل.

اصولي: نه، زموږ ولس دومره پاشلی هم نه دی، دا هغه ولس دی چې تل د پرديو په مقابل کې يوځای راپورته شوی. که د انگرېزانو يا د مغل او سکندرمقدوني له وخته يې راشروع کړو، همدا قومونه وو، چې لاسونه به يې سره ورکړل، يو به خپل بېل، بل به خپل تېر او هرڅه سره شريک کړل، بيا به يولاس شول او د دښمن پر وړاندې به جنگېدل. اوس هم د روسانو په مقابل کې لاس په لاس ولاړ وو او دوی يې مات کړل، خو ځينې سياسيون شته چې له پرديو څخه په همدغه نامه پيسې اخلي؛ له سفارتونو څخه پيسې

اخلي او زموږ پښتون، تاجک، هزاره او ازبک سره وېشي؛ په يوه او بل نوم يې سره بېلوي. د دغو ټولو علت همدغه ډيموکراسي ده چې مخکې مو بحث پرې وکړ. ځکه له هغو څخه څوک پوښتنه نه کوي چې تا ولې دا کار وکړ؛ لاسونه يې نه تړل کېږي؛ سزا يې نه ويني چې ولې دا کار کوې. تاسو پوهېږئ د ډيورند پر مسئله بېلابېل بحثونه شته دي، يانې ځينې خلک خاوره خرڅوي او وايي چې دا زما خاوره نه ده. اې وروره دا خاوره يوازې د پښتون نه، بلکې د ټولو افغانانو ده، ولې يې پر يوه قوم پورې تړلې بولي؛ اېخوا يوازې پښتانه نه، بلکې بلوڅان هم پکې اوسېږي؛ د هزاره وو په ګډون لسګونه نور قومونه هم پکې شته دي.

نګرش: ښه د يوې سمې مشرۍ نه شتون د دې لامل کېږي چې داسې ستونزې رامنځته شي. اوس نو په يوې سمې مشرۍ بايد کار وشي. دا مشري، چې د اتمر صاحب په وينا په طيارو کې راغلي او بېرته په طيارو کې ځي، د دوی مفکورې هم د هغه ډيموکراسۍ پېښې دي چې تاسې ورته اشاره وکړه.

اصولي: ګورئ که موږ او تاسې څو ځله هم مشري بدله کړو بيا به هم همدا حالت وي، ولې؟ ځکه علت يې دا دی چې امريکا پيسې راکوي؛ وسلې راکوي او دا هر څه، چې دولت پرې ولاړ دی، د امريکا دي. له همدې امله بايد د امريکا خبره ومنو. په هغه حالت کې بيا کېږي چې موږ امريکا ته ووايو، چې ته رانه ووځه موږ خپله پوهېږو چې څه وکړو؛ موږ خپله په خپل منځ کې جوړېږو؛ که ملا عمر ټاکو که بل څوک ټاکو؛ که احمد انتخاباتو يا محمود. نو خبره دا ده چې په داسې شرايطو کې، چې موږ د نورو دروازو ته لاس نيولی، هېڅ امکان نه لري چې ځان د دوی له تاثيراتو

د جمال ناصر اصولي مرکې او شتمې ■ ۴۳

خلاص کړو. یو څه کېدای شي چې دوی ته ووايو چې تاسو موږ ته سوله رانه وړه؛ جگړه مو شپاړس کاله راته اوږده کړه؛ افغانان مو راشهیدان کړل؛ زموږ هېوادوال مو پخپلو کې سره اچولي، اېخوا طالب د پاکستان په لاس تجربه‌زوې او دېخوا موږ پخپل لاس تجربه‌زوې، بالاخره دلته د څه لپاره راغلي یاست؟ که سوله راولی خو را یې ولئ او پاکستان له موږه منع کړی. او که دا کار نه‌شي کولای، نو بیا زما پر خاوره څه کوې؛ بیا نو زموږ له خاورې ووځه.

نګرش: همم، یوازې د حل لاره همدا ده؟

اصولي: د حل لاره همدا ده، ولس گوره په وړې کېده څه نه‌شي کولای؛ ولس د گهيځ او بېگا نه لري؛ ولس به راپورته کړي، مگر څه به وکړي؛ ملت له امریکا سره څه وکړي. دېته سیاست وايي چې زموږ سیاسيون باید له امریکایانو سره خپل سیاست وکړي، خو د دې لپاره بیا کلک سیاسيون پکار دي، داسې سیاسيون چې په ټينګه ورته ووايي چې زه که په ارګ کې دوې ورځې وم، که درې، نو له تا سوله غواړم.

نګرش: خوب انچه اصولی صاحب گفتند، مردم نمیتوانند با شکم گرسنه به این مسائل بپردازند. چگونه با امریکا بجنگد با دست خالی؟

شهیر پور: اصلاً ملت وظیفه اش هم نیست که با امریکا صحبت کنند، باید همین رهبران ما خود شان در خانه و بین هم بنشینند و تازمانیکه به این نتیجه نه رسند که ادامه چنین وضعیت جز تباهی ملت افغانستان چیزی دیگری را نیاورد، ملت افغانستان نه میتواند.

نګرش: فکر میکنید با این اوضاع تباهی ادامه خواهد داشت؟

شهرپور: دقیقاً من حالا امیدوارم فکرم اشتباه باشد ولی در کوتاه مدت خوشبین نیستم که این وضعیت بهبود یابد.

نگرش: ممنون تشکر بسیار خوش آمدین. تشکر از حضور تان.

٧

پر پاکستان د امریکا د مرستو بندول

خبرياله: د امریکا دفاع وزارت به له پاکستان سره د ۳۰۰ ميليونو ډالرو پوځي مرسته ونه کړي. امريکايي چارواکي وايي، د امریکا دفاع وزير کانگرس ته ويلي چې پاکستان د حقاني شبکې پر وړاندې اقدام نه دی کړی، نو ځکه به دا پيسې هغه هېواد ته ور نه کړل شي. بلخوا د پاکستان لومړی وزير هم مني چې په پاکستان کې ستونزې شته خو د دې پر ځای چې پېچلې شي بايد حل شي. د دې موضوع د بحث لپاره په ستوديو کې راسره سياسي شنونکی ښاغلی جمال ناصر اصولي دی. ښاغلی اصولي تاسو ته ښه راغلاست وایم او د لومړۍ پوښتنې په توگه، څه د دې لامل شول چې بالاخره امریکا پرېکړه وکړه چې پر پاکستان خپلې مالي مرستې ودروي.

اصولي: د لوی او ښوونکي خدای په نامه! سلام تاسو او ټولو لیدونکو ته. گورۍ پاکستان له ډېرې پخوا راهیسې د افغانستان په جگړه او د سیمې په تروریزم کې لاس لرلی چې امریکا هم له ډېرې پخوا پر دې ډېره ښه پوهېده او پوهېږي. په افغانستان کې د تېرو ۱۴ کلونو راهیسې چې لا هم په جگړه کې ښکېل دی، د دغو جگړو او تروریزم اصلي تمویلونکې سرچینه

پاکستان دی چې هلته تمویل او تجهیزاتې او بیا سیمې ته خپرېږي. امریکا له اوایلو څخه پوهېږي چې د تروریزم سرچینه پاکستان دی او په دې برخه کې خپله امریکا هم د هغوی مرستندویه ده. موږ او تاسو داسې ډېرې بېلگې لرو چې که چېرې امریکا غوښتي وای چې په پاکستان فشار راوړي، نو تر اوسه به دا ډول حالات نه وو او په افغانستان کې به دا بل شوی اور اوس نه وای.

خبرياله: یعنې تاسې وایئ چې خپله امریکا په دې هر څه کې لاس لري، که نه له مخکې یې باید دا هرڅه ترسره کړي وای؟

اصولي: کله کله امریکا پر پاکستان داسې فشارونه راوړي چې خپلې غوښتنې په پاکستان ومني. په دې هرڅه کې امریکا خپله له پاکستان سره ښکېله ده، که داسې نه وي، نو د ډېورنډ له فرضي کرښې اېخوا، کومې اډې چې طالبانو یا داعش ته ورکړل شوې، تمویلېږي، تجهیزاتې؛ هلته په سمه توګه ساتل کېږي؛ هلته یې د ټپیانو او ناروغانو درملنه کېږي، نو پر دې هر څه امریکا خبره وه.

خبرياله: یعنې تاسو وایئ چې په یو ډول نه په یو ډول خپله امریکا هم په دې هر څه کې ښکېله ده؟

اصولي: امریکا دواړې خواوې وهي، هم هغوی تمویلوي او هم د افغانستان حکومت. کومې پیسې چې پاکستان ته ورکول کېږي، هغه عملن ټول وینو چې تروریزم پرې تمویلېږي. همدا ۳۰۰ میلیونه ډالر د دې لپاره نه دي بند شوي چې ګواکې دوی تروریزم تمویلوي، د دې لپاره یو څه موده ورڅخه ځنډېږي، څو هغه څه، چې د امریکا اصلي موخه ده، په پاکستان ومني.

خبرياله: ستاسو په نظر، په دې کار سره د امريکا موخه څه ده؟

اصولي: امريکا د سيمې لپاره اوږدمهاله ستراتيژۍ لري، دا ستراتيژۍ دوی نه يوازې د افغانستان لپاره لري، بلکې د هند، چين، منځنۍ آسيا او د ټولې سيمې لپاره يې لري، او همدا ستراتيژۍ تنها په جگړه کې عملي کولای شي او د دغو عملي کولو لپاره يې جگړه خوښه کړې ده. ځکه هغه وجود چې روغ وي په هغه کې رنځ زر سرايت نه کوي، بلکې کله چې وجود ناروغ وي، نو رنځ او بېلابېل رنځونه پکې رامنځته کېدای شي. دوی هم همداسې کړي، سيمه يې ناامنه او دېته برابره کړې چې خپلې ستراتيژۍ پکې پلې کړي. لکه څنگه چې طالبانو په افغانستان کې جگړه تازه ساتلې وه، داعش راغی او دلته يې ځالې جوړې کړې. دا خو د منلو وړ نه ده چې داعش به پخپل سرې توگه له عربي هېوادونو څخه هوايي دلته راشي او دلته دې ځانونو ته ځالې جوړې کړي. خو يو څوک شته چې دوی تمويولي او دلته يې راوړي.

خبرياله: يعنې تاسو په دې هرڅه کې د امريکا لاس ښکېل غورئ؟

اصولي: زه وایم چې که چېرې امريکا د تروريزم په جگړه کې صادق وي، نو دوی پر پاکستان فشارونه راوړلای شوی. کله چې دوی په رښتینې توگه پر پاکستان فشار نه راوړي، ښکاره ده چې د تروريزم په تمويل کې لاس لري. کله چې يې هماغه اصلي سرچينه له منځه نه وړي او راځي زموږ په کور او کلي کې تروريستان غوري، دا خو ټول پوهېږي چې زموږ په کور او کلي کې تروريستان نه شته، بلکې د هغوی منبع او سرچينې په پاکستان کې دي. لاړ دې شي په اسلام آباد او په پنجاب کې دې يې وگوري، اصلي منبع يې هملته ده. د ISI هغه جنرالان چې په افغانستان کې تروريزم

خپروي امريکا يې ويني، امريکا يې تمويلوي او مرستې ورسره کوي او هغوی همدا ټولې مرستې په تروريزم لگوي.

خبرياله: بيا نو اوس په دغو اوسنيو شرايطو کې دا د مرستو بندول په دې معنا نه دي چې نور امريکا نه غواړي له پاکستانه ملاتړ وکړي، دا چې د ترهگرۍ د خپلو لپاره يې جدي مبارزه ونه کړه، نو خپله مرسته يې بنده کړه.

اصولي: هېڅکله هم نه! ما مخکې اشاره وکړه چې امريکا يوازې غواړي چې خپلې غوښتنې بيا په پاکستان ومنې. دوی به د پردې تر شا نورې غوښتنې او نورې ستونزې لري. کله چې هغه سره حل کړي بيا به هم د ۳۰۰ ميليونو ډالرو مرستې او نورې مرستې وي.

خبرياله: کومې غوښتنې به د پردې تر شا وي؟

اصولي: د دوی ترمنځ د پردې تر شاه ډبرې خبرې دي. پاکستان يو داسې هېواد دی چې تل يې د نورو هېوادونو د وړاندو لپاره پروژې اخيستي، لکه يو قراردادي شرکت غوندې دی. دوی په سيمه کې وړاندوونکې پروژې پلې کوي او کله چې په دې پلي کولو کې ناکام شي بيا پرې ناټو او امريکا فشار راولي، څو دوی دا پروژې په سمه توگه عملي کړي. ځکه نو دا ټول فشارونو د همدغو پروژو د عملي کولو لپاره دي، نه د سولې راوستلو او د تروريزم د خپلو لپاره.

خبرياله: کومې پيسې چې امريکا د پروژو د عملي کولو لپاره پاکستان ته ورکولې، آيا پاکستان د امريکا د غوښتنو مطابق هغه پروژې تر اوسه نه دي عملي کړې چې امريکا دا پيسې نه ورکوي.

اصولي: همداسې ده. هر کله چې دوی په پوره ډول د خپلو تړونونو مطابق

هغه پروژې عملي نه کړي، نو په نامستقیمه توګه پر دوی فشار راوړي، خو پاکستان دېته اړ شي چې دا پروژې په سمه توګه پلې کړي. موږ او تاسو هم ولیدل چې په افغانستان کې خو د نظام مخالفینو مشران ونه وژل شول، بلکې ټول په پاکستان کې له منځه ولاړل، لکه ملا عمر په پاکستان کې ووژل شو، ملا منصور په پاکستان کې، د نړۍ مهم کس د القاعده مشر د پاکستان په زړه کې ووژل شو، همداسې نور د دوی مشران چې نیول کېږي دا ټول په پاکستان کې دي او هلته نیول کېږي او امریکا ته یې ورکوي.

خبرياله: تاسو وویل، له وړاندې هم امریکا د پاکستان په دغو کارونو پوه شوې وه، چې هلته ترهګر پالي او د ترهګرو ځایي هم په همدې پاکستان کې دي، یا خپله امریکا هم دلته لاس لري. بیا نو امریکا د دې په پوهېدو سره خپلې مرستې بندې کړې چې وایي نړیوال هم پر دې پوه شول چې پاکستان یو ترورېستي هېواد دی، ځکه یې ځان ترې ویست او له پاکستانه لرې شو، ځکه یې مرستې ورسره بندې کړې، خو خلکو ته ونیسي چې موږ له دوی سره کومه اړیکه یا ارتباط نه لرو.

اصولي: داسې ده چې لوی هېوادونه تل په درېیمو هېوادونو تجارت کوي، له امریکا سره چې اوس ناټو ولاړه ده او لاس په لاس سره روان دي، تش په نامه د ترورېزم پر ضد دلته په افغانستان کې، عربي ممالکو او بېلابېلو ځایونو او په ټوله نړۍ کې دوی راوتلي چې موږ ترورېزم له منځه وړو. دا هر څه د ترورېزم د له منځه وړلو لپاره نه، بلکې دوی دا ټول کارونه د ترورېزم پر ضد د جګړې تر چتر لاندې ترسره کوي او ځانونه خپلو اهدافو ته رسوي. په اوایلو کې خو دلته څه طالبان وو، څه القاعده، او هلته وویل شول چې پر امریکا یې بریدونه وکړل. خو په عراق کې څه وو، هلته خو نه اټومي

وسلې وې، نه کومه جنگي ډله. هلته یې یوه بهانه راپیدا کړه او عراق یې درې ورې کړ، اردو، پولیس او هرڅه یې ورته وران کړل، لکه څنگه چې په تېره لسيزه کې یې دا کار په افغانستان وکړ. روس پلوه حکومت یې نسکور او اردو یې ورپنګه کړه، یانې په اسلامي نړۍ کې تاریخ تکرارېږي. په افغانستان او عراق دواړو کې یې هرڅه له منځه یوړل اردو یې پنګه او پولیس یې له منځه یوړل؛ ملي بنسټونه یې ټول ختم او هرڅه یې پر بل مخ واړول. همداراز اوس په سوریه کې هم همداسې کوي؛ په یمن کې هم اخته دي؛ تر سعودي هم رسېدلي، او هغه هېواد یې له حوثیانو سره په جگړه کې ښکېل کړی دی.

خبرياله: خو برعکس په افغانستان کې اوس زموږ پوځ څه ناڅه په خپلو پښو درېدلی چې دا هر څه د امریکا له برکته دي.

اصولي: زموږ پوځ په پښو نه دی درېدلی، زموږ پوځ نه مړ دی نه ژوندی، بلکې نیم ژوندی دی. هر کله چې د امریکا مرستې او وسلې پرې ودرېږي نو همدغه پوځ به د طالبانو له لوري له سختې ماتې سره مخ کېږي. زموږ له پوځ څخه زیاته مرسته له طالبانو سره کېږي. څنگه کېدای شي چې په هلمند کې جگړه روانه وي او زموږ درې یا څلورسوه زره امنیتي ځواکونه، چې هوايي پوځ هم پکې شته او نسبتن د اړتیا وړ تجهیزات هم لري، په هلمند کې ناکام شي او هغه گورۍ چې حتا تر لښکرگاه راورسېدل او لښکرگاه یې کلابنده کړې ده. څنگه کېدای شي چې کندز ورنه ونیسي؛ څنگه کېدای شي چې ولسوالۍ ورنه نیسي؛ ولې دا لویې لارې بندې دي؟

خبرياله: یعنې د دولت وسله وال مخالفین هم د دغه هېواد لخوا ملاتړ کېږي او دوی ته وسلې او تجهیزات ورکول کېږي؟

د جمال ناصر اصولي مرکې او شتمنې ■ ۵۱

اصولي: که نه ورکول کېږي هم، خو له يوه ځايه خو کېږي. امريکا چې له هوا څخه يوه ستنه هم پر ځمکه وينې، نو دومره غټه پيماڼه وسلې، ټانگونه، پيسې او د جگړې اړوند ټول ضروريات نه شي ليدلای.

خبرياله: يعنې که په ټوليز ډول ووايو هغه وسلې او تجهيزات چې افغان ځواکونه يې نه لري.

اصولي: گورئ، د يوه هېواد آبادول ډېر آسانه دي، مگر د يوې جگړې ترسره کول او بيا په پرله پسې د دې جگړې ساتل ډېر ستونزمن کار دی. دا يوې غټې سرمايې ته اړتيا لري، چې هغه سرمايه نه افغانستان لري، نه پاکستان او نه يې هم دا نور گاونډي هېوادونه. تاسو وليدل چې شوروي اتحاد کابو ۱۰ يا ۱۴ کاله له افغانستان سره په جگړه کې ښکېل شو او بيا د اقتصادي ستونزو له وجې هغه لوی شوروي اتحاد ړنگ شو. نو څنگه کېدای شي چې دومره درنه پيسه، چې طالبانو او داعش ته ورکول کېږي، معاشونه، وسلې يې تجهيزات، له يوه عادي هېواده نه راوځي.

خبرياله: ښاغلی اصولي اوس ځينې په دې اند دي چې امريکا له پاکستان سره د خپلو مالي مرستو په بندولو سره نور نه غواړي چې له پاکستانه مالي ملاتړ وکړي او په تېره بيا د افغانستان د سولې د خبرو په برخه کې د پاکستان لاس لنډ کړي.

اصولي: هر څه صادقانه نه دي، موږ هغه مهال ويلای شو چې پاکستان او امريکا يا ناټو له افغانستان سره صادق دي چې موږ عملاً کوم څه ورڅخه ووينو. پاکستان هم وايي چې موږ بيا د سولې له پروسې سره خبرې شروع کړې او صادق يو، خو عملن بيا جگړه شي؛ عملن بيا افغانستان ته باروت او وسلې رالېږي؛ عملن بيا ځانمرغي او بمونه رااستوي. امريکا هم

همداسې ده. که چېرې په رښتیا هم دوی پر پاکستان فشارونه راوړي او په رښتیا هم صادق شوي وي، نو دا یو نیک گام دی. یعنې چې دا ۳۰۰ میلیونه یې که پرې بندې کړې وي، نو هغه ملیاردونه نور ډالر دې په نظامي برخه کې هم پرې بند کړي چې په کلنۍ توگه پاکستان سره مرسته کوي. هغه پیسې چې په اقتصادي برخه کې پاکستان ته ورکول کېږي هغه دې هم پرې بندې کړي. هله یې صادق بللی شو. خو بیا به دوی درې یا څلور میاشتې وروسته ووينئ چې له پاکستان سره بیا خورا زیاته مرسته کېږي. ځکه چې هغه مهال به بیا دوی خپلې غوښتنې په دوی منلې او خپلې ستونزې به یې حل کړې وي. هر کله چې تر دې ورسېږي چې امریکا صادق شي، موږ او تاسو یې وینو چې د سولې په پروسه کې یې عملاً همکاري وکړه او پر پاکستان یې فشارونه راوستل، یانې افغانان نور له پاکستان او امریکا څخه سوله نه غواړي، بلکې د دې پر ځای ترې غواړي چې د افغان حکومت مخالفې ډلې ونه روزي؛ تمویل او تجهیزات یې نه کړي او نه دې ورته اډې ورکوي. هغه مخالفین چې د افغانستان د نظام پر ضد جنګېږي، ټول په پاکستان کې اډې لري هملته جلب، جذب او روزل کېږي.

خبرياله: خو پاکستان دا ادعا کړې ده چې دوی له تروریزم سره جدي مبارزه کوي او پخپل هېواد کې ورته ځای نه ورکوي، حتا دوی په دې برخه کې له گاونډیو هېوادونو سره مرسته کړې ده، نو امریکا څنگه راځي، په دې برخه کې پر پاکستان خپلې مرستې بندوي، آیا په دې برخه کې د پاکستان مبارزه په رښتیا جدي نه ده.

اصولي: پاکستان د هغه تروریزم او هغو ډلو پر وړاندې جدي غبرگون ښيي

چې د پاکستان پر وړاندې جنگېږي. تاسو وليدل څه موده وړاندې په پاکستان کې عمليات پيل شول او دوی د هغه چا پر وړاندې عمليات پيل کړل چې د پاکستان د جنډې مخالف وو؛ د پاکستان د نظام مخالف وو. هغه ډلې چې د افغانستان د نظام په خلاف جنگېدل، هغوی يې له سيمې په پوځي موټرو کې کراچۍ، ټل، پېښور او داسې نورو ځايونو ته يوړل چې دوی هلته په سوله ييز ډول خوندي کېږي او امنيت يې هم ورته د دوی پوځ نيولي و. د همدوی پوليسو، د همدوی مليشه وو يې امنيت ونيو. دوی په ټوليز ډول هغه څوک، چې د پاکستان پر وړاندې جنگېدل، وځپل او افغانستان ته يې راواړول، څو دلته د افغانستان پر ضد وجنگېږي. چې دلته بيا هغوی هم په دوو ډلو ووېشل شول، يوه ډله يې چې د پاکستان پر ضد جنگېدل، په خپل حالت پاتې شول او ځينې نور يې بيا له طالبانو سره يوځای شول او د افغانستان د حکومت پر وړاندې يې جگړه شروع کړه. تاسو اوس هم وينئ چې وزيرستان کې او د ډيورند اېخوا اوس هم اډې او ټريننگ کمپونه جوړ او عملاً شته دي. اوس هم ډېرې شبکې فعالې دي، ولې يې له منځه نه وړي يا لږ تر لږه ولې يې تجهيزوي.

خبرياله: دليل يې په څه کې دی؟ ښاغلی اصولي ځينې په دې اند دي چې د ډيورند د کرښې ناامني د پاکستان په گټه ده؟

اصولي: د پاکستان گټه دا ده چې افغانستان په جنگ کې وساتي؛ افغانستان په اور کې وساتي؛ د افغانستان ملي بنسټونه له منځه لاړ شي او پاکستان په خپل گاونډيتوب کې داسې يو هېواد ونه لري چې پياوړی وي، زورور وي او سبا ورځ لږ تر لږه دومره ورته ووايي چې د ډيورند اېخوا زما کوم افغانان چې دي، په دوی ظلم مه کوه، بلکې دوی ته مکتب ورکړه

او د زده کړو امکانات ورته برابر کړه. دوی ته ټوپک مه ورکوه. پوهېږئ د ډیورنډ له کرښې سره په پاکستان کې اووه ایجنسی دي دا ایجنسی د پښتونخوا د حکومت تر لاس لاندې نه کنټرولېږي. پوهېږئ دا د مرکزي حکومت یعنې له اسلام آباد څخه کنټرولېږي. دا بې په دې ډول ساتلي لکه یو جال چې پرې راتاو شي او نور ورته لاسرسی ونه لري، دوی سره یوازې ټوپک ښه ښکاري او د پاکستان حکومت یې ورکوي؛ دوی ته بمونه ورکوي؛ دوی د وسلو انبارونه رالېږي؛ دوی ته یې قلم داسې ښودلی چې دغه پدیده اصلن د اسلام مخالفه ده؛ د قرآن مخالفه ده؛ په قلم اسلام له منځه ځي؛ مکتب کې خلک کافر کېږي. دا روحیه یې ورکړې؛ دوی ته یې د پښتنو او افغانانو تاریخ په شرمونو شرمېدلی ښوولی او دوی ته یې هغه تاریخ ورکړی چې په اصل کې د دوی خپل تاریخ نه دی.

خبرياله: ښاغلی اصولي فکر نه کوی کوم اور چې پاکستان بل کړی، یو وخت به خپله به پکې ونه سوځي؟

اصولي: که نن تر یوه حده سوځي نو ورځ به یې راشي، لکه څنگه چې اوس افغانستان په اور کې سوځي او وسوځېد همداسې به پاکستان او اسلام آباد هم وسوځي، ځکه چې بل ته اور بلوي خپله به هم پکې سوځي. زه وایم چې پاکستان له افغانستان سره نه صادق پاتېږي او نه هم افغانان په هغوی داسې باور کولای شي چې پاکستان به له افغانستان سره صادق پاتې شي.

خبرياله: پوښتنه هم همدا ده چې د افغانستان مشران او افغان دولت له وړاندې هم پر دې پوهېږي چې په افغانستان کې د ټولو بدبختیو لامل همدا پاکستان دی او د پاکستان په سیاستونو هم پوهېږي، خو بیا هم ولې زموږ هېواد د دوی په وړاندې کوم روښانه سیاست نه دی غوره کړی؟

اصولي: ستونزې دلته موجودې دي، کله چې په افغانستان کې د طالبانو نظام ږنگ شو، له هغو وروسته بيا حتا چوکۍ او مېز هم نه وو او له صفره بيا راشروع شوه؛ ديارلس کاله د کرزي حکومت د نوي ژوند غونډې دغه وطن تر دې ځايه راوړسايه. تر څنگ يې بيا دلته موږ ځينې دښمنان هم لرل؛ امريکا که له موږ سره مرستې کوي، خو بيا هم زموږ دوست هېواد نه دی. ځکه چې امريکا دلته د خپلو موخو او ملي گټو د ساتلو لپاره راغلې. همدارنگه دلته داخلي عوامل هم وو، دلته موږ ټوپک سالاران لرل؛ لوی لوی غله مو لرل؛ د چور او چپاول قوماندانان؛ دلته مو داسې کسان لرل چې اصلن افغانستان ورته مهم نه و، ملي گټې ورته بې ارزښته ښکارېدې، لکه څنگه چې اوس هم د هغوی لپاره ملي گټې مهمې نه دي. نو په داسې شرايطو کې بيا هم افغانستان تر دې سرحده ورسېد. اوسمهال زموږ مشران په دې نه توانېږي چې د دوی په مخ کې ودرېږي او کله چې څوک کمزوري وي، نو په کمزوري دريځ کې به درېږي. پخواني ولسمشر حامد کرزي په کراتو کراتو ويلي او چينې يې وهلې چې دلته په کليو او بانډو کې تروريزم نه شته، تروريزم هلته دی، هلته پسې ورشئ، خو د هغه چينې چا نه دي اورېدلې. همدا اوس هم کوم دريځ، چې ولسمشر غني د پاکستان په وړاندې خپل کړی، تر ټولو ښه او غوره دريځ دی. يعنې افغانان له دوی څخه ملاتړ کوي؛ له دوی سره بايد نور هم جدي لاړ شي؛ دلته (افغانستان) کې بايد د دوی سفارت وټرل او خپل سفارت هم راوغوښتل شي څو پاکستان پوه شي چې افغانان هم جدیت ښودلی شي او د دې ترڅنگ په پاکستاني اموالو بنديزونه ولگېږي، ماليات پرې ډېر شي او خپلې اړتياوې له نورو هېوادونو پوره کړو پر دې لارو چارو بايد فکر وشي. يو هېواد چې څو له ستونزو سره مخ نه شي، تر هغو له ستونزو سره د حل لپاره لارې

چارې نه شي موندلې. افغانستان بايد پاکستاني اموال بند کړي، خو پر خپله خاوره د پاکستان بازار ختم شي.

خبرياله: له تېرو ديارلسو کلونو راهيسې موږ په دې ډول ستونزو کې ښکېل يو، نو ولې دوی تر اوسه کوم اقدام نه دی کړی؟

اصولي: لکه څنگه چې مو مخکې يادونه وکړه افغانستان له صفره را شروع کړه او تر دې ځايه راورسېد، يعنې اوس هم په اوسنيو شرايطو کې ښه روان دی او بهرنۍ پاليسۍ د پاکستان پر وړاندې د افغانستان پاليسۍ يا د ډاکټر غني پاليسۍ ډېره ښه پاليسۍ ده. په دغه وخت هغه موضوع چې په کندهار کې د کلدارو په اړه رابرسېره شوې، د ستايلو ده، يعنې ويل کېږي چې د کندهار چارواکو هلته په پاکستاني کلدارو بنديز لگولی. زموږ مشران که چېرې غواړي چې پر پاکستان فشار راوړي نو په هلمند، کندهار، فراه، خوست، کنړ، ننگرهار او په دغو ټولو په کرښه پرتو ولايتونو کې دې پر پاکستاني کلدارو بنديز ولگوي. دا خو کولای شي دا خو زموږ خپله سيمه ده او د فشار په ډول همدا کلدارې بايد دلته بندي کړو. موږ بايد د پاکستان اوږه او هر څه بند کړو. د لارو چارو د حل لپاره يې همدلته دننه په افغانستان کې يو فکر وکړو او همدلته سرمايه گذاري وکړو؛ دلته تجاران تشويق کړو او هغوی ته سهولتونه برابر کړو چې څنگه د افغانستان په اقتصاد او پياوړتيا کې يو او بل ته لاسونه ورکړي او افغانستان پياوړی کړي. نو پکار ده چې په دغو شرايطو کې هر هغه څه مو چې د پاکستان پر ضد له لاسه پوره دي، بايد وبې وکړو.

خبرياله: اصولي صاحب اوس که رښتيا هم دا ځل امريکا د پاکستان په مقابل کې جدي وي او په صادقانه توگه يې دا اقدام ترسره کړی وي نو

افغان دولت بايد په کوم ډول له دغه فرصته د خپلو گټو لپاره کار واخلي؟

اصولي: که رښتيا هم امريکا په صداقت سره د پاکستان پر وړاندې داسې برخورد کړی وي او دوی په خپل دغه اقدام کې صادق و اوسي، بيا نو افغانستان ته پکار ده چې لا هم ځان له امريکا سره نږدې کړي او لا هم ملگرتيا ورسره وکړي او په يو ډول سره امريکا ته د دې قناعت ورکړي چې سوله ييز افغانستان د امريکا په گټه دی او پاکستان خو امريکا خپله پېژني، ځکه پاکستان چې رامنځته شوی همدا د انگليس او امريکا په وسيلې د نړۍ په نقشه راوتپل شو، او همدوی دي چې د سيمې او نړۍ د هېوادونو پر وړاندې د پاکستان په وسيلې تجارت کوي. پاکستان يې يوه آله او د پروژو پلي کوونکي گرځولی. په سيمه کې هر هغه څه چې غواړي، هغه پرې کوي. زموږ مشران بايد پاکستان ته دا قناعت ورکړي چې يو سوله ييز افغانستان د امريکا په گټه او ناامنه افغانستان د امريکا په تاوان دی. لکه څنگه چې دلته افغانان هره ورځ شهيدانېږي او خپل ژوند له لاسه ورکوي، ټيپانېږي همدا شان امريکايان هم دلته هره ورځ قرباني ورکوي؛ سرتېري يې ټپيان او ژوند له لاسه ورکوي. دا طبيعي هم ده کله چې يو څوک کوم بل هېواد ته ځي هلته به دوی ته تاوان رسېږي؛ وژل کېږي به او خپل ډېر امکانات به له لاسه ورکوي. نو امريکا ته نور پکار ده چې د تروريزم اصلي سرچينه وپېژني او يو سوله ييز افغانستان خپل ملگری او دوست ومني. ځکه يو جگړه ييز افغانستان نه د دوی په گټه دی، نه دې پاکستان. پاکستان به هم نارامه کړي، لکه څنگه چې د لر او بر پښتنو دواړو خواوو علما وژل کېږي؛ ښوونکي يې شهيدانېږي، دا پروسه يوازې اوس روانه نه ده، بلکې دا پروسه تقريباً له پنځوسو کلو راپدېخوا جاري ده. څو همدا لر او بر پښتانه د پاکستان پر وړاندې خپل آواز پورته نه کړي او يا هم دومره ووايي چې

خپل حق وغواړي او د خپل کلي لپاره ښوونځی وغواړي یعنې دا ستراتیژی له پخوا همداسې روانې دي چې په دې سیمه کې باید جنگ وي؛ دا سیمه باید ناروغه او دلته باید تروریزم زر سرایت وکړي. مخکې چې ما دا اووه ایجنسی یادې کړې، دا ټولې یې د ډیورنډ اېخوا د همدې لپاره ساتلې، په دې باندې اصلن د حکومتونو کنټرول نه شته، دا آزاد قبایل دي او آزاد یې پرېښي. په دوی چې هر ډول پروژې وغواړي هغه پرې پلي کېږي، یعنې په هغه سیمه کې، چې اصلن قلم او ښوونځي هېڅ نه وي، هلته هره پروژه پلي کېږي. د عقیدې تر سیوري لاندې خلک هرڅه کوي، لکه څنګه چې په افغانستان کې دا ټولې جګړې د عقیدې تر سیوري لاندې ترسره کېږي. دلته د عقایدو منبع اسلام ده او د مقدس اسلام تر سیوري لاندې همدا وحشتونه کوي؛ افغانان وژني او تروریزم خوروي. علت یې دا دی چې موږ اصلن اسلام نه دی پېژندلی ځکه علم نه لرو، که چېرې مو علم لرلی بیا پوهېدو چې اسلام یعنې څه. اسلام دا نه چې ټوپک راواخله یو څوک ووژنه، په اسلام کې ویل شوي چې کافر به هم نه وژنې، یعنې کله چې پروردگار تا ته د یوه چا د وژلو واک نه وي درکړی، څنګه کولای شې چې یو څوک ووژنې؛ مسلمان ووژنې؛ د ماشومانو په ښوونځي کې چاودنه وکړې؛ حتا جومات او ممبر په بمونو والوزوې. یعنې اسلام یې دومره ډېر افراطي کړی.

خبریه: ښاغلی اصولي اوس به پاکستان څه وکړي؟ ځکه که چېرې امریکا په رښتیا هم جدي وي، نو څه فکر کوی چې آیا پاکستان به د ترهگریزو ډلو په مقابل کې اقدامات ونه کړي؟

اصولي: پاکستان د امریکا او د انګلیس په پیسو ژوندی دی. هر کله چې امریکا او انګلیس په پاکستان خپلې مرستې بندې کړي، بیا پاکستان هر

هغه څه کوي چې امريکا يې ورڅخه غواړي، خو که چېرې همدا دوه هېوادونه په صادقانه ډول پر پاکستان فشار راولي؛ خپلې مرستې پرې ودروي او همدا شرط ورکړي، چې ته دې نور دا وړاندوونکې پروژې په تپه ودروه، که چېرې ستا ملي گټې د افغانستان په وړاندوونکې وي، بيا يې نو پر بله لاره فکر وکړه، يا به دا هر څه د افغانستان په گټه وي او پاکستان به هم دېته واداره شي، يوازې دومره دې وکړي چې شپږ مياشتې دې خپلې ټولې مرستې پرې ودروي او ټول مناسبات دې ورسره بند کړي، بيا به نو دا هر څه د افغانستان په گټه وي. کله چې امريکا او انگلستان خپلې ټولې مرستې پرې ودرولې، بيا پاکستان د امريکا او انگلستان پر وړاندې سر نه شي راپورته کولای. ځکه هلته يې بيا ملي گټې په خطر کې کېږي. دوی په دې پوهېږي چې پاکستان يو په لاس جوړ شوی تصادفي هېواد دی، ځکه دا يو طبيعي هېواد نه دی. دوی پر دې پوهېږي چې که چېرې همدا دوه هېوادونه وغواړي، نو په يوه مياشت يا شپږو مياشتو کې دا هېواد تقسيمېدلای شي. ځکه خو دوی له همدې ډارېږي او خپله ملگرتيا له انگلستان يا امريکا سره نه خرابوي.

خبرياله: ښه نو څه ډول چلند به وکړي؟ د امريکا د دغه اقدام پر وړاندې به د پاکستان غبرگون څه وي؟

اصولي: داسې ده چې د پاکستان ژوند د امريکا او انگلستان په ملگرتيا کې دی، ځکه هلته همدا اوس بلوڅان تيار دي چې يو څوک له هغوی سره مرسته وکړي او پاکستان له منځه يوسي. کله چې امريکا خپلې ټولې مرستې په صادقانه ډول پرې قطع کړي او فشار پرې راوړي، نو پاکستان کولای شي چې د افغانستان د سولې په پروسه کې تر ټولو ښه رول ولوبوي.

خبرياله: که چېرې د امريکا مرستې پرې بندې شي او پاکستان هم له طالبانو سره خپلې مرستې ودروي، يعنې طالبانو ته تجهيزات ور نه کړي، نو طالبان به څنگه سولې ته حاضر شي؟

اصولي: کله چې په طالبانو ټولې مرستې قطع شي، بيا په ټوله معنا د سولې له پروسې سره يوځای کېږي، ځکه کله چې له دوی سره د جگړې وسايل او وسله نه وي، څنگه به له افغان ځواکونو سره جنگېږي؟ اوس طالبانو او نورو مخالفو ډلو ته پياوړې پياوړې معاشونه ورکول کېږي، لکه داعش چې پياوړې معاشونه لري، نو دا معاشونه څوک ورکوي چې زموږ اردو يې نه لري او هغوی ته يې ورکوي. دوی ډېر ښه تجهيز لري او ښه تجهيزېږي. که دا هر څه پرې ودرېږي، بيا دوی له دغه تحرکه لوېږي، بيا به يا له افغانستانه وځي او يا به هم د افغانستان د سولې له پروسې سره يوځای کېږي. طالبانو ته هم پکار ده چې راشي او د افغانستان د سولې له پروسې سره يوځای شي، لکه څنگه چې شورای نظار يا ټلوالې، وحدت گوند او د جگړو نورو گوندونو سياسي واک پخپله غېږه کې راتينگ او ټول واک يې خپل کړی، دا هرڅه د ټوپک په زور نه، بلکې په سياسي ډول کوي. کله چې پکارېږي دوی بيا ټوپک هم راوباسي، ځکه نه غواړي چې دغه واک له لاسه ورکړي. نو طالبان څه خدای وهلي، خو را دې شي او له همدغو افغانانو سره دې کېږي. د سولې له پروسې سره دې يوځای شي او خپلې غوښتنې دې د ټوپک پرځای د يوه سياسي بهير له لارې پلې کړي. دوی که هوشيار وي، را دې شي او د ټوپک پرځای دې قلم انتخاب کړي، د سولې مېز دې انتخاب او خپلې غوښتنې دې د سولې له لارې پلې کړي. د سولې خلاف بله ډله، چې له ټولو مهمه او نړيواله مضره پدیده ده، د داعش

ډله ده. طالبان افغانان دي، ورسره جوړ به شو، مگر داعش څوک دی؟
داعش یوه نړیواله پدیده ده دوی دلته د دې لپاره نه دي راغلي چې
افغانستان مني، دوی دلته د خراسان په نامه راغلي چې په سیمه کې
تاجکستان ایران او په نورو سره نښتو سیمو کې د پخوا غوندې خلافت جوړ
کړي. مگر کاش چې دغه ډله بیا په اسلامي طریقه روان وای! دوی خو
یوه افراطي لاره خپله کړې چې اصلن نه سپین پیری پیژني او نه ماشوم؛
دواړه الوزوي او وژني یې او همدېته ورته هغه څه چې دوی پلي کوي، په
ټوله نړۍ کې ناشوني دي. له افغانستانه د دې پدیدې لرې کول کوم آسانه
کار هم نه دی.

خبرياله: ویل کېږي چې همدا پدیده هم پاکستان تمویلوي. آیا له
پاکستان سره د امریکا د مرستو بندېدل به له دې سره هم مرسته وکړي چې
داعش د پاکستان له لوري تمویل نه شي او د داعش لاس له افغانستانه
لنډ شي.

اصولي: بالکل، پاکستان یې تمویلوي. گورنر نومونه مهم نه دي، چې
کومه ډله تمویلوي او کومه نه، کله چې فشار پرې راشي دوی به له ټولو
هغو ډلو لاس اخلي چې افراط‌گرایی خپروي، دا په ټولو تاثیر کوي. له
عربي نړۍ څخه په هوا کې داعش راځي او په افغانستان کې کېني، دا خو
ناممکن دی دا خو په یوه طریقه راځي هغه طریقه څوک ده، هغه پاکستان
دی. همدا اوس پروت تاسو ولیدل چې د افغانستان په لوگر کې پاکستانی
چورلکه راځي، هلته کېني او پاکستانی ځواکونه ترې کوزېږي. علت یې دا
دی چې موږ یې سربوښه ډېگ یو او هغه څه چې بهرنيان غواړي هغه دلته
کېږي، د افغانستان هوايي قلمرو د بهرنيانو په لاس کې دی او څنگه چې

دوی غواړي هغسې کېږي. کومه طیاره چې راځي او کومه چې بېرته ځي دا ټول د دوی په لاس کې دي. دلته د پاکستان چورلکې راځي او د افغانستان حکومت خبر نه وي چې دلته د پاکستان چورلکې څه کوي.

خبرياله: یعنې دا هرڅه د څه ښکارندویه کوي؟

اصولي: دا د دې ښکارندويي کوي چې په افغانستان کې ټولې جنگي ډلې د پاکستان له لخوا، په هوايي او ځمکني ډول تمویلېږي. مثلاً په کندز کې جگړه روانه ده، چې هېڅ د ډیورنډ له کرښې سره کومه اړیکه هم نه لري، مگر هلته هم دغه ډلې د پاکستان لخوا تمویلېږي. لکه د حامد کرزي د حکومت په اوایلو کې کرزي وویل چې ځینې هلیکوپترې له هلمندې ډکېږي او په کندز او شمال کې خالي کېږي؛ افراد انتقالوي، څو په شمال کې وضع خرابه کړي. په افغانستان کې چې هوايي قلمرو د بهرنیانو په لاس کې وي، بیا نو د دوی خوښه ده. دغه هلیکوپترې، د څه له پاره افغانستان ته راغلې وې او که پاکستان وایي چې زموږ هلیکوپتر روسیې ته تله یا له روسیې څخه دلته راتله، نو دا خو د منلو نه ده. څنگه کېدای شي چې په هلیکوپتر کې روسیې ته لار شي یا راشي؟ نو بیا خبره دا ده چې افغانستان یو بې سرپوښه هېواد دی. زموږ مشرانو ته په دغو حساسو شرایطو کې پکار ده چې سره یو موټی شي؛ یوځای شي؛ پرمخ لاړ شي او د جنگ اصلي سرچینې، یعنې امریکا، ته داسې قناعت ورکړي چې افغانستان یو خپلواک هېواد دی.

خبرياله: له تاسو څخه ډېره مننه.

د کندز ناسم وضعیت

خبرياله: د کندز د ناسم وضعیت په اړه په دغه بحث کې د سياسي چارو کارپوه ښاغلی جمال ناصر اصولي لرو. دغه بحث به له ده سره يوځای وشو، اصولي صاحب پخیر راغلی، اصولي صاحب که څه هم د هېواد په ډېرو ولايتونو کې جگړه روانه ده، خو کندز يو ځل بيا له سقوط سره مخ دی، بالاخره وسله وال مخالفين له کندزه څه غواړي؟

اصولي: د لوی او بڅښونکي خدای په نامه! په افغانستان کې روانه جگړه کومه داخلي جگړه نه ده، بلکې د دولت او پاکستان ترمنځ جگړه ده، د دې جگړې نور لاملونه هم دي چې تر ډېره يې بهرني لاملونه بللای شو يا هم ويلای شو هغه څوک چې د افغانستان له حکومت سره مرستې کوي، هغوی همدا جگړه اوږدوي. دوی دي چې د دې جگړې مشري کوي او په هر مسير يې چې زړه وي په هغه يې بيولای شي. جگړه د افغانانو ترمنځ نه ده. دا جگړه د بهرنيان لپاره ارزښت لرونکې ده چې بايد په کندز تخار او په دغو سيمو کې وي، ځکه دلته د شمال په ځينو برخو کې دا روانه جگړه د خپلو اهدافو لپاره توده ساتي، يو علت يې دا دی چې د منځنۍ اسيا يا د

روسيې لپاره يې تودوي، يا تر چين پورې. دوی خپل اهداف د همدې جگړو په وسيلې سره پلي کوي. له همدې امله موږ ويلاى شو چې بهرنيان غواړي، خو لکه د جنوب په خبر دا جگړه په شمال کې هم توده وي، ځکه خو يې دا جگړه تر تخار او بدخشان او ټول شماله ورسوله. دوی د خپلو هغو ستراتيژيکو اهدافو لپاره، چې له ډېرې پخوا يې جوړ کړي، بايد دا جگړه توده وساتي. په همدې ډول دا جگړه اوس په فراه کې روانه ده، هلته هم د جنگ تودېدل غواړي. په همدې ډول په هلمند کې حتی تر ارزګانه څه وخت مخکې مو وليدل چې حتا په پکتيا او خوست کې هم جگړې وې. په ننگرهار کې هم دي. يعنې په شمال کې د جگړو اوسېدلو يو لامل دا دی چې بهرنيان غواړي دا جگړه په ټولو سيمو کې وي او په راتلونکي کې داعش ته لاره پيدا کړي، خو داعش هم هلته حضور پيدا کړي.

خبرياله: آيا داعش اوس په شمال کې حضور لري؟

اصولي: زما په اند تر هغه چې فکر کېږي په شمال کې تر اوسه داعش نه شته، خو داعش څوک دي.

خبرياله: خو همداسې گونگسې شته چې روسيه طالبانو ته په وسلو ورکولو سره غواړي د هغوی په وسيلې د داعش حضور وځپي. حال دا چې داعش تر اوسه په کنډز کې نه شته.

اصولي: گورئ زه وایم اول بايد پوه شو چې اصلن داعش څوک دي؟ داعش خو له بل ځايه راغلې ډله نه ده؛ نه عربان دي او نه هم له منځنۍ آسيا څخه راغلي کوم څوک دي. سمه ده د بېلابېلو هېوادونو وگړي به پکې وي؛ پنجابيان، تاجکان، ازبک، پاتې نور خو ټول همدا طالبان دي چې ځانته د داعش نوم ورکوي. يا هماغه ډلې دي چې تقويه او تجهيزېږي.

دوی نن که د طالب نوم لري سبا يې بيا نوم بدلېږي؛ ځانته د داعش نوم ورکوي. بله ورځ په بل نامه راڅرگندېږي. مطلب دا هرځای چې جگړې او ناخوالې وي، هلته نورې ډلې هم رېښې کوي. دوی هم پراخېږي او جگړې ته لا ډېره مخه کوي او له کومه ځايه چې دوی تمويل او تجهيزېږي؛ وسلې ورکول کېږي؛ د ټپيانو درمنله يې کېږي؛ معاشونه ورکول کېږي او... . نو اساسي ستونزه دلته همدا ده چې څنگه دا جگړه پایته رسولی شو. موږ مخکې هم وويل چې د جگړې پای او تحرک د بهرنيانو په لاس دی او موږ، خصوصن مشران مو، بايد بهرنيانو ته قناعت ورکړي.

خبرياله: په ډېريو ولايتونو کې خو پاکستانی جنرالان ليدل شوي چې د دې جگړې مشري کوي. څه فکر کوئ په کندز کې د چا لخوا دا جگړه تقويه کېږي او مشري يې څوک کوي؟

اصولي: يوه مسئله خو دا هم ده چې پاکستان غواړي بهرنيانو ته وښيي چې که د ډيورند د کرښې شاوخوا جگړه روانه ده، بيا يې نو په کندز کې څوک مشري کوي؟ دوی غواړي چې نړيوالو ته دا مسئله وښيي چې که موږ د ډيورند کرښې په شاوخوا کې په جگړو تورن يوو، يعنې نړيوال د ځان په هکله تېر باسي. په کندز کې هم همدا پاکستانی جنرالان دي چې د جگړو مشري کوي، خو پاکستان يو ټېکه دار شرکت دی چې تمويلېږي او پروژې يې په افغانستان کې عملي کوي. خو اصلي مسئله دا ده چې د چا لخوا تمويلېږي. پر دې ټول پوهېږي چې د پاکستان تر شا څوک دي، يوازې هماغه خلک دي چې هم موږ او هم دوی تمويلوي.

خبرياله: او په دې توگه غواړي خپلو موخو ته ورسېږي؟

اصولي: هو، بالکل. که چېرې داسې نه وي نو ايا هماغه امريکا، هماغه

ناتو او هماغه انگلستان او برېتانيا پر پاکستان فشار نه شي راوړلای؟ يعنې فشار دې هم نه راوړي، بلکې يوازې دې خپلې مرستې او تمويل پرې بند کړي.

خبرياله: ښه نو علت يې څه دی، چې افغان امنيتي ځواکونه د جگړو د مهارولو توان نه لري؟

اصولي: که موږ ووايو چې موږ په بشپړ ډول خپلواک يو، نو دا هم سمه نه ده. ځکه زموږ جگړې اوس هم بهرنيان رهبري کوي؛ که مخالفه ډله تقويه کوي دا ډله هم تقويه کوي؛ دوی په دې کې هم لاس لري چې چېرې بايد جگړه وگتي او چېرې يې بايد وبايلي؛ تجهيز يې هم مالوم دی چې افغان ځواکونو ته په کومه پيمانه تجهيز ورکوي. موږ ته دا هم مالومه ده چې دوی زموږ هوايي ځواک تر اوسه په سمه توگه تجهيز او تقويه نه کړ. دا هم يو دليل کېدای شي چې دوی غوښتل په افغانستان کې همدا ډلې وروزي او لا يې پياوړې او پراخې کړي، څو په آسانه مات نه شي.

خبرياله: خو بيا داسې هم ويل کېږي چې خپله امنيتي چارواکي له وسله والو سره لاس لري، ځکه خو جگړه نه مهار کېږي.

اصولي: دا هم يو لامل کېدای شي، موږ تاسو وينو چې خپله په کندز کې ځينې چارواکي او يا هم خپله د کندز د امنيتي قومندان، هغه څوک دي چې په پخوانيو جگړو کې يې لاس لاره. دوی د کابل د کورنيو جگړو په وخت کې کابل وران او کورونه يې چور کړل. دوی په هماغه چور روږدي شوي دي، نو څوک چې يو ځل په غلا روږدي وي هغوی به پوستې او ولايت نه خرڅوي؟ خو ستونزه دا ده چې زموږ مشران او زموږ ولسمشر د دې پرځای چې دا ډول کسان راوښيي او محکمې ته يې کش کړي، هغه يې ټول

راتول کړي، رتبې او مډالونه ورکوي. په کندز کې هماغه د امنیې قوماندان، د لوا قومندان، د ملي دفاع او د کورنیو چارو وزارت ټول شته استازي، چې هلته دي، باید ونیول شي او څارنوالیو ته معرفي شي. دوی ولې تر اوسه په دې ونه توانېدل چې په ټول کندز کې مخالفین وځپي. علت یې څه دی؟ علت یې همدا دی چې دوی ناغېرې کړې ده؛ کار یې نه دی کړی؛ خپله دنده یې په پوره ژمنتیا نه ده ترسره کړې. دوی که په رښتینې توګه خپله دنده ترسره کړې وای، نو اوس به په کندز کې هېڅ مخالفه ډله نه وه.

خبرياله: خو ولسمشر وايي چې د کندز جنگ يوه تحميلي جگړه ده او بايد سياسي او عجولانه عمل ونه شي، يعنې په دې هرڅه سره عامه افکارو ته ځواب ويلای شي؟

اصولي: د افغانستان جگړه ټوله تحميلي جگړه ده. دا چې چا تحمیل کړې ټول پرې پوهېږو، ولې یې تحمیل کړې ده؟ ځکه دوی خپل حضور په جنگ کې ویني. زموږ مشران تر اوسه په دې نه دي توانېدلي چې بهرنيان او امریکایان قانع کړي چې یو سوله ییز افغانستان ستاسو په ګټه دی؛ هغه افغانستان چې په سوله کې ژوند وکړي او ستاسو حضور هم دلته ومني. مګر اوسنی غوندې په جگړه کې ښکېل افغانستان ستاسو په ګټه هم نه دی. لکه څنګه چې ویل کېږي دا جگړه دوی نه شي ګټلې، بلکې لا به یې پراخوي. زه وایم چې دوی به دا جگړه پراخه کړي، خو یوازې د همدغه هېواد (افغانستان) د ورانۍ سبب به کېږي. که موږ مخکې له روسانو سره جگړه وکړه خو خپل وطن مو وران کړ او که اوس موږ له امریکا سره جگړه کوو، دا نو بیا هم خپل هېواد وړانوو. همدا اوس د کندز اوسېدونکو خپل کورونه او هرڅه پرېښي او ژوند ورته سخت شوی دی.

خبرياله: که جگړه همداسې دوام ولري او دولت يې هم د محارولو توان ونه لري، نو فکر نه کوئ چې هېواد خپله د بحران خواته ځي؟

اصولي: که موږ او تاسو يو حقيقت ومنو، هغه دا چې که نن کندز له لاسه ورکړو، سبا به مو هلمند له لاسه وتلی وي. موږ ډېری ولايتونه په همدې ډول ليدلي؛ کېدای شي څو ورځې وروسته نور ولايتونه هم ووينو چې د سقوط په حال کې وي. په دغه مدیریت کې چې اوس شته کېدای شي همداسې وشي.

خبرياله: نو ولې دوی په امنیت کې بدلون نه شي راوستلای کله چې خپله هم وايي چې په امنيتي برخو کې دا ستونزې شته، بيا نو ولې په هغه کې بدلون نه شي راوستلای؟

اصولي: يوه موضوع خو دا هم کېدای شي چې د ځينو ولايتونو واليان او قوماندانان د پنځوس سلنې له خوا ټاکل شوي او بل پنځوس سلنه نه شي کولای چې په ډاډه زړه په هغه امر وکړي يا دوی له هغه ځايه برطرف کړي. کنه همدا کندز تاسو گورئ چې هلته هغه چارواکي چې پخوا وو، اوس هم شته. يو والي به يې تبديل شوی وي چې هغه د ولسمشر استازی و، مگر دوی نه شي کولای چې قوماندانانو ته کوم څه ووايي؛ له هغه ځايه د ملي پوځ قوماندانان له هغه ځايه نه شي تبديلولای او که تبديل يې هم کړي، بيا نو دوی په خپل منځ کې سره برخلافېږي او له يو بل سره لاس او گريوان کېږي.

خبرياله: دوی وايي چې خلک له مخالفينو سره همغږي دي او پخپلو کورونو کې ورته ځای ورکوي، بيا نو ستونزه چېرې ده؟

اصولي: په اوایلو کې لومړی وار، تېر کال، کله چې کندز سقوط وکړ، نو کورني جنگسالارانو او قومندانانو په خلکو ظلمونه کول او دوی هم د تعصب او تبعیض له مخې تحرک کاوه، هلته دوی خلک هڅول چې له دوی سره هم تعصب ونیسي، ځکه هر عمل عکس العمل لري، ځکه خو کېدای شي خلکو پخپلو کورونو کې ورته ځای ورکړی وي. نو په اوسنیو شرایطو کې هم یو وړوکی لامل دا کېدای شي، خو په لویه کې د حکومت کمزوري هم ده؛ د مدیریت کمزوري هم او د کورنیو چارو او د دفاع وزارتونو کمزوري هم ده.

خبرياله: فکر نه کوی چې یو بې تفاوته عمل هم دی ځکه یو ځل خو کندز سقوط کړی و او اوس یو ځل بیا هم ورسره مخ شو. دوی خپله کله چې یوه ولسوالي ونیسي او تصفیوي عملیات پکې وکړي، خو بېرته یې ولې نه شي ساتلی. دا هرڅه د دوی بې تفاوتې نه ښیي. دا خپله وضعیت نه خرابوي چې تصفیوي عملیات کوي او بېرته یې له لاسه ورکوي، آیا حمایتي قوا نه لري که څنگه؟

اصولي: د افغانستان د حکومت یا امنیتي ځواکونو کمزوري همدا ده، چې ډېری وخت ډېر ځایونه له مخالفینو څخه ونیسي، خو څه موده وروسته یې بېرته ورپرېږدي. دوی هغه او خپلې پوستې نه شي ساتلی. علت یې دا دی چې هلته سم مدیریت نه شته؛ هلته محلي او په پولیسو او دفاع وزارت پورې اړوند قومندانان پیسې اخلي؛ تجهیزات او پوستې خرڅوي او خپل ځوانان د دولت په مخالفینو شهیدانوي.

خبرياله: د هغو خلکو ژوند ارزښت نه لري؟

اصولي: کله چې دوی پیسې اخلي، رشوت خوري، پوستې خرڅوي، نو د

پرديو ميندو زامن ورته اصلن ارزښت نه لري او که ارزښت يې ورته لرلای، نو دوه ځلې به کندز سقوط نه کاوه. په لويه کې ويلاى شو چې د دولت په رهبريت کې بايد تصاميم ونيول شي او هغه خلک چې د کندز په سقوط کې يې لاس درلود، حتا که چارواکي هم دي، بايد څارنوالۍ ته معرفي شي، خو داسې نه چې اول څارنوالي ته معرفي شي او بيا خوشې شي، بلکې دا موضوع بايد په ډېر دقت او ژوره توگه وڅېړل شي.

خبرياله: ډېره مننه اصولي صاحب. سياسي شنونکى ښاغلى اصولي و چې د کندز د امنيتي وضعيت په اړه يې له موږ سره بحث درلود.

۹

پر پاکستان د امریکا فشار

در ادامه تیرگی روابط افغانستان و پاکستان امریکا از آن کشور خواسته تا حمایت خود را از گروه‌های دهشت‌افکن کنار بگذارد. در غیر آن تضعیف خواهد شد. حکومت افغانستان بیش از ده سال است که از پاکستان می‌خواهد تا حمایت خودش را از گروه دهشت‌افکن کنار بگذارد، اما این چنین مورد را پاکستان تا حال مدنظر نگرفته و جهان هم قبولش نکرده. از سوی دیگر حرف تمویل داعش مسله‌یی تازه ایست که افغانستان آنرا مطرح کرده و گفته میشود که در ازره یی لوگر مشاوران شورای امنیت

پاکستان آمده بودند و میخواستند که گروه داعش را در آن ولایت تمویل و تجهیز کنند، اما مورد دیگر که اکنون بحث‌های تازه‌یی را باز کرده اتهام حمایت شدن طالبان از سوی شورای امنیت ملی افغانستان است. سه مورد خیلی عمده را در این برنامه پس از خبر مورد بحث قرار میگیرد.

اما سوالات که مطرح میشود هشدار تازه‌یی امریکا به پاکستان چقدر جدی است، و از طرف دیگر گزینه‌های را که حکومت افغانستان و امریکا در دست دارند تا بیشتر بالای پاکستان فشار وارد کنند که از حمایت دهشت‌افگنی و تروریزم دست بر دارد، چه هست؟ من بیژن آرین روی همین موارد با مهمانانم بحث را دنبال خواهم کرد.

آرین: در این برنامه آقایان هریک محمد قاسم عرفانی استاد پوهنتون، و آقای جمال ناصر اصولی آگاه مسایل سیاسی با ما هستند. خیلی خوش آمدید. استاد از شما آغاز میکنم، هشدار آخر امریکا به پاکستان اینکه گفته اگر از حمایت دهشت‌افگنان دست بردار نشود با سرنوشت افغانستان سر دچار یا تضعیف خواهد شد، چقدر این مورد را جدی می‌پندارید؟

عرفانی: بنام خدا، سلام بشما، مهمان و تماشاچیان تان، همه میدانیم که در چند سال گذشته با بدست آمدن بعضی اسناد پاکستان بعنوان حامی دهشت‌افگنی در جهان مطرح بوده که کشته شدن اسامه در پاکستان، شورای کویت، شورای پشاور، شبکه حقانی و همه دهشت‌افگن‌ها را پناه داده، و دسته‌بندی‌های که در اواخر در وزیرستان صورت گرفت و طالبان را به خوب و بد تقسیم کرد و با دهشت‌افگنان بصورت گزینشی برخورد کردند. بنابر این در غرب بخصوص در امریکا شاهد ملاحظات بودیم که خواستار این بودند که پاکستان باید در این زمینه قاطعیت خودش را نشان

بدهد و این در حالیست که حکومت افغانستان منظم و بصورت مکرر تکرار کرده اند، که پاکستان در زمینه مبارزه با تروریسم صادقانه برخورد نمیکند.

آرین: دقیقا بیش از یازده سال میشود.

عرفانی: بلی، و گفته که پاکستان از طالبان بحیث یک آله فشار علیه افغانستان کار می گیرد، که این همه نه تنها افغانستان را با مشکل مواجه ساخته، بلکه دست آوردهای چندین سال گذشته علیه تروریسم را نیز با خطر مواجه ساخته از این جهت است که مواضع ضد پاکستانی در غرب برجسته تر میشود، اما تا هنوز هم ما شاهد اقدامات قاطع کشورهای دیگر علیه پاکستان نیستیم و ای هشدارهای فعلی هم یک امریست که بارها توسط خود پاکستانی ها هم گفته شده که ناامنی و بی ثباتی افغانستان به معنی ناامنی و بی ثباتی پاکستان است.

آرین: جناب اصولي صاحب، آیا باز هم بازی های در حال اجرا هست و همان سناریو یی را که امریکا قبلن انجام داده بود و پاکستان را هشدار داده بود. و بار دیگر فقط هشدار داد یا اینکه حرف تازه یی در این هشدار موجود است؟

اصولي: د لوی او بخښوونکي خدای په نامه! سلامونه تاسو او ټولو ته! یوې موضوع ته غواړم اشاره وکړم. کله چې د امریکا لخوا په پاکستان غږ کېږي، د دې هرڅه پرځای دې امریکا پاکستان ته یوازې دا موضوع مطرح کړي چې د هغو ډلو تمویل او تجهیزات دې بند کړي چې د افغانستان په خلاف جنګېږي او دا هرڅه دې په واضح ډول ورته ووايي. دوی دې همدا مسئله له خلکو، له نړۍ او له ولسه نه پټوي. ځکه نړۍ افغانان او ټول پر دې پوهېږي چې د پردې ترشا دا تمویل، چې طالبانو ته ورکول کېږي،

شوکه پاکستان ته ورکوي. بیا هم موږ ویلای شو چې همدا خلک دي چې دوی کله پاکستان او کله نورو ځایونو ته گواښونه کوي.

آرین: یعنې حالا امریکا همان بازي موش و پشک را به گونه یی دیگر اجرا می کند؟

اصولي: اساسي موضوع دا ده، کله چې په هلمند کې جنگ دی؛ د گرمسیر په ولسوالۍ کې د امریکایانو اډه ده، په یوه بله ولسوالۍ کې هم اډه لري، خو طالبان هلته له دوی سره جگړه نه کوي، بلکې راځي پر افغانانو بریدونه کوي. خو همدا امریکایان، چې هلته مېشت دي، طالبانو ته هېڅ نه وایي، بلکې داسې هم ویل کېږي چې له دغو اډو او بېسونو څخه د شپې هلیکوپټرې پورته کېږي او په نامعلومو ځایونو، د طالبانو په ساحو کې کېنې او دوی ته اکمالات کوي. دا د لوبې هغه اړخ دی چې اوس په حقیقت ولاړ دی.

آرین: یعنې امریکا حال غیرمستقیم طالبان را حمایت می‌کند، یعنې به وسیله پاکستان آنان را حمایت می‌کند.

اصولي: خبر دا ده، که چېرې امریکا له دوی څخه ملاتړ نه کولای، دوی پر پاکستان فشار راوړلای شوی او یا یې هم پر پاکستان خپلې مرستې او کمکونه قطع کولای شوی. دغه خبرې چې اوس په مطبوعاتو کې اوږو - چې په پاکستان یې غږ کړی چې که له تروریزم څخه لاس واخلې، نو پر تاسو راوړو، دغه ټول یوازې نمایشي موضوعات دي، ځکه پاکستان یو قراردادي شرکت دی او دا پروژه چې هر چا ورکړې ده، هغه خپله همدوی دي.

آرین: یعنې شما حالا این اقدام امریکا را یک اقدام فصلی میخوانید؟

اصولي: که چېرې امریکا په همدې موضوع کې صادق وي، نو به په اوایلو کې یې، چې طالبان راتولېدل او یوځای کېدل، پر پاکستان غږ کولای شوای چې له دغه کاره لاس واخلي. ځکه هغو په میرانشاه، کوټه او د دیورند د کرنې اېخوا په ټولو سیمو کې طالبانو ته اډې ورکړي دي. امریکا دا هرڅه لیدل، د هغه وخت ولسمشر په امریکا غږ کاوه چې تروریزم د افغانستان په کلیو او بانډو کې نه دی، چې دوی به زموږ پر کلیو او کورونو بمبار کاوه؛ د شپې به د خلکو کورونو ته اوښتل، بلکې تروریزم هلته دی، چې تاسو یې وینئ. تاسو یې وینئ چې پروژې ورکول شوې او پاکستان یې تمویلوي. هلته روزل کېږي؛ هلته یې جلب او جذب کېږي؛ هلته یې ساتنه او درملنه کېږي. پاکستان په همدې موضوع کې صادق نه و او نه دی. همدارنګه پاکستان دومره ځواکمن او غیرتي هېواد هم نه دی چې د امریکا د غوښتنو په خلاف رامیدان ته شي. کله چې طالبان له ماتې سره مخ شول، ټولو ولیدل چې د طالبانو مشران یې لوڅ او لغږ په امریکایانو وپلورل. علت یې څه و؟ ځکه چې هلته امریکایانو پوه کړل چې دغه کار وکړی، په دوی دا هرڅه امریکا وکړل. اسلام پاکستان ته هغه وخت مطرح نه و او نه اوس ورته ارزښت ورکوي. مسئله دا ده چې هر هغه څه چې امریکا غواړي پاکستان یې پلي کوي. دوی باید پر پاکستان هغه مرستې او کمکونه بند کړي چې د امریکا لخوا ورکول کېږي او په تروریزم مصرفېږي.

آرین: آقای اصولي سوال دیگر اینکه سرتاج عزیز می گوید که شورای امنیت ملی افغانستان حامی طالبان است. این مورد را چقدر میتواند عقل سلیم یک شهروند افغانستان یا جهان بپذیرد که کشور که حالا خودش

حامی تروریزم است آن کشور بر علیه کشوری اتهام وارد کند که هر روز شهروندان آن کشور را تروریزم به خاک و خون می کشاند.

اصولي: هر کله چې افغانستان په داسې یو مقام کې وای چې له پاکستان سره یې سیالي کولای شوی، بیا نو پاکستان دا کار نه شو کولای. موږ افغانانو خپله ځان د پنجابیانو او پاکستانیانو له سیالی څخه وایستلو؛ موږ خپل وطن ږنگ کړ؛ اردو مو خرابه کړه؛ خپل ټانگونه طیارې او ټول نظامي وسلې هرڅه مو پر پاکستان او ایران وپلورل؛ ځانونه مو دېته اړ کړل چې اوس یو پنجابي هم راباندې رشخند وهي. دا د سرتاج عزیز اوسنۍ خبرې ټول رشخند دی چې په موږ یې وهي. موږ د تروریزم قرباني یو، تروریزم همدا پاکستان رالېږي، همدا سرتاج عزیز یې رالېږي، دوی یې تمویل او تجهیزوي، دوی یې پالي، وسلې ورکوي، ساتنه او درملنه یې کوي. بیا وایي چې دا افغانستان حمایه کوي. ښه خو به دا وی کله چې په افغانستان کې یو موټریم خلاصېدای، په اسلام آباد کې لس داسې موټر بمونه خلاصېدای! خو دا چې موږ کمزوري یو، ځکه خو موږ داسې کار نه شو کولای. ځکه موږ په خپل منځ کې په قومونو وېشل شوي او پخپلو کې سره ورغلي یو. یوه پنجابي ته په بده نه شو کتلای او خپل حق ترې نه شو غوښتلای، علت یې همدا دی چې موږ بې اتفاقه قوم او په خپل منځ کې نه جوړېږو، ځانونه مو په قومونو، ژبو او په سمتونو وېشلي. سرتاج عزیز ته موږ څه نه شو ویلای. دا هغه سرتاج عزیز دی چې د ده نیکه او غورنیکه افغانانو مسلمان کړی وو.

آرین: حال اینکه آیا پاکستان واقعاً هم حاضر خواهد شد تا از حمایت گروه‌های دهشت‌افکن دست بردارد؟

د جمال ناصر اصولي مرکې او شستنې ■ ۷۷

اصولي: پاکستان د تروريزم ځاله، مرکز او د پالو تمځايونه لري؛ هلته روزل کېږي بيا نړۍ ته خپرېږي؛ سيمې او هند ته ځي؛ افغانستان ته راځي؛ امريکا او فرانسې ته ورځي. دوی يې هرې خواته خوروي، مگر امريکا څه نه ورته وايي. ما يادونه وکړه چې که چېرې امريکا له دوی سره لاس نه لرلای، بيا به يې پر پاکستان تمويل بند کړی وای.

آرین: حال آنچه شما گفتید؛ آیا کشورهای دیگر واقعن نیمداند که تمويل کننده اصلي تروريزم امريکا است و پاکستان هم به نحوي اين پروژه را اجرا میکند، آیا کشورهای دیگر نمیتوانند در مقابل پاکستان پيا خيزند؟

اصولي: سل په سلو کې پر دې پوهېږي، خو د دوی ملي گټې سره شريکې دي، موږ هغه هېواد يو چې په نړۍ کې راباندې تجارت کېږي. پر پاکستان هم تجارت کېږي. دلته د هغو اغېزمنو هېوادونو تجارت روان دی چې هغوی په نورو هېوادونو تاثير او په دويمو يا درېيمو تجارت کوي، لکه په موږ چې تجارت روان دی. په موږ سوداگري کوي، منافع راټولوي د همدغو افغانانو پر سر چې گرو کېږي، کرايه کېږي او پرديو ته په لاس ورځي. موږ خرڅېږو، که چېرې موږ نه خرڅېدای، دغه حال به راباندې نه وای. تر ټولو غوره بېلگه يې هم دا ده چې اوس هم زموږ مشران په ارگ کې له يو بل سره نه جوړېږي. ډاکتر عبدالله په ولسمشر پسې خبرې کوي او ولسمشر بيا په ډاکتر عبدالله پسې غږېږي. تر دې بل لوی شرم نه شته. دوه کاله وروسته بيا هم له يو و بل سره نه جوړېږي.

آرین: آقای اصولي کدام گزینه های هستند که حکومت افغانستان و امريکا به دست دارند تا به کمک آن بالای پاکستان فشار وارد کنند.

اصولي: که چېرې زموږ مشران او رهبران هوښيار و اوسي، نو امريکا ته

بايد، په هر ډول چې وي، دا قناعت ورکړي چې يو سوله ييز افغانستان د امريکا په گټه دی او په جگړه ييز افغانستان کې د امريکا گټه نه شته. دا بايد ورته په ډاگه شي چې که امريکا په سيمه کې د خپل حضور غوښتونکې وي، نو دا هرڅه په سوله کې ورته شوني دي، کنه امريکا به هم له افغانستانه همداسې وځي، لکه څنگه چې شوروي ووت.

آرين: تشکر آقای اصولي و عرفاني ممنون تان که تشریف آوردید.

د افغانستان او پاکستان د سولې دویم پړاو

بډایو هېوادونو پرېکړه کړې چې د افغانستان او پاکستان ترمنځ د سولې خبرو دویم پړاو ملاتړ وکړي او ولسمشر هم په همدې موخه د ډسمبر په راتلونکې میاشت کې پاکستان ته سفر لري. په دغه سفر کې به دوی د سولې پر روانو خبرو بحث وکړي. پر همدې موضوع د بحث لپاره په سټوډیو کې راسره د سیاسي چارو کارپوه ښاغلی جمال ناصر اصولي دی. صاحب ستړي مه شی، په خیر راغلی.

اصولي: سلامت اوسئ، سلامونه تاسو او ټولو لیدونکو، اورېدونکو ته!

خبرياله: اصولي صاحب! لکه څنګه چې ولسمشر بیا هم نیت لري چې د ډسمبر په میاشت کې پاکستان ته سفر وکړي او په هغه غونډه کې ګډون وکړي چې د افغانستان او پاکستان د سولې په اړه پکې خبرې کېږي. تاسو دا غونډه څنګه ارزوئ، آیا کومې لاسته راوړنې به ولري.

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! زما په اند اصلي موضوع دا ده چې له پاکستانه وغوښتل شي چې په صادقانه ډول د سولې له پروسې سره همکاري وکړي. هغه همکاري داسې نه چې دوی طالبان راولي او د سولې

مېز ته يې کېږي، بلکې دوی دې يوازې هغه تجهيزات او تمویل، چې طالبان يا داعش يا نورې ډلې يې له دوی څخه ترلاسه کوي، قطع کړي. بيا نو سل په سلو کې په افغانستان کې سوله راځي. د افغانستان سياسيون بايد پر دې فکر وکړي چې پاکستان او بيا په لويه کچه امريکا ته دا قناعت ورکړي چې پاکستان د همدغو مخالفو ډلو له تمویل او تجهيزه لاس واخلي. بيا نو په افغانستان کې سوله راځي. دغه جرگې، شوراوې او دا ناستې، که په هر ځای کې وي، د افغانستان د سولې له پروسې سره هېڅ کومه مرسته نه کوي. سمه ده چې د خبرو يوه لاره ده، بايد خلاصه وي او په دې مورد بايد خبرې وشي، خو زه واييم چې په همدغو خبرو کې دوی د افغانستان دا جگړه لا ډېره اوږدوي. يوه ناسته په يوځای کې وکړي او بله ناسته په بل ځای کې. او همداسې دا پروسه له يوې ورځې څخه بلې ته غورځوي، خو چې د افغانستان جگړه لا پېچلې کړي. تاسو گورئ چې د افغانستان جگړه د تېرو دوو، دريو کلونو په پرتله لا پېچلې شوې ده، علت يې دا دی چې په هغه وخت کې موږ د طالبانو يو رهبر او يوه ډله لرله، خو اوس موږ د طالبانو دوې ډلې لرو، ترڅنگ يې داعش هم شته او همدارنگه د حکمتيار يا اسلامي حزب بله ډله هم ده. دلته يعنې څلور بېلابېلې ډلې شوې او داعش ډله هم، چې نړيوالې ريښې لري، د افغانستان د سولې او جگړې مسايل د لا ډېرو پېچلتياوو خواته اړوي. زه واييم چې په لويه کچه د افغانستان سياسيون بايد له لويو قدرتونو سره خبرې وکړي، دوی ته قناعت ورکړي او ورته ووايي چې يو سوله ييز افغانستان ستاسو په گټه دی او بيا هماغه لوی قدرتونه پر پاکستان فشار راوړي، خو چې د افغانستان له سولې سره صادق پاتې شي. دا غونډې زما په نظر له يوې ورځې څخه بلې ته د افغانستان د سولې خبرو اچول او د جگړې اوږدول دي.

د جمال ناصر اصولي مرکې او شتمنې ■ ۸۱

خبرياله: اصولي صاحب فکر نه کوي، چې دولت د سولې د راوستلو پر لارو چارو نه پوهېږي، يعنې دوی تر اوسه د سولې د راوستلو لپاره داسې يوه عيني ستراتيژي نه ده خپله کړې، ځکه چې دوی پوهېږي چې د افغانستان جگړه د پاکستان جگړه ده،

دوی نړيوالو ته ولې شواهد وړاندې نه کړل چې د افغانستان جگړه د پاکستان جگړه ده، کله قطر ته، کله هم چين ته او کله هم پاکستان ته د سولې لپاره مراجعه کوي.

اصولي: زموږ سياسيون هم ملامت نه دي، ځکه چې د افغانستان جگړه کورنۍ نه، بلکې دا هغه استخباراتي جگړه ده چې رېښې يې تر واشنگټن او لندنه رسېږي دا د سيمې هېوادونه خو بيا بېخي بېله مسئله ده چې دوی څنگه عملن پکې ښکېل دي. د افغانستان د سولې پروسه يوازې د افغانستان او پاکستان ترمنځ نه ده او که داسې ووايو چې د طالبانو او حکومت ترمنځ نه ده، د دې رېښې اوږدې دي او د دغو اوږدو ريښو د وچولو لپاره يوې داسې ستراتيژۍ ته اړتيا ده، څو په دې وتوانېږي چې همدا لوی قدرتونه، چې دغو ريښو ته اوبه ورکوي، پر دې پوه کړي، چې افغانستان په جگړه کې د هېچا په ګټه نه دی؟

خبرياله: که دا جگړه استخباراتي ده بيا موږ هم استخبارات لرو، نو څه وخت موږ له خپلو استخباراتو څخه کار اخيستلای شو او که زموږ استخباراتي او کشفی ارګانونه هم کمزوري او ضعيف دي؟

اصولي: هر کله چې موږ د خپل پوځ او استخباراتو او ټولو نظامي برخو د يوې مياشتې مصرف د پوره کولو توان ونه لرو، يا يې معاش ورکړو يا يې حتا تېل نه شو پوره کولای، بيا څنگه کېدای شي چې زموږ استخبارات دومره

قوي شي چې د هغه چا استخبارات د ځان تر سيوري لاندې راولو چې هغه زموږ دا ټول مصارف راكوي. له همدې امله ويلاى شو چې موږ درېيم هېواد يو او درېيم هېوادونه په همدغو ستونزو کې ښكېل وي. هغه هېوادونه چې درېيمو هېوادونو ته راځي او په سياسي اوضاع يا حكومت پانگونه كوي، دوى خپلې گټې لري، دوى تل كوښښ كوي چې د خپلو اهدافو لپاره په دغو هېوادونو کې جگړه توده وساتي. د دوى اهداف په يوه قوي دولت کې عملي کېدای نه شي. د دوى هېواد په يوه كمزوري جگړه خپلي او بې اتفاقه هېواد کې په ډېره آسانه توگه عملي کېږي. د افغانستان جغرافيايي موقعيت يو داسې موقعيت دى چې موږ او تاسو يې تر يو حده خراب كړي هم يو. بهرنيانو هر ځل پر افغانستان د خپلو اهدافو لپاره يرغل كړى، ځكه زموږ همدا جغرافيايي موقعيت د دې لامل شوى چې دوى بايد اول افغانستان ته راشي. كه روسيې يا شوروي اتحاد د افغانستان كنترول غوښت، خو له هغې وروسته تر گرمو اوبو ورسېږي دا د هغوى لپاره يوه موخه وه. كه اوس امريكا غواړي چې افغانستان په خپل لاس او كنترول کې ونيسي، نو منځنۍ آسيا او روسيې ته سور څراغ وركوي. همداراز چين ته ځكه چې هغه يو داسې هېواد دى چې په راتلونكو وختونو کې د امريكا لپاره به يوه بشري او اقتصادي خطر رامنځته كوي. د امريكا خپل ليدلورى او فكر د لسو يا شلو كالونو لپاره نه، بلكې هغه د پنځوسو او سلو كالونو لپاره دى چې دوى په راتلونكو سلو كالونو کې له چينه څه توقعات لري. له همدې امله دوى غواړي پاكستان په دې توگه، لكه څنگه چې ترهگري ترې خپرېږي او افغانستان ته راځي، دا ځاى ناامنه كوي، خپله د پاكستان ځينې سيمې هم بايد ناامنه وي، خو دوى وتوانېږي چې خپل ستراتيژيک اوږدمهاله پلانونه په ډېره آرامه توگه پرمخ يوسي.

خبرياله: اصولي صاحب، اوس چې پاکستان د افغانستان د سولې د خبرو مشري کوي، د دوی صداقت خو ټولو ته ښکاره دی، نو څه ضمانت شته چې بیا به د افغانستان د سولې په وړاندې خنډ نه جوړوي.

اصولي: اصلن داسې ده چې زموږ د سولې او جگړې ټول موضوعات له هغو قدرتونو سره دي چې د افغانستان پوځ حمايه کوي. یا هم که داسې ووايو چې هغه ځواکونه چې د پاکستان پوځ حمايه کوي او هغه پیسې چې دوی یې په افراطیانو لگوي، چې په افغانستان کې وضعیت نارامه کړي. زموږ د سولې ټول واک د دوی په لاس کې دی، دوی پوهېږي چې څنگه دلته سوله راولي او څنگه په دې سیمه کې جگړه گرمه وساتي. دوی غواړي څو په افغانستان کې داسې حرکات وکړي چې د سولې همدا روانې خبرې د جنگ په یو سبب بدلې کړي. خلاصه دوی په ډېره آسانی دا هرڅه کولای شي. زموږ د جنگ اساسي مهارول او کنټرول د دوی په لاس کې دی. دا چې زموږ سیاسيون دوی ته څنگه دغه قناعت ورکولای شي چې افغانستان د جنگ په حالت کې ستاسو په ګټه نه، بلکې خپل اهداف او ستراتیژۍ د یوه سوله ییز افغانستان په شتون کې عملي کولای شی.

خبرياله: یعنې تاسو فکر کوئ چې اوس د افغانستان پر وړاندې د پاکستان سیاست بدلون موندلی چې د سولې خبرې پرمخ بیايي؟

اصولي: پاکستان له پیدایښته تر دې دمه دوه مخی سیاست لوبولی. اوس خو په جنگ کې ښکېل دی. دوی د ظاهرشاه په دوران کې هم خپل اهداف لرل او د افغانستان لپاره یې کندی کېندلې، داسې ډېرې بېلګې یې شته. اوس چې پاکستان چينې او نارې وهي چې موږ په افغانستان کې سوله غواړو یا د افغانستان د سولې په مسایلو کې ونډه غواړو، دا هم هماغه

د جگړې اوږدول دي او افغانانو ته د سولې په خبرو بازي ورکوي. دوی غواړي چې افغانان د سولې په همدغو خبرو کې بوخت وساتي، کله یې چې افغانان دلته بوخت کړل، دوی درې میاشتې وروسته بیا دا خبرې ناکامېږي او دوی بیا تر شپږو یا اتو میاشتو دا جگړه توده ساتلی شي او نړۍ ته بنوولای شي چې موږ خو عملن د افغانستان لپاره د سولې پر مسایلو بوخت یو.

خبرياله: یعنې اوس هم کومې خبرې، چې دوی یې د سولې په اړه کوي، د دوی خپل سیاست او که بیا هم هغه کړۍ دي چې له پاکستانه ملاتړ کوي او وسله وال روزي؟

اصولي: د پاکستان سیاست خپل نه دی. دا چې هغوی ته سیاست او ستراتیژي څوک جوړوي، هغه موږ او تاسو عملن وینو چې انګلیس او امریکا ده. دوی چې هرڅه پاکستان ته وایي پاکستان په هماغه ډول حرکات کوي. که داسې نه وي پاکستان کې مېشت هغه ترهګر، چې د افغانستان یا نړۍ پر ضد دي، هلته یوازې پټنځایونه نه لري، بلکې هلته یې ښکاره اډې ورکړې چې ټول یې ویني. له همدې امله که چېرې امریکا یا انګلیس غوښتلای چې پر پاکستان فشار راولي نو په یوه میاشت کې یې دا ټولې ترهګرې ډلې، چې د افغانستان د نظام پر ضد جنگېږي، ختمولای شوای.

خبرياله: یعنې چې هغه خبره بیا هم رښتیا ده چې د افغانستان د سولې کيلي د امریکا او پاکستان په لاس کې ده؟

اصولي: بالکل، په دې کې هېڅ شک نه شته. دا هرڅه موږ ته بېخي په سمه توګه ښکاره دي. یوازې یوه فشار ته ضرورت دی چې پر پاکستان یې

راولي او ورته ووايي، يوازې هغه ډلې، چې ستا په سيمه کې دي، ويې باسه او تمویل يې بند کړه.

خبرياله: بالاخره پاکستان د سولې په بدل کې له افغانستانه څه غواړي؟ ايا افغانستان د دې توان لري؟

اصولي: په ټوليز ډول د پاکستان يوه اصلي موخه ده چې هغه د ډيورند کرښه ده. د ډيورند دغه منحوټه کرښه، چې انگليسانو په هغه وخت کې د افغانانو يا پښتنو پر زړه راتېره کړه، دغه کار يې د دې لپاره وکړ چې دغه دوه ملکونه تل په جگړه پاتې شي. همدا شان يې د هند او پاکستان ترمنځ هم همداسې يوه کرښه راتېره کړه چې هغه د کشمير نيمايي کول وو. که کشمير يې اېخوا يا دېخوا ته وای او يا هم آزاد هېواد وای، نو دا ستونزه به يې له دوی سره حل وای. دغه راز د ډيورند د اېخوا پښتانه که آزاد شوي وای بيا به دا ستونزه نه وای. پاکستان د خپلې بقا او د خپلې ځمکنۍ بشپړتيا لپاره تل په افغانستان کې جگړه گرمه ساتي، هېڅکله نه غواړي چې په افغانستان کې يو ځواکمن او قوي نظام رامنځته شي چې په آرامه ساه واخلي، ځکه که يو ځل افغانان قوي او هوسا شول، بيا پر دوی غږ کوي چې زما خاوره خو تا قبضه کړې ده. همدا ملحوظات دي چې پاکستان ترې ډارېږي؛ دلته همدغه يو واضح او ښکاره هدف موجود دی او که همدغه هدف دلته نه وای، نو د پاکستان لپاره هم يو سوله ييز او هوسا افغانستان د هغوی په گټه دی، ځکه چې په اقتصادي لحاظ هومره راکړه ورکړه، چې موږ يې له پاکستان سره لرو، له بل هېڅ هېواد سره يې نه لرو. وينو چې له پاکستان سره زموږ د تجارانو او هېوادوالو سوداگري هومره ډېره ده چې له بل هېڅ کوم هېواد سره په دې پيمانه نه ده. له همدې امله کله

چې دلته جنگ وي. بيا همدا اقتصادي مسايل خرابېږي. زما په اند پاکستان بايد پر دې هم پوه شي چې که دوی لس يا شل يا سل کاله نور هم په افغانستان کې دا ناامني وساتي او همداسې دوام ورکړي، خو يوه ورځ به دا هرڅه بدلون مومي، ځکه د افغانستان د ټولو وگړو، حتا ماشومانو، په زړونو کې د پاکستان په اړه هومره عقده ځای پرځای شوې چې هېڅکله به پاکستان دلته د بقا خوب ونه وينې. ځکه بالاخره به دلته سوله راځي او دا جنگونه به ختمېږي.

خبرياله: يوه بله مسئله دا ده چې ويل کېږي ولسمشر په دې غونډه کې د گډون تصميم نه درلود او له دغه گډونه يې ډډه کړې وه، بيا پاکستان يو پلاوی ورته د جرگې په توگه استولی و چې له هغې وروسته بيا ولسمشر په دې غونډه کې گډون ومانه. دليل يې څه و چې لومړی يې له گډونه ډډه کړې وه او بيا يې بېرته رضایت وښود؟

اصولي: اصلن ولسمشر اشرف غني او اجرائيه رييس دواړو او په ټوله کې حکومت لومړی ښه پرېکړه کړې وه چې پاکستان ته يې ويلي وو چې موږ تر هغې د سولې پر پروسه له تاسو سره خبرې نه کوو، څو چې تاسو له طالبانو سره خپل تمويل او تجهيز ته د پای ټکی نه وي اېښی. دا ښه او گټور دريځ و، اوس هم که ولسمشر غني همدې غونډې ته ځي، زما په اند دا يوه بله تېروتنه ده د دوی همدغه دريځ په هغو کې يو نرمښت راولي. ولسمشر بايد د دوی دا جرگه نه وای منلې او په خپل دريځ ولاړ وي. څو چې بهرنيانو پر پاکستان يو څه فشارونه وارد کړي وای، چې دوی د افغانستان د سولې په بهير کې سمه مرسته کړې وای. خو اوس يې دغه دريځ نرمېږي او که دغه دريځ يې نرم شو، بيا ويلای شو چې په راتلونکي

کې به موږ له دغو هرڅه ښه پایله ونه لرو او دا به هم د سولې د هغو خبرو په څېر وي لکه څنگه چې موږ په تېرو وختونو کې درلودې. تاسو ولیدل چې په دغو وروستیو کې پاکستان له طالبانو سره د سولې خبرې پیل کړې او کله چې دوی ولیدل چې افغانان او طالبان یو له بل سره جوړېږي، نو د ملا عمر مرگ یې اعلان کړ.

خبرياله: یعنې یو خنډ یې ورته جوړ کړ.

اصولي: یو خنډ یې ورته جوړ کړ او همدا خبره وه چې د سولې له پروسې سره پاکستان صادق نه دی پاتې شوی. تاریخ شاهد دی او ټول افغانان پر دې موضوع ښه سم پوهېږي. پاکستان که هرڅه ووايي، چې موږ سوله راولو یا په دې پروسه کې صادقانه عمل کوو، خو بیا هم ټول پرې پوهېږي دا موضوع پخوا حل شوې ده، نور باور پرې نه دی پکار.

خبرياله: ځینې سناتوران او کارپوهان هم پر دې باور دي چې ولسمشر باید په دې غونډه کې گډون ونه کړي. ځکه دا هم د پاکستان د نه صداقت له وجې ده چې د افغانانو په پوره هڅې سره سره بیا هم دلته سوله نه راځي. نو بیا هم د ولسمشر پالیسي ولې په یوه سیاست نه بدلېږي؟ له ستونزو سره سره ښه پوهېږي چې په افغانستان کې جگړه د پاکستان جگړه ده؛ د تروریزم ټولې ځالې په پاکستان کې دي؛ مخالفین ټول پاکستان روزي، بیا نو هم د ولسمشر پالیسي ولې نه بدلېږي؟

اصولي: ولسمشر غني که په دې غونډه کې گډون وکړي، زما په اند دا یې یوه تېروتنه ده او د دوی په هغه دریځ کې نرمښت څرگندوي یا زموږ د هغه سیاست یو ډول کمزوري کول دي چې د پاکستان پر وړاندې یې لرو یا راسره د سولې په مقابل کې شته. همدا یې لامل دی چې موږ تل بایللې؛

موږ تل د یوې موضوع په اړه کلک دریځ نه لرو؛ موږ د جنگ په اړه هم کوم کلک هوډ نه دی لرلی او موږ د سولې په اړه هم همدا کار کړی.

خبرياله: اوس چې په دې غونډه کې گډون کوي، ستاسو په اند د بحث لومړۍ خبرې به یې څه وي، پر څه باید خبرې وکړي؟

اصولي: زما په اند ولسمشر غني به همدا مسايل، چې په هغه کلک دریځ کې یې لرلې، یو څه مکث ولري او په همدې به خبرې وکړي، همدا مسايل به نړيوالو ته ووايي چې تروريزم په افغانستان کې نه، بلکې ريښې يې له پاکستانه دي او تاسو پر همدغه پاکستان فشار راولئ. او دا به يوه ښه موضوع هم وي. لومړی خو دا چې هېڅ تللی نه وای، دا به ښه و، خو دا چې اوس ځي نو ښه به دا وي چې پر همدې موضوع ټينگار وکړي او نړيوالو ته همدا مسايل وښيي چې د تروريزم ريښې په پاکستان کې دي، نه په افغانستان کې.

خبرياله: اصولي صاحب ډېره مننه.

۱۱

له امریکا څخه پر پاکستان د نور فشار غوښتنه

پر پاکستان د فشارونو غوښتنه د افغانستان همېشې هڅه وه، خو لیدل کېږي چې په دې برخه کې لا هم د پام وړ پرمختګ نه دی شوی. لکه څنګه چې بیا هم پاکستانی ځواکونو د ننگرهار پر لعل پورې ولسوالۍ توغندیز بریدونه کړي او د ریپوټونو په وینا مخکې هم راغلي. دا په داسې حال کې ده چې امریکا د افغانستان او پاکستان په تړاو په خپلو نویو پالیسیو او کړنلارو کار کوي. چېرې چې د امریکا نوی ولسمشر ډونالد ټرامپ به وروستی پرېکړه پرې کوي. دا په داسې حال کې ده چې اېخوا بیا د افغانستان سیاسيون لا هم له امریکا څخه غواړي چې دوی پر پاکستان فشارونه ډېر کړي. د واشنګټن لخوا د کابل او اسلام آباد په اړه

وروستي دریځونه او دغه راز د پاکستان مداخلې او د دغه هېواد راتلونکې په اړه بحث کوو. د بحث لپاره د سیاسي چارو شنونکي ښاغلی جمال ناصر اصولي راسره دی. اصولي صاحب ښه راغلاست. ډېره مننه چې راغلی.

اصولي: مننه ژوندي اوسئ.

خبريال: پاکستان تاسو په کوم حالت کې وينئ، آیا په رښتیا هم لکه هغه ډول، چې د امریکا د بهرنیو چارو وزارت وروستي رپوټ څرګنده کړې ده، له څلور میلیارد ډالرو مرستو څخه اوس د دوی مرستې تقریباً څه د پاسه څلور سوه میلیونه ډالرو ته راغلې. هغه مرستې چې دوی یې په پوځي برخه کې له پاکستان سره کوي یا د دوی په وینا چې د ترهګرۍ د ختمولو لپاره یې ورسره کوي. د دې ترڅنګ د پاکستان پر وړاندې د فشارونو او د منزوي کېدو یادونه یې کېږي. اصولي صاحب تاسو یې په کوم حالت کې گورئ، واقعاً پاکستان نن ورځ په کوم حالت کې دی او آیا د امریکا په لیدلورو کې توپیرونه راغلي؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! پاکستان هغه وخت منزوي کېدای شي چې له ترهګرۍ لاس واخلي او ترهګرې ډلې تمویل او تجهیزات نه کړي. اوس چې موږ او تاسو وینو، نه یوازې دا چې دوی د طالبانو ډله تمویل، تجهیزات او جلب و جذب ورته کوي، بلکې تر څنګ یې د داعش پروژې هم واخیستې چې د افغانستان ایران منځنۍ آسیا او چین له پاره یې هم سرخوړی جوړ کړ. نو ویلای شو چې د داعش یوازینی مرستندوی هېواد پاکستان دی او هم د دې ډلې جلب و جذب او مصرف په غاړه لري. دا چې دا پیسې او دا مصرف له کومه راځي هغه هم معلومه ده. امریکا د پاکستان پر کړنو له پخوا پوهېده، هغه کړنې چې پاکستان یې په سیمه کې

ترسره کوي، امريکا تر يوه حده ورسره همغږې وه. په اوسني وخت کې چې د ټرامپ اداره وکتل شي چې دوی د پاکستان په اړه په دا نوې ستراتيژۍ کې څه وړاندوينې کوي. دغه اوسنی ريپوټ او زياتره نور ريپوټونه دا په ډاگه کوي چې ترهگرې ډلې په پاکستان کې شتون لري، دوی هلته تمويل او تجهيز بيا سيمې ته لېږل کېږي. نو په ټوله کې موږ ويلاى شو چې له اوایلو څخه يو څه د پاکستان پر وړاندې د امريکا په پاليسۍ کې بدلون راغلی. پاکستان تر يو حده د امريکا لخوا منزوي شوی او افغانستان هم په دې برخه کې يو څه کار وکړ. له امريکا سره يې کلکې خبرې لرلې او امريکا ته يې موضوع په سمه توگه روښانه کړه او تر ټولو مهمه موضوع دا ده چې ټرامپ په خپله پر دې پوهېده او تل به يې په ټاکنيزو بهيرونو کې هم دا خبرې کولې چې پاکستان د ترهگرۍ ملگرى هېواد دی. ترهگر روزي او دا ترهگر بيا له پاکستانه د افغانستان هند او حتا تر نړۍ پورې خپربږي. ځکه هر ځای چې کوم ترهگر ونيول شي حتماً به يې په پاکستان کې تريننگ ليدلى وي. دا يوه جوته خبره ده. په لويه کې اوس پکار ده چې امريکا په نوې ستراتيژۍ کې د پاکستان پر وړاندې هغه څه وکړي چې تر اوسه نه وو شوي او پاکستان يو د ترهگرو مل هېواد اعلان کړي. پر دوی فشارونه ډېر کړي؛ کمکونه پرې ودروي او تعزيرات پرې ولگوي. دا په دې معنا ده چې که چېرې دا کار وشو، نو په افغانستان او هندوستان کې به امن راځي. او په نړۍ کې به هم دا د ترهگرو سرچينه اصلن ورکېږي. که په نړۍ کې ورکه نه شي، لږ تر لږه خو دا سيمه آرامېږي. عربان تر دې ځايه نه راځي؛ عربان د کابل په هوايي ډگر کې نه کېږي، بلکې په اسلام آباد کې کېږي؛ هلته تورې جامې ور په تن کېږي؛ هلته ورته وسلې ورکول کېږي؛ هلته د پيسو مرسته ورسره کېږي او بيا د کابل

سوځوولو ته رالېږل کېږي.

خبريال: اصولي صاحب لکه څنگه چې تاسو ورته اشارې کوئ، دا هرڅه بايد وشي څو پاکستان راوگرځول شي، اوس څه چې پاکستان ژغوري او د هغه پر سر د يو مصؤنيت د سيوري په توگه موجود دی، هغه کوم عوامل او څوک دي؟

اصولي: پاکستان يو طبيعي هېواد نه، بلکې يو رامنځته شوی هېواد دی، طبعی هېوادونه، لکه افغانستان، هند، ترکمنستان ايران او داسې نور هېوادونه دي چې په طبيعي ډول راپيدا شوي دي. د پاکستان غوندې هېوادونه، چې په لاس راجوړ شوي، ځانته بنسټونه لري. د پاکستان بنسټ اېښودونکی انگلستان دی، چې د افغانستان او هند په جغرافيه کې يې رامنځته کړ. د افغانستان نيمه خاوره يې واخيسته؛ د هندوستان يې هم نيمه خاوره قبضه کړه او پاکستان يې رامنځته کړ. د دې تر څنگ امريکا هم له انگلستان سره يوځای شوه او پاکستان يې د خپلو منافعو لپاره وکاراوه. پاکستان هم د خپلو منافعو لپاره د دغو دواړو هېوادونو هر ډول غوښتنې ومنلې. ځانونه يې ورسول، څو د امريکا له پروژو گټه واخلي چې د هغه ترڅنگ يې ۸۰ سلنه بوديجه او گټه پر خپلو پوځيانو او خپلو بنسټيزو پروژو ولگولې چې اوس يې وينو د اتوم خاوند دی. موږ څه وکړل؛ افغانستان مو په خپل لاس وران کړ؛ افغانان د پاکستان غېږې ته ورغلل او ځينې هېوادونه، لکه پاکستان ايران عربستان او داسې نور ورسره يوځای شول او افغانستان يې پرې داسې ويجاړ کړ. اوس هم هماغه خبره ده هر چا چې پاکستان ته دا پروژې ورکړې، پاکستان اوس هم هغه ۴۰ يا ۳۰ سلنه يې په جنگ لگوي او ۷۰ يا ۶۰ فيصده په خپل جيب کې اچوي او

پاکستان پرې جوړوي. موږ وايو چې د پردې تر شا همدا دوه هېوادونه ورسره دي، دوی پاکستان اصلاح کولای او بېلارې کولای شي او دوی کولای شي پاکستان ته ووايي چې نور جگړې بس کړه. د پاکستان لپاره دا مهمه ده چې په خپل څنگ کې یو کمزوری او له پښو لوېدلی افغانستان ولري. نه دا چې یو خپلواک او په ځان بسيا هېواد. علت یې هم دا دی چې موږ له هغوی سره د ډیورنډ مسله لرو او د ډیورنډ له مسلې پرته هم پاکستان د افغانستان سوله او بشپړه خپلواکي نه غواړي، ځکه چې دوی انګېري، چې لکه څنګه چې مخکې افغانانو پنجابیان مسلمان کړل او د هغوی تر اغېز لاندې ول او د دا ډول تاثیراتو له امله سوځي. ځکه وایم هغه اور چې دوی یې د افغانستان لپاره بلوي، یوه ورځ به همدوی پکې سوځي. دا چې اوس دوی افغانان د کابل پر وړاندې روزي، نو د پاکستان او پنجاب پر وړاندې عملن بلوڅان پورته شوي او خپلواکي غواړي. دا خپلواکي یوه مقدسه خپلواکي ده، دوی د دې حق لري چې له پنجابه خپله خپلواکي واخلي، ځکه بلوچستان یو طبیعي جوړښت و، مګر پاکستان طبیعي جوړښت نه دی. له همدې امله پښتنو هم باید همدا کار کړی وای. ځکه پښتانه اوسمهال په همدې ډول دي او له دوی سره باید ټول هېوادونه مرسته وکړي. هند هم باید مرسته ورسره کړې وای او د نړۍ هېوادونه، چې ټول د پاکستان له منحوتو کړنو څخه ډېر په تکلیف دي، ټول باید لاس سره یو کړي او دا پروژه په سیمه کې پلې کړي.

خبريال: اصولي صاحب! که چېرې د پاکستان په تړاو د امریکا لیدلورو ته وکتل شي، تر ډېره دوه مسایل پکې مطرح کېږي؛ یو دا چې امریکا هم له پاکستان سره ځینې ګډې ګټې لري ځکه خو اړ دی چې دغو ګټو ته د رسېدو لپاره له پاکستان سره جوړجاړی ولري. بل لوري ته بیا په ځینو

تحليلونو کې دا هم ويل کېږي چې امريکا هم مجبوريتونه لري. غواړم پر مجبوريتونو يې راته وغږېږئ، که احتمالن امريکا دا اراده هم وکړي چې تر وروستي حده پر پاکستان فشار راولي، حتا انزوا ته يې نږدې کړي. په دغه مورد کې هغه مجبوريت، چې ښايي امريکا دغه کار ته پرېږدي، کوم دی؟

اصولي: امريکا هېڅکله هم نه غواړي چې د افغانستان لپاره پاکستان له لاسه ورکړي. همدا پاکستان و چې په افغانستان کې يې د هغوی ټولې پروژې پلې کړې. د ثور له کودتا راوروسته په سيمه کې د امريکا ټولې پروژې د پاکستان په وسيلې عملي شوې دي. په افغانستان کې بدلونونه راغلل، جنگونه پکې وشول، انقلابونه راغلل، خو پاکستان په يوه حال و، ځکه امريکا لاس ورکړی و او پاکستان هم ټولې پروژې ورته په افغانستان کې پلې کړې. له همدې امله دوی هېڅکله هم د افغانستان لپاره نه غواړي چې پاکستان له لاسه ورکړي. په راتلونکي کې هم دوی فکر کوي چې په سيمه کې دوی پاکستان ته اړتيا لري او همداسې هم ده. افغانانو که چېرې اوس امريکا ته لاس ورکړی، نو لس کاله وروسته امکان لري چې دا دوستي په دې ډول نه وي. ځکه پېژني يې او افغانان هم دوی درک کړي. له همدې امله دوی بيا هم اړ دي چې پاکستان ته لاس ورکړي. هغه مجبوريت، چې امريکا يې لري، همدا دی چې په سيمه کې هر ډول پروژه په پاکستان باندې عملي کولای شي. د پاکستان لپاره قوم، اسلام او قران مهم نه دي، هغه څه، چې هغوی ته ويل کېږي او دوی د پاکستان جوړښت پرې يقيني کولای شي، هغه کوي، خو افغانان بيا دغه کار نه کوي.

خبريال: اوس هغه مجبوريت، چې امريکا يې لري که چېرې احتمال

وبولو، چې دا کار وکړي او پوه شو چې د امریکا په لیدلورو کې بدلونه راغلي. نو څه فکر کوي دا به امریکا ته د پاکستان په وړاندې کوم مجبوریت وي؟

اصولي: که چېرې امریکا وغواړي چې په سیمه کې خپلې ستراتیژۍ او خپل پلانونه اوږدمهاله پلي کړي، نو دا مجبوریت هم لري چې فعالاً باید پاکستان انزوا ته هم بوځي، ځکه چې که غواړي چې په افغانستان کې جگړه تر یوه حده ختمه کړي، نو پر پاکستان فشار راوړل او انزوا ته باسل دي. دوی خبرې دي؛ یوه دا ده چې امریکا نه غواړي چې پاکستان له لاسه ورکړي، ځکه دلته یې وروسته له افغانستانه بیا هم پاکستان پکار دی. دویمه موضوع دا ده چې په اوس کې هغه ستراتیژۍ او پلانونه، چې امریکا یې د سیمې لپاره لري، د پاکستان په اوسني دریځ کې نېشي پلي کولای. دوی دېته اړ دي چې پاکستان تر یوه حده انزوا ته وباسي. دا لوړ مصارفات چې دوی یې په افغانستان او سیمه کې د تروریزم په نامه کوي، لس کاله وروسته امریکا دا نېشي کولای. ځکه دا هرڅه بیا د دوی لپاره ډېر ستونزمن تمامېږي. شوروي اتحاد هم کله چې افغانستان ته راغی؛ په هغه وخت کې یې د جنگ مصارف ډېر لوړ وو، بیا موږ ولیدل چې په لږو کلونو کې د شوروي اتحاد پښې سستې، او له افغانستان ووت، حتا خپل شوروي اتحاد یې هم اداره نه شو کړای چې لوی لامل یې اقتصادي و، دوی هغه د شوروي اتحاد خپل جوړښت هم ونه شو ساتلی او شوروي اتحاد ورڅخه تکه تکه شو. له همدې امله امریکا هم څه موده وروسته په نهایت کې نېشي کولای چې د جگړې دا لگښتونه پوره کړي. نو زه وایم چې د امریکا له ستراتیژیو سره اوس هم د پاکستان ځینې پلانونه او پروژې په ټکر کې دي. هو دا ده چې هغه پروژې پاکستان ورته پلې کوي، خو څه ډول چې یې پاکستان پلي کوي، هغسې د امریکا له گټو سره په ټکر کې

دي.

خبريال: په کومو مواردو کې دا ټکر شته؟

اصولي: دا ټکر په دې کې دی، لکه څنگه چې د طالب او داعش پروژې ورکول شوې او دوی یې پرمخ وړي په افغانستان کې یې جگړه توده ساتلې ده. په داسې جگړه‌بیزو حالاتو کې، چې افغان دولت او حکومت ورو ورو تضعیفوي، بیا په دغه تضعیف او کمزورۍ کې د امریکا گټه نه‌شته. له همدې امله که چېرې غواړي چې د افغانستان اوسنی نظام پیاوړي شي، نو باید پر پاکستان فشار راوړل شي. همدا لامل دی چې دلته یو ټکر موجود دی، پاکستان دا نه غواړي چې افغانستان باید یو ځواکمن او زورور هېواد وي، خو ترڅنګ یې امریکا بیا وایي چې موږ دا هوډ کړی څو افغانستان یو ځواکمن او قوي هېواد کړو. له همدې امله ویلای شو چې دلته یو ټکر موجود دی او همدا ټکر دی چې پاکستان اوس د انزوا خواته بیایي. نو په لویه کې افغانستان ته اوس پکار دي چې امریکا ته ووايي چې شپاړس اوولس کاله په افغانستان کې جگړه اوږده شوه او ستاسو له نظامیانو سره سره بیا هم دلته سوله رانغله، اوس که غواړئ چې په افغانستان کې سوله راشي، نو پاکستان مو منع کړئ.

خبريال: افغان حکومت اوسمهال همدا غوښتنه کوي، خو اصولي صاحب هغه څه چې ستاسو په خبرو کې هم ورته اشاره وشوه، هغه دا چې د امریکا یو څو موارد د بدلون په حال کې دي؛ یو دا چې له هند سره د اړیکو پیاوړتیا، بل له اسلام آباد سره یې د خپلو مرستو کمول. په دې هکله هم ستاسو نظر غواړم، دغه حالت څه بیانوي یعنې په رښتیا هم واشنگتن یوه اراده لري چې پاکستان ته لږ تر لږه دغه خبرداری ورکړي چې د پاکستان

پر وړاندې هر کار کولای شي؟

اصولي: د ټرمپ اداره د امریکا د نورو ادارو په پرتله یو څه فرق کوي، مخکې مې وویل چې ټرمپ به پخپلو ټاکنیزو کمپاینونو او بهیرونو کې هم ویل چې د تروریزم اصلي سرچینه پاکستان کې ده. پاکستان دی چې سیمه یې نارامه کړې او دا ترهگریزې پروژې مخته وړي. نو ټرمپ هم اوس کوشش کوي چې څنگه وتوانېږي دا خپله ستراتیژي، چې له ډېرې مودې یې نه شي عملي کولای، پلې کړي. زما په اند د هغوی لپاره هم مسله دا ده چې دوی له پاکستان سره څه وکړي. له افغانستان سره خو د دوی مسله جوته ده چې په هره برخه کې همکاري ده، خو هغه د ډېر فکر او سوچ خبره دا ده چې له افغانستان سره د پاکستان اړیکې دي او دوی ته مسئله همدا ده چې امریکا په دې برخه کې اوس څه وکړي. دغه لوری ونیسي او که هغه یا هم دواړه، چې هم له پاکستان او هم له افغانستان دواړو سره دوستي وکړي. نو که دواړه دوستان شول بیا په دې منځ کې د تروریزم نوم او د تروریزم تر نامه لاندې خپله جگړه به څنگه منزل ته ورسوي. نو که دوی غواړي چې په افغانستان کې جگړه ختمه کړي او د امریکا لگښتونه هم دلته کم شي، نو اړ دي چې پر پاکستان فشار ډېر کړي، لکه څنگه چې تاسو یادونه وکړه په پاکستان یې خپلې نقدې مرستې را کمې کړې دي. زه وایم که امریکا په رښتیا او صادقانه ډول له افغانستان سره مرسته غواړي، همدا مرستې باید بېخي صفر ته راوړسوي او همداسې په نړۍ کې د پاکستان په منافعو بندیز ولگول شي، چې هم افغانان ورڅخه بېغمه شي او هم نړۍ د دې منحوتې پدیدې (تروریزم) له شره خلاصه شي.

خبريال: د پالیسیو په تړاو، چې واشنگتن یې د کابل او اسلام آباد په اړه د

جوړلو په درشل کې دی، تاسو یادونه وکړه چې دا ځنډېږي او امریکا حیرانه ده چې کوم لوری ونیسي. د پالیسیو په اعلان کې دا رامنځته شوی ځنډ تاسو له کومه اړخه گورئ، دلته به د واشنګټن اصلي موخه څه وي چې دوی نه د افغانستان او نه هم د پاکستان پر وړاندې پرېکړه کولای شي، آیا یو انتخاب لري که څنگه؟

اصولي: دلته درې انتخابه دي؛ یو دا چې که چېرې د افغانستان لوری نیسي نو پاکستان خپه دی او هغه باید منزوي کړي. که چېرې د پاکستان لوری نیسي نو په افغانستان کې د دوی شتون له پوښتنې سره مخ کېږي او افغانان هم ورته وایي چې تاسو په افغانستان کې څه کوئ، د څه لپاره راغلي یاست؟ درېیم انتخاب دا دی چې که چېرې دوی د اوباما د ادارې غوندې مخته لاړ شي، چې هم له پاکستان سره سلام کوي او هم له افغانستان سره، بیا نو جگړه اوږده ده. دوی پردې فکر کوي چې اوس باید څه وکړو. دوی د افغانستان جگړه هم باید مهار کړي او د دې جگړې د مهارولو لپاره پکار ده چې پر پاکستان هم فشار راشي.

خبريال: د یوه ډراماتيک بدلون په اړه مو نظر څه دی چې واشنګټن یې د اسلام آباد په اړه ولري او هغه سناریو، چې شپاړس کاله وغځېده او سترې کوونکي هم تمامه شوه، بالاخره نه یوازې چې ترهگري کنټرول شوه، بلکې لا ډېره پراخه شوه، دغه ډول یو بدلون ته هم انتظار او تمه شته؟

اصولي: زما په نظر امریکا هم تر یوه حده له دې جگړې څخه سترې شوې ده. د افغانستان په اړه د دوی په اوسنیو ستراتیژیو کې، زما په اند، د پاکستان لپاره یو سور څراغ شته؛ پنجابي ته سور څراغ پکې دی؛ تر یوه حده به په دغو خپلو بل کړیو اوړونو کې دوی هم سوځي او زه باوري یم

د جمال ناصر اصولي مرکې او شتنې ■ ۹۹

چې په دې برخه کې د افغانستان دولت هم ډېرې هڅې کړې چې امریکا ته قناعت ورکړي چې اصلن ستونزه خو هلته ده. نو دوی هم تر یوه حده پر پاکستان اوس فشارونه راوستي دي.

خبريال: یعنې تمه لری چې ډراماتيک بدلون دې رامنځته شي او جگړه دې د پاکستان خواته ور واوړي؟

اصولي: ان شاءالله، ان شاءالله چې په دې نږدې راتلونکې کې به یې شاهدان واوسو.

خبريال: ډېره مننه اصولي صاحب، کور مو ودان چې زموږ بلنه مو ومنله.

۱۲

د امریکا له نوي دولت سره د کابل اړیکې

ډونالد ټرامپ د امریکا د نوي منتخب ولسمشر په ټاکل کېدو سره په نړیواله کچه د هغه په اړه اندېښنې رامنځته شوې چې دا اندېښنې په افغانستان کې هم محدودې نه دي، بلکې په بېلابېلو کړيو کې په دې اړه بحثونه روان دي، ځينې په دې نظر دي، چې د ټرامپ د حکومت رامنځته کېدل به د ملي يووالي حکومت اوسني جوړښت لپاره خطر وي، خو ځينې نور بيا وايي چې د ټرامپ يا بل هر ولسمشر په بدليدو سره په افغانستان کې چندان بدلون نه راکوي او چندان اغېز هم نه لري. جگړه به دوام مومي، خو په ځينو کوچنيو مواردو کې ښايي چې ځينې سطحي بدلونونه وليدل شي. دا چې په واقعي ډول به د ټرامپ اراده څه وي او د کابل د حکومت په اړه به څه پرېکړه وکړي؛ په دې هکله د سياسي چارو شنونکي ښاغلي جمال ناصر اصولي سره بحث لرو. اصولي صاحب پخپل راغلي، مننه چې بلنه مو منلې.

که څه هم اوس به بېخي وخته وي تر هغه چې ټرامپ راکوي او بيا پرېکړې کوي يو څه دا څرگندېږي چې هغه د کابل د اوسني حکومت يعنې د ملي يووالي د حکومت په اړه څه فکر کوي په ټوله کې د افغانستان د روانو حالاتو او داعش ډلې په اړه څه فکر کوي، دا هرڅه به له وخته مخکې

وي، خو بيا هم غواړو د تحليل تر کچې ستاسو نظر ولرو. څه فکر کوي؟ ترمپ څه ډول يو شخصيت وينئ، د اوسني حکومت د دوام لپاره به راځي، که نه د هغه په راتگ سره به دا حکومت له ځينې بدلونونو سره مخ کېږي؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! د لویو قدرتونو يا د لویو هېوادونو ستراتيژۍ او پالیسۍ د يوه ولسمشر په راتگ او په بدلېدا سره نه بدلېږي. سمه ده په خپله ستراتيژۍ کې به ځينې بدلونونه راولي، اما دا چې ووايو چې دوی به د افغانستان جگړه يوطرفه کړي يا به هغه له پامه وغورځوي، دا هم آسانه نه ده چې موږ دا تمه ترې ولرو، ځکه د دوی ستراتيژۍ نه يوازې په کلونو کې جوړېږي، بلکې رغښت يې په لسيزو کې دوام کوي او د راتلونکو څو لسيزو لپاره يې ستراتيژۍ او پلانونه لري. دويمه موضوع په سيمه کې د افغانستان د پاکستان د هند او د منځنۍ آسيا کومې ستونزې چې رامنځته شوې دي، د امريکا په وجود کې دي. د دغو ستونزو د حل لپاره به دا سړی څه نا څه گټور تمام شي. ځکه ده د افغانستان د جگړې اصلي لاملونه او سرچينه ليدلي چې پاکستان دی. ده پاکستان ليدلی او پخوا يې په خپلو څرگندونو کې ويلي وو، چې موږ پاکستان ته پيسې ورکوو او پاکستان هغه پيسې د ترهگرو په روزلو لگوي، يعنې پاکستان د هغه لپاره يو معلوم هېواد دی، يو پېژندل شوی او خپل شوی هېواد دی. د پاکستان لپاره به دا يوه قاطع ستراتيژي جوړه کړي چې په رښتيا هم پاکستان به له دوی سره صادقانه همکاري کوي که نه، د پردې تر شا بيا بل څه کېږي. لکه اوس چې روان دي، امريکا ورسره مرسته کوله او دوی به هماغه د امريکا د مرستې پيسې راخيستلې، د ترهگرو په تمويل، تجهيز او جلب و جذب به يې لگولې. په دې نړيوال هم پوه دي امريکا هم همدا مسايل ليدل د ترمپ په څرگندونو کې هم همدغو مسايلو ته څو

ځلې اشاره شوې او بحثونه يې پرې کړي دي. يعنې ده اساسي د تروريزم سرچينه ښودله او په واضح ډول يې ويل چې په پاکستان کې دا ستونزې شته دي. په همدې توگه له روسيې سره که د ترمپ د اړيکو په موضوع بحث وکړو، که چېرې له روسيې سره د امريکا اړيکې ښې شي، نو دا د افغانستان په گټه هم تمامېږي، ځکه په افغانستان کې دا هم ويل کېږي چې روسيه له طالبانو سره مرسته کوي. يعنې په دغو موضوعاتو کې به هم څه نا څه همغږي رامنځته شي، او افغانستان به هغه د نيابتي جگړې له صحنې څخه يو څه راووځي. مانا د امريکا او روس پر هغه نيابتي جگړه، چې اوس دلته روانه ده، د ايران د هند او پاکستان يانې دا ټول هېوادونه چې په افغانستان کې مغرض دي او دلته غرضونه لري، پر دغو ټولو تاثير لرلای شي. خو که منفي اړخ ته يې راشو يعنې نړيوال د ترمپ له منفي اړخه هم وېرېږي. يعنې داسې نه وي چې ببخي يو ناڅاپه د امريکا پاليسي او ستراتيژۍ بدلې کړي. خو دا هرڅه هغه په يواځې توگه نه شي کولای، ترمپ نه شي کولای چې په يو دم خپل سرتېري له افغانستانه وباسي. که يې چېرې سرتېري له افغانستانه وباسي، دا د افغانانو په گټه هم ده، خو پوښتنه دا ده چې که افغانستان يواځې پرېږدي، لکه څنگه چې شوروي پرېښود يا امريکا هغه وخت مجاهدين پرېښودل، يو له بل سره وجنگېدل، افغانستان وران وېجاړ شو، چې بيا داسې حالت ته ونه گرځو. نو زما په اند تر هغه حده به نه وي که له افغانستانه سرتېري وباسي دا ښه ده ځکه د امريکا سرتېري دلته مفيد نه دي. خو ضمانت بايد شته وي چې افغانستان هغه حالت ته لاړ نه شي.

خبرنگار: د هېواد دننه او بهر په رسنيو کې د ترمپ په هکله تاوده بحثونه

د جمال ناصر اصولي مرکې او شستنې ■ ۱۰۳

روان دي. له کله چې دی په یو ډراماټیکه او حیرانونکې بڼه ولسمشر شو، نو اوس بحث دا دی چې د ټرمپ په اړه بېلابېل نظریات وړاندې کېږي، ځینې ستاسو په نظر دي چې ټرمپ به په هغه ډول هم تېز نه ځي، لکه څنگه چې د کمپاینونو په وخت کې یې ویل، خو ځینې بیا وایي چې لږ تر لږه ټرامپ خو به ۵۰ سلنه دا کار کوي، ستاسو برداشت له ټرمپ څخه څه دی؟ ټرامپ په ټوله کې په شخصي لحاظ څه ډول سړی دی؟

اصولي: په شخصي لحاظ که موږ د هغه ژوند ته یوه کتنه وکړو هغه یو تجار، میلیونر او داسې سړی دی چې ژوند یې په هوس کې تېر کړی. ده تل په ژوند کې هغه څه کړي چې یو امریکایی تجار یې کوي؛ هغه کړنې یې ترسره کړې چې یو امریکایی یا اروپایي بیلینر یې کوي، نو تاسو خپله فکر وکړئ چې یو بیلینر به څه ډول ژوند ولري؟ څومره به له سیاسته لرې وي؟ ده له سیاست سره اړخ نه دی لگولی؛ له سیاسته لرې پاتې شوی. یعنې چا چې په یوه اداره کې ماموریت نه وي کړی، خو داسې ناڅاپه راپورته کېږي او جمهوري ریاست ته راځي، نو دلته سړی فکر کوي چې دا به څنگه شي. خو زه وایم چې د امریکا ستراتیژۍ په عمومي ډول د شخص په بدلولو رابدلولو نه شي بدلېدلای، که په سطحي ډول کوم بدلونونه پکې راغلل، ډېر تاثیر پرې نه کوي.

خبريال: یعنې تاسې فکر کوئ چې ټرامپ یو څرگند سړی دی؟

اصولي: ټرامپ له سیاسته لرې سړی دی. زه وایم چې د امریکا سیاست به له دغو مبهماتو راوباسي او که منفي وي یا مثبت هغه په صادق ډول یو منفي یا مثبت حالت کې پاتې شي.

خبريال: اصولي صاحب! لکه څنگه چې تاسو ورته اشاره کوی، د ټرامپ

ژوندلیک؛ په رسنیو کې د ترامپ پاتې کېدل؛ د هغه په اړه خبرې؛ د هغه تجارت؛ د هغه شخصي ژوند او حتا د هغه ویناووې او خبرې چې ده په خپلو کتابونو کې لیکلي، هغو ته په کتو پوهېږو چې په نړۍ کې یو پېژندل شوی سړی دی، خو که چېرې موږ پر افغانستان بحث کوو، نو اړ یو چې د ځینو نیابتی جگړو یادونه وکړو چې په افغانستان کې د سړې جگړې راهیسې تر اوسه همداسې دوام پیدا کوي، په همدې ډول روان دی. ترامپ په هماغه اندازه چې څرګند دی؛ پوتین په هماغه اندازه یو مرموز او ناڅرګند شخص دی. څه فکر کوئ د دغو دوو اشخاصو جوړېدل تاسو ته منطقي ښکاري او هغه ډول چې ترامپ وایي چې موږ غواړو له روسیې سره اړیکې سمې کړو او مسکو به زموږ ملګری وي، آیا دا هرڅه به ممکن وي؟

اصولي: که راشو د روسیې هغه حالت ته چې شوروي اتحاد ونړېد، له هغه وروسته د روسیې ولسمشر ایلسن و. کله چې ایلسن راتلو هغه د امریکا په پیسو ولسمشر شو، روسیه یې خرابه کړه. یو کمزوری ولسمشر واکمن شو او امریکا غوښتل چې همداسې یو ولسمشر موجود وي چې له هغه شوروي اتحاد څخه راپاتې شوې روسیه همدا ډول وي. له روسیې سره دا فکر هم و چې دوی څنګه کولای شي هلته غچ واخلي. زما په اند روسیې به په مادي لحاظ هم له ترامپ سره مرسته کړې وي دا په دې اند چې یوه خوا به یې په روسیه کې یو داسې څوک راوستی وي چې روسیې ته د منلو وړ وي، بلخوا د سړې جگړې دا ستونزې چې رامنځته شوې دي، ټولې به پای ومومي او له بلې خوا به دوی خپل غچ اخیستی وي، لکه ایلسن چې دوی راواسته او دوی وکولای شول چې د ترامپ په خبر یو څوک راولي چې اصلن اروپایانو دا فکر نه کاوه چې دا سړی به راوځي. دا یوه مسئله ده،

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۰۵

روسيه او امريکا که چېرې په خپل منځ کې سره جوړ شي دا نه يوازې د اروپا، بلکې د روسيې امريکا او ټولې نړۍ په ګټه ده.

خبريال: ښه اصولي صاحب يو بحث دی چې که سره جوړ شي، نو ګټه به يې څه وي او په دې کې به څه بدلون راشي؟ بل سوال دا دی چې دواړه شخصيتونه ځينې مشترکات لري او په ځينو مسايلو کې ډېر متفاوت او متضاد دي، لکه هغه ډول چې يادونه وشوه ټرامپ يو ډېر څرګند او پوتين يو ډېر مبهم او ناڅرګند رهبر دی. په دغو حالاتو کې دواړه يو ګډ ټکی لري چې دواړه ځان ډېر مغرور بولي او په خپلو خبرو ډېر ميين دي. دا ډول شخصيتونه به په خپلو کې جوړ راشي او کنه؟ دا به يو لنډمهالې څرګندونې وي، کله چې ټرامپ صحنې ته واردېږي، نو هرڅه بدلون مومي.

اصولي: ټرامپ ويلي وو: "زه نه غواړم چې د نړۍ ولسمشر و اوسم، بلکې زه غواړم چې د امريکا ولسمشر و اوسم." د روسيې لپاره دا خبره ډېره د منلو وړ ده او دا پاليسي هغوی ته خوند ورکوي. روسيه غواړي چې له نړۍ څخه د امريکا لاس لنډ شي او امريکا هم غواړي چې له نړۍ څخه د روسيې لاس لنډ شي. يعنې دواړه قووتونه غواړي چې په نړۍ کې خپل نفوذ ولري. دوی تل په سره جګړه کې هم د يو او بل پر ضد همدغه کار کاوه او اوس هم د دويمې سړې جګړې د پيلېدو خبرې روانې دي او احساسېږي. په سوريه کې، که وګورو، همدا موضوع روانه ده دلته په افغانستان کې تر يو حده موږ دغه حالت وينو، زه واييم چې که ټرامپ هلته صادق وي، نو له پوتين سره جوړېدای شي. پوتين او روسيه اوس په هغه حالت کې نه دي چې لکه شوروي اتحاد چې و. شوروي اتحاد يو پياوړی هېواد و اوس روسيه په هغه حالت کې نه ده چې وکولای شي امريکا لاندې راولي. اوس يوازې

غواړي چې د امریکا لاس دلته په نړۍ کې لنډ وي او دوی هم وکولای شي ځان تر یوه حده ورسوي. دوی همدا غواړي چې امریکا د داعش په کارولو سره منځنۍ آسیا ونه گواښي. امریکا له داعشه په استفادې روسیه ونه گواښي او د تروریزم، اسلام پالو او افراطیانو په نامه له هغو ټولو پروژو لاس واخلي چې په نړۍ کې یې طرحه کړې، څو روسیه په ارامه ساه واخلي. موږ او تاسو وی نو، چې د طالب له پروژې څخه نه ډارېږي، بلکې د داعش له پروژې وېره لري او دا پروژه چې چا رامنځته کړې او روزلې یې ده، هغه هم موږ او تاسو پېژنو چې هغه سعودي عربستان او همدا امریکا دي.

خبريال: ښه اوس که ستاسو د خبرو هغه اصلي برخه دا وي چې ستا په خبره د مسکو او د واشنگټن اړیکې ښې کېدای شي. دغه اړیکې سمېدل به د افغانستان پر حکومت او د افغانستان پر اوسني وضعیت اغېز وکړي کله؟

اصولي: بلکل، که چېرې امریکا او روسیه په خپلو اړیکو کې تر یو حده مثبت لامل او خپلې اړیکې یې ښې کړې، نو د افغانستان امنیت هم ممکن تر یوه حده ښه کړي. د داعش پروژه په مطلق ډول هغه پروژه ده چې امریکا د روس، ایران او د چین لپاره طرحه کړې ده. دغه پروژه به نور د پاکستان له لوري نه حمایه کېږي او افغانستان به ورته خلاص شي، یعنې دلته یې مثبت اغېز همدا دی. دویمه مسئله دا ده چې که چېرې د دوی اړیکې له یو بل سره ښې شوې، هغه گڼگوسې، چې گواکي روسیه له طالبانو سره مالي او نظامي مرسته کوي، هغه به هم په یو ډول له افغانستانه خلاص شي او هغه مرستې به نور نه کېږي. په همدې ډول په ایران هم

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۰۷

تاثیر کوي، ځکه ایران هم اوس تقریباً د افغانستان په جگړه کې دخپل دی. په هغه به هم تاثیر وکړي. که په پاکستان کې د دوی اړیکې ښې شوې، نو زه باوري یم چې دواړه به پر دغه هېواد فشار راوړي چې د امریکا او ناټو له لوري ورکول شوې پروژې له منځه یوسي، چې د شیخانو په پیسو په افغانستان کې چلېږي او افغانان پکې وژني. په ټولیز ډول ویلای شو چې که د دغو دواړو هېوادونو اړیکې ښې شوې، نو په افغانستان یې تاثیر مثبت کېدای شي او د اړیکو په خرابېدا کې یې موږ او تاسو عملاً وینو چې جنگ ته لمنه وهي او حالت لا ډېر خرابېږي.

خبريال: ښه، په ورته وخت کې موږ او تاسو گورو چې بارک اوباما او بیا ټرامپ. هغه څه چې تر دې دمه ټرامپ د افغانستان په اړه ویلي دا هرڅه ښيي چې ټرامپ د افغانستان له مسلې سره ډېر علاقه نه لري او افغانستان ورته یوه اوږده سترې کوونکې او له مصارفو ډکه جگړه ښکاري. په ځینو خبرو کې دی وايي چې موږ هغه پیسې چې په افغانستان مصرفوو، په خپل ځان به یې مصرفوو، یعنې په امریکا کې به یې مصرفوو، دا به زموږ لپاره په خیر او ګټه وي، خو بل لوري ته بیا بارک اوباما و چې هغه اوس هم هلې ځلې کوي چې په افغانستان کې دې پوځي مرستې ډېرې شي، مثلاً په دغو وروستیو څرګندونو کې د امریکا له کانګرسه غواړي چې ۱۱,۶ میلیارد ډالره دېته ځانګړي کړي چې د افغان امنیتي ځواکونو، په تېره بیا د هوايي ځواکونو، په تجهیزاتو او اکمال ولګول شي. دا دوه متفاوت لیدلوري څنګه ارزوي، د اوباما همدا خبرې به پر ځای پاتې کېږي او کنه کله چې ټرامپ راځي، نو بیا به په رښتیا هم هغه څه کوي، چې ده وویل؟

اصولي: زما په اند د افغانستان په هکله د اوباما پالیسي یوه مثبتة پالیسي

نه وه، افغانستان یې له کړکېچونو او ستونزو سره مخ کړ، جگړه یې لا توده او ورځ تر بلې یې قوي کړه. دا هرڅه موږ او تاسو ولیدل چې اوباما او امریکا متحده ایالاتو دلته دا جگړه توده ساتلې او تر ننه یې هم ساتي، په هر ځای کې چې د امریکا لپاره خطر وي هغه له منځه وړي او هغه خطر چې د افغانستان یا افغاني پوځیانو لپاره وي، سترگې پرې پټوي. تاسو عملن وینئ، په هلمند کې جگړه روانه ده په گرمسیر کې د دوی اډه ده، په هغه ځای کې چې شا او خوا یې طالبان دي، خو کله چې پر دوی برید کېږي، دوی یې عملن ځواب وايي او که برید نه پرې کېږي، نو سترگې پرې پټوي. دوی عملن ویني چې طالبان او نورې مخالفې ډلې د دولت پر ضد جنگېږي، خو هېڅ کار پرې نه لري. دا هرڅه په دې معنا دي چې دوی دلته خپلې موخې لري د خپلو اهدافو لپاره راغلي. د دوی لپاره په افغانستان کې د جگړې تودوالی مهم دی. ټرامپ که د افغانستان له جگړې لاس واخلي، زه باوري یم چې د طالبانو په منځ کې هم د جگړې بهیر ورو او له تحرکه لوېږي. ځکه هغه پیسې چې امریکا زموږ حکومت ته ورکوي، همدومره یې په هغې خوا لگېږي. پاکستان ته چې څومره پیسې ورکول کېږي، له نیمې ډېره برخه یې د تروریستانو، داعشیانو او د طالبانو لاس ته ورځي. له همدې امله زه وایم که چېرې په اوسنیو شرایطو کې د افغانستان له جگړې لاس واخلي، نو په افغانستان کې به امن راشي، خو داسې لاس اخیستل چې پر هغو مخالفو ډلو هم خپلې مرستې بندې کړي او هم یې تمویل نه کړي، بیا نو موږ افغانان سره جوړېږو. بیا د افغانانو ترمنځ مسئله ده چې افغانان بیا په خپلو کې سره جوړېدای شي. موږ د جهاد په وخت کې هم ولیدل چې یو خوا روسان وو او بلې خواته امریکا او نور هېوادونه، چې دواړو خواوو ته یې تمویل، تجهیز او پیسې ورکولې. له همدې امله

کله چې شوروي اتحاد ډنگ شو، نو مجاهدين بريالي شول او افغانستان ته راغلل. په همدې ډول که چېرې دوی له دواړو خواوو لاس واخلي نو په افغانستان کې به سوله راځي او جگړه به ختمېږي. خو همدا جگړه چې دوی توده ساتلې، اصلن ورته دوی لمنه وهي. طالبان د جگړې دومره لوی لگښت له کومه کوي؟ افغانستان يې نه شي پوره کولای. افغانستان ته عملن په مستقيم او نامستقيم ډول وسلې پيسې او هر ډول مرستې ورکوي. بيا هم زموږ د امنيتي ځواکونو په پوستو کې وسلې او تجهيزات کمېږي، خو د طالبانو په برخه کې ولې دا هرڅه نه کمېږي، ځکه چې هغوی ته په مستقيم ډول دا ټول تجهيزات او هرڅه راروان دي. لکه څنگه چې دې خوا دي، د افغانستان له حکومته ډېر هغې خوا ته ورکوي. ځکه خو که چېرې تړامپ د افغانستان جگړې ته د پای ټکی ږدي، نو اساسي سرچينه يې په پاکستان کې ده. پر پاکستان فشار راوستلای شي او کله يې چې فشار پرې راوست، هغوی (پاکستان) به د تروريزم له تحرک او روزلو لاس اخلي او په افغانستان کې به سوله راځي.

خبريال: د بحث دوه بېلابېل اړخونه وو، يو دا چې امريکا به له روسيې سره څه ډول برخورد کوي، بيا له افغان حکومت سره د هغوی په اډانه کې څنگه پرمخ ځي. بله مسئله بيا د پاکستان ده، هغه څه چې تاسې او نور ډېر مخور او شنونکي پر دې باور دي چې همدا پاکستان د افغانستان د جگړې شدت ته لاره برابره کړې. په ورته وخت کې بيا د تړامپ دريځ لکه څنگه چې تاسې وويل دا ډول دی، ايا په رښتيا پاکستان او د دغه هېواد د ډيپلوماسۍ هغه قدرتونه، چې هلته موجود دي، تړامپ ته به دا ډول يو څه پرېږدي چې دی په ډېر شدت ورشي او هغه څه ومني چې دوی يې غواړي؟ ځکه داسې هم ويل کېږي چې پاکستان د امريکې نبض په لاس کې لري.

اصولي: د پاکستان هېواد له کله چې پيدا شوی د انگلیس او امریکا غېږ ته لوېدلی. هغوی تل پاکستان څرخوي او په نړۍ کې یې د یوه غلام غوندې استعمالوي. له همدې امله هغه پروژې چې د امریکا لخوا د ملي گټو له پاره پاکستان ته ورکول کېږي او پاکستان یې په قراردادي ډول پلې کوي، د دغو ټولو تر شا امریکا ولاړه ده. پاکستان دومره هم قوی نه دی چې امریکا د ځان محتاجه وگڼي، بلکې که امریکا په صادقانه ډول وغواړي، پاکستان به هماغه کوي چې په لندن او واشنگټن کې ورته ویل کېږي.

خبريال: خو گورنۍ اصولي صاحب څو مواردو ته لنډه اشاره کوو او ستاسو نظر پرې اخلو. همدا امریکا وه چې د روسیې او په تېره بیا د شوروي اتحاد له منځه تلو وروسته یې په افغانستان کې مداخله کوله، افغانستان ته به یې هر کال لسگونه میلیونه ډالر ورکول او بیا دا لسگونه سلگونه ته ورسېدل او اوس په دغو وروستیو کې، له ۲۰۰۱ څخه شروع، امریکا په افغانستان کې یو ځل بیا پېښې کېښودې چې په دې سره د دوی مرستې ملیاردونو ډالرو ته ورسېدې. پاکستان اټومي قدرت شو نظام او همداراز پوځ او استخبارات یې په خپلو پښو ودرېدل، هغوی اوس د هند غوندې له یوه پیاوړي هېواد سره ډغرې وهي. په داسې یوه حالت کې پر دې فکر نه کېږي چې پاکستان د امریکا لپاره د یو قدرت په توگه مطرح کېږي او ټرامپ به هم د پاکستان لپاره همدا ځواکمن او قدرتمند اوسېدل په پام کې نیسي.

اصولي: د امریکا لپاره دا نه ده مهمه چې پاکستان یو قدرت دی، اصلن دا د امریکا لپاره یو قدرت نه، بلکې امریکا وه چې پاکستان یې تر دې حده ورساوه او څه یې چې ورکړي، بېرته یې ترې اخیستلای هم شي. دلته

مهمه دا ده چې امريکا څه غواړي ايا امريکا غواړي چې پاکستان يا هغه غلام کړي چې تل يې پانگونه پرې کړې او تل يې پخپلو اشارو نڅولی او يا غواړي چې دغه غلام له لاسه ورکړي؟ ايا دوی غواړي چې له پاکستان څخه هغه چا چې د دوی ملي گټې په سيمه کې پلې کولې، لاس واخلي؟ نو زه ويلاى شم چې امريکا که پر پاکستان فشار راوړي او پوه يې کړي چې ته خو دلته زما د غلام او يو قراردادې شرکت په توگه يې او که زه لاس درنه واخلم نو تجزيه کېږي. مخکې مو هم وليدل چې کله د امريکا گټې ورسره په خطر کې راغلې، نو هلته يې د پاکستان پر وړاندې د بلوڅو غږ راپورته کړ.

خبريال: يعنې که لنډ ځواب واخلو؛ امريکا توانېدلى شي چې پر پاکستان فشار راوړي او پاکستان دېته اړ کړي چې په افغانستان او په سيمه کې د ترهگرۍ له ملاتړه لاس واخلي.

اصولي: بلکل، حتا تر دې لکه څنگه چې يو پلار په زوى توانېدلى شي.

خبريال: اصولي صاحب ډېره زياته مننه چې زموږ بلنه مو منلې وه.

۱۳

د ډیورند فرضي کرښه

د ډیورند د کرښې په اوږدو کې د تورخم موضوع هغه مسئله ده چې تل د افغانستان او پاکستان ترمنځ د تاوتریخوالي لامل کېږي او د تاریخ په اوږدو کې دا هغه کرښه ده چې بالاخره د دواړو لورو ترمنځ په ناندريو او جنجالونو پرمخ روانه ده. په دغو وروستیو څو ورځو کې چې په دغه ځنځیر د پاکستانی ځواکونو لخوا د یوې دروازې د جوړلو هڅې پیل شوې، چې په پایله کې افغان ځواکونه هم دېته اړ شول چې له دوی سره برخورد وکړي او د پوځي اقداماتو له امله پاکستانیان له دغه کاره راوگرځوي. دواړو لورو ته څه ناڅه تلفات هم واوښتل او په پایله کې د پاکستان د دفاع وزیر له خپل ولس سره د غچ اخیستلو ژمنه هم وکړه. اوس که څه هم جگړه تر یوه بریده درېدلې ده، خو په سیمه کې په سلگونو هغه بېلابېل موټر چې له خوراکي او ځینې نورو موادو څخه ډک دي او ښايي چې د خرابېدو له گواښ سره هم مخامخ شي. بله مسئله دا ده چې له اقتصادي پلوه نه یوازې افغانستان بلکې پاکستان ته هم د زیان اړولو مسئله پر ځای موجوده ده، خو هغه څه چې تر ټولو د پام وړ دي، هغه په دې برخه کې د بهرنیانو رول و، ځکه دلته د کابل او واشنگتن ترمنځ یو هوکړه لیک موجود دی چې د هغه لیک شپږمه ماده د بهرني تېري تر نامه لاندې ده او په هغه کې ځای ځای دېته اشارې

شوې چې په دریو مادو کې یې اساسن دې مسئلې ته هم اشاره شوې ده. دا چې دوی په دې برخه کې څه کړي، دېته به هم پر دغه بحث کې اشارې وشي. په استډیو کې د سیاسي چارو شنونکي ښاغلی جمال ناصر اصولي او ښاغلی آرین خیبر راسره دي. تاسو دواړو ته ډېر ښه راغلاست وایم، منندوی مو یم.

اصولي صاحب له تاسو به یې پیل کړم او له همدغه ځایه به راشو، هغه څه چې ترسره شول بحثونه ډېر پرې وشول، وروستي جزیات یې له تاسو سره هم دي او له درنو لیدونکو سره هم، خو تاسو په دې برخه کې د بهرنيانو رول څنگه ارزوئ، ځکه د بهرني تېري په نامه په شپږمه ماده کې څو بندونه راغلي چې په هغو کې اشارې شوې او دا هم پکې ویل شوي چې باید په دې برخه کې د امریکا لخوا له افغانستان سره مشورې وشي یا د بهرني تېري پر وړاندې حتا ځوابونه هم ورکړل شي. تاسې یې څنگه ارزوئ، ایا په رښتیا هم بهرنيان په دې برخه کې سم په مخه لاړل کنه؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! بهرنيانو تل کوښښ کړی چې د افغانستان کړکېچ لا پیاوړی کړي. دوی د افغانستان لپاره نه پاکستان خپه کوي او نه هم ترې تېرېږي. د ډیورنډ پر موضوع کلونه وړاندې امریکا خپل نظر ورکړی و او دا یې ویلي وو چې ډیورنډ د پاکستان او افغانستان ترمنځ یو نړیوال سرحد دی، یعنې دا له امریکا او نړیوالو سره حل موضوع ده، ځکه امریکا خپل نظر پرې ورکړ. کله چې امریکایان افغانستان ته راتلل د ډیورنډ د موضوع لومړۍ ماده وه چې له امریکایانو سره پاکستان مطرح کړه چې تاسو کولای شئ زموږ له خاورې افغانستان ته لاړ شئ او هلته هغه څه وکړئ چې ستاسو موخه ده. خو یو کار به کوی، هغه دا چې

د افغانستان اردو به زموږ پر وړاندې نه تقويه کوي او د ډيورند موضوع به له موږ سره مني. د دغو ټولو په اړه هغه وخت امريکا له پاکستان سره يو پټ تړون کړی و او يا يې هم په شفاهي ډول ورسره منلې ده. مخکې له دې چې پاکستانيان د ډيورند موضوع راپورته کړي، امريکايانو دا موضوع څو ځله راپورته کړې ده او ويلي يې دي چې دا يو نړيوال سرحد دی له همدې امله موږ له امريکايانو څخه هيله لرو چې هغوی به د ډيورند په موضوع کې د افغانستان په خوا ودرېږي. د نړۍ په نقشه د پاکستان زېږېدنه د چا کار و؟ دا هرڅه انگليس وکړل او امريکا بيا هغه څوک ده چې له برېتانيا سره يې گټې شريکې دي او په گډه سره پاکستان رهبري کوي. امريکا او برېتانيا پاکستان د دې لپاره په سيمه کې روزي او ساتلی يې دی چې دوی په سيمه او منځنۍ آسيا، جنوبي آسيا او مرکزي آسيا کې خپلې گټې د پاکستان په وسيله خوندي کړي. موږ په دې برخه له امريکايانو، ناتو او له بهرنيانو هېڅ هيله نه لرو. دا چې پاکستان دغه تحرکات ولې اوس شروع کړي، ولې يې پخوا نه کول، دغه تحرکات له گوشتې يا له بدخشانه، چې د ډيورند کرښه راپيلېږي، راشروع د هلمند تر اواخرو پورې دي. دوی اوس له دې وډار شول چې افغانستان نور ورو ورو راژوندی کېږي او په خپلو پښو درېږي. د همدې لپاره دوی خپل تحرکات شروع کړل.

خبريال: اصولي صاحب په ټوله کې مو زه د خبرو يو لنډيز کوم؛ که په ټوليز ډول وگورو چې په کراتو کراتو د افغانستان پر خاوره تېري وشول، د پاکستاني ځواکونو لخوا سرحدي تاوتريخوالی رامنځته شو چې په دې برخه کې يې تورخم وروستی بېلگه ده، په داسې حال کې چې امنيتي ځواکونه اصلاً ترې خبر هم نه وو، د دروازې د جوړولو هڅې کېږي، خو د کابل او

واشنگتن ترمنځ امتني تړون د شپږمې مادې دويم بند تاسو ته وایم:

"متحده ایالات د افغانستان د ملي حاکمیت خپلواکۍ او ځمکنۍ بشپړتیا پر وړاندې د هر راز بهرني تېري یا د بهرني تېري ګواښ ته د جدي اندېښنې په سترګه ګوري او دا مني چې دا ډول تېري کولای شي، د افغانستان سیمې او نړۍ په سوله او ثبات کې د دواړو لورو ګډ منافع تهدید کړي."

اوس دېته په کتو ایا امریکا یا واشنگتن دغې مسئلې ته د جدي اندېښنې په توګه وکتل، په داسې حال کې چې موږ د واشنگتن وروستی دریځ له ځانه سره لرو، هغو ویل چې په دې مسئله کې موږ اصلن دخالت نه غواړو.

اصولي: کله چې د حامد کرزي حکومت و، کلونه کلونه په کنړ، نورستان، ننگرهار او خوست باندې توغندي وربدل، هغه مهال امریکا چېرې وه؟ په هغه وخت کې هم امریکا دلته حضور درلود. دې مسئلې ته راځم، کله چې له دوی سره تړون لاسلیک شو، له هغې وروسته هم همدا توغندي راروان وو او هېڅ بدلون پکې رانغی، بلکې حتا تر دې چې امریکا به خپله پاکستان ته ویل چې تاسو دغه کار وکړئ چې د ډیورنډ مسئله راپورته شي. دا اوس هم دوی چې تحرکات کوي یوازینی هدف یې دا دی چې د پاکستان موضوع نه، بلکې د ډیورنډ موضوع راپورته کړي او بحث پرې وشي. پاکستان پر دې پوهېږي چې که چېرې د ډیورنډ مسئله همداسې خپ او چپ پاتې شي نو په راتلونکي کې به د هغوی لپاره سرطاني ناسور ګرځي. پاکستان له دې هرڅه ډېر ډارېږي او امریکا یې په یو ډول تړلې ده. ځکه چې دلته په سیمه کې پاکستان د امریکا، او انګلیس ګټې ساتي، نو پاکستان هم باید یو څه واخلي، انګلیس او امریکا د دې لپاره چې خپلې ګټې مصوونه وساتي، نو پاکستان هم باید د نړۍ په نقشه کې پیاوړی

وويني. لکه څنگه چې اوس اصلي خبره همدا ده چې که افغانستان له امريکا سره هر ډول تړونونه وليکي، خو امريکا په دې هرڅه پاکستان خپه کوي.

خبريال: يعنې دا د هغوی ترمنځ يوه نهايي شوې خبره ده؟

اصولي: سل په سلو کې د افغانستان لپاره امريکا، انگليس او ټول اروپايان هم پاکستانيان نه خپه کوي او نه يې رټي.

خبريال: اصولي صاحب ډېره مننه. ښاغلی آرين، ستاسې نظر څه دی، لکه څنگه چې يې يو بند ته اشاره وشوه، په څلورم بند کې هم دې مسئلې ته اشاره شوې، يوه برخه يې داسې ده چې "د بهرني تېري يا هم پر افغانستان د بهرني تېري د گواښ په صورت کې دواړه لوري غبرگون ښيي" ايا په دې برخه کې د امريکا له لوري کوم غبرگون وښودل شو؟

آرين: د لوی خدای په نامه سلامونه تاسو او ټولو ليدونکو ته. زه فکر کوم چې امريکا هېڅکله هم نه غواړي چې په افغانستان کې سوله راشي. دوی د خپل شتون لپاره د افغانستان دا بې نظامي او گډوډي يوه بهانه بولي. د دغه تړون ځواب دې هغه ملگري ورکړي چې له دغه تړون سره يې ډېر احساساتي برخورد وکړ، د نتايجو له اعلان څخه يوه ورځ تېره نه وه چې بله ورځ يې دا تړون اعلان کړ. خو دلته يو نړيوال قوي ضمانت هېڅ نه شته. تاسو شپږمه ماده ولوسته چې امريکا هوکړه وکړه چې پر افغانستان د کوم بهرني تېري پر مهال به د دغه هېواد تر څنگ درېږي. خو له بده مرغه نه يواځې دا چې له افغان سرتېرو سره ونه درېدل، بلکې په ځينو مواردو کې له پاکستان سره پټې اړيکې هم پاللې.

خبريال: آرين صاحب يعنې اوس يوه خبره روښانه کېږي، د تورخم وروستۍ پېښه د دوو دولتونو د جگړې خلاف يوه کوچنۍ نښته وه. موږ له امريکا سره يو تړون لرو چې هغه تړون يوه رسمي بڼه لري او ډېرې ناندري هم پرې رامنځته شوې، نن د همدغه تړون په شتون کې امريکا وايي چې موږ په دغه مسئله کې نه ښکېلېږو، نو افغان حکومت يې پر وړاندې ولې چوپ پاتې دى؟

آرين: په افغان حکومت کې دغه ظرفيت نه شته. موږ په ملگرو ملتونو کې د افغانستان يو داسې استازى لرو چې هغه هېڅ افغانستان نه مني، نو هغه به څنگه د افغانستان غږ پورته کړي. موږ بايد يوه قوي ډيپلوماسي لرلى؛ په ملگرو ملتونو کې مو داسې پياوړي کسان وای چې پر پاکستان يې عرض کړى وای. زه اوس هم وایم چې امريکا له موږ سره نه ده ولاړه، بلکې امريکا خپلې موخې لري. دا په افغان دولت پورې اړه لري چې دلته بايد پياوړى حکومت وکړي.

خبريال: د چوپتيا تر شا يې تاسو څه وينئ؟ بالاخره ولې حکومت چوپ پاتې دى؟

آرين: د افغانستان د خلکو لپاره د ولسمشر او د ملي امنيت د سلاکار په پاک نيت شک نه لرم، خو د دولت په منځ کې، د ايران په څېر، د پاکستان د ISI پنځم ستون شته. د ولسمشر په دفتر کې يې مشاورين شته او رياست اجرايه خو د ISI رسمي مزدوران دي. فضل الله وحيدى د هرات رسمي والي و، په اسلام آباد کې ونيول شو هلته ورته ويل کېږي چې ستا ورور او ستا زوى اوس په ارگ کې دي، يعنې دوى زموږ د ارگ له موضوعاتو دومره خبر دي. وروڼه يې چې تللي وو، څلوېښت کاله پخوا همدوى ورسره هوکړه

کړې چې افغانستان به یې پنځمه صوبه وي. زموږ خاد په هغه وخت کې اسناد پیدا کړل، چې حکمتیار هغه مهال پاکستانیانو ته لیک ورکړی و چې اوسمهال خو نیم حکومت د حکمتیار دی همداسې جمعیت اسلامي او اتحاد اسلامي.

خبريال: ښه، دا هرڅه د یوه جلا بحث موضوع کېدای شي، خو دا چې اوس موږ یو تړون لرو پر دې اړه مو بحث دی. اصولي صاحب تاسو ته راځم؛ موږ چې کله تړون لاسلیک کړ، د تړون لپاره څار هم موجود دی که نه، هر وخت په دې برخه کې ستونزې رامنځته کېږي بهرنیان به د جگړې ډگر ته ورځي یا نه، خو په ټوله کې د کابل واشنگتن تړون تر پوښتنې لاندې دی او نقص کېږي، دغه تړون د څه لپاره لاسلیک شو چې نن یې اصلاً څوک پوښتنه هم نه کوي او نه یې عملي کوي.

اصولي: پخواني ولسمشر کرزي په هغه وخت کې نه غوښتل چې دغه تړون لاسلیک شي، ده یوازې د دې لپاره وخت تېراوه چې خپله دوره یې پوره شي او هغه له واکه لرې شي. بیا چې د ډاکټر اشرف غني حکومت راغی، هغه به په دې اړه پرېکړه وکړي. ده سیاست وکړ او لکه څنګه یې چې ویل، تر هغې چې خپلې غوښتنې یې پرې ونه منلې، تر هغې یې تړون هم لاسلیک نه کړ. برعکس کله چې ډاکټر اشرف غني او ډاکټر عبدالله د ملي یوالي په نامه حکومت جوړوي، نو په دویمه ورځ دغه تړون هم لاسلیکوي، یعنې لکه کوم ماشوم چې په ورځو ورځو له موره لرې پاتې شوی وي، په همدې ډول دوی په چټکۍ سره تړون ته راغلل او دغتن یې امضا کړ.

پخواني ولسمشر غوښتل چې په یو ډول له دوی څخه ضمانت واخلي، خو هسې ونشول، مګر دوی په بېړه او هېجاني لار او هوکړه لیک یې لاسلیک

کړ او اوس نه شي کولای چې پر امریکا دا مادې ومني. دا سمه ده چې دوی لاسلیک کړی، خو څوک به یې پرې ومني؟ ډاکټر صاحب اشرف غني به یې پرې ومني، که ډاکټر صاحب عبدالله؟ نه، داسې هېڅکله هم نه شي کېدای. دوی اصلن دلته بې وسه دي؛ دوی ته حکومت اصلن بل چا جوړ کړ، داسې حکومت چې اصلن د افغانستان په تاریخ کې نه و.

خبريال: اصولي صاحب ډېره مننه. آرین صاحب! په مجموع کې موږ دغه تړون ته څه ووايو، دا تړون د څه لپاره لاسلیک شو؟

آرین: که د تړون په ماده موږ ټينگار وکړو دا د خلکو سترگو ته د خاورې شیندل دي. پکار ده چې حکومت بیا لویه جرگه راوغواړي او د دغه تړون په باره کې له خلکو سره خبرې وکړي.

خبريال: خو هغه په لومړي سر کې اراده غواړي. اوس چې حکومت په یو بند ورسره چوپ پاتې دی او اصلن نه پوښتنه شته، نه لا بیان او نه هېڅ، نو بیا لویه جرگه خو یوه غټه مسئله ده.

آرین: زه وایم چې خپله دولت تر فشار لاندې دی.

خبريال: په دې معنا چې که نور مملکتونه او ګاونډي هېوادونه د افغانستان پر خاوره تر دې هم قوي بریدونه ترسره کړي، نو په هغه صورت کې به هم واشنگټن همداسې چوپ پاتې وي او واشنگټن به په ځغرده وایي چې موږ په دې مسئله کې دخالت نه کوو.

آرین: هغه وروسته خبرې دي، لکه چې اصولي صاحب وویل امریکا ته د موږ په پرتله پاکستان ډېر نږدې دی او هغه له څلوېښتو کلونو راپدېخوا دلته د پاکستان غلام دی، امریکا هم هېڅکله زموږ په خاطر پاکستان نه خپه

کوي. دا مو په یاد اوسي هر هغه ځای ته چې د امریکا پښې رسېدلي دي، هلته سوله نه ده راغلې. دا مو تل باید په یاد وي چې د افغانستان د سولې کيلي يوازې او يوازې د امریکا په لاس کې ده. که امریکا وغواړي، د ډيورند مسئله ډېر ژر حلولاى شي. خو د ډيورند مسئله د اشرف غني، عبدالله يا دا نورو خلکو صلاحيت نه، بلکې زموږ د خلکو صلاحيت دی.

خبريال: له تاسو څخه ډېره مننه. سمونوال حسين خېل راسره په اړيکه کې دی، په دې اړه به د هغه نظر هم واورو. سمونوال صاحب سلامونه مننه چې وخت مو راکړ، ستاسو نظر څه دی، تاسو جگړه وکړه؛ تلفات مو ورکړل؛ تپيان او مرگ ژوبلې درواوښتلې، خو په پايله کې هغه څه چې رامنځته شوي، د حکومتونو ترمنځ د کابل واشنگتن په نامه يو تړون موجود و. په دې برخه کې تاسو ته کله هم مراجعه وشوه؟ بهرنيو کله هم په دې برخه کې کوم اقدام وکړ؟ يا لږ تر لږه د مشورې تر حده تاسو سره وو؟

سمونوال: سلامونه تاسو ته. موږ دلته بهرنيانو ته کومه اړتيا نه لرله، موږ خپله پياوړي يو، ښه تعليم مو درلود او بهرنيو ته مو اړتيا پيدا نه شوه، مستقلانه مو له دغې ساحې دفاع کړې ده. دلته د امنیې قومندان صاحب زړه‌ور خان راغلی و هغه هم موږ حمايت کړو، نورو قوتونو ته ضرورت نه و پيدا شوی چې موږ ورڅخه مرسته غوښتي وای.

خبريال: يعنې که مطالبه او غوښتنه مو وشي، بيا به تاسو په هغه صورت کې بهرني امنيتي ځواکونه له ځانه سره ولرئ کنه؟

سمونوال: ماته خو ضرورت نه دی پيدا شوی، بيا که پيدا شو، نو دلته له عامه نظم ملي پوليسو او نورو افغان ځواکونو به مرسته وغواړم، ځکه پر دې پوله دا د پوليسو وظيفه ده او موږ نه غواړو چې دلته ټول دخيل کړو، موږ

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۲۱

يې وړتيا لرو او هر ډول نړيوال قوانين په پام کې نيسو، دوی هم نه پرېږدو چې وخت او ناوخت پر موږ حملې وکړي.

خبريال: حسين خېل صاحب دا هم راته ووايي چې اوس وضعیت څنگه دی؟ که څه هم ويل کېږي چې بيا هم په دروازې کار شروع کېږي، دا وضعیت څنگه دی؟

سمونوال: په دروازې خو مو د دوی کار اوله، دويمه او درېيمه ورځ بند کړی، ځکه چې مطلق د اصولو خلاف و، اوس ډيپلماتيکې هڅې روانې دي چې دوی له دغه کاره لاس واخلي. موږ لا د کار شروع ته اجازه نه ده ورکړې او وضعیت هم اوسمهال دلته نورمال دی.

خبريال: ښاغلی حسين خېل صاحب ډېره زياته مننه.

۱۴

د ملا اختر محمد منصور وژنه

په دغو وروستيو کې ريپوتونه خپاره شوي چې، د طالبانو د ډلې مشر ملا عمر ځايناستي، ملا اختر محمد منصور سره بلې ډلې مخالفت وکړ، په تازه نښتو کې چې د پاکستان په بلوچستان ايالت کې د دوی ترمنځ رامنځته شوې لومړۍ تپي او بيا وژل شوی دی. دا خبرونه که څه هم د طالبانو ډلې نه دي منلي، خو د ملا منصور بلې مخالفې ډلې، چې د ملا رسول تر نامه لاندې فعاليت او هغه يې خپل مشر منلی، دا خبره مني او وايي چې ملا منصور تپي شوی دی. خو د افغان حکومت سرچينې وايي چې نوموړی د پاکستان په بلوچستان ايالت کې، لومړی زخمي او بيا په روغتون کې مړ شوی دی. د دغې خبر په رامنځته کېدو سره اوس د طالبانو د ډلې د مشرتابه برخليک ناروښانه بربښي. له بلې خوا افغان حکومت تل په دې ټينگار کوي چې د سولې مذاکرات بايد پيل شي او د مذاکراتو د پيل لپاره پاکستان د ثقل مرکز بلل کېږي، خو پاکستان تل د افغانستان پر وړاندې دوه مخی سياست کړی دی. اوس په تازه څرگندونو کې په ورته وخت کې په افغانستان کې د هند سفير ويلي چې پاکستان غواړي حقاني شبکه اوس د طالبانو د ډلې مشرتابه يا د طالبانو په وينا اميرالمومنين هغه ځانگړي ځای ته معرفي کړي چې دا به د حقاني شبکه، چې د نړۍ د ډېرو هېوادونو په

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۲۳

ځانگړې توگه د امريکا په تور لیست کې شامله او د یوې ترهگرې ډلې په توگه بلل کېږي، مشروعیت ورکړي. پر دغو موضوعاتو به سره بحث کوو.

د ملا اختر محمد منصور د وژل کېدو په اړه وروستي رپوټونه په بحث نیسو، دا چې نوموړی په رښتیا هم وژل شوی که نه، پر دې به هم بحثونه ولرو. د همدغو موضوعاتو د تحلیل له پاره په سټیډیو کې راسره د سیاسي چارو کارپوهان، ښاغلی جمال ناصر اصولي او تر څنګ یې ښاغلی غفور جاوید دی. تاسو ته ښه راغلاست وایم. اصولي صاحب، لومړی دا چې ملا اخترمحمد منصور دې په رښتیا وژل شوی وي، دا خبر تاسو ته تر کومه حده د منلو وړ دی او امکان یې شته؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! سلامونه تاسو او لیدونکو ته. زما په نظر دا واقعیې باید نورې هم وشي او دا واقع کېدونکې وي، ځکه کله چې طالبان په دوو ډلو ووېشل شول، دا د افغانستان د جنگ موضوع چې لا یې پېچلې کوله او گاونډیانو پکې گوتې ووېلې، تر څو چې افغانان ونه توانېږي د سولې پروسه پر مخ یوسي او ونه توانېږي چې له یوه مرکز سره دوی خبرې وکړي، دا حادثه شونې وه او دا ده وشوه. زما په نظر دا سړی که وژل شوی وي او که نه، ترڅنګ به یې نور قومندانان هم ووژني چې د هغوی استخباراتو کړنې ونه مني او د استخباراتو پر ضد یې وي، کوم چې دوی ته ویل کېږي. بله مسئله چې له ټولو مهمه ده، لکه څنګه چې اشاره مو وکړه د سیمې استخبارات اوسمهال غواړي چې د افغانستان جنگ لا پېچلی کړي. دوی غواړي چې طالبان په ډلو ډلو ووېشي. عملن طالبان په دوو ډلو وېشل شوي دي، ترڅنګ یې داعش او ورسره د حکمتیار ډله ده چې په ټوله کې په اصطلاح څلور تنظیمه شول. دا به نور هم تر لسو تر

اتو رسېږي، لکه څنگه چې د جهاد پر وخت کې يې پخواني مجاهدين وېشلي وو، دوی غواړي چې همدا جنگ لا پېچلی کړي، لکه څنگه چې د مجاهدينو په وخت کې يې پېچلی کړی و. خو نظام يا حکومت به چې مجاهدينو ته وړاندیز وکړ چې راشي او د سولې مېز ته کېږي، بيا به دوی ته په ډول ډول غېږونه راتلل. اوس هم همدا مسئله روانه ده. همدا پېچلتيا د جنگ چې پخوانيو استخباراتو په لاره اچولې ده دا به لا هم پېچلې کوي. دوی همدا طالبان چې فعلن په دوو ډلو وېشل شوي، په راتلونکي کې به يې په څلورو ډلو ووېشي.

خبريال: ښه کله چې تاسو وياست چې د استخباراتو کومه لوبه روانه ده، نو دلته د دوی لاس لرل راځي، که چېرې ملا منصور وژل شوي وي، تاسو فکر کوئ چې دا به د سيمې استخبارات کار وي، په بلوچستان کې د هغه د وژل کېدو ريپوټونه ورکول کېږي، ايا ISI به دا کار کړی وي، که هو، نو ستاسو نظر څه دی؟ دغه کار يې ولې کړی؟

اصولي: لکه څنگه چې مو مخکې وويل، پاکستان نه غواړي چې په افغانستان کې سوله راشي، پخوا کله چې د سولې خبرې پيل شوې، دوی د ملا عمر د مړينې موضوع رابرسېره کړه. دا په داسې حال کې ده چې کله دغه موضوع پټه شوې وه، يعنې د ملا عمر د مړينې موضوع دوه کاله پټېږي او کله چې وخت راځي او د افغانستان د سولې موضوعات له ستونزو سره مخوي، بيا يې نو د ملا عمر مرگ رامنځته کړ. اوس هم کله چې نړۍ په همدې راتم شوه چې پر پاکستان فشارونه راوړي او موږ تاسو وليدل چې پر پاکستان يې فشار راوړه چې د افغانستان د سولې له پروسې سره همکاري وکړي، خو دا چې د پردې تر شا څه کيسې دي، پر هغې موږ او

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۲۵

تاسو پوهېږو چې پاکستان هېڅکله هم صادق نه دی پاتې شوی. په دې برخه کې دوی بیا هم همدا کار وکړ همدا دوی ډلې يې سره وجنگولې.

خبريال: يعنې ISI غواړي چې طالبان په څو ډلو ووېشي، چې مشرتابه معلوم نه وي او د افغانستان د سولې پروسه همداسې وځنډېږي.

اصولي: بالکل. سل په سلو کې همداسې ده.

خبريال: ډېره مننه. جاويد صاحب ستاسې نظر څه دی، لکه څنگه چې اصولي صاحب ورته اشاره وکړه ISI ته نور ملا منصور يوه مطلوبه مهره نه وه او د دې اړتيا ليدل کېده چې نور يې بايد له صحنې څخه لرې کړي، ځکه يې هغه وواژه دا منئ؟

جاويد: ستاسو، اصولي صاحب او ليدونکو ته د سلام په وړاندې کولو سره. زه به د خپلو معلوماتو پر اساس دا موضوع يو څه روښانه کړم. اول دا چې تر اوسه د ملا منصور مرگ لا نه دی تاييد شوی او افغان حکومت هم د ده مړينې راپور رسماً نه دی تاييد کړی.

خبريال: خو د ولسمشر د دويم معاون د دفتر لخوا دا تاييد شوې. د دې ترڅنگ په هلمند کې د ۵۰۵ قول اردو قومندان هم دا هرڅه تاييد کړي.

جاويد: نه، هغه په ټويټر ليکلي چې سړی ډېر شديد زخمي دی، خو د مرگ تاييد يې نه دی کړی. دويمه موضوع دا چې ملا منصور په طالبانو کې په دې باره کې يو تېز او قوي سړی و. له پښتو، دري سربېره په عربي، اردو، هندي او انگليسي ژبو پوره حاکم و. په دغو وروستيو کې يې له يو شمېر عربي هېوادونو سره ښې اړيکې ساتلې وې او په دغو وروستيو کې يې غوښتل چې د افغان حکومت هغې غوښتنې ته لېک ووايي، چې له

طالبانو سره د سولې په تړاو وه او دا خبرې هم روانې وې، پاکستان تر ډېره بریده هڅه کوله چې دا هرڅه مهار کړي. ده څه نا څه له ایران سره هم تعلقات ساتلي وو او ځینې امکانات یې له عربي هېوادونو هم ترلاسه کړي ول، خو هغه خودمختاره حرکت یې د دې لامل شول چې له داسې یوه برخلیک سره مخ شي. بله مسئله دا ده چې پاکستان غوښتل که داسې یو څوک راشي، چې سبا د افغانستان د سولې امتیاز طالب ته هم ورکول کېږي، نو باید داسې کس وي چې د دوی هغه اصلي موخې وڅاري. دا هرڅه د هغه د خبرو اصلي ټکي دي چې پاکستان دغه کار وکړ.

خبريال: اصولي صاحب لکه څنگه چې جاوید صاحب اشاره وکړه، د هندوستان سفير وايي چې پاکستان اوس بله لوبه پیل کړې هغوی له حقاني شبکې سره خبرې غواړي او دوی د طالبانو رهبریت ته رابولي او نړیوال اذهان هم دېته چمتو کوي. دا چې دا ډله له یوې خوا د امریکا او نورو هېوادونو په تور لیست کې ده او له بلې خوا بیا دلته طالبانو ته هم یوه ډله د منلو وړ نه ده. تاسو ته څومره حقیقت پورې تړلی خبر ښکاري او ښاغلی سنډا ولې باید دا ډول خبرې وکړي؟

اصولي: زما په اند د طالبانو دا اوسنۍ دوې ډلې له پاکستان سره ډېرې جوړې نه وې او پاکستان هم ډېر باور پرې نه لاره، لکه څومره چې یې د حقاني پر شبکه کوي. پاکستان به دومره لېونی هم نه وي چې په اوسنیو شرایطو کې، چې د ټولې نړۍ سترگې د حقاني شبکې ته دي او د دغه شبکې نوم هم په تور لیست کې دی، فکر نه کوم چې د ټولو سره سره دې د حقاني ډله رامنځته کړي. دا سمه ده چې د طالبانو هغه تجهیزات، چې پاکستان ورکول، یو څه به کم شي او حقاني ډلې ته به یې ورکړي.

خبريال: اوس د امريکا او د لوېديځ هېوادونو دغه تور لیست تاسو ته څومره د باور وړ دی؟ ځکه په تېرو کې داسې بېلگې شته چې تور لیست دفتن سپین شي.

اصولي: سل په سلو کې تور او سپين د دوی په لاس کې دي، چې هرڅه يې زړه وي هسې يې جوړوي او دا تور لیست هم د ناټو او امريکا لخوا جوړ شوی. ناټو او امريکا خپله پر دې پوهېږي او عملن يې ويني چې حقاني شبکه چېرې ده؛ چېرې روزل کېږي؛ پټنځايونه يې چېرې دي؛ اډې يې چېرې موقعيت لري. چې دا ټوله نړۍ ويني هره شېبه يې همدا امريکا او ناټو د هغوی د اډو فلمبردارۍ کوي. نو همدا امريکا او ناټو ته د هغو تمويل او تجهيز هرڅه معلوم دي. روزنتونونه يې ورته معلوم دي، دوی پخپله همداسې کوي چې دغه جنگ په همدې ډول وغځوي دا چې ولې يې وغځوي هغه ځانته مسئله ده، امريکا دلته په سيمه کې نور ستراتيژيک اهداف لري. دلته يې د داعش په نامه بله ډله راپيدا کړه، دا يې هم په سيمه کې د روسيې او د چين او منځنۍ آسيا لپاره يو سور څراغ دی او دوی پرې ځوروي. زما په اند دا چې د دوی وس ورسېږي، د افغانستان اوضاع لا نوره خرابوي، څو دلته، منځنۍ آسيا، چين، روسيه او نورو ته يو گواښ جوړ کړي. بله مسئله کومې پروژې چې امريکا يې په ناټو جوړوي او پر پاکستان يې عملي کوي يا پاکستان په سيمه کې يو قراردادي شرکت جوړوي، د همغو پروژو په اواخرو کې په دې ډول بايد راڅرگند شي چې دلته داعش بايد قوي شي، ترڅنگ يې طالبان ورو ورو له صحنې څخه وځي. دا چې په کوم ډول، دا بيا ځانته مسئله ده. يا هم په ډلو ډلو تقسيمېږي يا له داعش سره يوځای کېږي، يا يې ځينې ډلې له دولت سره يوځای کېږي.

خبريال: يعنې د طالب د حذفېدو لپاره يوه پاليسي روانه ده؟

اصولي: بالکل. د طالب د نوم د حذفولو يوه پاليسي په دې ډول روانه ده چې دوی بايد وويشل شي، ځينې ډلې يې له داعش سره وي، ځينې ډلې يې له حکومت سره يوځای شي او...

خبريال: خو ځينې نور تحليلونه بيا په دې برخه کې داسې دي چې دغسې طرحه پکې ناممکنه برېښي، ځکه طالبان که خو ډلې هم شي، په هغه کې له ايډيالوژيکي لحاظه جگړه کوي. چې دوی ته بيا داعش د منلو وړ نه دی، دوی بيا د اسلامي امارت په نامه کلک ولاړ دي.

اصولي: دا اوسنۍ ډلې هم چې په دوو ډلو وېشل شوې دي، زما په اند په نږدې وختونو کې به د دوی يوه ډله د طالب په نامه پاتې وي او بله ډله به ځانته يو نوم غوره کوي. همدا يوه ډله چې د طالب په نامه پاتېږي، دا به هم په ډلو وېشل کېږي، ځکه اوس د دې وخت رارسېدلی چې دوی څنگه تجزيه کړای شي. خو دلته د طالب نوم ورک شي دا چې بيا په کوم نوم راژوندي کېږي يا د کوم نامه تر سيوري لاندې به جگړه کوي، دا بېله مسئله ده.

خبريال: اصولي صاحب ډېره مننه. جاويد صاحب ستاسو نظر څه دی، لکه څنگه چې اصولي صاحب اشاره کوي کيسه ټوله داسې روانه ده چې بالاخره به د طالبانو په نامه ډله د اسلامي امارت بېخ او بنياد ونړوي او له صحنې به حذف شي. تاسو ته څنگه ښکاري، آيا دا ممکنه ده؟

جاويد: څه نا څه ممکنه ده، ځکه هغه څه چې د پاکستان په لاس کې دي؛ هغه امکانات او اړيکې چې پاکستان يې له دې ډلې سره لري؛ تر

ډېره اغېزمنې اوسېدای شي. تاسو وگورئ د کوټې شورا په نړيواله سطحه ډېره ياده شوه چې دا ولې له منځه نه ځي؛ ولې يې مخه نه نيول کېږي او... خو د پاکستان موخه دا ده چې دا ځای بايد بل ځای ته منتقل شي. هغه د حقاني ډلې ته منتقل شي او ځای يې بدل شي، ځکه غواړي نړيوالو ته دا وښايي چې د تروريزم ځالې په خپله خوست، پکتيا او نورستان کې دي. بله مسئله دا ده چې په ايډيولوژيکي لحاظ فکر نه کوم چې دوی په لنډه موده کې د طالب دا مفکوره له منځه يوسي، ځکه دا مفکوره په ايډيولوژيکي بڼه ډېره پراخه او قوي ده. دا وروستی پېښې چې د داعش په وسيله شوې، د افغانستان له عقيدوي او کلتوري لحاظه سره ډېر زيات توپير لري، نو زه فکر کوم چې په دې که به داعش زياتې لاسته راوړنې ونه لري، خو طالب يې لري، مثلاً په ډېرو مسايلو کې طالب په کليو کې مداخله نه ده کړې. په دغو وروستيو کې يې وويل چې حتا ښوونځي دې بېرته فعال شي. يا په ننگرهار کې له تېرو ۱۴ کلونو راهيسې ښوونځي نه وو تړل شوي، خو داعش چې راغی هغه ټول ښوونځي وتړل شول.

خبريال: اصولي صاحب ستاسو نظر په دې اړه غواړم. د سولې فضايي هندسې ته ورته معادله چې افغان حکومت يې په مخ کې لري، هر ځای چې يې د ډيپلوماسۍ له لحاظه يادونه کوي، کابل پر دې ټينگار کوي چې موږ د سولې په مذاکراتو کې گامونه اخلو که په هر شکل يې يادونه کوي. اوس که د طالب د حذف مسئله مطرح وي دلته بيا د سولې دا مجهوله معادله بالاخره څه نتيجه ورکوي؟

اصولي: کله چې د طالب نوم حذفېږي، هغه ډلې چې په کوم بل نامه اوږي، هغه ځانته مسئله ده. يعنې دا په دې معنا ده چې د طالب نوم له

صحنې وځي. د طالب ډلې وېشل کېږي، هغو ته نور نومونه ورکول کېږي، یعنې بیا به هم دوی د افغانستان په جگړه کې شته وي، خو په یوه بل نامه. دا په دې معنا نه ده چې له صحنې لرې شي. یوازې د هغه طالب نوم له منځه ځي.

خبريال: یعنې تاسو فکر کوئ که چېرې طالب له منځه ځي او بیا په داعش اوږي، نو همدا شان معادله به د هغوی پر وړاندې د روغې جوړې لپاره پر مخ بیایي، که څنگه؟

اصولي: بالکل.

خبريال: خو بیا داعش یوه داخلي پدیده نه بلل کېږي، هغه وخت نو داعش یوه بهرنۍ پدیده ده چې لوی اهداف لري او خراسان غواړي. دا مذاکره د کوم قانون او کوم منطق له مخې؟

اصولي: اصلن مسئله داسې ده چې سوله د افغانانو په لاس کې نه؛ د پاکستان په لاس کې ده، او د هغو قدرتونو په لاس کې ده چې په افغانستان کې سوله او جنگ دواړه پر مخ وړي.

خبريال: دا چې تاسو وایئ چې سوله د پاکستان په لاس کې ده دلته بیا افغان حکومت څه کوي له دې څخه ولې همېشه لاره ورکه وي؟ بالاخره ۱۴ کاله تېر شول څنگه افغان حکومت لاره نه شي پیدا کولای؟ که نه غواړي یا دلته کومه اراده موجوده نه ده؟

اصولي: اصلن داسې ده لکه مخکې چې موږ وویل کومې پروژې چې پاکستان ته ورکول کېږي، پاکستان هماغه پروژې پر مخ وړي، خو یوازې دومره کوي چې خپلې ملي گټې پکې ساتي او د خپلو ملي گټو په خوندي

ساتلو سره دوی هغه پروژې په افغانستان او سیمه کې پلې کوي. اوس هم زموږ سیاسيون لا پر دې هم نه پوهېږي او چيغې وهي چې افغانستان او پاکستان دواړه د تروریزم قرباني دي. زما سر پر دې نه خلاصېږي چې زموږ سیاسيون له یوې خوا وایي چې همدا تروریزم پاکستان راته تمویلوي او له بلې خوا وایي چې پاکستان هم د دغه تروریزم قرباني دی. څنگه قرباني؟ قرباني خو موږ یو، پاکستان خو تروریزم روزي. نه، پاکستان یې سل په سلو کې قرباني نه دی؛ پاکستان تروریزم روزي او خوروي یې، بلکې قرباني یې افغانستان دی.

خبريال: ډېره مننه اصولي صاحب. جاوید صاحب ستاسې نظر څه دی پاکستان عین رول لوبوي، دوی باید ځینې پروژې پلې کړي، داعش صحنې ته راتلونکي دی او پاکستان هغه کارونه کړي چې ۱۴ کاله پرې تورن دي، چې په افغانستان کې یې بېلابېلې وسله والې ډلې روزلې، نو د داعش په وړاندې به هم عین پالیسي ولري.

جاوید: زه فکر کوم چې پاکستان په ټوله کې دا هر څه ترسره کوي. خو پاکستان اوس باید پر دې پوه شي چې دا ځل که افغانستان نارامېږي، نو طبیعي خبره ده چې خپله به هم د دغه ناامنی اور ورسېږي. پاکستان چې په وروستیو کې په سیمه ییزو مسایلو کې ځان ښکېلوي، مثلاً شانګهای یې ترلاسه کړ یا له روس یا چین څخه وسلې رانیسي، نو زه فکر کوم چې دې نتیجې ته پاکستان هم تر یوې اندازې، خصوصاً یې ملکي سیاسيون، رسېدلي دي، څو په سیمه کې خپلو پالیسیو ته بدلون ورکړي. لکه ویل کېږي چې داعش پاکستاني رسنیو ته اخطارونه ورکړي، ښکاره ده کله چې پاکستان پروژې پلې کوي، بالاخره به یې دوی ته هم یو څه ضرر رسېږي.

خبريال: که په لنډه راته وواياست، آیا د دې امکان هم شته چې طالبان یو ځل بیا بسیج شي او تر یوه رهبریت لاندې کار پیل کړي.

جاوید: زه فکر کوم چې دا مسئله اوس ډېره ستونزمنه ده. نور طالب متحد کېدای نه شي، یوه مسئله کېدای شي چې که د طالب بڼه بدلون ومومي او د حقاني شبکې تر رهبریت لاندې یې راوړي، شاید یو څه امکان ولري او هغه څوک چې له پاکستانه سرکشي کوي، ممکن هغه ترور کړي.

خبريال: اصولي صاحب ستاسو نظر هم په ورته مسئله کې غواړم، آیا حقاني شبکه ټولو ته د منلو وړ ده؟

اصولي: هېڅکله نه، هغه طالبان چې په پراخه پیمانه له ISI سره اړیکې نه لري، هغوی ته هېڅکله د منلو نه ده، لکه څنگه چې اوس په دوو ډلو وېشل شوي چې یوه یې بېخي له ISI څخه وتلې او په پوره هغه افغاني ننگ ورڅخه بېل شوي دي.

خبريال: اصولي صاحب ډېره مننه. جاوید صاحب له تاسو هم نړۍ مننه.

۱۵

د ملي يووالي حکومت په اړه د جان کېري خوشبيني

اصولي صاحب تاسو ته ښه راغلاست وایم. جان کېري وايي چې د ملي يووالي حکومت نسخه يوه سمه نسخه وه، موږ پر دې وتوانېدو چې د افغانستان د کورنۍ جگړې مخه ونيسو دا خبر تاسو ته څومره د منلو وړ دی؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! جان کېري په هغه وخت کې هم له ځينو پلانونو سره افغانستان ته راغی او خپل پلانونه يې پر افغانانو ومنل. د افغانانو هغه روحیه، چې په ټاکنو يې لرله، هم يو څه زیانمنه کړه. د خلکو رایو ته احترام ونه شو او په زور له ولسمشر غني څخه حکومت نیم کړای شو، له همدې امله دا طرحه د جان کېري وه. دوی چې څه کړي، د تل لپاره به له هغو دفاع کوي. که دوی دا مثال ورکوي چې افغانستان به کورنۍ جگړې ته نږدې شوی و، نو دا یو غلط فکر و، ځکه هغه کورنۍ جگړې چې پخوا په نوویمه لسیزه کې رامنځته شوې وې، هغوی ته هم چې چا بنسټونه اېښي ول، یوه یې امریکا وه او بل یې روس. امریکا په هغه وخت کې هغه خلک پرېښودل چې کله شوروي اتحاد مات شو، دوی

په خپلو کې سره ورته شول؛ په یوه نه کنټرولېدونکي حالت کې یې پرېښودل او هغوی غوښتل چې دا کنټرول نه شي، خو چې په افغانستان کې کوم ملي بنسټونه دي یا هغه ټول موجوده سیاسي او اقتصادي بنسټونه له منځه یوسي او هماغسې یې و هم کړل. نو هغه نسخه هم د امریکایانو او روسانو وه، له همدې امله اوسنۍ نسخه هم، چې په افغاني سیاسيونو او مشرانو یې عملي کړه، د امریکا وه. ځکه خو موږ ویلای شو چې هغه وخت هم موږ د کورنیو جگړو په لور نه تلو، ځکه حالات داسې وو چې که ولسمشر غني هم په هغه وخت کې باید ویلي وای چې ما خو واک ترلاسه کړی، رایې مې اخیستې او ټاکنې مې گټلې، نو ولسه که تاسو غواړئ چې زه ولسمشر شم، نو ښه تر ښه او که نه غواړئ، نو درنه لارم، نو دا اوسنۍ ستونزې، چې په دولت کې راپېښېږي، ډېرې به کمې وای. خو په هر حال امریکایانو دا نسخه په افغانانو عملي کړه. دا که د زهرو غږ هم و افغانانو نوش جان کړ. د اوس لپاره افغانان باید پر دې فکر وکړي چې څنگه کولای شو له دغو ستونزو څخه تېر شو. یعنې موږ یې باید پر اساسي بنسټ فکر وکړو. دغه زموږ نظام دی او موږ نظام ته ضرورت لرو. او د نظام د بقا لپاره باید ټول افغانان سره لاس ورکړي او تقویه یې کړي. له خپلو ملي ځواکونو، دولت او حکومت څخه دفاع وکړي او له همدغو مشرانو څخه هم دفاع وکړي. ځکه اوس مو همدوی ځانته ټاکلي، ځکه نو افغانانو ته پکار ده چې له حکومت او خپل دولته دفاع وکړي؛ له دوی سره یولاسي شي او له دغو راروانو ستونزو څخه تېر شو، خو په راتلونکي کې له دغه حکومته یو ښه حکومت ولرو او یا هم له دغه ولسمشر څخه لا ښه ولسمشر ولرو. موږ داسې نه شو کولای چې اوس ټوپک راواخلو او خپل نظام خراب کړو یا له طالبانو سره لاس ورکړو، بلکې پکار ده چې د خپل نظام ملاتړ وکړو.

جان کيري په هغه وخت کې، چې خپل پلانونه يې په افغانستان کې عملي کول، ټول کارونه د خپلو ملي گټو لپاره کړي او اوس هم ژمن دي چې له دغه حکومته او له دې دولته دفاع وکړي. که د افغانستان له اسلامي جمهوري دولت څخه يې دفاع ونه کړه، نو دوی دلته خپلو موخو ته نه شي رسېدلای. له همدې امله مجبور دي چې دفاع وکړي.

خبريال: په ورته وخت کې دفاع وزارت هم وايي چې دوی په افغانستان کې مثبتو بدلونونو او راتلونکې ته خوشينه دي، خو له دغو ټولو سره سره بيا هم افغانستان له خطرې ډک هېواد بولي. دا څرگندونې بيا د جان کيري له وروستيو څرگندونو سره چې امريکايان د امريکا په اړه موقف نيسي او بل اوباما چې د افغانستان په اړه خبرې کولې، هم لاسته راوړنې يادولې او دا راز د داعش موضوع ته يې هم اشاره وکړه. په ټوليزه توگه په افغانستان د امريکا دا ټينگار څه پيغام لري؟

اصولي: په افغانستان کې جگړه د بهرنيانو په لاس کې ده، دوی جگړه له دې خوا هم رهبري کوي او له هغې خوا هم. که چېرې دوی د افغانستان له دولت سره رښتيا او په صادقانه ډول ملگري وي، نو بيا يې هلته ملگرتيا نه کوله، له همدې امله دوی بيا هلته صادق نه دي. دوی هغه ستونزې او هغه مشکلات ويني چې په افغانستان کې پېښېدونکي دي او يا هم دوی پلانونه ورته نيولي، چې دا بايد په دې ډول په افغانانو يا په افغانستان کې پلي شي. له همدې امله مخکې له مخکې وړاندوينه کوي چې ټول هغه پلانونه د دوی په لاس کې دي چې په افغانستان کې د جگړې لپاره جوړېږي. يعنې که چېرې دوی په افغانستان کې سوله غوښتلای، نو پر پاکستان يې رښتيني فشار راوستلای شواى او په افغانستان کې هم سوله

راتله. هغه ټول مراکز، تجهیزات، تمویل او جلب و جذب افغانان ویني چې په پاکستان کې د دولت د مخالفو ډلو لپاره کېږي. دا څوک او ولې یې کوي، پر دغو ټولو اوس د هر افغان سر خلاص دی، ځکه خو که چېرې امریکا غوښتلای، نو پاکستان ته یې ویلای شول چې دا کار مه کوه، خو دوی پر پاکستان فشار نه راوړي.

خبريال: اصولي صاحب که ټولو مسایلو ته وگورو د امریکا دریځ ته تاسې اشاره وکړه چې دوی په دې ډول سره څه غواړي، البته د دوی هغه خپل اهداف دي چې غواړي په دې ډول یې تعقیب کړي. خو یوه مسئله، چې د سړي پام ځانته اړوي، دا ده چې زموږ د حکومت مشران بیا په دې برخه کې څه نه وایي. مثلن ۲۰۱۷ هم د ناټو او هم د امریکا لخوا ډېر خطرناک او له تهدیدونو ډک کال بلل کېږي. په ځانگړې توگه بیا د پنتاگون لخوا، ورپسې د داعش یادونه کېږي چې گواکي دا ډله په افغانستان کې د ځالې موندلو په لټه کې دي. هلته بیا روسیه وایي، چې عملن داعش دغه کار ته راغلی؛ پرمختگ یې کړی او په دې برخه کې له طالبانو سره اړیکې نیسي. بل لور ته بیا د امنیت په ډگر د گواښونو او سختیو یادونه کېږي، خو افغان حکومت بیا په خپلو کې سره ډېری وخت اخته دي او د یو او بل پر وړاندې دریځونه نیسي. که په کنفرانس یا هره مسئله کې وي، د یو او بل په مقابل کې دریځونه نیسي او د داعش په اړه ډېر څه نه وایي. همداراز زموږ امنیتي ارگانونه هم په دې برخه کې چوپ او یا د ویلو څه نه لري. ولې دا ډول یو حالت رامنځته شوی دی. موږ ایا په دې اوسني حکومت کې لومړیتوبونه وینو، که دا لومړیتوبونه تر موږ ډېر نورو ته ښه واضح دي؟

اصولی: لکه څنگه چې مو په لومړیو کې اشاره وکړه، جگړه د بهرنیانو په

لاس کې ده، دوی یې کنټرولوي؛ دوی یې گرموي او سپروي؛ دوی ته ښه معلومېږي چې حالات څنگه روان دي. هر کله چې روسیې په ځغرده وویل چې موږ له طالبانو سره اړیکې لرو او دا اړیکې مو د خپلو ملي گټو په بنسټ له هغوی سره ټینګې کړې دي؛ یعنې که په لویه کې وویل شي، کله چې امریکا کوم ځای ته ځي، په زرګونو کیلو متره لرو سیمو کې د خپلو ملي گټو ساتنه کوي او هلته یرغل کوي، نو روسیه هم حق لري چې له طالبانو سره اړیکې ولري، خو ستونزه دا ده چې په دغه اور کې څوک سوځي، بیا هم افغانان سوځي، یعنې افغانستان به د نیابتي جګړې مرکز وگرځوي او دا هرڅه د همدې په لور روان دي، دا کړنه څوک کوي، همدغه امریکایان یې کوي.

خبريال: خو د حکومت رول تاسو څنگه گورئ؟ دا به صحیح وي چې په افغانستان کې بهرنۍ لوبې شته اوس تقریباً د ۱۵ کلونو په تېرېدو سره ډېر مسائل په همدې اړه دي او نظریات هم رامنځته کېږي. پوښتنه دا ده چې افغان د ملي یووالي حکومت ولې په دې برخه کې څرګند دریځ نه لري؛ په دې اړه څه نه وایي او مسائل تر ډېره مبهم او ګونګ پاتېږي؟

اصولي: دغو پوښتنو ته هم راځم، نو روسیه هم دېته وهڅول شوه چې د داعش پر وړاندې له طالبانو سره کمکونه ولري. دا په دې معنا ده چې امریکایان هم غواړي چې افغانستان د نیابتي جګړې مرکز وگرځوي، لکه ورو ورو چې اوس روان دی او دا یوه خطرناکه جګړه ده چې زموږ رهبران او سیاسيون باید فکر پرې وکړي. د افغانستان په اوسنیو شرایطو کې چې طالبان فعالیت پکې کوي؛ داعش فعالیت پکې کوي؛ حتا تر چینه هم په دې موضوع کې له روس سره ښکېل شول، نو له طالبانو سره یې اړیکې

پیدا کړې؛ ایران ورسره اړیکې پیدا کړې، دا په دې معنا ده چې افغانستان خطرناکې مرحلې ته روان دی، ځکه خو د دې هرڅه مخه باید ونیول شي. راځم ستاسو پوښتنو ته، هر کله چې افغانان یو پیاوړی حکومت ولري؛ هر کله چې افغانان داسې حکومت ولري چې په سیمه کې مو کوم هېواد ته د خیرات لاس نه وي نیولی، نورو هېوادونو ته اړ نه وو، نو بیا په هغو حالاتو کې له ټولو سره څغرد غږېدلای شو. زموږ حکومت همدا مسایل ویني، اما ځینې کړه وړه داسې دي چې سمون ته یې وس نه رسي، یعنې موږ داسې پیاوړی دولت نه لرو، لکه د پاکستان، ایران یا د نور هېوادونو. نو پکار ده چې موږ افغانان باید خپلې کمزورۍ وویښو.

خبريال: یعنې تاسو ته دا یوه عاقلانه لار ښکاري چې کله وایاست چې موږ کمزوري یو، نو له هغه چا سره چې تاسو تړونونه لاسلیک کړي، دغه تړون خو د یوه کمزوري هېواد په توګه نه شي لاسلیک کېدای. تاسې ځان په یو ډول له هغوی سره سیال وینئ او له هغوی سره په یو ډول تړون ته ورځئ، یو تړون رامنځته کوئ چې موږ اوس له امریکا سره یو ستراتیژیک تړون لرو او بیا د هغې په منځ کې تر ټولو مهم تړون د کابل واشنگټن تړون دی. دغو هرڅه ته په کتو سره افغان حکومت ولې باید ځان کمزوری احساس کړي. یعنې دا منطق په کوم ځای کې دی چې موږ ووايو چې حکومت ځان کمزوری احساسوي او که په ورته وخت کې تاسو وایاست چې داسې ځینې عوامل شته دي، نو بیا موږ د دغه ډول چلند پر وړاندې به څومره وخت دوام وکړو، ځکه کمزوری به پاتې کېږي او د افغانستان حالات داسې دي چې په دې ډول به نه پاتېږي او وېره همدا ده چې دا به هرڅه لا ډېر خطرناک شي.

اصولي: دا تړونونه، چې تاسو یاد کړل، افغان دولت له امریکا سره لاسلیک کړي، خو د هغې پلي کول او عملي کول څوک کولای شي، یعنې افغانان که هرڅه ووايي تر یو حده به یې په دوی عملي کړي وای، خو دوی نه شواي عملي کولای، بلکې د هغه تړون پر اساس هغه څه چې دوی ویلي، هغه په افغانانو عملي کوي. دا باید هم ومانو چې سل په سلو کې د تړون ټولې مادې موږ په دوی نه شو عملي کولای، ځکه دغه هغه هېواد دی چې په ټوله کې افغانانو ورته لاس اوږد کړی، یانې دا تړون نه عملي کېږي له همدې امله افغانان اوس پوهېږي چې په ټولو کړنو کې دا کړه وړه چې اوس روان دي، په دې حال کې څه نه شي پکې ویلای.

خبريال: نو دا اوس زموږ کمزوری موقف دی او که زموږ کمزوري ده، یعنې په ټوله کې که موږ په ډېرو مواردو کې که هرڅه وگورو چې یو څوک هم له شپون سره بوخت دی، هم له لېوه سره. په دغه حالت کې موږ ووايو چې بس خاموشه خوله بهتره ده. ولې مذاکرات نه کېږي، ولې په ځینو مسایلو کې رغنده گامونه نه پورته کېږي؟

اصولي: دا په دې معنا ده لکه څنګه چې اشاره وشوه زموږ حکومت که د گاونډیانو په پرتله کمزوری دی، نو زموږ همدا موقف هم کمزوری دی. یعنې موږ په دې کې کمزوري یو، موږ باید لږ تر لږه خپل غږ اوچت کړو او نړیوالو ته ووايو چې حالات په دې ډول روان دي. تاسو یې هم وینئ چې امریکا څه کوي؛ ناټو څه کوي او پاکستان پر څه لگيا دی. نو زموږ خولې خو تړل شوې نه دي. له همدې امله دا زموږ د حکومت او زموږ د مشرانو کمزوري ده، چې دا کار باید وکړي. په هلمند کې جگړه روانه ده. د دغه ولایت په یوه کونج کې د امریکا اډې دي، شاوخوا ټولې سیمې او ولسوالۍ

سقوط کوي، خو امریکایان ورته هېڅ نه وایي، هلته اوسي؛ هلته ځواکونه، الوتکې او هرڅه لري، خو بیا هم هېڅ ځواب ورته نه وایي؛ پر وړاندې یې هېڅ غږ نه اوچتوي، خو نن موږ او تاسو واورېدل چې د گرمسېر ولسوالۍ د امنیې قوماندان یې له مخدره موادو سره نیولی، چې د همدغو مخدره موادو په نیولو کې له بې‌پیلوټه الوتکو هم کار اخیستل شوی دی. دا په څه معنا ده؟ یعنې دا ډېره مهمه ده چې هغه سړی ونیسي او که دا چې شاوخوا ټولې سیمې او ولسوالۍ له مخالفینو وژغوري. له همدې امله موږ وایو چې دلته خپله د دوی اهداف دي، ځکه یوازې ناست دي، یوازې یې ننداره او عکاسي کوي.

خبريال: اصولي صاحب لکه څنگه چې تاسو وویل؛ تر ډېره نظریات هم په همدې برخه کې راټول دي او تر ډېره د امریکا دوه‌گوني اوسېدل او په ځینو مواردو کې د څو بعدي، درې‌گوني او څلورگوني توب هم په دې برخه کې لیدل کېږي. بیا حکومت څنگه په دغو ټولو مواردو خط باسي او وایي چې زه به په امریکا نیوکه نه کوم؛ زه به له امریکا سره د سپینو خبرو جرأت نه کوم؛ زه به په عمده او اساسي مسایلو هېڅ نه وایم؛ خلک به وژل کېږي؛ ملي اردو او پولیس به قتلېږي، اېخوا به له طالبانو سره جگړه کېږي؛ کله به دوی او کله به هغوی تلفات ورکوي، خو دوی خوندي ناست او هرڅه په همدې ډول روان دي، دا حالات به ترکومه داسې وي. دوه حالتونه، یو دا چې حکومت نه غواړي ځان پرې پوه کړي او دویمه مسئله دا چې تر کله به د افغانستان د اوسني حالاتو زغم ولري، ځکه ویل کېږي چې حالات ډېر ماتېدونکي او نازک دي.

اصولي: دغه اوسنی حالت داسې روان دی، لکه د شهید ډاکټر نجیب الله

د حکومت حالت او يا هم د ثور له کودتا راوروسته حالت، چې ورو ورو جگړې پراخېدې، ولسوالیو او ولایتونو سقوط کاوه، تلفات ډېرېدل، خلک له جگړو سترې شول، حتا تر دې چې ټول حکومت سقوط شو. موږ دا هرڅه نه غواړو، موږ د خپل نظام لپاره هیله مند یو چې باید خپل نظام تقویه کړو، خو دا حالت یې په هماغه ډول روان کړی دی. بهرنيان نه غواړي چې جگړې ته د پای ټکی کېږدي، دا جگړه همداسې توده ساتي، نه غواړي چې د افغانستان اوسني نظام ته د پای ټکی کېږدي، ځکه خو دوی په همدې توده جگړه کې خپلو اهدافو ته نږدې کېږي. دا چې کله رسېږي هغه به وخت وېشي خو افغانانو ته پکار ده چې له خپل نظام سره ودرېږي، د بهرنيانو همدا منحوتې توطیې وپېژني، زر کړا او خرڅ نه شي او خپل هېواد کنډواله نه کړي. په دې جگړه کې اېخوا وگړي، چې د افغانستان د نظام پر ضد جنگېږي، هم افغانان دي هغوی باید پخلا کړای شي. هغوی څه غواړي باید خبرې ورسره وشي او د منلو وړ غوښتنې یې ومنل شي. هغه غوښتنې چې د منلو وړ نه دي، باید قناعت پرې ورکړل شي. د دوی لومړنۍ غوښتنه دا ده چې امریکایان باید له افغانستانه ووځي. خو ودې وځي، دلته څه کوي، که یو تضمین موجود وي چې د امریکایانو په وتلو به افغانستان آرامېږي، نو ودې وځي، زموږ اوس هم دلته امریکایي سرتېري نه دي پکار. که امریکا مرستې راسره کوي، نو په اقتصادي ډگر کې یې دې وکړي؛ په نظامي ډگر کې دې لاس راکړي. په افغانستان کې د دوی حضور نه غواړو، ځکه دا د جنگ اصلي لامل گرځېدلی، اېخوا طالبان هم هوښیار نه دي، هغوی هم له عقله کار نه اخلي او دا فکر کوي چې که امریکایان له دغه ځایه نه وځي، نو افغانستان باید وران شي. په دې برخه کې باید طالبان هم یو څه عاقلانه فکر وکړي.

خبريال: اصولي صاحب اوس د عاقلانه فکر کولو يو ځواب راکړی. په افغانستان کې حکومت، طالبانو يا نورو ډلو ته د عاقلانه فکر کولو لپاره وخت ورکول کېږي. ځکه اوس روسيې هم رادانگلي، چين هم په دغه مورد کې بوخت دی او پاکستان خو هسې هم په افغانستان کې خپل بزنس ساتي او خپلې گټې په همدې کې گوري، ايران هم فعاليتونه ډېر کړي، نو د دې فرصت شته چې هرڅه ته لاره برابره شي. ځکه اوس هر يو پخپلو دريځونو له پخوا ډېر کلک ولاړ دی.

اصولي: اوس زموږ د افغانستان د حکومت رهبرانو ته پکار ده چې دوی د روسيې، ايران، امريکا، چين، پاکستان او د هند دا نيابتي جگړه وپېژني. دا کره وپوه، چې روان دي، بايد يو ښه درک ترې ولري او د دغو ټولو توطيو مخه ونيسي، چې افغانستان له نيابتي جگړې څخه وساتي، کله حالات په دې ډول روان دي چې افغانستان به د يوې نوې نيابتي جگړې مرکز گرځي، موږ افغانانو ته پکار ده، زموږ سياسيونو ته پکار ده چې اوس همدا توطيې کشف کړي، دوی د ټولو مخه ونيسي. څو وکولای شو چې په راتلونکي کې يو ښه نظام ولرو.

خبريال: ډېره مننه، کور مو ودان چې زموږ بلنه مو منلې وه.

۱۶

په لندن کې د افغانستان، پاکستان او برېتانيا غونډه

په لندن کې د افغانستان پاکستان او برېتانيا ترمنځ درې اړخيزه ليدنه په داسې حال کې ترسره کېږي، چې په دغو وروستيو کې د افغانستان او پاکستان ترمنځ ترينگلتياوې تر وروستي حده رسېدلي او د دغې ناستې اصلي موخه هم د دواړو هېوادونو ترمنځ د ترينگلتياوو د له منځه وړلو لپاره د حل لارو لټول دي. خو دا چې په دې ناسته کې به د افغانستان دريځ څه وي او آيا د برېتانيا په منځگړيتوب به دا رامنځته شوې ترينگلتياوې حل شي؛ د دې موضوع د لا روښانه کېدو په موخه د ملي امنيت شورا وياند تواب غورځنگ او د سياسي چارو کارپوه ښاغلي جمال ناصر اصولي سره بحث لرو. تاسو ته ښه راغلاست وایم.

ښاغلی غورځنگ پيل به يې له تاسو وکړو. په ناسته کې به ستاسو دريځ څه وي؟

غورځنگ: د سلام په وړاندې کولو سره. اول اجازه راکړئ چې يوه مسئله اصلاح کړم، د افغانستان انگلستان او پاکستان ترمنځ په درې اړخيزه ناسته

کې دغه فارمت يوازې د دې وضعیت د خپرلو يا کابو کولو او يا د حل لارو د لټولو لپاره نه دی، پخوا هم دغه فارمت کار کاوه او په همدې فارمت کې موږ درې اړخيزه غونډې درلودې؛ البته چې دا ځلې يې د تمرکز مسئله د افغانستان او پاکستان ترمنځ د وروستيو ترېنگلتياوو په هکله ده چې د هغه لپاره د معقولو حل لارو لټول يې لويه برخه ده. همداراز د دواړو هېوادونو په خوښه يوه مهمه مسئله دا ده چې د افغانستان پلاوی د ملي امنيت د سلاکار ښاغلي اتمر په مشرۍ، په اسلام آباد کې د افغانستان سفير زاخيلوال به هم ورسره وي، ډېر تمرکز يې پر دې دی چې له يوه کاله راهيسې هغه ټول اسناد او شواهد، چې په خاص ډول د ډيورند د فرضي کرښې په اړه هغه اسناد او شواهد وړاندې کړي، او د افغانستان د دولت استدلال مطرح کړي. سربېره پر دې د ډيورند د فرضي کرښې په اوږدو کې د عبور او مرور د شته لارو بندښت او اغېزې يې په تېره بيا د مهاجرينو او ناروغانو پر سر يې اغېز او فشارونه، دا ټول مسايل به په قوت او استدلال سره مطرح شي او هغه څه چې موږ يې له دغه مجلسه توقع لرو، هغه دا دي چې يوې داسې پايلې ته به ورسېږو چې هم د دواړو ملتونو رفاه پکې نغښتې وي او هم موجوده وضعیت بدلون وکړي.

خبرياله: منته. ښاغلی اصولي تاسو څه فکر کوئ، دېته په پام سره چې له کلونو راهيسې د افغانستان او پاکستان ترمنځ ترېنگلتياوې شته دي او دغه راز د نورو هېوادونو په لاس وهنې سره خبرې هم ترسره شوې دي، خو بيا هم کومې پايلې ته نه يو رسېدلي. څه فکر کوئ چې دا خبرې به د برېتانيا په منځگړيتوب کومې پايلې ولري؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه. پاکستان د تاريخ په اوږدو کې

له افغانستان سره په مسایلو کې صادق نه دی پاتې شوی. پر دې ټول افغانان پوهېږي، په تېرو څو لسیزو کې، چې په افغانستان کې جگړه روانه ده او دلته په هېواد کې چې شوروي اتحاد یرغل وکړ، نو د پاکستان دریځ معلوم و، دوی ته افغانان مهم نه وو، بلکې یواځې دا ورته مهم وو چې د طالب، مجاهد یا په بل هر نامه یې د افغانستان د مشروع حکومت پر وړاندې مخالفې ډلې روزلې او بیا به یې افغانستان ته رالېږلې. اوس هم هماغه خبره ده. دوی ته اوس طالب، داعش یا القاعده مهم نه، بلکې یواځې هغه څه مهم دي چې افغانستان پرې وړانږېږي. دوی په اوایلو کې هغه ډلې، چې پاکستان یې زېږوي او تحرک ورکوي، افغانستان ته رالېږي. دوی په لومړیو کې د خپلو اجنتانو یا ملېشو په ډول تقویه کوي او جوړوي یې بیا پراختیا مومي او افغانستان ته یې رالېږي. اوس هم تاسو ولیدل چې داعش ډله هغه ډله نه ده چې موږ او تاسو یې په عراق او سوريه کې وینو، بلکې دا یوه ځانگړې ډله ده چې له اسلام آباده سرچینه اخلي، هغوی یې تمویل او تجهیزاتوي او د افغانستان پر ضد یې کاروي، نو ویلای شو چې پاکستان د تاریخ په اوږدو کې له زېږېدو څخه تر دې دمه له افغانستان سره صادق نه دی پاتې شوی. موږ ویلای شو چې همدا کومې غونډې چې د افغانستان د سولې په مورد ترسره کېږي، دا گټورې دي او افغانستان ته یو امید وربښي، خو بیا هم افغانان په دې بسنه نه شي کولای؛ افغانان پر دوی اعتبار نه لري، ځکه دوی په افغانستان کې دوه مخی او درې مخی سیاست چلوي او د نړیوالو په سترگو کې هم خاورې اچوي. نړیوالو ته یو څه وایي افغانانو ته بل څه او په عمل کې بیا بل څه کوي. نو ځکه پر پاکستان اعتبار نه دی پکار. اوسنی جنگ اصلن افغانۍ جگړه نه ده. د افغانستان حکومت باید په ځغرده ووایي چې دا یوه پاکستاني جگړه ده.

زمونږ جگړه له پاکستان او اسلام آباد سره ده؛ زموږ جگړه له پنجابي سره ده؛ زموږ جگړه له هغو جنرالانو سره ده چې ISI او د دوی پوځ يې تقويه کوي او يا هم په لويه کي که ووايو زموږ جگړه له هغو سره ده چې د افغانستان حکومت ته ميليارډونه ډالر ورکوي، يعنې هغه څوک چې هم افغانستان ته مرستې ورکوي او هم مخالفينو ته.

خبرياله: اصولي صاحب له تاسو څخه مننه. ښاغلی غورځنگ دا چې په تېرو ۱۵ کلونو کي افغانستان او پاکستان پايلې ته ونه رسېدل، څه فکر کوئ چې اوسمهال دا ممکنه ده چې دغه دواړه هېوادونه يوازې د خبرو له لارې پايلې ته ورسېږي؟

غورځنگ: متاسفانه په دومره وخت کي افغانستان د پاکستان همکاري نه ده ليدلې، د لويو غونډو او تعهداتو سره سره مو بيا هم کومه سمه پايله نه ده اخيستې. د آسيا د زړه په کنفرانس کي شوي تعهدات يې هم عملي نه کړل او د نورو ناستو تعهدات يې هم له پامه وغورځول، خو د سولې په اړه موږ له هرې لارې مخته ځو، خپل ځواک مو هم قوي کوو او د ډيپلوماسۍ يا خبرو اترو له لارې هم له ټولو هېوادونو سره مخته ځو، څو خپلې ستونزې حل کړو.

خبرياله: له تاسو څخه مننه. ښاغلی اصولي څه فکر کوئ، دېته په پام سره چې دا خبرې په څو کلونو کي سمې پايلې ته نه دي رسېدلې، ايا اوس به کومه پايله ولري او له دې سره سره به د ترهگرۍ پر وړاندې مبارزه شونې وي، که د هغو خبرو پايلې به ناڅرگندې وي؟

اصولي: په تېره يوه نيمه لسيزه کي مو وليدل چې پاکستان سمه همکاري نه ده کړې، دوی به د تل لپاره هغه څه کول چې د پاکستان د ملي گټو

لپاره ضرور وو، يعنې خپلې ملي گټې يې ساتلې. دوی د هغو طالبانو پر ضد جگړه پيل کړه چې د پاکستان پر خلاف جنگېدل او هغه طالبان چې د افغانستان پر وړاندې جنگېدل، هغه يې لا ډېر تجهيز او تمویل کړل. په وزيرستان، سوات او تولو ځايونو کې يې د خپلو عملياتو په لړ کې همدا ډول کارونه وکړل. اوس هم چې په کومو سيمو کې د عملياتو ژمنه کوي او هلته عمليات کوي، بيا هم په همدې تگلاره مخته ځي. دوی هغه ډلې او هغه طالبان ځپي چې د پاکستان د حکومت پر خلاف جنگېري او هغه ډلې، چې له افغان حکومت سره جنگ کوي، تمویل او تجهيزوي. دا کومه پټه موضوع نه ده تاسو ښه پوهېږئ چې په تېره يوه لسيزه کې امريکا همدا ټول ليدل چې دا خلک په وزيرستان، ميرالي او په نورو پولو ته نيردې سيمو کې ښکاره گرځېدل، او هلته يې اډې لرلې. له دوی سره د تېرېنگ لپاره د ISI د پوځ استادان وو. دوی يې په ښکاره تېرېنگ او تجهيزول؛ جلب او جذب يې ورته کاوه بيا يې افغانستان ته رالېږل. زه واييم دا غونډې د افغانستان او پاکستان موضوعات نه شي حلولاى. د پاکستان پر وړاندې بايد د افغانستان د دولت دريځ قاطع و اوسي. دوی چې زموږ په کابل کې چاودنې کوي؛ ماشومان مو وژني او ولسوالۍ مو په راکټونو ولي، نو موږ هم بايد ارام پاتې نه شو او د دوی ځواب هغسې ورکړو، لکه څنگه چې يې دوی موږ ته راکوي. که دوی طالب روزي، موږ هم لږ تر لږه کولای شو چې د دوی لپاره بلوڅان وروزو، دوی چې په کابل کې بمونو ته انفجار ورکوي، موږ هم کولای شو چې په اسلام اباد کې چاودنې وکړو.

يعنې د افغانستان دولت بايد بالمثل عمل غوره کړي، څو ځانونه وژغورلای شو او دا بالمثل عمل به بلوڅان کوي، ځکه چې هغوی يوه آزادي غوښتونکې ډله ده او دا هرڅه د هغوی حق دی، هغوی بايد خپله آزادي

واخلي.

خبرياله: ډېره مننه. ښاغلی اصولي، وروسته له دې چې دا نوملړونه ضمانت شي او درېیمگړی یا څلورم هېواد یې ضمانت وکړي او ویې څاري، نو پاکستان به کوم گام پورته کړي؟

اصولي: زما په نظر هېڅکله هم هغه هېوادونه، چې اوس له موږ سره همکار دي، لکه برېتانيا او امريکا، پر دې نه پوهېږي چې دا خلک د افغانستان پر ضد جنگېږي، ټول په پاکستان کې دي. هغوی پوهېږي هغه ډالر چې امريکا یې پاکستان ته ورکوي له همغو څخه دوی تجهيزېږي. په هغو پیسو، چې برېتانيا یې پاکستان ته ورکوي، طالبان، داعش او نورې ډلې تجهيزېږي. ځکه خو زه پر دغو مسایلو هېڅ باور نه لرم، تر هغې چې پاکستان د امريکا او برېتانيا لخوا په صادقانه ډول تر فشار لاندې رانه شي، یعنې تر هغې چې امريکا په صادقانه ډول ونه غواړي چې پاکستان د ترهگرو ډلو روزل بند کړي او له خپلې خاورې یې بهر کړي. دا هرڅه د همدغو دوو هېوادونو، یعنې امريکا او برېتانيا، په واک کې دي. نو ویلاى شو چې دوی ورسره همکار دي. په دغو نوملړونو او په دغو ضمانتونو، اصلن نه کېږي. اصلي جرړې یې همدا دي چې امريکا خپله دا هرڅه ويني چې طالبان له کومه ځايه اوبه اخلي. موږ او تاسو پوهېږو چې د جنگ او د جگړې لگښت کم نه وي. د افغانستان حکومت د جنگ لگښت نه شي پوره کولای، نو دا طالبان به یې بیا څنگه پوره کوي. همدا داعش خپل لگښت له کومه کوي، دوی له کومه ځايه تجهيز شول، له کومه ځايه تړینتگ شول، چا ورته جلب او جذب وکړ. امريکا دا هرڅه ويني او په صادقانه ډول نه غواړي چې پر دوی فشار راولي. که پر پاکستان فشار راولي، نو موضوع

هملته په يوه يوه نيمه مياشت کې حل ده او د دغه فشار له امله به هغه ډلې، چې د افغانستان د نظام پر ضد جنگېږي، خپله د سولې مېز ته راځي. ځکه خو لکه څنگه چې پخواني ولسمشر حامد کرزي ويل د افغانستان د سولې کيلي له امريکا او پاکستان سره ده، خو زه وایم چې اوس له پاکستان سره نه، بلکې پخپله له امريکا سره ده. که چېرې امريکا وغواړي په افغانستان کې به ډېر ژر سوله راشي او که چېرې په دې ډول روانه وي چې ترمنځ يې افغان حکومت نه ژوندی وي او نه مړ، بلکې نيم ژوندی يې ساتي، بيا به نو همدا حالات روان وي او موږ له دې هرڅه سره مخ يو.

خبريال: هو ښاغلی اصولي له تاسو مننه. ښاغلی غورځنگ دا چې د افغانستان اساسي ستونزه د پاکستان له ملکي حکومت سره نه، بلکې له پوځي حکومت سره ده، نو دېته په پام سره چې په دې ناسته کې د پاکستان هېڅ يو پوځي چارواکی گډون نه لري. نو آیا د ترهگرۍ په وړاندې د مبارزې په برخه کې به کومې پايلې ته ورسېږو؟

غورځنگ: لږ تر لږه دا غواړو چې خپل نيت خپلو نړيوالو همکارانو ته وښييو. موږ د يوه مسوول حکومت په توگه تلاش غواړو، څو ثابته کړو چې د دې ستونزې هوارې ته ژمن يو. بل هغه څه چې د يادونې وړ دي، هغه دا چې افغانستان اوس له اقتصادي لحاظه يواځې په يوه ځانگړي هېواد متکی نه دی، بلکې موږ اوس له سيمې سره لاره پيدا کړې، د منځنۍ آسيا له لارې له دنيا او د ايران له لارې له نړۍ سره وصل شوي يو. يعنې موږ هېڅکله هم له اقتصادي ستونزو سره نه مخ کېږو.

۱۷

پنځم ستون

خبريال: اصولي صاحب پنځم ستون بايد معلوم شي، دا پنځم ستون څوك دي كوم كوم خلك دي، كومه ډله ده؟

اصولي: پنځم ستون هغه خلك دي چې عملن وزير وي او عملن خپل ولسمشر ته چلینج ورکوي. د پنځم ستون ډلې هغو ته وايي چې عملن په نظام کې وظیفه لري، خپل گوند او خپلو غړو ته وايي چې ورشئ په مظاهرو کې له ټوپکه هم استفاده وکړئ، او د تفتگچو په گډون هر ډول سلاح وکاروئ. دوی هغه خلك دي چې په خپله والي وي، خلك يې په کابل کې (يا ارگ يا مرگ) نارې وهي، دېته پنځم ستون وايي. پوهېږئ دوی اصلن د چا لخوا تقويه کېږي. دا خلك بهرنيانو دومره وپرسول. د بن په کنفرانس کې په دوی پانگونه وشوه، لاروهونکي ټوپک سالاران او قوماندانان يې راوستل او دوی ته يې چوکۍ ورکړې، واک او پیسې يې ورکړې او بالاخره يې دومره وپرسول چې د ملي يووالي له حکومته ۵۰ سلنه هم اخلي. هغه يو طرف ۵۰ سلنه يې بيا په دا بل ۵۰ سلنه کې هم ۳۰ سلنه اخلي. خو بيا هم د حکومت او نظام پر ضد راپورته کېږي؛ بيا هم عملن درته وايي چې موږ افغانستان نه منو، بلکې دلته فدرالي نظام غواړو، دلته

يو څه غواړو، بل څه غواړو، ځکه دا د هر چا خپله غوښتنه ده، داسې دې ووايي، خو په سياسي لحاظ دې ووايي، په نظري لحاظ دې ووايي مبارزه دې سوله ييزه ورته وکړي، نه دا چې راوځي د خپل نظام پر ضد؛ د خپل حکومت پر ضد؛ د خپل ملت پر ضد؛ د خپل افغانستان د نامه پر ضد؛ د خپل ملي سرود پر ضد؛ د خپل بيرغ پر ضد او د خپلو تاريخي نواميسو پر ضد راپورته شي او د هغوی پر خلاف شعارونه ورکړي.

خبريال: دا خلک چې هم په حکومت کې دي او هم يې تاسو پينځم ستون بولئ، ولې يې حکومت پر وړاندې چپ دی؟

اصولي: اصلاً زموږ دولت کمزوری دی. پر دې بايد هېڅوک هم پرده وانه چوي چې موږ قوي يوو. دولت کمزوری دی، چا کمزوری کړ؟ په هغه هېواد کې چې عملاً بهرني ځواکونه شتون ولري. بهرنيان هېڅکله نه غواړي چې هلته يو قوي مقتدر خپلواک او په ځان بسيا نظام موجود وي او بيا چې په څنگ کې موږ داسې گاونډيان ولرو، لکه پاکستان او ايران.

۱۸

د طالبانو نوی مشر ملا هییت الله

طالبان، گروه که بیش از ۱۹ سال با حکومت‌های مختلف افغانستان می‌جنگند، در این میان این گروه دو رهبر خود را از دست داده‌اند و در آخرین مورد هم ملا اختر محمد منصور در بلوچستان پاکستان توسط طیاره بدون سرنشین آمریکا آماج قرار گرفت و کشته شد. بدنبال آن ملا هییت الله آخندزاده معاون اول منصور جانشین او گردید و اما جسد که حالا به آقای منصور ربط داده می‌شود تا حال هم تثبیت هویت نشده، آمریکا سخن از نبود نام ملا هییت الله در فهرست سیاه می‌زند و حکومت افغانستان هم این گروه را بار دیگر به گفتگو فرا می‌خواند. آینده‌ی گروه طالبان چگونه خواهد بود و از طرف دیگر اینکه سرنوشت گفتگوی‌های صلح چه خواهد شد؟ من بیژن آرین در این برنامه نگرش آقای جمال ناصر اصولی آگاه امور سیاسی، عبدالمعین معین نویسنده و پژوهشگر، و فرهاد صدیقی عضو مجلس نماینده گان را باخود دارم. خوش آمدین مهمانان عزیز.

آقای اصولی با شما آغاز می‌کنم از میان برداشته شدن منصور و انتخاب رهبر تازه طالبان روی روند مصالحه با طالبان برای گفتگوی صلح تاثیر گذاشته می‌تواند؟

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۵۳

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! سلامونه تاسو، د مجلس گډونوالو او ټولو لیدونکو ته. د افغانستان د جنگ او د سولې مسئله يانې دا چې موږ څنگه له جنگه خلاص او سولې ته رسېدلای شو، دا د طالبانو له یوه مشر سره تړاو نه لري چې یو مشر یې له منځه ځي، نو هیله مند شو چې گواکې سوله راځي. د افغانستان د جنگ او د سولې په دواړو برخو کې بنسټیزه موضوع په هغه ځای کې ده چې رهبریت یې په واک کې نیولای. دا په دې مانا ده، کله چې طالبان وژل کېږي؛ کله چې د القاعده مشران وژل کېږي؛ کله چې د داعش مشران وژل کېږي. او یا هم د حزب اسلامي مشران افغانستان ته راځي یا د سولې له پروسې سره یوځای کېږي دا په دې مانا ده چې د افغانستان دښمنانو یا د افغانستان هغه دښمن لپاره مفید نه دي چې د افغانستان د سولې او جگړې پروسه یې په لاس کې نیولې ده. دا په دې معنا ده، تر هغه وخته چې له ملا عمره کار اخیستل کېده، تر هغه یې وساته، خو کله چې یې ترې استفاده ونه شوای کړای، نو په یو مرموز ډول یې مړ اعلان کړ. همدا شان ملا منصور تر پرونه ژوندی و؛ تر پرونه یې د طالبانو رهبریت په لاس کې و، یعنې دلته هغه هېوادونه چې د دوی مهار یې په لاس کې و، هغه دوی ته نور د منلو وړ نه و.

خبريال: یعنې شما میگین اینان مهره‌های بی‌تاثیر بودند؟

اصولي: کله چې هغه هېوادونه دوی د جنگ او جگړې لپاره کاروي، هغوی چې کله پوه شي چې نور همدا موجوده مهره نور د دوی د ملي گټو لپاره نه کارېږي، نو له منځه یې لرې کوي. دا د نړیوالو استخباراتو هغه پروسه ده چې په لومړیو کې پر همدې بحث هم کېږي. کله چې د یوې ډلې مشری ته یو رهبر راوړي، نو بیا د هغه د وژلو په اړه هم فکر کوي چې که چېرې

دا مفید تمام نه شو نو موږ څنگه کولای شو چې دا له منځه یوسو. په همدې ډول ډېرې نورې ډلې، چې اوس اوس د افغانستان د سولې له پروسې سره یوځای کېږي له هغوی څخه هم ناوړه گټه واخیستل شوه او یا هم هغه ډلې، چې د افغانستان په کورنیو جگړو کې یې لاس لاره، له هغوی څخه تر ننه پورې ناوړه استفاده وشوه. یعنې هغه ډلې چې د افغانستان په جگړه کې یې لاس لاره.

خبريال: مثلاً چه کسانی؟

اصولي: کله چې د ثور کودتا کېږي، له کودتا وروسته روسان افغانستان ته راځي همغه مېرې د روسانو لپاره د قبول وړ وي. د بهرنیو استخباراتو لخوا د روس پلوه حکومت پر مقابل کې کومې مېرې چې وکارېږي، هغه د څه پر اساس وکارېږي؟ ولې یې دوی ته په میلیارډونو ډالر او وسلې ورکړې؟ علت یې دا و چې دوی د خپلو ملي گټو لپاره دا کار کاوه. دوی یې وکارول، وکارول؛ افغانستان یې پرې تکه تکه کړ؛ د افغانستان اردو یې پرې لمنځه یوړه؛ زموږ د هېواد ټولې بنسټیزې پروژې او ټول بنسټیز توکي یې ختم او په پاکستان، ایران او نورو هېوادونو یې خرڅ کړل. له همدې امله کله چې مجاهدین افغانستان ته راځي په افغانستان کې د روس پلوه حکومت له منځه وړي. له دې وروسته د امریکا، اروپایانو او عربانو لپاره مهمه نه وه چې دوی وکاروي، نو په خپل حال یې پرېښودل، خو دوی وکارېدل.

خبريال: یعنی مجاهدین بخاطر از بین بردن نظام استفاده شدند؟

اصولي: هو، یعنې بهرنيانو د خپلو ملي گټو لپاره دوی وکارول؛ د هغوی لپاره د افغانستان د جهاد موضوع مطرح نه وه. کله چې مجاهدین راغلل او په خپلو کې سره ښکېل شول، د دوی لپاره یوه ډله پکار وه چې همدا

جگړې همدا چور او چپاول، چې په افغانستان او په کابل کې روان و، له منځه وړي وای. طالبان راغلل. باید راغلي وای، که طالب نه وای، باید یوه بله ډله راغلې وای چې دوی یې له افغانستان څخه جaro کړي وای. په همدې ډول بهرنيانو د طالبانو ډله راپیدا کړه، کله چې طالبان په افغانستان کې د دوی په کار و، نو د افغانستان واک یې ورکړ او کله چې په کار نه و، نو په B52 یې له افغانستانه تبعید او وشړل. اوس هم کله چې مشر ټاکل کېږي په بهر کې دوی پوهول کېږي چې څوک باید مشري ته راشي.

خبريال: یعنې حضور این رهبران یا رهبران طالبان دقیقاً تاثیرى روى روند گفتگوهای صلح نخواهد داشت؟

اصولي: همدا وایم د افغانستان سوله د احمد او محمود په وژلو نه راځي، کله چې د طالبانو یو مشر وژل کېږي، نو سبا ته محمود راځي، محمود وژل کېږي، احمد راځي. د افغانستان ستونزه په جگړه او په وژلو نه حل کېږي.

خبريال: پس با چه حل میشود؟

اصولي: دا په مذاکراتو حل کېږي. مذاکرات باید له امریکا او پاکستان سره وشي، امریکا ته قناعت ورکړل شي چې ته موږ ته ملا منصور مه وژنه، بلکې پر هغه ډلې او هېوادونو فشار راوړه چې تروریزم روزي؛ د تروریزم رېښې، هسته او اډې هلته دي. تروریزم په افغانستان کې نه شته. کله چې تروریزم دلته نه وي او له بل ځایه دیکته کېږي بیا افغانستان ته راځي، پکار ده چې ته هماغه ځای راوښی، خو ته برعکس له هغه هېواد سره په میلیاردونو ډالرو مرستې کوې؛ ته برعکس هغه هېواد ته په میلیاردونه ډالر، په طیارو او زرههې ټانگونو ورکوې او ورته خریداري کوي یې. نو په افغانستان کې له وژلو سره څه نه ترلاسه کېږي. که زموږ مشران او اوسني

رهبران لس واري په افغانستان کې ووژل شي؛ لس واري که د طالبانو ووژل شي؛ لس واري که د نورو ډلو ووژل شي، په دې هرڅه سوله نه راځي. سوله په هغه ځای کې راځي له کومه ځايه چې همدا تروريزم خوږېږي او رېښه اخلي. دا څوک کولای شي، دا امريکا کولای شي.

خبريال: ممنون آقای اصولي. آقای صديقي شما با آنچه که آقای اصولي گفتند هم باور استيد، اينکه جنگ افغانستان ریشه در بيرون دارد و کسانی که حالا کشته میشوند يا روی قدرت میایند اينان مهره‌های بیش نیستند و برخی شان هم مهره‌های سوخته عنوان میشوند، اما نباید حالا کسی در افغانستان کشته شود و راه حل این نیست. موافق استين؟

صديقي: بنام خدا، سلام به شما مهمانان و بينندگان، طالب‌های افغان که در پاکستان استند، مثل ملا عمر که کشته شد، مثل ملا منصور که کشته شد، اينها سخنگویای استخبارات بیگانه بخصوص پاکستان بودند. دگه اینکه ما تا کی با اله دست ديگرا شدن به مادر وطن خود خیانت کنیم. کشته شدن ملا منصور به این دلیل بود که از پاکستان نافرمانی کرده بود.

خبريال: خوب به باور آقای اصولی کشته شدن این رهبرها فايده یی ندارد و اينها مهره‌های سوخته استند و افغانستان باید با امريکا و پاکستان در رابطه به صلح بحث کنند. و میگویند که آمریکا در این قضیه با پاکستان دست دارد.

صديقي: مه با حرف جناب اصولی موافق استم، اگر امريکا صادقانه بر پاکستان فشار وارد کند. در ۲۴ ساعت جنگ افغانستان تمام است. پاکستان منبع تروريزم است که خود افغانها را استفاده میکنند و با نکات دين و ناموس و این چنین مسايل افغانها را عليه افغانستان استفاده میکنند

و زمینه را برای حضور امریکا مساعد میسازد.

خبريال: آقای اصولی اشاره کردند که مجاهدین هم آمدند و در افغانستان استفاده شدند. طالبان هم به همین قسم، خوب عمدتن طالبان و مجاهدین یک قسم استند؟

صدیقی: مجاهدین با طالبان زمین تا آسمان فرق دارند، و فرق شان در ایست که این دموکراسی و این سهولت‌های امروزی ما همه اش از برکت مجاهدین است. اگر مجاهدین نمی بود امروز افغانستان یک صوبه پاکستان بود و همه یی سهولت‌های و پیشرفت‌های امروزی ما از برکت مجاهدین است.

خبريال: آقای اصولي هم باور استين، يا چېزې ديگري در ميان است؟

اصولي: جهاد تر هغې په افغانستان کې فرض و چې روسان له افغانستانه لارل، نو ته ووايه کله چې روسان لارل، دوی له چا سره جهاد کاوه؟ جهاد له کفارو سره کېږي، خو دوی جهاد له مسلمان سره کاوه؟ یو ورور یې مجاهد و، بل ورور یې د کمونېست او د خلقي په نوم یاداوه. جهاد یې له اردو سره کاوه، له افغاني پوځ سره یې کاوه چې تکه تکه یې کړه. بیا یې ضیاالحق او پاکستاني ISI ته پر مېز کېښوده، جهاد یې له ټانکونو سره کاوه چې ټول یې راټول کړل او هغه یې په پاکستان خرڅ کړل. جهاد یې له چا سره کاوه، جهاد یې له افغانی پېغلې سره کاوه چې ځان یې له پنځم منزله وغورځاوه. جهاد یې د کابل له کورونو سره کاوه چې ټول یې چور کړل، جهاد یې له چا سره کاوه، له دې سره یې کاوه چې د افغانستان ټول غیرت او ناموس یې په پاکستان او په عربي ممالکو خرڅ کړ. گورئ زموږ افغانی پېغلې یې په پنجاب او په عربو خرڅې کړې. دا جهاد و؟ جهاد په افغانستان

کې تر هغو فرض و چې روسان وو. دویمه موضوع، وکیل صاحب ته احترام لرم، دا د ده خپل فکر دی او زما خپل. خو زه دومره وایم چې موږ او تاسو باید په حقیقتونو سترگې پټې نه کړو. ټول باید حقایق څرگند کړو. افغانستان په رښتیا هم چې روسانو نیولی و، دلته راغلي وو، له دوی سره باید جهاد شوی وای.

خبريال: یعنې شما فرق بین طالبان و مجاهدین را نمی بینید؟

اصولي: دومره فرق یې کوم، تر هغه وخته چې روسان دلته موجود وو او مجاهدینو ورسره جهاد کاوه، همغه مجاهدین او غازیان و، وروسته له هغې هغو خلکو چې کابل یې کنډواله او پوځ یې په پاکستان خرڅ کړ، د پوځ ټول تجهیزات یې، توپونه ټانگونه، چې یواځې ۴۰۰۰ مو ټانگونه لرل، په پاکستان خرڅ کړل. جېټ او لویې الوتکې یې ټولې په ایران او په پاکستان خرڅې کړې، دا کوم جهاد و؟ که دا جهاد وي، ناهید له پنځم منزله څخه ځان وغورځاوه. که دا جهاد وي چې د خلکو په ناموس تېری وکړي. که دا جهاد وي چې په خیرخانه کې یو ولسمشر وي، په پلچرخي کې بل ولسمشر، په دشت برچي کې بل وي. که دا جهاد وي چې د یو او بل پر سرونو یې مېخونه ووهل. که دا جهاد وي، زه بالکل دا جهاد نه منم.

خبريال: یعنې میګین که هر دو یکسان اند؟

اصولي: طالبان پرې بهتر و، دغو مجاهدینو باید دا گندګي نه وای کړې. دا گندګي یې باید ټوله کړې وای. طالبانو دا گندګي پاکه کړه، طالبان هغه مهال داسې کسان وو چې په افغانستان کې یې امن راواسته، دا چې د چا غلامان وو دا بله مسئله ده. ځکه همدا مجاهدین چا تمویلول؟ خو یو څوک یې ضرور تر شا ول او یو څه یې ترې غوښتل. نو کوم چا ته چې څه ورکوې،

بايد چې يو څه ترې واخلي.

خبريال: ممنون تان. آقاى صديقي طالبان آمدند و گندگي هاى مجاهدين را پاک کردند، واقعاً اين چنين است؟

صديقي: تعجب آور است، طالبها كسانى بودند كه ضد بشريت و اين وطن و مجاهد كسى است كه در كنار اين دولت ايستاده و در امور كشور سهيم است.

خبريال: آقاى اصولي امريكا چنډى قبل اعلان كرد كه دگر طالبان دشمن آن كشور نخواهد بودند، اما حدود دو يا سه ماه گذشت و حالا ميايد رهبر گروه طالبان منصور را مورد حملات خود قرار ميدهد و مى كشنش چرا؟

اصولي: دا چې موږ وايو چې د افغانستان د سولې كيلى له امريكا سره ده. ولې وايو، ځكه چې امريكا په افغانستان كې داسې برخورد كوي چې د دوى د ملي گټو د ساتلو موجب وگرځي. يعنې هره كړنه چې په افغانستان كې د خپلو ملي گټو له پاره ترسروي. دوى خپلو كړنو ته گوري او د هغې پر اساس تحرک كوي.

خبريال: آيا دو يا سه ماه آنچه را كه بيان كردند آنرا منافع ملي شان ايجاب مى كرد؟

اصولي: سل په سلو كې همدا اوس چې ملا منصور وژني، ملا منصور هغه څوك و چې دوى ته يې نور په درد نه خوړل. بن لادن يې ولې وواژه؟ دوى نه پوهېدل چې بن لادن چېرې دى. دوى پوهېدل چې له ISI سره همelte د پاكستان پر خاوره په حيات آباد او نورو ځايونو كې و.

خبريال: دقيقاً بازم سوال كه مطرح ميشود. چرا اين چنين اقدامى را پيشتري

نکردند؟ قبلن مهره یی مفیدی به او کشور بود؟

اصولي: زه يوه شي ته غواړم، اشاره وکړم. هغه دا چې د ډيورند له کرښې اېخوا همدا طالبان او همدا د حقاني ډله او نورې ډلې وې چې د افغانستان د نظام پر مقابل کې جنگېدل. دا ټول پټ نه گرځېدل، دوی هلته پتنځايونه نه لرل، بلکې ښکاره اډې يې لرلې. دوی هلته د ميرانشا شورا، د پېښور شورا، د کوټې شورا په واضح ډول کېږي، ISI په جريان کې وي او له هغوی سره خلک کېږي. امريکا دا هرڅه ويني، مگر نه يې شو کولای چې هرڅه هملمته ځای پر ځای ختم کړي. دوی کولای شول، خو ځکه يې ونه کړل چې گټې يې پکې نه وې. اوس يې هم په گټه نه ده، ملا منصور پاکستان په امريکا خرڅ کړ. گورنر دی چې له طيارې څخه ويشتل کېږي، موټر يې سوځي، هرڅه يې سوځي، خو د ده پاسپورت پاتېږي. دا څوک او کوم عقل يې مني، دا خو هسې يوه دسيسه وه. د دې لپاره چې دوی دا وښيي چې دی ايران ته هم لاړ او هلته يې هم اړيکې ټينگې کړې. د دې لپاره يوه دسيسه وه چې دی بايد ووژل شي. لکه څنگه چې طالبان په اوایلو کې پاکستان په امريکا خرڅ کړل، ملا ضعیف او دېته ورته نور قوماندانان او لوړپوړي يې امريکا ته وسپارل، همداسې دا هم يوه مهره وه چې پرې خرڅه يې کړه او د دې په بدل کې به هغه څه اخلي چې امريکا ورته نه ورکول.

خبريال: ممنون، آقای صديقي، واقعاً پاکستان ملا منصور را به امريکا فروخت؟

صديقي: زماني که ملا منصور کشته ميشه ارتباط گرفته بود ميخواست، در افغانستان صلح بيايد و خوده يک افغان فکر می کرد بنان زماني که آنها دیدند که ملا منصور مهره است که آنها ازش استفاده نمیتوانند، پس

او را از بين بردند.

خبريال: اما آقای معین به این باورند که ملا منصور از جمله کسانی بود که باوری به صلح نداشت و جنگجو بود. و بیشتر کوشش میکرد که مسایل را از طریق جنگ حل کند.

صدیقی: با احترام به گفته‌های جناب معین، من گفته‌هایشانرا نه رد میکنم و نه تایید، اما اطلاعات که من دارم ملا منصور میخواست مستقیم با حکومت افغانستان مذاکراتی را داشته باشند و پاکستانیان که دیدند از منصور استفاده نمیتوانند پس با کمک امریکایی‌ها او را از بین بردند.

خبريال: ممنون، آقای معین حکومت پاکستان در پشت شدن ملا منصور دست دارند و ملا منصور به اساس اطلاعات آقای صدیقی در تلاش مذاکره بوده که سبب کشتنش شد.

معین: مهم اینه که پاکستان در چه موارد دست ندارد، اینکه ملا منصور خواستار مذاکره بصورت مستقیم بود، مشروط به چه چیز بود. مشروط به جنگ را که ما نمی‌پذیریم، اما در قسمت مجاهدین میتوانیم آن دوره را به سه دوره تقسیم کنیم. دوره جنگ با روس‌ها که مقدس‌ترین دوره بود؛ دوره قدرت مجاهدین دوره پراگندگی و ویرانی مجاهدین؛ دوره مقاومت که یک دوره فرهنگ بود.

خبريال: ملا منصور با چه شرایطی میخواست که به گفتگوی‌های صلح بییوندد؟

صدیقی: انفجار و انتحار در مدارس پاکستان تدریس میشود، من اسنادی دارم که حدود ۳۵۰ مدرسه در پاکستان وجود دارد که در آن انفجار و انتحار

تدریس میشود. اما ملا منصور آماده بود تا با روند صلح افغانستان بپیوندد. ملا منصور اگر از بین نمی رفت تمام برنامه‌های پاکستان را افشا میکرد که به اساس نافرمانی پاکستان کشته شد.

خبريال: حالا آقای معین با درنظر داشت آنچه که بحث شد، و در فضای که حالا بی اعتمادی بوجود آمده، بی اعتمادی میان حکومت افغانستان و پاکستان، طالبان بالای حکومت افغانستان و حکومت افغانستان هم بالای طالبان و به نوعی هم بالای امریکا، آینده‌ی گفتگوی‌های صلح حکومت افغانستان را چگونه می بینید؟

معین: من مدتی با فرایند و میکانیزم صلح افغانستان مشکل دارم، چون این میکانیزم میکانیزم شفاف نبوده. یک مقدار سلیقه‌ی بر خورده شده. بحث اینست که تا زمانی که طالبان را سیاسی نسازید، این مشکل حل نمیشود و به میز مذاکره نمیشود و تا حال که سیاسی نشده.

خبريال: پس حالا چگونه میتوان طالب را سیاسی ساخت؟

معین: عواملی دارد، یک اینکه پاکستان باید بر طالبان فشار وارد کند، دوم مسئله آمدن آقای حکمتیار است و حمایت آقای حکمتیار است که میتواند طالب را از بین ببرد و آنرا به میز مذاکره بکشد. و هم چنین نقش آمریکا است. حکومت افغانستان باید از این مسایل خوب استفاده بکند.

خبريال: ممنون تان، آقای اصولی آیا واقعاً میکانیزم صلح حکومت افغانستان با طالبان تا حال شفاف نبوده؟

اصولی: غواړم یو څه ته اشاره وکړم هغه دا چې په یوه شي موږ ټول افغانان باید وشرمېږو چې یو پاکستانی راځي په افغانستان کې ډاکټر صاحب نجیب

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۶۳

شهیدوي، یعنې موږ خپله سره جوړ نه یو، که نه ولې به یو پنجابی راتله او زموږ ولسمشر به یې واژه. په یو شي بیا هم شرمېږم، هغه دا چې که طالبان د افغانستان له حکومت سره یو وای، ولې به امریکا راتله زما افغان به یې وژاه. ملا منصور یو افغان و، خو هر څوک چې و، که تروریست و که هر څوک و. زه وایم که موږ افغانان سره یوځای وای ولې به بهرنیانو وژلو؟ په همدې ډول که زما مسعود په شمال کې عربان راته وژني، خو که موږ یو موټی وای، ولې به یې راته واژه؟ په همدې ډول ټولو ته وایم چې دا ټولو افغانانو ته د شرم خبره ده، هغه که د افغانستان د نظام پر خلاف ډله هم وي.

خبريال: حالا روند گفتگوهای صلح افغانستان واقعاً شفاف نبوده؟

اصولي: شفافوالی یا نه شفافوالی یې د بل چا په لاس کې دی، دا د افغانانو په اختیار کې نه دي، ولسمشر غني هم پر دې ټینګار نه کوي. نه شي کولای چې پر امریکا فشار راوړي، که په امریکا فشار راوستل غواړي، نو سم فشار دې پرې راوړي او داسې دې ووايي چې پر پاکستان فشار راوړم. همدا جنگیالي، چې ستا په هېواد کې فعالیت کوي، دا له هغه ځایه وشړه او له تمویل او تجهیزاته یې لاس واخله. د جګړې قېمت څوک په جوارو او غنمو نه شي پوره کولای. د جګړې قېمت ډېر لوی دی چې ترڅنګ یې بیا ډېر نور هېوادونه دي او هغوی یې ورکوي.

خبريال: ممنون تان، تشکر از اینکه دعوت ما را پذیرفتید.

۱۹

یو سوله‌ییز افغانستان د پاکستان په گټه دی

راحیل شریف لوی درستیز پاکستان می گوید: "افغانستان با ثبات به نفع پاکستان است، افغانستان همسایه مسلمان و برادر پاکستان می‌باشد، پاکستان نقش فعالش را برای تامین صلح و ثبات در افغانستان انجام میدهد. اما بعضی عناصر منفعت طلب بخاطر منافع شخصی شان مانع تلاش‌های پاکستان در افغانستان میشود." مهمانان من آقای قاسم عرفانی استاد پوهنتون، آقای جمال ناصر اصولی آگاه امور سیاسی، و آقای بشیر بیژن معاون نهاد خدمت گذاران کابل. مهمانان گرامی سلام و خوش آمدید.

آقای عرفانی بحث را با شما آغاز می کنیم، افغانستان باثبات به نفع پاکستان می باشد، با این دیدگاه موافق اید؟

عرفانی: سلام به شما مهمان‌های بحث، و بینندگان عزیز. به نظر من در کلیت موافقیم، افغانستان باثبات به نفع پاکستان و به نفع منطقه است، اما نمیشود که سخنان راحیل شریف را به تمام معنا پذیرفت. اما شواهد و مدارک و کارکردهای پاکستان نشان میدهد که یک افغانستان ضعیف و بحرانی به نفع پاکستان است. سیاست اعلامی پاکستان با سیاست عملی

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۶۵

آنان کاملاً در تضاد است. و ما هم نباید فقط منتظر آن باشیم تا پاکستان کاري را انجام دهد. ما هم باید در عرصه بين الملل یک واکنشگر خوب شويم.

خبريال: ايا ما آن ظرفيت را داريم که در عرصه بين الملل یک کنشگر خوب شويم؟ تا بتوانيم از فرصت‌ها و امکانات مناسب استفاده کنيم يا خير.

عرفاني: به نظر من بستر و زمينه‌های آن تا حدودی مساعد است و بستگی به ظرفيت توانایی و هماهنگی ما در نهادهای افغانستان و سطح رهبری افغانستان دارد، دو راه وجود دارد که همکاران بين المللی را ميتوانيم به واسطه آن بسیج کنيم تا پاکستان را تحت فشار قرار بدهد، یکی مبارزه با تروريزم و ديگرش هم برای افغانستان که بسوی صلح و ثبات به پيش برود و یک کشور دموکرات باشد در طی ۱۵ سال گذشته ميلياردها دالر جامعه جهانی در اینجا به مصرف رسیده عساکر زياد در اینجا کشته شدند. حد اقل اين دو محور ميتوانند قدرت چانه زنی را برای ما ايجاد کنند. و ما بتوانيم صدای خود را بلند کنيم.

خبريال: تشکر. آقای اصولي اگر افغانستان باثبات به نفع پاکستان است پس چرا سياست‌های خصمانه را در پيش گرفته و در افغانستان بازی می کند؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! سلامونه تاسو، د بحث گډونوالو او لیدونکو ته. له کله چې پاکستان د نړۍ په نقشه را پیدا شوی، تر نن ورځې د پاکستان سياستونه د سیمې او يا هم خصوصاً د افغانستان په مقابل کې منفي دي دا زموږ له سياسيونو او ټولو قومونو سره هم حل ده.

خو کله کله کېدای شي چې همدا ډلې او ټیپې د پاکستان غېږې ته ولوېږي، لکه څنگه چې موږ او تاسو یې په دغو تېرو څلوېښتو کلونو کې گورو. کله چې پاکستان زموږ همدا بېلابېلې ډلې خپل لاس ته کړي، نو پاکستان بیا خپلې ملي گټې پرې ساتي او د دوی په لاس بیا خپل هېواد وړاندوي. لکه څنگه چې اوس یې په ښکاره توګه وینو.

خبريال: حالا بشکل این چرا بیاییم افغانستان باثبات به نفع پاکستان است، ولی در مقابل ما چیز دیگری می بینیم. سیاست پاکستان در قبال افغانستان سیاست خصمانه است، تجربه ۱۴ سال یا بالاخره بالاتر از آن این چنین چیز را نشان داده.

اصولي: خبره داسې ده کله چې پاکستان په حقيقت کې په صادقانه ډول غوښتلای چې يو آرامه او سوله یيز افغانستان د پاکستان په گټه دی، نو د هغو ډلو تمویل، تجهيز او ټريننگ به يې نه کاوه چې د افغانستان پر خلاف جنگېږي. خو دا کار يې تر اوسه نه دی کړی. دا په دې معنا ده چې پاکستان صادق نه دی. افغانان له پاکستانه سوله نه غواړي، بلکې تل يوازې همدا ناره ورته کوي چې تاسو يوازې هغه ډلې مه تمويلوئ چې زموږ پر ضد جنگېږي.

خبريال: ولی ریس جمهور قبلي افغانستان بالاتر از ۲۰ بار به پاکستان نرفت، ریس جمهور کنونی افغانستان به پاکستان نرفت، هرگاه حکومت افغانستان و بالاخره دولتمردان افغانستان صلح را از پاکستان نمیخواهند پس چه نیاز است که به پاکستان می روند؟

اصولي: ما وویل کله چې له پاکستانه سوله نه غواړي، د هغې په مقابل کې بل څه ترې غواړي، هغه دا دي چې د طالبانو يا داعش او يا نورو

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۶۷

مخالفو ډلو تمويل دې بند کړي چې د افغانستان پر ضد جنگېږي. موږ دا نه وایو چې دوی دې طالبان راولي او زموږ د سولې مېز ته دې یې کېږي. **خبريال:** ولی ریس جمهور قلی افغانستان آقای کرزی گفته بود که کلید صلح افغانستان در پاکستان و ایالات متحده امریکا است.

اصولي: همداسې ده. زه هم همدا وایم. کله چې په طالبانو، داعش او نورو ډلو تمويل او تجهيز بند شي، نو څوک به یې تمویلوي؟ پاکستان دی چې د یوه قراردادي شرکت په توګه یې همدا پروژه اخیستې ده. همدا ډلې تمویلوي، تجهيزوي یې، د ټپیانو یې درملنه کوي او ځای یې ورکړی. دوی ته جلب او جذب کوي، دا هرڅه په دې معنا دي چې پاکستان مستقیم او نامستقیم په جنگ کې ښکېل دی. له افغانستان سره د دوی برخورد نه یوازې دا دی چې مخالفې ډلې ورته تمویلوي، بلکې د پاکستان اردو، د پاکستان د ملېشو هغه ځواکونه، چې دوی یې لري او په ډول ډول طریقو یې روزي، هغوی هم د طالبانو او داعش په نامه راځي او په افغانستان کې عملن فعالیت کوي. څه وخت مخکې د افغانستان دفاع وزارت وویل چې په هلمند کې د پاکستان څو جنرالان وژل شوي. دا په دې معنا ده چې عملن دوی په جنگ کې دي، دوی جګړه کوي، بیا زموږ د افغان حکومت رهبران، سیاسيون او نور ولې غلي او پر وړاندې یې غږ نه شي اوچتولی.

خبريال: مشخص اگر بگوئیم هرگاه افغانستان باثبات به نفع پاکستان است. پس چرا پاکستان سیاست خصمانه را در برابر افغانستان تطبیق می کند؟

اصولي: ځکه چې یو باثباته خپلواک او زورور افغانستان د پاکستان په ګټه نه دی، ولې، ځکه که افغانستان یو ځل پخپلو پښو ودرېد؛ که یو ځل یې

هوایي ځواک پیدا کړ؛ که یو ځل یې پوځ منظم شو؛ که یو ځل په خپلواک ډول میدان ته راداخل شو، نو بیا به ډېر ژر د ډیورنډ مسئله رامخې ته کړي او پاکستان ته به ووايي چې زما خاوره راکړه. ته تر جيلمه تر آتکه زما پر خاوره څه کوې. ځکه د ډیورنډ موضوع له چا سره شوې وه، له انگرېزانو سره شوې وه.

خبريال: يعنې تا زمانې که موضوع ديورنډ حل نشود افغانستان همچنان بايد نا امن باشد؟

اصولي: دا هغه خبره ده چې موږ، تاسو او ټول پرې پوهېږو. څو چې د ډیورنډ مسئله حل نه شي، پاکستان به تر هغو له افغانستانه لاس وانه خلي. دا په دې معنا ده چې که اوس د ډیورنډ مسئله ورسره حلوې، نو مجبور یې چې خاوره به ورته پرېږدې او که یې نه حلوې، نو تا به همداسې په جنگ او اور کې ساتي.

خبريال: پس از دید شما راه حل چیست؟

اصولي: د حل لاره یې دا ده چې موږ امریکا ته قناعت ورکړو. کله چې امریکا افغانستان ته راتله، پاکستان تړون ورسره کړی چې په خپل څنگ کې یو باثباته افغانستان نه غواړم، اما داسې یو افغانستان مو پکار دی چې ستا لاس ته هم ناست وي او زما لاس ته هم. پاکستان امریکا ته ویلي چې د افغانستان پوځ به نه راته قوي کوې چې سبا یې موږ ته پام را اوړي؛ اردو یې راته قوي نه کړې چې سبا پر موږ غږ کوي، پولیس یې پیاوړې نه کړې. یعنې په ټوله کې به یې داسې راته ساتې چې نه مړه کېږي او نه هم ژوندي پاتېږي، لکه اوس یې چې موږ او تاسو وینو چې زموږ د ملي اردو او نظامي ځواکونو د تجهیز لپاره یوه طیاره په ورځ کې راځي، او که دا هرڅه

پراخ شي بيا دوی ته تجهيز، وسلې او مهمات هم نه رسېږي. علت يې دا دی چې نه مو وژني او نه مو پرېږدي.

خبريال: تشکر. آقای بیژن روی چه اهدافی را حایل شریف لوی درستیز پاکستان این چنین موارد را بیان کرده؟

بیژن: سلام بشما، مهمانان و بینندگان؛ یک مسئله روشن است که در برابر پاکستان یک اجماع جهانی بوجود آمده، اجماع منطقه‌یی بوجود آمده و در سطح کشور هم یک اجماع ملی بوجود آمده، پاکستان با زیر فشار آمدن با این اجماع‌ها دست به بازی‌های میزند که منطقه و جهان را مشغول بسازد، ولی در حال حاضر این کار پاکستان بسیار مضحک است چون در مورد پاکستان دگر چيزی برای جستجو یا تحقیق نزد جهانیان باقی نمانده همه یی جهان معتقد شده اند که پاکستان در تمامی مانند یک دانه سرطان است.

خبريال: آقای بیژن دقیقاً پاکستان لانه تروريزم است، و تروريزم هم متاسفانه آله‌یی دست قدرت‌های بزرگ اما دارای دوست‌ها و همکاران بزرگ جهانی فکر میکنید که این دید جهانی واقعاً بر پاکستان اعمال شود و پاکستان را به انزوا بکشانند.

بیژن: کشورهای بزرگ اهداف استراتیژیک را پیش میبرد که در راس آن امریکا است و پاکستان هم برای آنان مانند یک آله است و این امریکا بود که پاکستان را در سطح جهان بعنوان حامی تروريزم معرفی کرد و به نحوی اسامه بن لادن را در آن کشور به قتل رساند. اما اهداف امریکا این بود که دگر ماموریت پاکستان به امریکا اختتام پیدا کرده و با هند هم موافقت‌نامه یی را امضا کرد تا به هند نشان دهد که دگر از پاکستان دست

بردار شده و حال می بینیم که در پاکستان حرکت‌های سریع مانند، حرکات بلوچها و کشمیر و پشتونستان یا صوبه سرحد جریان دارد که پیام آور تجزیه پاکستان است.

خبريال: هرگاه مقامات پاکستانی این توطیه‌ها را درک کرده فکر میکنید که با توجه به این توطیه‌ها سیاست آن در قبال افغانستان تغییر کرده باشد؟
بیژن: نقشه‌ها و پلان‌های برای پاکستان کشیده شده که چه زمانی بالاخره این زخم ناسور از نقشه جهان برطرف خواهد شد و تکلیف ما با پاکستان بدون شک که بسیار برجسته است. اما حوزه مشکلات ما متمرکز به پاکستان نیست ما از ایران و عربستان هم در مشکلات هستیم. پس نیاز است که یک سیاست مدبرانه و شجاعانه در افغانستان روی کار شود، که حد اقل زمینه مساعد نشود که بازم پاکستان از فرصت‌ها استفاده کند و مارا درگیر مشکلات بسازد.

خبريال: تشکر. آقای اصولی! لوی درستیز پاکستان گفته که نیت ما در پروسه صلح افغانستان بالاخره خوب است و ما کارهای را هم انجام داده ایم. از شما می‌خواستم بپرسم که با توجه به تجربه ۱۴ یا ۱۵ سال اخیر آیا در استراتیژی پاکستان صلح و ثبات افغانستان جای دارد؟

اصولي: نه یواخې دا چې موږ تېرو ۱۴ یا ۱۵ کلونو ته وگورو، بلکې د پاکستان له جوړښته تر دې دمه به غور وکړو. لکه څنگه چې مخکې مو یادونه وکړه پاکستان له کله چې جوړ شوی آن تر ننه یې له افغانستان سره په هغه صادقانه ډول، د یوه صادق گاونډي په توگه نظر نه دی کړی.

خبريال: آقای اصولی اما یک چیز دیگری را هم باید در نظر داشته باشیم

که در سیاست صداقت و این موارد اخلاقی مطرح نمی شود.

اصولي: یو د سیاست موضوع ده او یو هم له پاکستان سره د افغانستان روابط دي چې د سیاست نه، بلکې عملن جنگ دی. د سیاست موضوع هغه ده چې په ډیپلوماتیک ډول دوی له نورو هېوادونو سره حل لارې ولټوي.

خبريال: آقای اصولی یک چیز را هم باید در نظر داشت که آخرین مرحله دیپلوماسی دقیقاً جنگ است.

اصولي: کله چې جنگ راغی په هغه کې بیا ډیپلوماسي هم نه چلېږي. پاکستان عملن له افغانستان سره د جنگ اعلان کړی، خو دا چې موږ افغانان، زموږ سیاسيون یې نه ویني او زموږ مشران پرې سترگې پټوي، دوی ورته نااعلان شوی جنگ وايي، خو دغه نااعلان شوی جنگ نه، بلکې عملن د دوی پوځ په افغانستان کې جگړه کوي. عملن دوی ورته جلب و جذب کوي او تجهيزوي یې. دویمه مسئله د ډیورنډ په هکله داسې ده چې د ډیورنډ مسئله دومره کوچنۍ مسئله نه ده چې اوس یې موږ راپورته کړو؛ افغانان یې راپورته کړي او له پاکستان سره پرې وغږېږي.

خبريال: پس چه زماني باید کشیده و روی میز گذاشته و حل شود؟

اصولي: دا مسئله داسې ده، کله چې پاکستان قوي او موږ کمزوري یو، موږ عملن په جنگ کې یو، نو بیا څنگه کولای شو چې خپله خاوره له هغوی څخه واخلو.

خبريال: خوب شما قبلاً اشاره کردید که پاکستان نمی گذارد که افغانستان قوی شود هرگاه چنین است پس راه حل چیست؟

اصولي: د ډیورنډ مسئله کومه وړه مسئله نه ده، کله چې موږ په مټو کې له پاکستان سره سم نه شو، تر هغې موږ د ډیورنډ په مسئلې کې تاواني یو. دویمه مسئله دا ده چې خاوره ناموس دی، خاوره موږ ده، دا خاوره چې تر اټکه ده، ټوله د افغانستان یوه برخه ده، له دې څخه باید څوک سترگې پټې نه کړي. دا یوه داسې خاوره ده لکه زما بدخشان، لکه زما خوست، لکه زما هرات، خو دا چې اوس یې په زور نیولې، دا نو بیا بېله مسئله ده. کله چې د ډیورنډ کرښه تعینېدلې، له انگرېزانو سره یو پرېکړه لیک شوی و، خو له پاکستان سره نه و. آیا پاکستان کولای شي چې د انګلیس جېره خور شي. دا هغه څه دي چې نړیوال هم ورته گوته پر غاښ دي، چې که افغانستان قوي شي، نو که په نړیواله سطحه به افغانستان د خپلې خاورې اخیستو ته اقدام وکړي او پاکستان به ډېر تاواني شي، ځکه موږ په دې برخه کې له پاکستان سره کوم تړون نه لرو. هرڅه چې وو، هغه له انگرېزانو سره وو. دویمه مسئله دا ده چې که افغانستان غواړي له پاکستان سره په ځینو نورو مسایلو کې پر پاکستان فشار راوړي، څو پاکستان له دغو مسایلو لاس واخلي، نو باید هماغه ډول برخورد ورسره وکړي لکه څنگه چې طالب ساتي او دوی هم باید بلوڅان ورته وساتي. بلوڅانو ته دې ځای ورکړي، بلوڅان دې ورته تجهیز کړي، بلوڅان دې ورته پورته کړي.

خبريال: حالا شما از سیاست افغانستان گفتید که باید بلوچها را حمایت کند، آیا شرایط کنونی افغانستان برای اتباع خود افغانستان توانایی این سهولت‌ها را دارد که باید بلوچها را هم آورده و آنان را تجهیز و تمویل نموده و در مقابل پاکستان استفاده کند؟

اصولي: په افغانستان کې د یوې ورځې د جنگ مصرف او لګښت ۱۲

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۷۳

میلیونه ډالره دی. کله چې ۱۲ میلیونه مصرفېږي، نو آیا وبه نه شو کولای چې همدا ۱۲ میلیونه نیمايي کړو، ۶ میلیونه پر بلوڅو ولگوو، څو اسلام آباد ته درد ورکړو، لکه څنگه چې یې موږ ته راکوي.

خبريال: حال که ما با ۱۲ میلیون نمیتوانیم جنگ را کنترل کنیم و در بسیاری از ولایت‌ها و ولسوالی‌ها جنگ جریان دارد. ولایت‌ها در حال سقوط اند و په دست مخالفان است، اگر این راه ۶ میلیون کاهش دهیم فکر نمیکنید که تمامی کشور به دست مخالفان بیافتد؟

اصولي: کله چې موږ بلوڅان دلته راولو او همدا ۶ میلیونه ډالر پرې ولگوو، دا ټول مصرف موږ له هنده اخیستلای شو، دغه مصارف به هند ضرور راکوي، لکه څنگه چې یې دوی د افغانستان د جنگ لپاره له امریکا، بریتانیا او عربستان څخه اخلي، نو ایا موږ یې له هند یا نورو هېوادونو څخه نه شو اخیستلای؟ له همدې امله چې هغه هر ډول راته گوري، هسې باید ورته وگورو، تر هغې چې دا حقیقتونه درک نه کړو همدا به مو حال وي.

خبريال: آقای اصولي آیا این ظرفیت در حکومت افغانستان وجود دارد که دست به چنین کاری بزنند؟ با توجه به این که ما تا هنوز فساد اداری را از حکومت دور نتوانستیم، یک وزیر درست را معرفی نتوانستیم.

اصولي: په دې دومره وزیرانو او دومره کابینه کې یو داسې مدیره او ځواکمن شخص به پیدا شي چې داسې کار وکړي. هر کله چې زما ماشوم ژړېږي، درد یې باید اسلام آباد هم واوري. اوس مو که لس ولسوالۍ سقوط دي راتلونکي کال کې به شل کېږي، بل کال به ۴۰ ته رسېږي، ځکه چې درد دلته په افغانستان کې دی. که موږ ته پنځه ځانمرغي رالېږي، موږ باید دوه ورواستوو. پاکستان ته که درد ورکړو، خپله به پوهېږي.

خبريال: حالا واقع بينانه بايد قضاوت كړد، ايا اين ظرفيت را دولتمردان ما دارد؟ افغانستان كه چټا نښتواند جلو انتحاري را در شهرنو يا دارالمان بگيرد چه انتظار داريد كه برود در پاكستان انتحاري كند؟

اصولي: د انتحاري مخه په كابل كې نه نيول كېږي، خو په اسلام آباد كې نيول كېږي، همدا يې حل لاره ده. پر دې بايد ټول پوه شو چې د انتحاري مخه په پېښور، اسلام آباد او ټول پاكستان كې نيول كېږي.

خبريال: ممنون تان. آقاي بيژن با حرفه‌ای جناب اصولي موافق استيد كه سياست همانند پاكستان را بايد در مقابل آنان اتخاذ كړد. آيا ما ظرفيت آنرا را داريم كه چنين كاري را در آنجا انجام دهيم؟

بيژن: در برابر دشمن محاسبه تنها برحسب ظرفيت نښت، فلحال اگر محاسبه كنيم ظرفيت ما بمراتب بيشتر از ظرفيت پاكستان است چون ما هم پيمانان استراتېژيك و حمايت كشيورهاي قدرتمند را داريم، اما مشروط به اينكه ما سياستمداران مدبر شجاع و دانا داشته باشيم، واقعئ كلي ما اينست كه عامل همهي بدبختيهاي ما وجود رهبران فاسق غلام و جاسوس است. و در نزد جهانيان هم هويت پاكستان حال يك هويت خراب و لجوجانه است و بعنوان يك ابزار فاسد در جهان معرفي شده است.

در موضوع ديورند، بحث ديورند يك بحث عقلانيت و خردمندي است، بحث عاطفي نښت و من هم اولين كسي هستم كه بعد از سقوط طالبان براي اولين بار بحث ديورند را مطرح كردم. از نظر جامعه جهاني موضوع ديورند يك موضوع مسدود شده است و اين بحث بايد خاتمه پيدا كند و دگر ادامه نښاد. اين زخم ناسور نښايد بيشتر از اين براي حلقأ فاسد و مزدور و قوم فروش باز گذاشته شود. و اين موضوع بايد با مراجعه با اسناد

و مدارک پایان یابد.

خبريال: تشکر. آقای اصولي! بحث ديورند مسدود شده و زخم ناسور برای مردم افغانستان است و کسايی هم از این بحث استفاده میکنند که آقای بیژن بیان داشتند.

اصولي: زه يوه خبره کوم، موږ يو منتخب ولسمشر، حکومت يا هرڅه چې دوی وویل دا ټول لرو، خو دا دې ووايي چې په دې اوسنۍ کابینه کې څوک ملي فکر لري او څو یې نه دي خرڅ شوي چې د ISI غلامان نه دي. په همدې اوسنۍ کابینه کې موږ ډېری داسې کسان لرو چې له ISI سره لاس لري. په دې اوسني پارلمان کې له نیمایي زیات شمېر په ځینو استخباراتو کې دي. کله چې موږ خپله افغانان تر دې حده فاسد و اوسو او تل مو هرې دروازې ته لاس نیولی وي، د ټولو خیرات خواره یو، نو څنگه به ديورنډ وگټلای شو. که داسې وي چې موږ ورته ووايو چې ديورنډ مو خرڅ کړ، نو بالکل به سبا بدخشان هم خرڅوو؛ سبا به خوست هم خرڅوو او بیا به نه وایو چې زموږ خاوره زموږ ناموس دی. کله چې موږ ديورنډ پرېږدو، دا په دې معنا ده چې موږ خپل ناموس ته بد کتلي او موږ خپله مور خرڅه کړې ده، بله هېڅ کومه معنا نه لري.

خبريال: حالا این بار نخست نیست متأسفانه بیش از ده بار جغرافیای افغانستان توتۀ توتۀ شده و به عقیده شما مادر مردم افغانستان بالاخره فروخته شده.

اصولي: هر کله چې هر چا جغرافیې ته لاس وروړی دی، بالکل یې ناموس خرڅ کړی دی.

خبريال: تشکر، آقای عرفاني شما بفرمائيد.

عرفاني: ببينيد به لحاظ ميهن پرستي ميگويند که وطن خاک است و ناموس است در اين که هيچ ترديد نيست، ولی بايد عاقلانه قضاوت کرد، من موافق استم که اينجا بايد یک رويکرد عقلانی حاکم باشد. اين مسئله در زمان امير دوست محمد خان، در زمان حبيب الله خان، در زمان امان الله خان و همه تاييد شده و پاکستان با گرفتن استقلال خود آزاد اعلان شد و اين مسئله بصورت کلی حل شد.

اصولي: تر اوسه چې چا د ډيورند کرښه ورکړې ده، هغه امير عبدالرحمن خان دی، خو په هغه سند کې د امير عبدالرحمن امضا نه شته. څوک دې يو داسې سند پيدا کړي چې زموږ د ولسمشر، زموږ د امير، زموږ د مشر امضا پکې وي. دا په دې معنا ده چې موږ د پرديو غلامان يوو، د پاکستان استازي يو او دلته د هغوی لپاره بحث کوو.

خبريال: تشکر از شما تشکر از اینکه دعوت ما را پذيرفتيد.

۲۰

د ټاکنو په کمیسیون کې اصلاحات

ولسمشرۍ د ټاکنیز نظام اصلاح په برخه کې گامونه او د دې اړوند ټول فعالیتونه په خپل اختیار کې راوستي او نه پرېږدي چې اصلاحات راشي. دا د غوراوي کمېټې وروستی څرگندونې دي او وایي، سبا به په دې برخه کې خپل وروستی دریځ هم اعلان کړي. ویل کېږي چې حکومت هېڅ اراده نه لري چې د ټاکنو په برخه کې اصلاحات رامنځته کړي. ټاکنیز نظام کومې خوا ته روان دی؟ د همدې موضوع په اړه د افغانستان د رڼو ټاکنو د بنسټ له رییس ښاغلي نعیم ایوبزاده او د سیاسي چارو له څېړونکي ښاغلي جمال ناصر اصولي سره بحث لرو. تاسو ته ښه راغلاست وایم.

آقای ایوب زاده بنظر شما وضعیت کنونی که در نظام انتخاباتی بوجود آمده و بالاخره امور به رییس جمهور واگذار شد که ایشان باید فرمان تقنینی صادر کنند و کارهای آنرا آغاز کند، اما متوقف شد، نظر شما در این زمینه چیست؟

ایوب زاده: سلام خدمت شما مهمان گرامی و بینندگان. خوب برای اصلاحات انتخاباتی ما وقت زیادی را از دست داده ایم و هیچگونه سهل انگاری در این زمینه از سوی حکومت افغانستان توجیه پذیر نیست ارزیابی

ما از وضعیت کنونی اینکه چرا تلاش‌های انتخاباتی با چالش روبرو شده اینست که حکومت وحدت ملی از برگزاری انتخابات پارلمانی و شورای ولسوالی حراس دارند، حراس از برگزاری درست انتخابات دارند، حراس از نا امنی دارند و حراس از ناکامی دارند. همین دلایل سبب آن شده که حکومت توجه کافی برای اصلاح‌سازی نظام انتخاباتی نداشته باشد.

خبريال: اصولي صاحب ستاسو نظر هم غواړم. افغانستان په داسې اساسي شرايطو کې دی چې له یوې خوا یې ټاکنیز کمیسیونونه وایي چې قانون دوی ته اجازه ورکړې او هېڅوک یې مانع کېدای نه‌شي، دوی نېټه اعلان کړې، حکومت باید مداخله ونه کړي او دا پروسه باید سیاسي نه‌شي. خو حکومت وایي چې دوی ناکاره ول، باید چې اصلاحات رامنځته شي. کمیسیون بیا ورپسې د غوراوي کمېټه بیا د دې وضعیت بندېدل، په ټوله کې تاسو دا وضعیت څنگه ارزوئ؟ په مملکت کې څه روان دي، لکه څنگه چې ایوب‌زاده صاحب اشاره وکړه، آیا دا پروسه په رښتیا هم سیاسي شوې ده؟ ایا د افغانستان د اصلاحاتو لپاره خوش‌بین ونه اوسو؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه سلامونه تاسو قدردان مېلمه او ټولو لیدونکو ته. اصلن موضوع داسې ده چې دا دوه مشران مو د انتخاباتو پر اساس دې ځای ته نه دي رسېدلي، بلکې له یو ډول جوړښت سره یې دا حکومت رغولی. په همدې ډول دوی ټول وزارتونه، ټولې ادارې، د ټاکنو کمیسیونونه او دا ټول نظام غواړي په همدې ډول جوړ کړي.

خبريال: اوس تاسو د کوم لوري طرفدار یاست، قوانین او ټولو ته په کتو دا اوسني کمیسیونونه باید خپل کار ته دوام ورکړي؟ لکه څنگه چې دوی وایي چې حکومت دې مداخله نه کوي، موږ نېټه اعلان کړې ده؟ که نه

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۷۹

دا ځانگړی کمیسیون چې د اصلاحاتو لپاره جوړ شوی او د غوراوي کمېټه پکې رامنځته شوه، د کوم یوه طرفدار یې یاستی چې باید خپل کار ته دوام ورکړي؟

اصولي: قانون وایي چې د ټاکنو خپلواک کمیسیون باید خپل کار ته دوام ورکړي. موږ تاسو په همدې باور یو؛ د افغانستان ولس په همدې باور دی؛ زموږ قانون همدا وایي؛ دوی ناقانونه راځي په زور نور اشخاص پرې تېي هغوی به داسې راولي چې همدا دواړه مشران به کیني او د خپلو ډلگيو يا له خپلو اقوامو څخه به یې راخلي او دلته به یې ځای پرځای کوي.

خبريال: اوس اساسن تاسو وویل چې قانون وایي چې اوسني کمیسیونونه باید خپل کار ته دوام ورکړي، خو هغه تېرې ټاکنې څنگه ارزوي چې د نړۍ په کچه بدنمې او وحشتناکې وبلل شوې او حتا بېلابېلو لورو په دې فیصله کوله چې تر دې ډېر رشخند ټاکنې تر اوسه په دنیا کې هم نه وې لیدل شوې. دلته په راس کې دغه مدیریت چې واقع و، هغه لا هم باید هسې باقي پاتې شي؟

اصولي: دا هرڅه د ټاکنو خپلواک کمیسیون ونه کړل، بلکې هغه خپله همدغو مشرانو وکړل، هغه همدغو مشرانو یو له بل څخه زیاته درغلي وکړه. د افغانستان حالاتو ته په کتو سل په سلو کې دلته امکانات شته چې درغلي وکولای شي، که لس ځلې هم د ټاکنو دغه نظام بدل کړي، ځکه موږ الکترونیکي سیستم نه لرو. که مو دغه سیستم لرلی بیا د درغلیو شمېر پکې کمېده. ځکه اوس د درغلیو امکان ډېر دی. ډاکتر عبدالله تر ډاکتر غني ډېره درغلي وکړه او همدا شان ډاکتر غني تر ډاکتر عبدالله ډېره درغلي وکړه.

خبريال: يعنې تاسو وایاست چې د قانون له اړخه کمیسیونونه باید خپل کار ته دوام ورکړي، هلته د ولسمشر صلاحیتونه هم په قانون کې یاد شوي، آیا ولسمشر د دې صلاحیت نه لري چې په دغو کمیسیونونو کې تغییرات راولي؟

اصولي: زما په اند نه یې لري، ځکه چې ټاکلې موده نه لري. کله چې ولس راپورته کېږي او ولسمشر ټاکي، ولس د ولسي جرگې استازي ټاکي، په همدې ډول پارلمان هم دوی د یوې خاصې مودې لپاره ټاکي.

خبريال: په تېر حکومت کې هم همدا ډول وشول، اوسنیو غړيو د تېر حکومت ولسمشر وټاکه.

اصولي: مسئله د غړيو نه ده؛ د وگړو نه ده؛ دوی یې لا نور هم خرابوي، که دا غړي وباسو او پر ځای یې نور راولو، دا بیا هم د حل لاره نه ده. زموږ سیستم له اوایلو څخه په همدې ډول دی، او د افغانستان اوضاع په همدې ډول ده.

خبريال: نو بیا دا اوږده سلسله، چې د ټاکنیزو اصلاحاتو ځانگړی کمیسیون او بیا ورپسې د غوراوي کمېټه رامنځته کېږي او تقریبین یو کال وخت نیسي او دوی چې کار پیلوي بیا کله ودرېږي او کله شروع شي او ستونزې پکې رامنځته کېږي، د څه لپاره وه، تاسو ته د منلو وړ ده؟

اصولي: دا پروسه د یو څو خاصو اهدافو لپاره ده. هغه اهداف شخصي دي، د دې لپاره چې په راتلونکو پارلماني ټاکنو کې خپل اشخاص ځای پر ځای کړي او همدارنگه په راتلونکو ولسمشریزو ټاکنو کې بیا هم درغلي وکړي، نو د همدې لپاره یې دا هرڅه رامنځته کړي، څو پروسه لا خرابه

کړي او دواړه مشران په دې برخه کې همدا اراده لري.

خبريال: بيا ستونزه په څه کې ده، کله چې دوی تر دې ځايه راځي، دلته يو ځل بيا مکس کوي. دوی ته ځينې وخت د قوانينو له مخې تعبيرونه هم رامنځته کېږي چې کولای شي د پارلمان د رخصتو پر وخت په داسې حال کې چې يو وخت هغه طرحه چې دوی د واکمنو صلاحيتونود تشکیل په هکله ليکلې وه هغه هم له منځه لاړه او بيا د قوانينو له مخې ولسمشر دا حق درلود چې دوی بايد دا فرمان صادر کړی وی دلته بيا ولسمشر که اراده لري چې دا ډول يو څه رامنځته شي نو ولې مخته نه ځي ستونزه څه ده؟

اصولي: زه يوې بلې خاصې مسئلې ته اشاره کوم. هغه دا چې اوس د اوسني نظام د انتخاباتو په کميسيون کې يو څه ملي وگړي شته. که چېرې دوی دلته بدلون راولي نو سل په سلو کې به د پنځوس سلنو د فورمول مطابق په هرو راتلونکو ټاکنو کې جگړه وي. لا به نور هم بدنامېږي.

خبريال: اصولي صاحب ډېره مننه. جناب ايوب زاده آنچه جناب اصولي گفتند که کميسيون ها بايد به کار خود ادامه دهند، قانونی نیست که کسی هم مانع اينان شود و ريس جمهور صلاحيت ندارد راجع اصلاحات اقداماتی داشته باشند، اين مسایل را شما چقدر تاييد می کنید؟

ايوب زاده: من با نظريات ايشان موافق نيستم، خيلي دشوار خواهد بود که من خلاف آنچه که واقعيت است چيزی بگويم چون از یک مرجع آمديم که در بسياری از نقاط کشور نظارت کرده و آمديم. کميسيون اصلاحات انتخاباتی غيرقانونی نیست، کميته غيرقانونی نبود. اينکه حکومت وحدت ملی برخلاف قانون بوجود آمد ولی مهر تاييد و تصديق نامه از سوی همين کميسيون به اين حکومت داده شد. متاسفانه ضعف مديریتی در نهادهای

انتخاباتی باعث شد که ما بطرف بحران انتخاباتی برویم و حرف اخیر اینکه مردم دگه بالای این کمیسیون اعتماد ندارند.

خبريال: اگر کوتاه بگوین اینک جناب اصولی گفتند که قانون به ریس جمهور و یا هیچ کسی دیگری این اجازه را نمیدهند تا در نظام انتخاباتی مداخله کنند و یا تغییرات بوجود آورند دقیقاً در کدام قسمت قانون گفته شده که ریس جمهور این صلاحیت را دارد تا تغییر بیاورد؟

ایوب زاده: در حالات اضطراری، در قانون اساسی و ایجاد کمیسیون از صلاحیت‌های ریس جمهور است. در قانون اساسی به ریس جمهور صلاحیت داده شده که کمیسیون را شکل دهد که مأموریت آن مشخص باشد و دایمی که نه بلکه موقتی باشد.

خبريال: ممنون تان. اصولي صاحب تاسې د ایوب زاده خبرې واورېدې چې ولسمشر د قانون له پلوه دا صلاحیت لري چې دغه پروسه تنظیم کړي، چې انتخابات باید څنگه ترسره شي او د اصلاح لپاره یې هم گامونه پورته کړي او د ایشیا فونديشن، تیفا او انټرنشنل ډیموکراسۍ نهاد د څېړنو پر اساس اصلي ستونزه دا ده چې خلک په ټاکنیزو سیستمونو باور نه لري.

اصولي: دوی وویل چې په اضطراري حالت کې یو لومړی خو دا چې په افغانستان کې اضطراري حالت نه دی. دا باید ومني. دویمه موضوع دا ده چې د خلکو اعتبار د ټاکنو پر کمیسیون نه دی کم شوی، د خلکو اعتبار په همدغو دوو مشرانو کم شوی، دوی درغلي کړې، دوی حالات دومره خراب کړل، دوی وویل چې د انتخاباتو کمیسیون دواړو ته تصدیق نامه ورکړه. اصول دا دي چې د انتخاباتو خپلواک کمیسیون یو ولسمشر ټاکنی نه دا چې دوه. د انتخاباتو کمیسیون یې داسې حالت ته رارسولی و چې ډاکټر

د جمال ناصر اصولي مرکې او شتمني ■ ۱۸۳

اشرف غني يوې خوا کشاوه، ډاکټر عبدالله بلخوا، جان کيري بلې خوا او بهرنيو هېوادونو او نورو مؤسساتو بلې خوا ته کشاوه. آخر يې دغه کميسيون بېخي لارورکي کړ او تر دې حده يې راورساوه چې دغه دوه کسان يې پرې ومنل.

خبريال: خو دوی له ځانه د خپلواک نوم درلود، ولې يې دا د خپلواک نوم ونه ساته، آيا دا پخپله د مدیریت ستونزه نه ده؟

اصولي: د مدیریت ستونزه په هغه ځای کې کېدای شي چې پر دوی هغه موجوده فشارونه لږ شوي وای. دوی هم افغانان وو، گذشت يې د دې لپاره وکړ چې دوی هم د افغانستان حالات لیدل او له بحراني کېدو څخه يې وېره لرله.

خبريال: ډېره مننه. د ټیډا له ریس نعیم ایوب زاده او جمال ناصر اصولي څخه نړۍ مننه چې په دغه بحث کې يې راسره برخه اخیستې وه.

۲۱

د الکترونيکي تذکرو بحث

په داسې حال کې چې د افغانستان د ولسمشرۍ ټاکنې او ترڅنگ يې د ولايتي شورا ټاکنې هغه څه وو چې په افغانستان کې يې د ټاکنو پر لمن تور داغ پرېښود. همدارنگه له هغې مودې چې تر اوسه تقريبن يو کال تېرېږي خو بيا هم د الکترونيکي تذکرو د وېش په برخه کې عملي گام نه دی پورته شوی. په ورته وخت کې دا هم ويل کېږي چې د دې ادارې لخوا تر اوسه تقريبن ۱۳ ميليونه ډالره مصرف هم شوی دی. پايله يې تر اوسه پورې معلومه نه ده، په بېلابېلو مواردو کې کله کار پيل او کله هم بېرته بند شي. اوس مهال دا کار درېدلې او علت يې دا دی چې ولسمشر تر اوسه پورې په دې اړه کومه واضحه پرېکړه نه ده کړې. ولسمشر ولې په دې اړه پرېکړه نه کوي؟ نور خنډونه څه دي؟ هغه پيسې چې په دې برخه کې مصرف شوې هغه چېرې ولاړې او بالاخره يې څومره ضربه د افغانستان

اقتصاد او د الکترونيکي تذکرو د وېش لړۍ ته ورکړه، پر همدې مسایلو بحث لرو.

د الکترونيکي تذکرو د وېش پر وړاندې اساسي خنډ څه دی؟ په داسې حال کې چې تر اوسه پورې د الکترونيکي تذکرو د ادارې له لوري د ولسمشر نه پاملرنه د دې هرڅه لامل ښودل شوی دی. دا څه ډول مسئله ده؟ د حکومت اراده څه ده؟ او د الکترونيکي تذکرو پر وړاندې نور خنډونه څه دي؟ پر همدغو مسایلو د بحث له پاره په ستوډيو کې د الکترونيکي تذکرو د وېش ریس ښاغلی همایون محتاط او تر څنگ یې د سیاسي چارو کارپوه ښاغلی جمال ناصر اصولي راسره مېلمانه دي. تاسو ته ښه راغلاست وایم.

جناب محتاط با شما آغاز میکنم، از شروع این پروژه که اخیر سال ۱۳۹۲ بوده تا حال در این زمینه چقدر پول به مصرف رسیده است؟

محتاط: تشکر از دعوت شما سلام به شما، جناب اصولي و بینندگان عزیز. اداره تذکره الکترونيکی در دلو سال ۱۳۹۱ ایجاد شده و مسئولیت آن توزیع طرح و تشکیلات و تمام امور توزیع تذکره الکترونيکی بوده که مازواظیف خود را در چوکات وزارت داخله انجام داده. حدود ۷,۵ میلیون دالر از بودیجه انکشافی دولت و حدود ۵,۵ میلیون دالر از بودیجه جامع تمویل کننده را در این پروژه مصرف کردیم، اما این پولها به شکل نبوده که به حذر رفته باشد، در مقابل این پول ما امروزه یک اداره یی داریم که کاملاً آماده یی توزیع تذکره‌های الکترونيکی به هموطنان ما میباشد.

تذکره الکترونيکی در چهار مرحله توزیع میشود، مرحله اول جمع آوری معلومات خانه پری فورمه‌ها و تثبیت هویت شهروندان است، مرحله دوم ثبت نام هموطنان ما است که شامل اخذ بایومتریک میشود، مرحله سوم

چاپ تذکره مییاشد، و چهارم هم توزیع تذکره است ما اجازه تطبیق مرحله اول و دوم را قبلاً کسب کرده بودیم یعنی که ما در سال ۱۳۹۴ حدود ۵۰۰۰۰ شهروند خود را با ۱۰۰۰ کارمند خود با جمع آوری معلومات و تثبیت هویت کردیم. متأسفانه ما توقع داشتیم که مشکلات سیاسی تذکره حل شود و تذکره‌ها را توزیع کنیم اما نشد.

خبريال: آقای محتاط همیشه توزیع دهید که اینقدر پول گزاف یعنی ۱۳ میلیون دالر را شما در چه موارد استفاده کردید؟

محتاط: ما حدود چهل تیم را استخدام کردیم، ترینگ دادیم مراکز را ایجاد کردیم، فرنیچر خریدیم و به شما معلوم است که یک اداره یی که حدود ۱۰۰۰ کارمند داشته باشد، تجهیزات خیلی زیادی را نیازمند مییاشد.

خبريال: یعنی چرا باید ۱۳ میلیون دالر مصرف شود شما از فرنیچر و معاشات کارمندان یاد آور شدید در حالیکه یک وزارت خانه مکمل افغانستان که تعداد شان هم زیاد است مصرف آنها تا حال به این حد نرسیده که شما میگویید.

محتاط: شما اگر فعالیت‌ها و برنامه‌های کاری ما را ببینید ما حدود ۵۰۰ هزار شهروند کابل را خانه به خانه رفتیم و وزارت به وزارت رفتیم تمام فورمه اینها را خانه پری کردیم و کارمندی خودما این فورمه را گرفته و به وکلای گذر برده این همه مصارف ترانسپورتی کار دارد شما اگر کرایه مراکز وسایط ترانسپورتی و معاشات را بسنجید ۱۰۰۰ کارمند با دوسال فعالیت در ساحه مصارف هنگفتی را دربر دارد.

خبريال: بناغلی اصولی په دې اړه ستاسو نظر غواړو، لکه څنگه چې

ښاغلي محتاط هم ورته اشاره وکړه، په څه کم دوو کلونو کې دوی ۱۳ میلیونه ډالر مصرف کړي دي او د مصارفو سرچینې یې یادې کړې. ستاسو په نظر دا پیسې څنگه مصرف شوې او پایله یې څه وه؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه، سلامونه تاسو، مېلمه او لیدونکو ته. اصلن د تذکرو موضوع که په عمومي ډول وڅېړو زه وایم چې تذکرې د افغانستان د رهبرانو د سیاست قرباني شوې دي. یعنې زموږ سیاسي رهبران و نشو کولای چې دا پروسه پرمخ یوسي او بریالی یې کړي. اوس خو گورو چې له خنډ سره مخ ده او لا به هم مخ کېږي. ۱۳ میلیونه ډالر چې دوی مصرف کړي دي، موږ گورو چې دوی مامورین لري او دا هرڅه ته اړتیا لري. او دا پیسې اوس هم لږې مصرف شوې ځکه موږ چې د افغانستان اداري فساد گورو نو بیا هم کمې مصرف شوې دي.

خبريال: اصولي صاحب مسئله په بل ځای کې ده، زه غواړم په دې برخه کې ستاسو نظر واخلم، کله چې تذکرې توزیع شوې نه دي، کار دوام پیدا کړی، دا کوم قوانین ول چې نتیجه یې معلومه نه وه او کار دوام پیدا کړی، بیا هم پیسې مصرفېدلې معاشونه ورکول کېدل یوازې پیسې مصرفېږي او کار معلوم نه دی.

اصولي: خبره دلته ده کله چې دوی مامورین گمارلي، نو دا کسان معاش غواړي. زموږ رهبران په دې نه دي توانېدلي چې دا ۱۰۰۰ کسان، چې د پېژندپاڼو په اداره کې یې گمارلي او دېته منتظر دي چې کله د وېش لړۍ پیلېږي، دوی کار کولای شي، خو بیا هم په ځنډ کې واقع کېږي، همدا کسان یې په تمه کېنولي، زما په اند به په نږدې راتلونکي کې خپلو کورونو ته ځي. هغه ۱۲۰ میلیونه ډالر هم قطع شوي دي چې د امریکا پراختیایي

ادارې دوی ته ورکول. او کوم ابتدایي مصارف چې دوی ښيي دا به هم قطع شي، ځکه همدا پیسې هم موږ په خیرات اخیستې دي، خو موږ دا پروسه ناکامه کړه.

خبريال: پوښتنه دا ده کله چې دا زموږ پیسې خیرات دي، نو دلته باید پلان موجود نه وي، پیسې چې هر ډول مصرف شوې باید څوک یې پوښتنه ونه کړي. ۱۳ میلیونه ډالر مصرفېږي هېڅوک تذکره نه لري او دلته د دوی لخوا پلان هم موجود نه و. څه وخت به شروع شي څومره مصرف به راشي او که چېرې بندېږي نو څه باید وشي. په دې برخه کې هم تر اوسه هېڅ نه دي شوي.

اصولي: که دوی دېته پلان لرلی چې د تذکرو وېش یې په خپل وخت پیل کړی وای، نو دوی کامیابېدل، همدا پروسه به اوس هم کامیابه وه. په دې برخه کې هر جنجال چې رامنځته شو د همدغو رهبرانو له امله و.

خبريال: اصولي صاحب پوښتنه اساسن دا ده چې دوه کلونه تېر شول او په دغو دوو کلونو کې دا اداره هېڅ ونه توانېدله چې دوی ته یو مشخص پلان جوړ کړي چې څه وخت باید دا کار ودرېږي او پیسې بېرته را ټولې شي بیا د افغانستان په بودیجې کې وساتل شي. پیسې مصرفېدلې په داسې حال کې چې هېڅ روښانه پایله یې نه لرله.

اصولي: کله چې مدیریت نه وي موجود، پروسه ناکامېږي؛ پروژې تر بریالیتوبه نه رسېږي. د تذکرو موضوع چې کله جنجالي شوه نو زموږ رهبران باید پر دې توانېدلي وای چې همدغه جنجال یې مدیریت او حل کړی وای، بیا یې د تذکرو ریاست ته ويلي وای چې تاسو تذکرې پیل کړئ. تاسو ولیدل اجرايیه رییس د دغه حکم ورکوي چې تذکرې پیل کړئ، نېټه

د جمال ناصر اصولي مرکې او شتمنې ■ ۱۸۹

هم ورته ټاکي خو بېرته برعکس ولسمشر همدا نېټه بېرته اخلي او له هغوی سره جوړجاړی کوي چې ته یو څه موده غلی شه چې موږ دلته دا ستونزه حل کړو.

خبريال: مننه. جناب محتاط، آغاز کار توزیع تذکره‌های الکترونيکي در افغانستان ۱۸ اسد فيصله شد، شما هم تاييد کرده بوديد اما بازم اين کار نشد زمانی که شما اين کار را متوقف کرديد نظر به کدام فرمان مکتوب و يا اصل بوده؟

محتاط: اداره ما هم برنامه داشته هم پلان داشته، ما همیشه آماده بوديم که تمامی مراحل را یکجايي آغاز کنيم اينکه قسمت قسمت اجازه کار داده شد اينجا دگر ما ملامت نيسټيم چون رهبران ما همطو صلاح ديدند، کار ما تاهنوز متوقف نبوده، ما در تاريخ معينه آماده توزیع تذکره بوديم اما رييس جمهور تقاضا کرد که در یک مراسم ويژه بايد توزیع تذکره شروع شود. ولی بازم تلاش‌ها است به شکل اپديت ما درخواست اختيار و عملی کردن مرحله سوم را هم خواسته ايم و هر زمانی که مشکل حل شود من با اطمینان گفته ميتوانم که بزودی روند توزیع آغاز ميشود. از حمل ۱۳۹۲ تا اکنون پروسه تذکره بصورت شفاهی متوقف بوده ما ماهوار هفته وار به وزارت داخله و اداره امور گزارش داده ايم.

خبريال: اصولي صاحب تاسو فکر نه کوی چې که چېرې موږ ۱۳ ميليونه ډالر په افغانیو بدلې کړو دا ډېرې پرېمانه پیسې جوړېږي چې هغه د افغانستان د حکومت یوه لویه برخه جوړوي. مخکې مو یادونه وکړه چې د یوه وزارت مصارف، چې سنجول شوي، دومره ډېر نه دي، خو د دې ادارې پایله معلومه نه‌شوه، د توقف لپاره یې پروگرام ونه سنجول شو یا دا چې

وځنډول شي او د دومره مصارفو مخه ونیول شي خو تذکرې هم تاسو گورئ چې نه شته.

اصولي: همدا موضوع ده، لکه څنگه چې مخکې موږ او تاسو یادونه وکړه کله چې په یو ځای کې مدیریت نه وي موجود د مشکلاتو اساسي منبع یې مدیریت دی.

خبريال: که د مدیریت مسوولیت یې ښاغلي محتاط ته ورکړل شوی وای، تاسو یې څنگه ارزوئ؟

اصولي: یوه موضوع همدا ده چې دوی په خپله اداره کې څه کولای شي. دویمه مهمه موضوع دا ده کله چې دوی ته له لوړ پوړو مقاماتو څخه امر وشي چې تاسو تذکرې توزیع کولای شئ، نو بیا که په هغه وخت کې دوی کم راغلل بیا موږ پوهېږو چې دا د تذکرو د ریاست ناغېږي ده. کله چې سیاسي موضوعات یا ستونزې په لوړ پوړو مقاماتو کې موجودې وي دوی څه کولای شي؟

خبريال: مثلن یو څه ته بیا هم ستاسو پام اړوم، مسئله دا نه ده چې دوی پروسه څنگه مخته وړي، بلکې موضوع دا ده چې دوی دوه کاله په یوه خالي او بې سرنوشته حالت کې کار ته دوام ورکړی او په ښکاره توګه یې دا ټکی نه دی مشخص کړی چې یو اداري کار څه وخت باید پیل او څه وخت یې باید بند کړو او دغه راز په کومو حالاتو کې باید مطلق هرڅه بند کړو.

اصولي: زما په اند د کار د بندولو مسئله یا دا چې زه د محتاط صاحب ځینې خبرې تاییدوم علت یې څه دی، ځکه چې دا زما لومړی ځل دی چې زه له محتاط صاحب سره وینم. کله چې داسې یوه لویه پروژه یا لویه پروسه

ترسره کېږي د دې درول او نه درول زما په آند د دوی د وسې خبره نه ده. دا خپله د رییس کار نه دی چې دا پروژه په ټپه ودروي او یا یې پرمخ یوسي. **خبريال:** خو دا چې نن له دوی څخه پوښتنه کېږي چې ۱۳ میلیونه ډالر څه شول دا خو د دوی په مسوولیت پورې اړوندېږي، نه دا چې په نورو ارګانونو پورې. نن هم لومړۍ پوښتنه له دوی وشوه او تر دې وروسته به هم کېږي، نو تاسو فکر نه کوئ چې دوی باید په دې اړه مخکې له مخکې فکر کړی وای؟

اصولي: دوی باید سل په سلو کې پر ځینو مسایلو فکر کړی وای. دا مسئله شته، زما په اند په دغو مواردو باید فکر شوی وای چې دا ۱۰۰۰ کسان، چې دوی ورته معاش ورکوي، کولای شي دا پروسه په څومره وخت کې شروع کړي، شپږ میاشتې، یو کال یا څومره موده بیا په هماغه وخت کې یې باید دا خلک راغوښتي وای، ترینګ کړي یې وای او کورونو ته یې لېږلي وای او یا هم دا چې همدا ۱۳ میلیونه ډالرو لپاره داسې یو سیستم جوړ وای چې داسې په نامعلومه توګه د دولت له جیبه نه وای تللي.

خبريال: کور مو ودان ډېره مننه. آقای محتاط صحبت‌های اخیر جناب اصولی این بود که نخست باید شما زمان آموزش کارمندان را دقیق میکردید و بعد به کار آغاز میکردید چرا اینگونه نشد؟

محتاط: اداره ما فعلاً هم تحت فرمان ۶۶ و ۷۷ ریس جمهور است و به ما فرمان داده شده که شما چهل تیم را استخدام کنید و پروسه را آغاز کنید تا امروز به اداره ما فرمان دومی نیامده که این کار را متوقف بسازید. ما یکی از موثرترین پروژه‌های بودیم که توانستیم بیش از نیم میلیون شهروندان خویش را برای تذکرها ثبت نمودیم. اگر مایل بودین باز ما

پلان عملیاتی خود را هم با همگان شریک خواهیم ساخت و در افغانستان پروژه‌های بوده که به صدها میلیون دالر در آن بدون کدام دست آورد خاص حیف و میل شده.

خبريال: بسیار زیاد تشکر از شما جناب محتاط، او اصولي صاحب تاسو هم ډېره زیاته مننه چې زموږ بلنه مو ومنله.

۲۲

له اداري فساد بدو يا رشوت سره مبارزه

بنام خدا، با وجود تلاش‌های ۱۶ ساله حکومت افغانستان و جامعه جهانی در راستای مبارزه با فساد اداری باز هم این پدیده ریشه کن نشده ادارات و نهادهای مختلف در این راستا از چندین سال بدینسو در افغانستان فعالیت می کنند اما هنوز هم مردم شاهد رویدادهای بزرگ فساد در کشور هستند. سوال اینجاست که چه عواملی باعث شده که فساد اداری در افغانستان ریشه کن نشده و یا نمیشود برای بحث در این رابطه آقای جمال ناصر اصولی آگاه امور سیاسی، آقای محمد ناصر تیموری پژوهشگر دیده بان شفافیت و بانو مسعوده کروخی عضو مجلس نمایندگان با ما هستند. مهمانان گرامی بنه راغلاست، خوش آمدید.

ښاغلی اصولي له تاسو به یې پیل کړو د فساد د له منځه وړلو لپار شپاړس کاله مبارزه وه او همدارنگه نړیوال هم غواړي چې فساد له افغانستانه بېخي محوه شي، لامل یې په څه کې دی؟ یا هم دا چې په افغانستان کې د فساد ترویج د چا په غاړه دی؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه، سلامونه تاسو، مېلمنو او ټولو لیدونکو ته. په افغانستان کې د موقتي ادارې راپدېخوا تر ننه پورې هغه

قوانین چې د فساد په ضد دي او فساد پرې له منځه ځي، هغه عملي شوي نه دي. که څوک قانون نه عملي کوي نو بیا په هر ډول د قوانینو عملي کول د امنیتي ارګانونو په تېره بیا د پولیسو او ملي امنیت په غاړه دي. اساسي ستونزه دا ده چې په خپله امنیتي یا نظامي ارګانونو کې مو فساد موجود دی. د پخواني ولسمشر یا کرزي حکومت کې کله چې د یوه ولایت قوماندان به مقررېده نو مستقیم به د کورنیو چارو وزارت معین او وزیر ته دوی هره میاشت پیسې رالېږلې، میاشتنۍ پیسې به یې لرلې چې له قومندان څخه به یې هم اخیستې د امنیت له امر څخه به یې هم اخیستې او کله چې مقررېده بیا به یې هم په هغه وخت کې پیسې اخیستې چې یو څوک مقرر کړي، نو کله چې به یو قوماندان کوم ولایت ته لاړ، هلته به یې چور شروع کړ. د خلکو ستونزې به یې نه حلولې او په خپله دنده کې به ناکام و. علت یې هم دا و چې ده به خپلې غوښتنې یعنې پیسې به یې لټولې چې په کوم ځای کې پیسې دي او له کومې دوسیې یا کومې معاملې څخه څومره پیسې ترلاسه کولای شي. په همدې ډول په کابل کې هم. یعنې تر دې حده چې مامورین هم که د اداري اصلاحاتو له لوري مقررېدل بیا هم همدا حال و، که مستقیم د وزیر لخوا هم مقررېدل بیا هم همدا حال و. یعنې په لویه کې ویلای شو چې د قوانینو نه عملي کول وو. قانون همدا خلک چې پولیس او امنیتي ځواکونه دي، همدوی یې عملي او دوی یې پلي کوي.

خبريال: اصولي صاحب اوس اصلي ستونزه د فساد بیا زموږ په غاړه ده د نړیوالو ډېری کارپوهان او شنونکي پر دې باور دي چې نړیوالو غوښتل څو موږ په فساد اخته شو. یعنې د فساد زمینه هغو مساعده کړه. بله خبره د

جنگسالارانو شتون هم دی، دوی نه غوښتل چې چا ته یې ورکړي؛ دوی نه غوښتل چې چاته حسابي ورکړي؛ دوی ډېر په فساد کې ښکېل وو.

اصولي: یو خو د نړیوالو عمومي موضوع ده. نړیوال هېڅکله هم نه غواړي چې په هغه هېواد کې امن راشي چې هلته مستقیم د دوی نظامي ځواکونه مېشت وي. دوی هلته یو متزلزل حکومت یا دولت غواړي، علت یې دا وي چې دوی بیا په یوه امن هېواد کې خپلو موخو ته نه شي رسېدلای. دا د قضیې یو اړخ دی. دویمه مسئله د جنگسالارانو ده، یعنې د بن په کنفرانس کې پر همدې جنگسالارانو پانگونه وشوه. هغه ټوپکسالاران چې په مستقیمه توګه یې د افغانستان په تېرو جګړو کې لاس لاره. دوی د بیت المال پیسې لوتلې وې، دوی د بیت المال هرڅه خلاص کړي وو؛ دوی د افغانستان نظام ړنګ کړی و؛ دوی د افغانستان اردو له منځه وړې وه او همداسې ډېر څه یې خراب کړي وو. یعنې هغه ملي پروژې چې دلته وې او ملي بنسټونه ټول یې له منځه یوړل. هغه خلک یې ټول راوستل او په قدرت یې وګومارل، څوک یې ورکړې قدرت یې ورکړ او هېچا به هم له دوی څخه حساب نه شو اخیستلای، اوس هم په هماغه ډول ده. اوس هم څوک له هغوی څخه حساب نه شي غوښتلای.

دا وضعیت ټول په لومړیو کې جنگسالارانو پیدا کړ چې دوی پر جنگسالارانو پانگونه وکړه. کرزي هم ورسره ومنله، چې دا کړنه یې د بڅېلو نه ده. ډېر مثبت کارونه یې هم د دې وطن لپاره کړي دي، خو یو منفي کار یې هم دا دی چې کله بهرنيانو پر ټوپکسالارانو پانگونه وکړه، نو ده دا پانگونه څو څو چنده کړه او دوی ته یې لا ډېر واک، لا ډېرې پیسې ورکړې او هماغه وو چې قانون یې تر پښو لاندې کړ او د دوی په شتون کې قانون اصلن نه

پلي کېږي، ځکه هر کله چې يو ټوپک سالار او جنگ سالار د کورنيو چارو يا د ملي دفاع وزير وي يا په همدې ډول د نورو وزارتونو وزير وي، نو څنگه کېدای شي چې دوی په هغه وزارت کې اصلاحات راولي.

خبريال: اوس د فساد پر ضد فساد دی، نو څنگه مبارزه ترسره کېدای شي او څنگه دا مبارزه قانوني کړو. ستاسو بڼه انګېرله وه، که دا انګېرله رښتيا ثابته شي نو فساد په افغانستان کې يو دود او يو کلتور دی. نو له يوه دود يا کلتور سره څنگه بايد مبارزه وکړو دا به ډېر سخت وي؟

اصولي: اداري فساد يا بډې او رشوت اوس يو دود ګرځېدلی. مثلاً که ګمرکونو ته لاړ شئ، يعنې له دروازې چې ننوځئ او بهرته راوځئ، نو تاسو به په قانوني ډول پيسې ورکوئ او په قانوني ډول به تاسو ټول مراحل تېر کړي وي، خو بيا به هم له تاسو څخه پيسې غواړي، يعنې کله چې د ګمرک له دروازې څخه وځئ نو هغه عسکر هم له تاسو پيسې غواړي، مامورين خو يې هسې غواړي، حتا هغه پياده کارکوونکي هم درنه پيسې غواړي او که پيسې ور نه کړئ، نو ستونزې درته جوړوي. يعنې دا هر څه يو دود ګرځېدلی، د دغه دود له منځه وړلو لپاره اول بايد په مديرانو کار وشي. هغه مديران راوستل شي چې جنگسالاران نه، بلکې هغوی داسې خلک وي چې حساب و کتاب ورسره کېدای شي؛ داسې خلک وي چې دې وطن ته متعهد وي. يعنې بايد داسې خلک وي چې ووايي، افغان يم، د افغانستان يم، دا مې ملک دی، که زه يې جوړ نه کړم، نو ماته يې امريکايي، ايراني، پاکستاني يا کوم بل څوک نه جوړوي، ځکه خو زه خپله بايد دا وطن جوړ کړم. نو بايد داسې کسان راوستل شي چې خپل وطن پرې ګران او يو ملي فکر ولري. خو په اوس کې يو ډول کلتور جوړ شوی، هغه پخواني خلقيان

او پرچميان چې په صادقینو او پاکو خلکو مشهور وو، په اوس کې هغوی هم په بدو هیله نه کوي. دوی هم اوس په ډېر ویاړ سره رشوت اخلي، علت یې هم دا دی چې دوی ته یې ویل چې تاسو لېونیان وی، ولې مو نه پیسې پیدا کړې او نه کور. یعنې اوسمهال هم د هغه وخت وزیران وینو چې دلته کور نه لري. د هغه وخت ولسمشر کور نه لري. د دفاع وزیر یې کور نه لري. د کورنیو چارو وزیر یې کور نه لري. خو هماغه وزیران چې اوس په دغه حکومت کې راگډ شول، ډېر څه یې پیدا کړل.

خبريال: ډېره مننه اصولي صاحب. آقای تیموری نهادها بخاطر مشکلات ایجاد میشوند بلخصوص نهاد شما و یا نهادهای که در مقابل مبارزه با فساد ایجاد شده اند زمانی که اثر گذاری نداشته باشند توجیه شما چیست؟

تیموري: بنام خدا، فساد یک پدیده بسیار گسترده در نظام افغانستان بوجود آمده زمانی که دولت وجود آنرا قبول نکند و یا به حل آن اقدام نکند پس این وظیفه مردم و نهادهاست که دولت را قانع به آن سازد تا در این زمینه ها اقدامات را انجام دهد. توجه بیشتر نهادهای مدنی مثل ما این بوده که نهادهای مستقل داخل ساختار نظام تقویه شوند، تا اینکه بتوانند نهادهای دیگری که در قسمت های مختلف کار میکنند اینان را تحت نظارت قرار داده بتوانند. در دولت افغانستان یک سلسله ادارات وجود دارند که وظیفه کلی شان نظارت ادارات دیگر میباشد تا از فساد جلوگیری بکنند، مانند اداره عالی تفتیش قسمت های از اداره نظارت قسمت های از اداره لوی څارنوالی، تفتیش های داخلی خود وزارت ها و ادرا ت که توجه ما هم بیشتر روی این ادارات بوده تا ببینیم که این ادارات در چه وضعیت قرار دارند و میتوانند از فساد جلوگیری کنند یا خیر. و قوه مقننه یا پارلمان

افغانستان هم وظیفه دارد تا از قوه اجرائیه نظارت بکند. وضعیت ترین نهادهای اداری در کشور مسوولیت جلوگیری از فساد را دارد به همین خاطر ما نتوانستیم در این زمینه دست آورد داشته باشیم.

خبريال: در بخش سکتورهای امنیتی، که شما گزارش دادید، بحث تان سر اردو و نظام دفاعی افغانستان بود که آنجا هم فساد موجود بوده و این تاثیر مستقیم بر امنیت افغانستان دارد. و اکثریت از کارشناسان به این باور اند که ناامنی در افغانستان بعد از ۲۰۰۷ زمانی گسترش یافت که سطح فساد بالا رفت.

تیموري: دقیقاً گرفتن رشوه از یک شهروند عادی هم بر امنیت کشور تاثیر گذار است. بحث فساد در نیروهای امنیتی شامل سه موضوع عمده میشود که نخست بحث تعیینات ارشد در سکتور امنیتی است که شامل قوماندانهای امنیه قوماندانهای حوزه و در ادارات دولتی میشود که حدود ۷۵ درصد این تعیینات مبتنی بر رشوه و ارتباطات سیاسی و قومی است. مسله بعدی بحث نیروهای خیالی است یعنی هر کسی که در محل تعیین شده وظیفه خود را انجام نمیدهد و یا آنجا حاضر نباشد او نیروی خیالی گفته میشود که حدود ۲۵ تا ۳۰ درصد نیروهای خیالی داریم، موضوع سوم هم بحث تدارکات و لوجستیک است.

خبريال: و این سه بخش تاثیرات مستقیم بر امنیت کشور هم دارد. بسیار تشکر آقای تیموری، خانم کروخی از پارلمان افغانستان بسیار توقع میرفت که بر قضایای افغانستان بسیار توجه داشته باشد و فساد را از نزدیک ببیند و حال تعداد از اسناد و مدارک هم هست که خود پارلمان هم در فساد درگیر است.

کروخي: بنام خدا فساد در هر کشور کلانترین مشکل سر راه دولت ها هست و بزرگترین مانع رشد و توسعه است و نظام ما از ابتدا بنایش کج گذاشته شده و قدرت بدست کسانی قرار گرفت که آنان پول دوست بودند و آنان احساس مسوولیت نداشتند قدرت به دست کسانی بود که آنان خود را حقدار و تیکه‌دار قدرت میدانستند و میگفتند که جنگ کردیم و جهاد کردیم لذا حکومت از ماست هم چنان یک تعداد از تکنوکرات‌های از ممالک مختلف داخل این نظام شدند و آنان هم خواستار پول بودند تا توانستند چور و چپاول کردند و بانکهای خارج را پر کردند و داخلی‌ها هم همینگونه تا اینکه کار بجای رسید که ریس جمهور قبلی برایشان گفت (هی مردم اگر رشوت هم میخورین داخل همین وطن مصرف اش کنید.) پارلمان هم یکی از ساخته و پرداخته همین نظام بوده اند. در پارلمان هم بیشترین کسان به زور پول آمدند و همه به این فکر آمدند که آن پولهای را که مصرف کرده بودن باید آنرا دوباره بدست میاوردند و چند برابر دیگر را هم بدست میاوردند تا بار دیگر هم بتوانند بیایند. که علت تمامی آن اساس و بنیاد خراب بوده که خارجیها و داخلی‌ها آنرا گذاشتند. و بدبختی ما افغانها هم همین است که تمام داشته‌های خود را نابود کردیم. که از همه‌یی این بدبختی‌ها و فسادها باید پارلمان نظارت کند اما اینجا پارلمان هم بیشتر از آدرس زر و زور آمده و بنحوی با حکومت درگیر فساد استند و امروزه همین سه قوه درگیر این همه بدبختی‌ها هستند و زمینه ساز فساد شده اند.

خبريال: ښاغلی اصولي صاحب، اوس سړ کال څه بايد وشي، موړ بايد څه وکړو دولت څه بايد وکړي، څه کول پکار دي؟ وکيله صاحب خو وويل دا چې دولت هم د فساد لپاره زمينه مساعده کړي، نړيوال يې هم برابره کړي

نو د خلکو حالت به څنگه وي؟

اصولي: تاسو پوهېږئ ولسمشر له یوې عقیدې سره افغانستان ته راغلی هغه غوښتل چې دلته یو څه بهبود راولي خو دې نظام ته چې اوس کنل کېږي یا بهرنۍ لاسوهنې چې په دغه نظام کې لیدل کېږي، زما په اند داسې هوډ نه لیدل کېږي یعنې په یوه ولسمشر نه سر ته کېږي. دلته حکومت دی او ۵۰، ۵۰ وېشل شوی دی، تر څنگ یې اجرائیه رییس دی د هغه خپل وزیران خپل والیان او خپل قوماندانان دي هغه یې په خپله لاره پرمخ وړي. دلته پارلمان دی. له حقیقته باید تېر نه شو، ولسي جرگه هغه ځای دی چې د حکومت په کړنو باید نظارت وکړي او د حکومت چارواکي باید د قانون منگولو ته وسپاري، خو برعکس پارلمان په بل څه اخته دی، هغوی چې په خپل منځ کې هم ټاکنې ولري، څو یو بل ته پیسې ورنه کړي دوی یو بل ته رایه نه ورکوي. یعنې د یوه کمېسیون د ریاست او معاونیت لپاره هم دوی په خپل منځ کې پیسې تبادله کوي. په همدې ډول د معاونیتونو لپاره همداراز د مشرانو په جرگه کې هم همدا حالت روان دی. نظام له اوایلو څخه په همدې ډول روان دی. بنسټ یې په همدې ډول اېښودل شوی او هېڅوک هم داسې فکر نه کوي چې رشوت حرام دی. یعنې که څوک یې ورکوي که هغه فکر وکړي چې حرام دی، خو هغه اخیستونکی بیا دا فکر نه کوي چې دا حرام دی. یو ډول رشوت یا دا حرام زموږ په وطن کې حلال گرځېدلي، یو څوک چې په کوم ځای کې ولسوال یا قوماندان وي او یا هم کوم مدیر یا مامور وي، هغه چې رشوت نه اخلي هلته هغه پرمختګ نه شي کولای، ځکه هغه اداره فاسده وي. د ده د پرمختګ لاره نیسي او دی په دغه ټیم کې نه داخلېږي او که داخل شو،

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۲۰۱

نو مجبور دی هم فساد وکړي، نو دا له منځه وباسي یا دا چې دا خپله وځي، ځکه ساحه ورته تنگېږي. کله چې وزیر یو وزارت ته ځي نو نوی وزیر د تدارکاتو رییس بدلوي مالي رییس بدلوي کوم ځای کې چې پیسې وي هغه رییسان بدلوي خپل کسان هلته لېږي. ځکه چې هلته د وزارت لپاره پروژې او قراردادونه وي او هلته د پیسو د ټولولو ځای وي، نو همدا رییسان یې ټولوي او هغه ته یې ورکوي. په نظامي وزارتونو کې هم قوماندانان پکې ډوب دي، دوی ملامت نه وي، هغه لوړپوړي یې همداسې ورڅخه غواړي، یعنې همداسې یوه لاره جوړه شوې چې له یو بل څخه یې په ځنځيري ډول جبري غوښتونکي دي.

خبريال: ښاغلی اصولي صاحب! په داسې وضعیت سره چې موږ دا بحث انګېرو نو څه به وشي؟ ایا پرېږدو چې دا وضعیت په همدې حالت روان وي یا باید د دغه وضعیت مخه ونیول شي؟

اصولي: زما په اند د افغانستان ولسمشر هغه هوډ، چې پخوا یې لاره، باید تقویه کړي، هغه په اجرائیه رییس پلی کړي او د اجرائیه رییس یې په تر لاس لاندې وزیرانو پلی کړي او یو داسې کاري ټیم رامنځته کړي چې په فساد کې ښکېل نه وي. یوه داسې کاري ډله رامنځته کړي چې همدا غله، همدا رشوت خواره او بډې اخیستونکي را ونیسي. خو ستونزه دا ده چې ولسمشر یو هیئت ته دنده ورکوي چې تاسو لاړ شئ، هغه وزارت بررسی کړئ چې فساد پکې شوی. دا هیئت راځي هغه وزارت بررسی کوي، ویني چې دلته دوه میلیاده افغانۍ غلا شوې دي، خو بیا ورته وایي چې دوه میلیارد پیسې دې دلته غلا کړې، نو دا یو میلیارد ماته راکړه او یو میلیارد خوره، خپله هیئت دا کار کوي. یعنې دا ځنځیر په همدې ډول پخوا د کرزي

په وخت کې جوړ شوی و. اوس چې همداسې یو هوډ شته چې باید د دې هرڅه مخه ونیول شي. ولسمشر ډېر څه وکړل، هلې ځلې یې د دې لپاره وکړې چې په قراردادونو کې فساد ونشي، خپله یې تر خپل نظر لاندې د تدارکاتو ملي کمېټه جوړه کړه، خو اوس هم د ده تر نظر لاندې ځینې گونگوسې شته چې دغه حالت هلته هم روان دی.

خبريال: ښه څه به وشي؟

اصولي: زه وایم چې په دې دوه سري حکومت کې، چې موږ یې اوس لرو، زما باور نه شي چې د فساد مخه به ونیسو. په همدې ډول چې روان وو، همداسې به روان اوسو. که چېرې راتلونکی حکومت یوسری وي، تغیر او تبدیل پکې راشي او د پخواني حکومت مفسدین او جنگسالاران پکې نه وي، بیا کېدای شي چې موږ یوه رڼا ووینو.

خبريال: ډېره مننه. آقای تیموري! آقای اصولي به این باور است که در حال حاضر نمیشود که یک راه روشنی را برای مبارزه با فساد سنجید. آیا راهروشنی برای مبارزه با فساد وجود دارد و یا خیر؟

تیموري: حکومت وحدت ملی با تمامی مشکلاتش بعضی از روزه‌های امید را بوجود آورده که باید بالای آن توجه شود. یکی مرکز عدلی مبارزه علیه فساد اداری است. که یک مرکزی برای بررسی دوسیه‌های بزرگ فساد اداری است و تا حال حدود شش قضیه بزرگ را که شامل چهار جنرال وزارت داخله و یک جنرال هم از لوی څارنوالي هست و یک څارنوال نظامی است این همه دوسیه‌ها را بررسی کرده و بالای شان حکم شده و پشت میله‌های زندان رفته اند. و این نهادهای است که نیازمند تقویه هستند که به لحاظ مالی و استقلالیت باید تقویه شوند.

د جمال ناصر اصولي مرکې او شتمنې ■ ۲۰۳

خبريال: بزرگترین قضیه تا حال ۱۵۰,۰۰۰ دالری بوده اما قضایای مافیایی بزرگ و غاصبین زمین بررسی نشده فکر نمیکنید که این قضیه فقط بالای کسانی که بی واسطه هستند و یا با مافیای بزرگ ارتباط ندارند این قانون تطبیق میشود.

تیموری: کاملاً مرکز عدلی مبارزه علیه فساد اداری بصورت گزینشی عمل میکند یا بصورت جدی و سیستماتیک عمل میکند، اما این مرکز نیاز دارد که از سوی یک ارگان بیرونی بررسی شود تا تضمین کند که کارهای آن بصورت گزینشی انجام نمیشود. اما آنجا قضایای بزرگ یک معین وزارت داخله و یک وزیر کابینه هم بوده که تعلیق درآمد قضایای رئیس شورای ولایتی یکی از ولایات آنجا هست قضایای یازده جنرال وزارت دفاع هم اونجا هست. اما اینکه سرعت این نهادها بسیار کم است بدلیل آنست که منابع مالی زیادی در اختیار این نهادها قرار نگرفته قضایای آن بسیار کم است. ما در این قسمت‌ها به نهادهای مستقل نیازمند استیم که ما فقط روی یک یا دو نهاد باید منابع کافی را در اختیار آن بگذاریم تا باشد که بصورت درست کار کنند و به لحاظ ساختاری ما نیازمند تمرکز زدایی هستیم که یک سلسله نهادها را باید به ولایات هم ببریم تا باشد که مردم هم در آن دخیل شوند. یعنی که ما نیازمند آنیم که قدرت دولت را در همه جا پخش کنیم و مردم را در آن دخیل بسازیم و یک اراده سیاسی مستحکم باید ایجاد که حکومت مردم محور ایجاد شود.

خبريال: تشکر. خانم کروخي شما راه حل را در چه می بینید؟ آیا فکر میکند آنچه جناب اصولی گفتند که راه حل نزدیک را نمی بینند و سخت است که با وجود این دو رهبر یک راه حل قاطع مبارزه با فساد بوجود بیاید.

کروخي: راه حل وجود دارد در کشورهای که فساد وجود دارد، خود مردم توانستند که خود مردم با نهادهای مختلف توانستند با فسادها مبارزه کنند. اینجا وظیفه مردم است که باید بالای دولت و قوه مجریه فشار وارد کنند. مردم باید صدای خود را بلند کنند مردم باید از آدرس ساختارهای موجود بر دولت و وکلای خود وارد کنند آنگاه فساد ریشه کن میشود، اما متأسفانه مردم هم در یک حالت بی تفاوتی قرار گرفتند اگر مردم بالای ما وکلا فشار بیاورند ما هم از این حالت بی تفاوتی رهایی می یابیم.

خبريال: چرا مردم چنین کاری را نمی کنند. چرا اقدام نمیکنند و از این حالت بی تفاوتی خود نمی برایند؟

کروخي: مردم در یک حالت بی اعتمادی مطلق هستند و فکر میکنند که این خارجیها آمده اند و یک حکومت دست نشاندگی را بوجود آورده اند و تمامی کارمندان بر اینان تحمیل شده اند در تامین امنیت رضایت مردم نقش بسیار اساسی دارد. یعنی بحث اعتماد بین مردم و حکومت از بین رفته و مردم بصورت کلی در یک حالت بی تفاوتی و بی اعتمادی بسر می برند. در این زمینه باید نهادهای مستقل بیرون از حیطه حکومت ساخته شود، یک اداره مستقل تفتیش باید ایجاد شود و در رابطه به تمامی قضایا هم به حکومت هم به پارلمان و هم به مردم باید گزارش بدهند. پس تا زمانی که قانون اساسی ما یک بازنگری نشود، خود حکومت که هم رشوت بگیرد و هم با آن مبارزه کند این همه هرگز نتیجه بخش نخواهد بود. در بسیاری کشورها پارلمان منبع ریشه کن کردن فساد و رشوت در جوامع هستند اما اینجا متأسفانه ما تنها تمامی مشکلات را به دوش دولت گذاشته نمیتوانیم اینجا پارلمان خود هم در فساد دخیل است و اینجا گروپهای

د جمال ناصر اصولي مرکې او شتمې ■ ۲۰۵

پارلمانی برای باج‌گیری و فساد ایجاد شده. پس می‌خواهم به مردم بگویم که هم حکومت و هم پول همه چیز از خود مردم هستند و مردم باید برای آن مبارزه کنند چون حق از آن مردم هست.

خبريال: تشکر از شما. به امید همچون یک زمان در وطن تشکر از همه‌ی شما مهمانان که تشریف آوردید. ممنون تان.

۲۳

د طالبانو د حملو ډېروالی او د جگړې نوی فصل

بنام خدا، بیننده‌های عزیز سلام بر شما، نهاد سیگار به تازه‌گی گزارش داده است که مناطق تحت کنترل حکومت افغانستان نسبت به ماه‌های گذشته کاهش یافته است. سیگار گفته که حکومت افغانستان اکنون بر ۵۷ در صد از خاک این کشور تسلط دارد. تغییر فصل جنگ که باید توام با حملات زمستانی آغاز میگردید از آن خبری نیست. برای بحث در این رابطه آقای فدا محمد نظری آگاه امور سیاسی، آقای جمال ناصر اصولی آگاه سیاسی و عبدالطیف نهضت یار سناتور مشرانو جرگه را با خود داریم تاسو ټولو ته ښه راغلاست وایم، خوش آمدید.

ښاغلی اصولی صاحب له تاسو به یې پیل کړو، زیاتره وخت طالبان د ژمي په رارسېدو خپل عملیات کمزوري کوي، ولې افغان دولت نه‌شي کولای چې نوي عملیات پیل کړي او د ستونزو ځایونه یې حل کړي؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه. سلامونه تاسو مېلمنو او ټولو لیدونکو ته. په افغانستان کې جگړه په چیریکي ډول روانه ده. له تېرو دوو دوونیمو کلونو راهیسې دغو جگړو جبهه‌يي ښه هم پیدا کړې. هر کله چې په کوم هېواد کې چیریکي جگړه روانه وي، نو د هغه جنگ گټل یو څه

د جمال ناصر اصولي مرکې او شتمنې ■ ۲۰۷

ستونزمن وي. افغانان عمومې په چيريكې جگړو کې تاريخ لري. دوى د تل لپاره د بهرنيو په وړاندې په چيريكې جگړه کې ښکېل ول او همدا چيريكې جگړې وې چې دوى يې څه ناڅه بريالي کړي هم وو.

خبريال: ښاغلى اصولي صاحب! په هلمند کې مخامخ جگړه روانه ده، مگر دولت پکې لا هم تقريبن يو تر نيم كيلومتره پرمختگ نه دى کړى او جنگ هم مخامخ دى؟

اصولي: همداسې ده زه وايې چې لږ تر لږه دا دوه درې کاله کېږي چې جبهه يي جگړې هم پيل شوې دي. په اوسنيو شرايطو کې د افغانستان جگړې نيابتي اړخ نيولى دى، دغه نيابتي اړخ قوت پيدا کړ، روسيې راودانگل، ايران راودانگل او له طالبانو سره يې مرستې پيل کړې. دوى اوس هم عملن له طالبانو سره مرستې کوي او وسلې ورکوي. لکه چې د فراه او نيمروز چارواکو وويل چې ايران مستقيمن له طالبانو سره مرسته کوي او هغوى تجهيزوي.

خبريال: ښاغلى اصولي غواړم ستاسو نظر پر دې اړه هم واورم چې د امنيت شورا په وار وار ويلي چې په ټول افغانستان کې دومره ډېر طالبان نه شته يعنې له ۲۰'۰۰۰ تر ۲۵,۰۰۰ پورې طالبان دي. حال دا چې ملي پوځ او زمونږ نظاميان له ۳۰۰'۰۰۰ څخه هم زيات دي، بيا ولې په دغه وضعیت نه شي بريالي کېداى؟

اصولي: يوه خبره دا ده چې تر اوسه زمونږ اردو د سيمې د هېوادونو غوندې تجهيز شوې نه ده. هوايي ځواک په هغه ډول نه لرو. که چېرې موږ په هغه ډول هوايي ځواک لرلى، لکه پخوا چې د شهيد ډاکټر نجيب په وخت کې و، نو اوس به دا جگړه تر يوه حده کنټرول او مهار واى. اصلي ستونزو

ته راځو؛ څومره چې په دغو جگړو کې طالب او داعش وژل کېږي هومره نور را پیدا کېږي. لکه د جهاد پر وخت چې روس پلوه نظام چې هرڅومره دا مجاهدین ووژل، خو هومره نور راپورته کېدل. یعنې جگړه په جگړه نه گټل کېږي. په دې نه گټل کېږي چې ډېر مړه کړه نو د سیمې په پاکولو به بریالی شي. طالبان هم که هر څومره وژل کېږي، هومره نور را پیدا کېږي. عملن په پاکستان کې هغوی ته جلب او جذب کېږي په اسلام آباد، په کوټه، په پېښور او ورته نورو سیمو کې روزل کېږي. هلته عملن آی اس آی او د پاکستان پوځ ورته ته جلب و جذب کوي.

خبريال: خو دلته دېخوا ته له افغان حکومت سره هم نړیوال مرسته کوي. امریکا ورسره مرسته لري یوازې له دفاع وزارت سره تقریبین د کال څلور میلیارده ډالره مرسته کېږي. ایا د یوه جنگ لپاره دا بسنه نه کوي؟

اصولي: زما په آند نه. څنگه چې ما مخکې یادونه وکړه، زموږ اردو په هغه ډول نه ده تجهیز شوې، لکه څنگه چې د پاکستان پوځ تجهیز شوی. زموږ پوځ د هغوی په څلورمه یا پنځمه اندازه هم نه دی تجهیز شوی. تاسو پوهېږئ زموږ پولیس او اردو په رنجرو کې سفرونه کوي او خدای ناخواسته کله چې پر ماین وربرابر شي، نو په رنجر کې سپاره ټول کسان یې له منځه ځي. دا په دې معنا ده چې یو پوځ باید داسې موټر او داسې زېږې ماشینونه ولري چې د ماینونو د انفجار پر مهال تلفات ونه لري. ځکه زموږ ډېری تلفات د ماینونو د انفجار له امله دي. موږ ته هېڅ نه راکول کېږي، لکه څنگه چې بهرنيانو په افغانستان کې یو بار مصرفه تعمیرونه جوړ کړل او کله چې دوی ووځي، هغه به بېرته ړنگېږي او یا به په یوه عادي جگړه کې له منځه ځي. په همدې ډول یې اردو ته ماشینری ورکړه؛ موټر او وسایل یې

ورکړل؛ همداسې وسلې يې ورکړې. پوهېږئ په اوایلو کې يې پوليسو ته داسې کلاشینکوفونه ورکړي وو چې له دوو، دریو یا څلورو ډزونو وروسته به بندېدل. بیا هغه وسلې بېرته ترې واخیستل شوې او پرځای يې نورې وسلې ورکړل شوې. په دې ډول لکه یوه نسخه چې په ناروغ نه لگېږي، بیا بله ورته ورکړي، بیا بله ورته ورکړي. امریکا نه غوښتل چې د افغانستان پوځ هسې تجهیز شي، لکه څنگه چې پکار وه/ ده. اوس هم امریکا نه غواړي چې افغانستان په بشپړ ډول یو هوسا او خپلواک هېواد شي او یوه ښه اردو ولري، خو موږ لږ تر لږه په دې وتوانېږو چې خپلې ستونزې پرې حل کړو. خو دوی دا هرڅه نه غواړي. دوی هغه څه غواړي چې دلته جگړه توده وساتي، او په وسیله یې خپلو ستراتیژیو ته ورسېږي. دوی په افغانستان کې د دې لپاره نه دي، چې سوله راولي. که دوی په رښتیا سوله راوستلی، نو د هغو جرړو مخه به یې نیولې وای چې په پاکستان کې دي او هغه هېواد یې روزي. هغه پنجابی، چې په ورځ کې په سلگونو افغانان راته وژني؛ بې شمېره اردو، ماشومان او مېرمنې مو شهیدانوي، مخه به یې ورنیولې وای، خو داسې نه ده، بلکې برعکس پاکستان ته په میلیاردونو ډالر ورکوي چې تروریزم تمويل کړي، بیا یې افغانستان، هند او نړۍ ته ولېږي، ځکه پاکستان هغه هېواد دی چې د امریکا لپاره په سیمه کې هرڅه کوي. یعنې کله چې پلار نه لري هغې ته موږ او تاسې په نادبي اصطلاح حرامي وايو. له همدې امله پاکستان یو کنیز هېواد دی، په همدې ډول رامنځته شوی دی او تل افغانستان ته تروریزم رالېږي.

خبريال: په هر حال ښاغلی اصولي صاحب پاکستان د ځان لپاره مشرتابه لري، هغوی یې په بحرانونو باندې ښه مدیریت کولای شي، چې له بده مرغه موږ یې مدیریت نه شو کولای. نو دا زموږ ستونزه ده، دا د افغانانو

ستونزه ده چې موږ ونه شو کولای چې په هر ناورین او بحران باندې ښه مدیریت وکړو.

اصولي: مسئله دا ده چې موږ نه پرېښودل کېږو، مدیریت په هغه صورت کې راځي، چې یو سیستم جوړ وي. کله چې سیستم جوړ وي بیا که مدیریت یو څه ضعیف هم وي، مگر هلته هغه سیستم یوڅه خپل کار کوي. موږ عملن څلوېښت کاله په جگړه کې یوو، څلوېښت کلنې جگړې له مونږه، تر فرهنگه پورې، هرڅه اخیستي. زموږ کدرونه، چې پخوا مو لرل، په رښتیا یې اوس نه لرو. که هرڅه نارې وهو چې موږ په امریکا انگلستان یا نورو هېوادونو کې دوکتوراوې اخلو، مگر په هغه ډول کدرونه اوس نه لرو، لکه پخوا مو چې لرل. له همدې امله زه وایم چې موږ باید له پردې جگړې راووځو او د دوی له غېږې څخه چې ځان راوباسو، هله افغانستان جوړولای شو، کنه افغانستان به همداسې ښکاري او د پردیو په لاس کې وي.

خبريال: مننه ښاغلی اصولي صاحب. ښاغلی نظري صاحب د اصولي صاحب د خبرو په پام کې نیولو سره، تاسو پر ملي پوځ یا ملي اردو څومره باور لرئ چې رښتیا هم همدا ملي پوځ، ملي پولیس، ملي اردو او ملي امنیت څومره د امنیت جوگه کېدای شي؟

نظري: اصولي صاحب ته په احترام سره، د ده خبرې ټولې د ارگ د خبرې تکرار وې. زه وایم چې زموږ حکومت هېڅ په امریکا پورې وابسته نه دی. زه دا نه وایم هغه څه چې اصولي صاحب وویل، هغه په پاکستان کې نه شته، خو موږ هم ملامت یو او په موږ کې هم ډېرې ستونزې دي، دا ځکه چې موږ سم مدیریت نه لرو. بله خبره دا ده چې زموږ نظامي ښوونې بېخي کمزورې دي. موږ خپل نظامیان سم نه دي روزلي. د هلمند اتیا

فیصده ولسوالۍ د طالبانو په لاس کې دي، هلته ډېرې فابریکې لري دا زموږ د وطن جنگ په پاکستان نه چلېږي، بلکې په هېروینو چلېږي.

خبريال: نظري صاحب مننه. آقای نهضت یار، آیا بنظر تان حکومت افغانستان استراتیژي نظامي ندارد بیانېش بکند؟

نهضت یار: سلامونه تاسو، گډونوالو او لیدونکو ته. بېشکه چې د افغانستان د جنگ زیاتره برخې بهرنۍ خواوې لري. دا د بهرنيانو جنگ او په موږ تېل شوی دی او همداسې به په پروژه یي ډول دوام مومي. په ملي او نظامي برخه کې د یوې ملي ستراتیژۍ نه شتون د دې لامل کېږي چې موږ همداسې په جگړو کې پاتې شو. نو یوه ښه ستراتیژي او ښه مدیریت باید رامنځته شي. موږ په لویو مسایلو کې بې واکه یو. موږ باید بهرنيانو ته د دې قناعت ورکړو چې زموږ سوله ییز وطن او سم نظام د هغوی په ګټه دی.

خبريال: ښاغلی اصولي صاحب اوس په دغه وضعیت کې د حل لاره څه ده؟ افغان حکومت او خلک باید څه وکړي. دا چې په هلمند کې اتیا سلنه خاوره د طالبانو یا مخالفینو په واک کې ده. دلته خلک له سختو ستونزو سره مخ دي.

اصولي: زه به لومړی د نظري صاحب ځواب ووايم، ځکه ده وویل چې ګواکې پاکستان د افغانستان په جگړه کې هېڅ لاس نه لري او زموږ نظام د جان کیري په لاس جوړ شوی او د پاکستان ډېر ښه نظام دی. دا یو ډول توپيرونه به یې سره وڅېړو. زموږ حکومت یا زموږ اوسنۍ دولتي اداره، چې د ملي یوالي نوم لري، سمه ده چې د جان کیري په وساطت رامنځته شوې، خو که دا بل اړخ یې وگورو، خپله د پاکستان نظام چا جوړ کړی؟ پاکستان چې زېږېدلی د انگلستان او انگریزانو په وسیلې رامنځته شوی. نه پلار لري

او نه مور. او پر دې خو ټول پوهېږو چې تر دې دمخه تر اټکه، تر مارگلې، يعنې د پاکستان نيমে خاوره زموږ او نوره برخه يې د هند وه. کله چې رامنځته کېږي، د انگرېزانو په وسيلې رامنځته کېږي. تر اوسه هم د انگرېزانو قانون پکې چلېږي، جمعه پکې نه شته او د دغې ورځې لمونځ له اټکه اېخوا څوک نه پېژني. همداراز روژه، زکات او حج پکې څوک نه پېژني. هغوی يوازې اسلامي شعارونه جوړ کړي او موږ د اسلام په نامه ورته خرڅېږو. دا يوه مسله ده.

دويمه مسله دا ده چې موږ تاسو نظام ته ضرورت لرو، که دا نن ډاکټر صاحب غني يا ډاکټر صاحب عبدالله زما خوښېږي که مې نه خوښېږي، که پرون مې ښاغلی کرزی خوښېده که مې نه خوښېده، خو يو څوک و چې د نظام مشري يې کوله اوس هم موږ نظام ته اړتيا لرو دا که احمد راشي که محمود، سبا به بل راځي هر څوک چې راځي. خو بالاخره نظام ته ضرورت لرو، نو که رښتيا خبره شي راځئ چې موږ دا کارپوهان چې د ملت له غمه چندان خبر هم نه يو، خو غټې غټې خبرې کوو، ښه به دا وي چې هغه وکړو چې نظام پرې تقويه کېږي. نظام وساتو، هو اصلاحي نقدونه هم وکړو دا نه چې فلانی کافر دی يا يې په بېلابېلو نومونو يادوو. اصلاحي نقد دا دی چې مثلاً فساد وينو، نو ښه ده چې ووايو چې افغان حکومت، ولسمشره دلته فساد موجود دی دا دې خرابي ده. مگر که موږ ووايو چې زموږ ولسمشر د جان کيري په وسيلې راغلی او زموږ ولسمشر هم کافر دی نو دا خبره غلطه ده. ځکه موږ هغه هېواد يو چې په کلونو کلونو دلته جگړه موجوده وه، يعنې چې له داوود خان شهیده راپدېخوا دلته ټول نظامونه موږ او تاسو ته پرديو جوړ کړي دي. شوروي اتحاد دلته روس پلوی نظام جوړ

کړې، کمونېستان يې راوستل افغانستان يې پرې خرڅ کړ. له هغې وروسته کله چې افغانستان په شوروي اتحاد خرڅ شو، نو مجاهدين راغلل مجاهدين هم د پاکستان ښکار شول او د آی اس آی غېږې ته ولوېدل. خو مقدس جهاد هم و، يوازې تر هغې وخته و چې روس له دې ملکه نه و وتلی. کله چې روس وواته نو دوی د آی اس آی ايران او نورو هېوادونو غېږ ته ولوېدل.

دلته ستونزې ډېرې دي، په ټوليز ډول د افغانستان جنگ او جگړه يو بهرنی جنگ دی. دا يوه امريکايي او پاکستاني جگړه ده او دا بايد ټول ومني. دا چې موږ مدیریت لرو او که يې نه لرو، علت يې جنگ دی. که موږ تاسو ښه نظام غوښتلاى او دوی راته جوړولاى، نو په بن کې به دوی پر جنگسالارانو او ټوپکسالارانو پانگونه نه کوله؛ په غلو او لاروهونکو به امريکا پانگونه نه کوله، بلکې په انسانانو او په سمو کدرونو به يې راته پانگونه کړې وای. په سمو ملي وگړو به يې پانگونه کړې وای. اوس هم هماغه خلک په حکومت کې دي. او د افغانستان نیم واک غواړي، نو ښکاره ده چې د ستونزې اساسي بنسټ دلته بهرنيان دي. خو مدیریت يې چې موږ ته په لاس راکړې، سم يې نه دی راکړی. سمه ده چې ستونزې په افغانستان کې شته، خو د افغانستان د ستونزو اساسي سرچينې په خارج کې دي، په امريکا، پاکستان او ايران کې دي. اوس خو روس هم راودانگل. اوس نو موږ افغانان خپله بايد سره کېنو او داسې ووايو چې دا خلک نه غواړي چې موږ يوځای شو او پر يوه مېز سره کېنو او نه غواړي چې افغانستان جوړ کړو. بله خبره دا ده چې زه به وويارم، چې د ارگ له ټريبيونه وغږېږم، ځکه ارگ د افغان غیرت شمله ده. خو تاسو اوس هم په کابل کې د پاکستان د سفارت په ژبه راغږېږئ...

خبريال: ښه نو تاسو داسې فضا گورئ؟

اصولي: بالکل. که چېرې افغانان یو مېز ته سره کېني او طالبان دا ومني چې موږ د پردیو له غېږې راووخو، د افغانستان له حکومت سره پر یو مېز کېنو او د سولې خبرې په مخ وړو. که چېرې دا کار وشي نو تاسو پوهېږئ چې دلته به نه د امریکایي لاس اوږد وي، نه د روسیې، نه هم د پاکستانی، بلکې ټول به قطع وي. له همدې امله خبره په موږ کې هم ده چې همدا بې اتفاقي مو ده. موږ تل پردیو کړا کړي یو، پردیو غلام کړي یو، تل مو ځانونه په پردیو خرڅ کړي. که دا د شورویانو په وخت کې وو که د مجاهدينو، د طالبانو او یا هم په اوسني وخت کې. اوس هم خرڅ شوي یو، اوس هم داسې ډلې شته چې د پردیو په لاس کې دي او د افغانستان پر ضد یې جنگوي. دا ټول خرڅ دي دا ټول کړا شوي دي. پوهېږئ د دومره بمونو پر ځای، چې په هلمند کې یې خښ کړي، که دومره نیالگي یې خښ کړاي وی، اوس به هلمند گل و گلزار وای. خو دومره بمونه یې کېنول، هلمند یې دومره کنډواله کړ، دومره هلمندیان یې بې وسه کړل، دومره هلمندیان یې کونډې کړې چې شمېر یې نه کېږي. دا هرڅه ولې کوئ؟ دلته خو دا د جهاد یا د کفر موضوع نه ده. موږ او تاسو وینو چې دلته پخوا هم د کفر موضوع نه، بلکې دلته د لویو قدرتونو موضوع وه، خو د سوخت مواد یې افغانان وو. موږ خپل هېواد د اسلام په نامه کنډواله کړ. دا د جنت لاره له افغانستانه یا له کابل له ولې تېرېږي.

خبريال: اوس راتلونکې څنگه ارزوئ؟ څه به وي؟ د افغانستان وضعیت به څنگه وي؟

اصولي: راتلونکي که په دې توگه روان وي، لکه دا اوسنی جگړې مو چې

همداسې په ډېرېدو وي، نو موږ به سمه ورځ نه وينو. خو موږ او تاسو بهرنيانو ته بايد دا قناعت ورکړو، چې يو سوله ييز افغانستان د هغوی په گټه دی، نه دا چې يو جگړه ييز افغانستان. دوی خپلې ټولې ستراتيژۍ په سوله کې هم پلي کولای شي.

خبريال: يعنې په موږ او تاسو کې داسې څوک يا داسې ظرفيت شته چې بهرنيان دېته وهڅوو چې رايي افغانستان د سولې ځای دی؟

اصولي: نو دغه ولسمشر د څه لپاره لرو؟ اجرايه رييس، چې د ورځې رقم رقم سينگارونه کوي، د څه لپاره پر چوکۍ ناست دی. که دوی مشري نه شي کولای، نو دواړه دې په خپلو کورونو کې کېني، هغه څوک دې پرېږدي چې قناعت ورته ورکړي. ما خو رايه د دې لپاره نه ده ورکړې چې ټوله ورځ سينگار وکړي او بل يې پر مېزونو احساساتي شي. له همدې امله زه وایم چې دوی بايد نړيوالو ته قناعت ورکړي او که قناعت نه شي ورکولای نو خپلو کورونو ته دې لاړ شي.

خبريال: ډېره مننه. ښاغلی نظري صاحب! تاسو پکې څه وایاست؟

نظري: اصولي صاحب ته په احترام سره، زه دا منم چې پاکستان زموږ دښمن دی او ټولې بدبختۍ مو د هغوی له لاسه دي. خو دا لازمه نه ده چې موږ هم ټولې ستونزې مو، پر پاکستان ور اچوو، هغوی چې ستونزې جوړوي موږ يې ولې نه شو حلولی. هلمند ډېر لوی ولايت دی چې تل له دغو ستونزو سره مخ دی. يوه حل لاره يې دا ده چې هلمند په دوو ولايتونو شمالي او جنوبي تقسيم کړو، بيا به دولت سم حاکميت پرې پيدا کړي.

خبريال: نهضت يار صاحب ستاسو وړانديز څه دی؟

نېهضت یار: دوستانو ته په احترام سره. موږ ټول پوهېږو چې دا جنگ پردی جنگ او پر موږ تحميله شوې جگړه ده. زه وایم چې د افغانستان ټول خلک، که مجاهدين دي، که سياسي چارواکي، که نور ټول افغانان، بايد پر يوه تگر راتول شي او يوځای د افغانستان لپاره کار وکړي. زموږ بدبختي دا ده چې هم زموږ حکومت هم مو مخالفين دواړه د بهرنيانو لخوا تمويلېږي. هغوی زموږ دوه برابره امکانات زموږ مخالفينو ته ورکوي. هغوی همدا امريکا او همدا پاکستان دي چې مخالفين مو تمويلوي، روزي او بيا موږ پرې بدبخته کوي. نو د حکومت مشرانو او رهبرانو ته زما وړاندیز دا دی چې ټول سره پر يوه تگر راتول شي، هله به ملت آرام او له دې بدبختۍ به خلاص شي. ځکه خو دا د دغو مشرانو مسووليت دی چې بهرنيانو ته قناعت ورکړي چې نور دا هرڅه بس دي.

خبريال: ډېره مننه.

۲۴

په افغانستان کې د مجازاتو قانون ولې نه پلي کېږي

خبرياله: ولې په افغانستان کې د مجازاتو قانون نه پلي کېږي؟ په همدې موضوع د بحث لپاره په استډيو کې راسره د سياسي چارو شنونکي ښاغلی جمال ناصر اصولي دی. ښه راغلاست.

په افغانستان کې د مجازاتو قانون ولې نه پلي کېږي؟ څوارلس کاله کېږي چې موږ يو قانوني حکومت لرو کسان گمارل کېږي، اشتباهات کوي. مگر هغوی مجازات کېږي نه، بلکې لا نورې نوې دندې هم ورکول کېږي. دلایل يې څه دي؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه. سلامونه تاسو او ليدونکو ته. داسې ده کله چې د بن له کنفرانسه وروسته موقته اداره رامنځته شوه. نو په همغه کنفرانس کې پرېکړه وشوه چې د افغانستان واک بايد هغو ډلو ته ووېشل شي چې په جگړه کې لاس لري. يا هم د طالبانو په مقابل کې راپورته شوي وو او جگړه يې کوله. بهرنيانو په دوی پانگونه وکړه. همغه ټوپک سالاران، جنگسالاران او همغه پخواني قومندانان يې لا ډېر پياوړي

کړل، دوی ته یې قدرت ورکړ. پیسې یې ورکړې او دوی یې د افغانستان واکداران کړل. کله چې ولسمشر له بله ځایه راځي او همدا خلک د ده ترڅنګه وي، ان تر دې چې د ارګ تر دروازې پورې همدا خلک رسېدلي وي. د افغانستان واک یې ټول له همدغو خلکو سره و، د وسلو زخیري او ټولې ډیپوګانې له همدغو خلکو سره وي؛ پیسې له دوی سره وي؛ د افغانستان عمومي سیاست یې په لاس کې اخیستی وي او په مقابل کې داسې کومه ډله ورسره نهشته، چې د تلې هغه بله خوا ورسره ونیسي، نو څنګه ویلای شو چې په داسې یو حالت کې به د مجازاتو قانون پلی شي.

خبرياله: یعنې دا د اوسنیو حالاتو او عوامل ټول هغه دي چې ۱۵ کاله دمخه د بڼ په کنفرانس کې د افغانستان په اړه دا پرېکړه شوې ده.

اصولي: همدې موضوع ته راځم، نو افغانستان له داسې شرایطو څخه تېرېده، واک له همدوی سره و، پیسې له همدوی سره وې، بهرنيان په همدوی لاس ایښی و. په دوی یې پانګونه کړې وه. دوی والیان و، دوی قومندانان و. دوی په اردو په پوځ حتا د پوځ د ملي دفاع وزارت پورې دا ټول د دوی په لاس کې وو. نو هېچا نه شو کولای هغه څوک چې په دنده کې یې ناغیرې کړې، هغه له لاسه را ونیسي او له دندې یې لرې کړي یا یې هم مجازات کړي، ځکه چې دلته په کابل کې ټول همدوی وو؛ دوی د همدغو غلو ملاتړ کاوه؛ دوی ورسره وو او دوی یې په سر لاس راتېراوه، له همدې امله یوازې په ولسمشر څه نه کېدل. ان تر دې چې ولسمشر په داسې یوه وخت کې راځي چې په افغانستان کې مېز او چوکۍ نه وې. قلم، اداره او هېڅ هم نه وو. اصلن هرڅه یې له صفره را شروع کړل او تر دې ځایه یې راوړسول. خو زه وایم چې په هغه حالت کې بله لار هم نه وه،

ځکه چې بهرنيانو په دوی پانگونه کړې وه، اوس هم هغه حکومت د هغو بهرنيانو په وسیله، چې په دوی يې پانگونه کړې وه، په قدرت کې دی.

خبرياله: هو، اوس د پخواني ولسمشر ښاغلي کرزي په راتگ سره لکه څنگه چې تاسو يې یادونه وکړه، هغه مهال دلته هېڅ هم نه وو. يو وران افغانستان ته راغی او ولسمشر شو. له هغه وخته د يوه قانوني حکومت څښتنان شولو. ښاغلي کرزي ته د يوه قانوني ولسمشر په توگه هغه وخت څه لازم وو چې دوی بايد کړي وای، څو موږ دې حالت ته نه وای رسېدلي.

اصولي: د پخواني ولسمشر حامد کرزي په لاس کې نه وه. ځکه خپله حامد کرزی هم همدغو بهرنيانو د بڼ د کنفرانس په لړ کې وټاکه؛ پر افغانستان يې حاکم او ولسمشر مقرر کړ. له همدې امله په اوایلو کې د ولسمشر دومره لاس نه رسېده، ځکه دلته نه پوځ موجود و، نه اداره، نه حکومت موجود و او نه هم... مطلب هېڅ هم نه وو. له همدې امله ولسمشر بايد همدا کار کړی وای چې په دوی يې لاس اېښی وای. تر يوڅه حده، خو دا چې وروسته يې ولې دوی په واک او پيسو وپرسول دا د هغه تېروتنه وه.

خبرياله: د ځينو خلکو پر پانگونه کې د خارجيانو گټه څه وه. او په داسې خلکو يې پانگونه وکړه چې بالاخره د هغوی کنټرول د ولسمشر له واکه هم لرې خبره وه.

اصولي: بهرنيان يا استعمارگر قوتونه هر هېواد ته چې ځي. په هغه هېواد کې دوی يو داسې حکومت رامنځته کوي چې هغه حکومت پياوړی نه وي، بلکې يوه کمزورې اداره وي. علت يې هم دا دی چې دوی بيا هلته خپله راتلونکې سمه نه شي ليدلای. دوی په کمزورو خلکو په کمزوري حکومت

پانگونه کوي، خو چې هلته خپله راتلونکې تضمین کړي. لکه څنگه چې امریکایانو دلته خپل شتون د لسو کلونو لپاره تضمین کړ. اوس هم تاسو وینئ چې په هغو هېوادونو کې یې، چې امریکایانو هلته پښه اېښې او راغلي، بې‌بنسټه او یو داسې حکومت یې رامنځته کړی دی چې اصلن د خلکو خوښ نه دی. پخوانی او منظم پوځ یې ورته ویجاړ کړی، ادارات یې ورته صفر کړي. مشران یې ورته وژلي. مور او تاسو وینو، لکه د عراق هېواد هلته یو پیاوړی حکومت و. هلته صدام حسین یو پیاوړی ولسمشر و. دوی ورغلل پرته له دې چې وگوري په سیمه کې څه کېږي او څه نه. پرته له دې چې د صدام حسین حکومت ډنگ کړ. اوس هم په عراق کې جنگ روان دی، اوس هم خلک هلته آرامه ژوند نه لري.

خبرياله: یعنې چې بهرنيان په افغانستان کې هم غواړي چې خپلې موخې پلې کړي اوس ښاغلي کرزي هم ومنله او په وروستيو کې یې په وار وار بېلابېلو کنفرانسونو کې د افغانستان په خلکو غږ کړی، چې بهرنيان دلته خپلې موخې لري. کرزي ولې پخوا دا خبرې نه کولې او یا که د بهرنيانو له دغو موخو څخه بې‌خبره و؟

اصولي: په پیل کې به کرزي رښتیا هم له دې هرڅه نه و خبر. ځکه دی راغی او د قدرت غوښتنه هم یو شوق لري چې هغه شوق به هم له ده سره و. خو وروسته بیا پر دې پوه شو او هڅه یې وکړه چې بهرنيانو ته قناعت ورکړي چې د هغوی دا اوسنۍ کړنې د افغانستان د ملي ګټو پر خلاف دي، مګر په اواخرو کې ستړی شو، ولس ته راووت او دا یې ورته په ډاګه وویل، چې بهرنيان دلته خپلې ګټې لري؛ دوی د خپلو ګټو لپاره دلته راغلي؛ دوی نه غواړي چې دلته سوله راشي. دا د امنیتي تړون مسئله یې هم چې یاده

کړه په هغه ځای کې یې هم وویل چې لویې جرگې هغه مسئله تصویب کړه، خو ده هغه کار ونه کړو او لاسلیک یې نه کړ. علت یې دا و چې دی پر دې پوهېده چې بهرنيان نه غواړي چې په افغانستان کې سوله راشي، ځکه یې لومړنۍ شرط ورته د سولې راوستلو کېښود.

خبرياله: آیا هغه پر همدغو حالاتو خبر و؟

اصولي: بالکل. نه یې غوښتل چې دغه تړون امضا کړي او بهرنيانو نه غوښتل چې په افغانستان کې سوله راشي اوس هم نه غواړي چې په افغانستان کې سوله راشي.

خبرياله: هو، هغه وخت به هم دا موضوع چاته معلومه وه یا به نه چې بهرنيان په افغانستان کې څه موخې لري؟ اوس خو معلومه شوه او تاسو هم تشریح کړه چې د افغانستان د اوسني حالت مسوولیت ټول د هغو کسانو پر غاړه دی چې ۱۵ کاله دمخه د بُن په کنفرانس کې پرې پرېکړې شوې دي. اوس مشران کشران ټول پر دې پوهېږي چې دلته په افغانستان کې بهرني استخبارات قوي لاسونه لري او غواړي په افغانستان کې جگړه وکړي. په داسې حالاتو کې زموږ د اوسني حکومت مشرانو ته پکار ده چې څه باید وکړي، څو بالاخره له داسې یوه بحرانه ووځي؟

اصولي: په داسې شرایطو کې چې حکومت ۵۰/۵۰ نیم شوی وي. داسې شرایط، چې موږ اوس ورسره مخ یو، حکومت به تر یوه حده وکولای شي چې دا ستونزه حل کړي. موږ له ۵۰ سلنه زیاته توقع هم له دوی نه لرو، ځکه چې دلته حکومت نیم شوی او ۵۰ سلنه حکومت د هغو ډلو په لاس کې دی چې همدا بحران یې راوستی. دا بحران همدغو ډلو راوستی چې اوس عملن په قدرت کې دي. دوی د افغانستان ملي گټې له صفر سره

ضرب کړې، دوی ته د افغانستان ملي گټې مهمې نه وې. دوی ته خپل جیبونه خپل سمت او خپلې ډلې مهمې وې او دوی د افغانستان ویجاړونکي دي. زه پر دوی هم غږ کوم چې کاشکې همدا خلک د ملي گټو لپاره په کار لوېدلي وای، لکه څنگه یې چې خپل گوند ته کار وکړ. لکه څنگه یې چې خپل سمت ته کار وکړ. په همدې ډول کاش چې دوی د افغانستان ملي گټو ته کار کړی وای، اوس به په دغه بحران کې هم نه وو او نه به دلته بهرنیان وای.

خبرياله: اوس له دې بحرانه د وتلو کومه لار شته؟ څه باید وشي؟ مشران څه باید وکړي؟

اصولي: بالکل چې شته، دوی باید همدغو بهرنيانو ته قناعت ورکړي او بهرنيان پر دې پوه کړي چې که چېرې تاسو په افغانستان کې همدې بحران ته د پای ټکی کېږدئ، نو موږ ستاسو حضور ته د پای ټکی ږدو. یعنې موږ کولای شو چې له هغوی سره یوه سیاسي مبارزه وکړو.

خبرياله: یعنې د دوی دا سیاسي مبارزه په بهرنيانو باندې اغېزمنه ده؟ څه وخت مخکې د ولسمشر خبرې وې، موږ چې کله له سیاسي کارپوه سره کېنو، هغه هم وايي چې د افغانستان په اداراتو په تېره بیا په نظامي ادارو کې ډېر نامسلکي کسان راغلي، د واسطو د زور په وسیلې دوی راغلي. عام خلک هم همدا وایي، اوس چې کله ولسمشر هم همدا خبره کوي، نو فکر کوي چې دا خبره د ولسمشر له واکه هم وتلې ده؟

اصولي: ولسمشر هرې ستونزې ته نه رسېږي. ولسمشر هغه څوک دی چې له پاسه احکام ورکوي، خو لاندې یې پلي کړي، خو لاندې مدیریت خراب دی.

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۲۲۳

خبرياله: خو ولسمشر اوسمهال هم د زیاترو چارو مدیریت په خپل لاس کې اخیستی. اوس گرم څوک دي، ایا د فساد له ډاره یې، چې په افغانستان کې احزاب دي، دلته د قومونو لپاره کار کېږي، له دې ویرې دوی واکونه په لاس کې اخیستي دي؟ او که د شوق یا علاقې څخه یې دا د هرڅې واک په خپل لاس کې اخیستی دی؟

اصولي: داسې ده چې ولسمشر نه پرېښودل کېږي، په هغه ډول چې پکار ده هسې اصلاحات راولي. ولسمشر یې هوډ لري چې باید وشي. خو زه وایم دلته چې خپله هغه حلقه چې په ولسمشر راتاو ده، هلته ستونزې ورته جوړېږي. هغه ستونزې دومره دي چې دی نه پرېښودل کېږي چې کار وکړي. یو ولسمشر نه شي کولای چې ټول مسایل اداره کړي.

خبرياله: که پر ولسمشر دا حلقه دومره زوروره ده، نو د ولسمشر واک بیا څه شی دی؟ ولسمشر که چېرې غواړي چې قانون عملي کړي، له فساد سره د مبارزې هوډ لري، نو په کندز کې له دا څو کلونو راهیسې د روانې جگړې عاملین ولې نه په ډاگه کوي. همداسې په بغلان او د افغانستان په نورو سیمو کې د موجوده جگړې لاملین ولې نه په ډاگه کوي او ولې سزا نه ورکوي؟ دا خو د ولسمشر په واک کې شته او که نه وي بیا نو ولې خلکو ته نه وایي چې پر ما حلقې راتاوې دي او دا خلک مې کار ته نه پرېږدي دا کسان ولې نه افشا کوي؟

اصولي: تاسو وینئ چې حکومت په دوو ډلو وېشل شوی، یوه ډله چې د بل چا په لاس کې دی. نو ولسمشر لکه څنگه چې باید وکړي، په هغه ډول نه شي کولای. که موږ د کندز مثال ورکړو، باید چې د کندز د امنیې قوماندان اوس قوماندان نه، بلکې څارنوالۍ ته معرفي شوی وای. ځکه

چې یو ځل کندز سقوط وکړ، باید چې په هماغه وخت کې دی څارنوالۍ ته معرفي شوی وای، او په دنده کې نه وای. خو دویم ځل یې هم سقوط وکړ، ولې بیا هم هغه په دنده کې دی او د هغو کسانو له ډلې څخه دی، چې په کابل کې یې چور غلاوې او لوټمارۍ کړې دي. موږ او تاسو لیدلي چې دی په هغه وخت کې په څلورم مکرویانو کې د نظار شورا قوماندان و. د خلکو له کوره یې حتا یخچالونه او قالینې هم په زوره یوړل. که والي ته یې راشو. له والي څخه خبریال پوښتنه کوي چې دلته ولې جگړه ده؟ دی ورته وایي چې دلته څوک وژل کېږي، دا د خدای خوښه ده. ښه نو ته هلته څه کوې؟ یعنې که زما په لاس کې وای، نو داسې والي مې هېڅکله هم هلته نه پرېښوده او مستقیم مې زندان ته لېږه. ته هلته د څه لپاره والي یې؟!

خبرياله: یعنې د داسې کسانو مجازات اوس د ولسمشر له واکه وتلې خبره ده؟ تاسو وایئ، چې ترڅنگ یې حلقې دي چې هغه نه پرېږدي څو داسې کسان مجازات کړي او که مجازات نه شي، نو کندز خو دوه ځلې سقوط وکړ، شاید لس وارې نور هم سقوط وکړي.

اصولي: سل په سلو کې دا باید مجازات شي، ولسمشر لکه څنگه چې د خپلو حلقو، چې پر ده یې فشار راوستی، له هغې څخه راووځي او که دا خلک مجازات نه کړي او دېته ورته په نورو مسایلو کې ناغېږي وکړي، نو دا حالت به لا نور هم خراب شي. څو چې د مجازاتو قانون په رښتیا دلته پلي نه شي، بله لار نه شته. څو چې موږ وتوانېږو چې د افغانستان حالت د سولې خواته بوځو او له بحرانه یې راوباسو. که په همدې ډول روانه وي نو دا به ډېره مشکله او ستونزمنه خبره وي. د ولسمشر لپاره به هم ستونزمنه

وي چې دی له دغه بحرانه راووځي.

خبرياله: په افغانستان کې ټول دا خبره کوي چې د افغانستان جگړه زموږ نه، بلکې بهرنی جنگ دی. دلته داخلي او بهرني استخبارات دواړه کار کوي. دواړه دلته لاس لري. که چېرې ولسمشر پیل وکړي او د مجازاتو قانون پلی کړي، هغه کسان چې په کارونو کې ناغېږي کوي دا ټول مجازات کړي، نو څه فکر کوئ، څومره به د افغانستان په حالاتو کې تغييرات راوستلای شي، سره له دې چې دلته بهرني لاسونه هم شته دي؟

اصولي: که د پخواني ولسمشر کرزي په وخت کې د مجازاتو قانون پلی شوی وای، نو زه وایم چې اوس به په افغانستان کې تر یوه حده دا بحران نه وای. اوس هم لا وخت شته، که اوس هم ولسمشر دا کار وکړي، نو د افغانستان حالات به په یو یونیم کال کې کنټرول شي. تاسو پوهېږئ چې کندز سقوط کوي د امنیې قوماندان او سیاسي چارواکي یې هملته وي او هېڅوک هم اصلن څارنوالی ته نه لېږل کېږي. که لېږل کېږي هم، هغه کسان به وي چې یا د پوستي قوماندان او یا عادي کسان وي.

خبرياله: یعنې مجازات په دې معنا نه وي چې تاسو وایاست: که یو چا ناغېږي وکړه نو هغه دې له دندې لرې شي او لاړ دې شي په خپل کور کې دې کېني، که خارج ته ځي که دوبي ته یا بل هر ځای ته ځي، بلکې پکار ده چې څه نا څه قانوني چلند هم ورسره وشي. په فعلي حالت کې زموږ حکومت دا ظرفیت لري چې له دوی سره قانوني چلند وکړي. محکمې ته یې وسپاري حساب و کتاب ورسره وکړي؟

اصولي: تر یوه حده یې کولای شي. ما وویل کله چې حکومت په ۵۰/۵۰ وېشل شوی وي، نو ولسمشر هم نه شي کولای چې سل په سلو کې دا کار

وکړي، خو تر یوه حده بريالی کېدای او دا موضوع کنټرولولای شي؛ تر یوه حده د افغانستان بحران هم کنټرولولای شي، خو سل په سلو کې ولسمشر هم نه شي کولای چې دا کار وکړي. ځکه هلته مخالفتونه ورسره شته دي. په ارگ کې په ریاست او په همدې ډول په حکومت کې ورسره ستونزې شته دي. له ده سره همکاري بېخي کمه ده. موږ او تاسو یې وینو چې دی تر یوه حده نه شي کولای چې له دغو ستونزو ووځي. ځکه دلته واک وېشل شوی دی. که واک د ولسمشر په لاس کې وای، نو زه باوري یم چې اوس به دا حالت نه وای او حالات به ډېر ښه ول.

خبرياله: ښه اوس خو داسې حالات پېښ شوي، نو د حل لارې به یې څه وي؟ د کندز جگړه ډېره زیاته پېچلې شوې ده. که څه هم هلته افغان ځواکونه جنگېږي، خو بیا هم دا پېچلتیا له منځه نه ځي. قرباني یې عام خلک او هغه امنیتي ځواکونه چې هلته په لیکو کې جنگېږي. په هلمند کې هم او په نورو ښارونو کې هم همدا حالت دی، حل لاره یې څه ده؟ اوس څنگه کولای شو چې ځان له دغه حالته وباسو؟ اوس نو باید څه وشي، نړیوالې ټولنې ته مراجعه وشي، له نورو هېوادونو څخه مرسته وغوښتل شي، که په خپله نظام کې باید تغییرات راولي؟

اصولي: د افغانستان جگړه د افغانانو په لاس کې نه ده چې مهار یې کړي، بلکې دغه جنگ د بهرنيانو په لاس کې دی؛ دوی یې کنټرولوي او دوی تحرک ورکوي. د کندز او په لویه کې د شمال جگړه بهرنيان غواړي، همدا جگړه چې په جنوب ختیځ کې وه. غواړي همدا شمال ته انتقال کړي. دا جگړه یې کندز ته یوړه، دا جگړه یې تخار ته یوړه. دا جگړه یې تر بدخشانه وغځوله. علت یې دا دی چې دا سیمې د طالبانو په وسیله د دولت له لاسه

وباسي، هلته انارشيزم خوروي او بيا له هغې وروسته هلته داعش انتقالوي. لکه څنگه چې د ولسمشر دويم مرستيال هم وويل داعش هلته راځي او د داعش مرکزونه به هم هملته وي. خو چې روسيه پرې وگواښي، چې منځنۍ آسيا پرې نارامه کړي او څو چې چين ته سور څراغ ورکړي. يعنې په ټوله کې موږ ويلاى شو چې د افغانستان جگړه د پرديو په لاس کې ده. موږ افغانان يې په پيسو سره کړا کړي يو او هغه څه راباندې کوي چې د دوى خوښ وي. په څلوېښتو کلونو کې دا مسئله په همدې ډول روانه ده. له يوې خوا که روسان راځي افغانان کړا کوي. له بلې خوا امريکايان، پاکستانيان، عربي ممالک، چين او نور هېوادونه راځي، افغانان کړا کوي پانگونه پرې کوي؛ څو چې خپل هېواد پرې وران کړي؛ څو چې په افغانستان کې انارشيزم قوي کړي، ځکه په همدې کې د دوى گټې دي.

خبرياله: يعنې دا په دې معنا ده چې بهرنيان هم پر دې پوهېږي چې افغانان په يوه اراده نه دي؛ يو فکر او يو نظر نه لري، ځکه دوى خپل اهداف دلته په آسانه عملي کولای شي.

اصولي: بهرنيان د تل لپاره په ځينو کړيو پانگونه کوي. دوى په دغو تېرو څلورو کلونو کې په قومونو پانگونه کړې؛ ايران راځي په يوه قوم پانگونه کوي، تاجکستان راځي په بل قوم پانگونه کوي. پاکستان يې په بل قوم کوي او په خپلو منځو کې يې سره اچوي. په دغو څلوېښتو کلونو کې همدا کار وشو. د افغانستان کورنۍ جگړه چې وه، کابل يې وران کړ، افغانان يې د ژبې او سمت په نوم ووژل، کابل يې ړنگ کړ، اردو يې له منځه يوړه. ادارات يې وتړل، ملي بنسټونه يې له صفر سره ضرب کړل، موږ يې د پنجابي، ايراني او ټولو له سيالۍ څخه وايستلو او اوس هغه حالت راغلى

چې موږ له دوی سره سیالي نه شو کولای.

خبرياله: اوس ملامت څوک دي؟

اصولي: ملامت په لويه کې موږ خپله يو. افغانان ملامت دي.

خبرياله: يعنې دا په دې معنا ده چې موږ خپلو ملي گټو ته وفاداره نه وو، ځکه نو خرڅ شوو. مننه کوم له گډون څخه مو.

۲۵

د کندز ښار د سقوط پایلې

پیامد سقوط شهر کندز برای امنیت ولایت‌های شمال کشور خطر ساز است. شماری از آگاهان امور مي گویند هر چند نیروهای امنیتی شهر کندز را دوباره تصرف کردند اما افتادن چهل موتر زری، سلاح و مهمات دیگر در هنگام سقوط شهر کندز به دست طالبان، سبب شده که طالبان تجهیز شوند بخاطر بحث بیشتر در این رابطه آگاه امور سیاسی آقای جمال ناصر اصولي را باخود داریم. آقای اصولي خیلی خوش آمدید به بحث امروزی.

در نخست میخواهم بپرسم که چرا کندز با اینکه به دست نیروهای دولتی قرار گرفت اما باز هم مقدار مهمات و سلاح‌های و حتا موترهای زری به دست طالبان افتادند؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه سلامونه تاسو او لیدونکو ته. نه یوازې دا چې په کندز کې همدا مسئله وشوه، بلکې ډېرې وسلې په ډېرو ولسوالیو کې د دوی لاس ته ورغلې. خو وروځې مخکې موږ او تاسو ولیدل چې په بدخشان کې هم د یمگان ولسوالۍ ونیول شوه او دا څووم ځل دی چې د یمگان ولسوالۍ سقوط کوي او بېرته یې دولت نیسي. په هلمند کې همداسې وشول. په ډېرو ولایتونو کې موږ وینو چې ولسوالۍ سقوط کوي،

حتا د ملي اردو د اډو زیاتره وسلې او تجهیزات دوی له ځانه سره وړي چې دا هم د دوی لپاره یوه مهمه موضوع ده، ځکه ځای په ځای وسلې ترلاسه کوي. دا په یو ډول داسې هم ښودل کېږي چې د دوی لپاره تکتیکي پربښودل دي، خو دوی مسلح شي. دا چې څومره حقیقت لري دا بیا ځانته مسئله ده. خو موږ یې چې وینو د دې لپاره چې یوه ولسوالۍ دوی وساتلی شي، داسې نه کوي چې دوی هغه ولسوالي وساتي، بلکې برعکس ولسوالي قطعاً او هرڅه پرېږدي او په ناامنو سیمو کې هغه ځایونه دوی ته پرېږدي چې د دولت په لاس کې دي، د دې لپاره چې دوی هغه وسلې واخلي او دولت بیا درې ورځې وروسته عملیات کوي. د دولت یوه تر ټولو لویه سهوه همدا ده چې مخکې له دې، چې کومه ولسوالۍ وساتي، دوی یې پرېږدي؛ خپلې وسلې مهمات او تجهیزات ټول د مخالفینو په لاس کې ورکړي او له هغې وروسته بیا خپل عملیات کوي، خو هغه ولسوالي بېرته ونیسي. نو د دولت کمزوري او نیمګړتیا په همدې کې ده، مخکې له دې چې یوه ولسوالۍ ونیسي، باید پر همدې تمرکز وکړي چې څنگه دوی په پوره توګه هغه ولسوالي ساتلی شي. دوی برعکس ولسوالۍ پرېږدي او کله چې ټول تجهیزات د مخالفینو لاس ته ورغلل، بیا له سره عملیات کوي. دا د افغانستان دولت تر ټولو لویه کمزورتیا ده او د افغانستان دولت باید پر دې تم شي، فکر پرې وکړي چې څنگه کولای شي په ناامنو سیمو کې خپل موجوده ځایونه او دولتي تجهیزات په پوره توګه له کلک هوډ سره وساتي.

خبریه: بلې. حالا به نظر شما این تقسیمات اداری و اداره‌های محلی که در ولایات به ویژه در ولایت‌های مثل کندز تشکیل شده و نیروهای امنیتی که در آنجا هستند چگونه بررسی می کنید آیا با وجود همه اینها قابل

قبول است؟ که بخواهند یک ولایتی سقوط بکنند، نه تنها کندز بلکی سایر ولایت‌های مانند هلمند، بدخشان یا ولایت‌های دیگر؟

اصولي: که موږ او تاسو یې د مثال په توګه ووايو؛ د کندز پر مسئله خو ټول پوه شول، ځکه کله چې یو ولایت سقوط کوي او هلته ډېر جنگ هم نه کېږي یعنې په پوره توګه طالبانو ته ورسپارل کېږي. په همدې ډول په هلمند کې هم وشول. د باباجي سیمه د لښکرګاه د هلمند له دریابه اېخوا ده. یوازې له ښار سره یو څو کیلو متره فاصله لري دا هم د دولت لپاره ډېره د شرم خبره ده چې مخالفینو هغه سیمه ورڅخه ونیوله او تر اوسه هم په پوره توګه هلته نه دي تصفیه شوي. په هلمند کې زیاتره ولسوالۍ د دوی په لاس کې دي. دا ټولې هغه ستونزې دي چې دولت باید په پوره توګه پرې مکت وکړي او په کلک هوډ سره همدا ځایونه وساتي او که چېرې دا ځایونه ونه شي ساتلی، نو پر نظام د خلکو ټول امیدونه او هیلې کمېږي او ورو ورو له منځه ځي. دا خو یو اعتماد دی چې خلک یې پر دولت لري او که په دولت د خلکو دا اعتماد او باور ختم شو، نو په افغانستان کې به ډېرو برخو ته ضرر ورسوي. تاسو ټول وینئ چې اوسمهال د افغانستان په فعلي شرایطو کې له دغه ځایه ټول پانګوال او سوداګر په تېښته دي؛ ټول یې خپلې شتمنۍ له دې ځایه وباسي، دوبي یا نورو داسې ځایونو ته ځي چې هلته په آرامه کار کولی شي. د بېکارۍ کچه هم ورځ تر بلې په زیاتېدو ده. کومه خپږنه او سروې چې د احصایې د ریاست له لوري خپره شوې، ښيي چې شاوخوا دوه میلیون خلک په افغانستان کې بېکاره دي چې د کاري نفوس ۴۰ سلنه تشکیلوي، درې میلیون یوازې زموږ او تاسو معتادین دي. په دومره کم نفوس کې موږ درې میلیون معتادین دوه میلیون بېکاران او شاوخوا شپږ میلیون مهاجرین لرو. دا په دې معنا ده لکه یو کور چې وي او

خلک پکې نه وي. یعنې هغه پوه کسان ترې وځي، ځوانان یې معتادېږي، دا چې په افغانستان کې کار نه شته، نو ځوانان یې بهر ته تښتي. دا د یوه هېواد لپاره اصل بنسټ ویجاړونکې خبره ده او پر دې باید زموږ رهبران او سیاسيون فکر وکړي. خو همدا بشري قوت، چې په افغانستان کې یې لرو، وساتلی شو او ګټه ترې واخلو. یوازې دا نه ده مهمه چې دولت باید په ټولو برخو کې ځوانانو ته کار پیدا کړي، بلکې دومره باید وکولای شي چې لږ تر لږه خو ورته له امنیت ډکه فضا جوړه کړي، خو ځوانان په آرامۍ کار وکړي او سوداګر وکولای شي چې دوی ته کار پیدا کړي. په ځوانانو پانگونه وکړي، په فابریکو او نورو هغو مسایلو کې چې دوی په کار ګمارل کېږي. خو برعکس اوس د دې پر ځای چې له سوداګرو سره مرستې وشي سوداګرو ته په دولت کې ستونزې جوړېږي. کله چې یو سوداګر کوم وزارت ته ځي ټول یې جیب ته ناست وي. سوداګر باید حمایه شي، کله چې سوداګر حمایه شي، بیا کولای شي چې ځوانانو ته کار پیدا کړي. خو که دولت په دې ډول وي، چې ولایتونه او ولسوالۍ یې سقوط کوي، بیا نو سوداګر هم دلته خپلې پانګونې ته زړه نه ښه کوي. له همدې امله ځوانان هم په تېښته دي. اوس باید زموږ سیاسي مشران پر دې پوه شي او د امنیت لپاره له ناتو او ټولو ملګرو سره وغږېږي. افغان حکومت باید همدغې ناتو ته، چې په یو ډول پکې ښکېل هم دي؛ زموږ مخالفین یا طالبان او نورې ډلې د پاکستان په وسیله تجهیزوي؛ مالي ملاتړ یې کوي او د افغانستان حکومت یې هم له لرې ویني، قناعت ورکړي چې یو سوله ییز افغانستان د دوی په ګټه دی، نه یو جنگ ځپلی هېواد.

خبر یاله: بنظر شما ضعف حکومت و دولت در سقوط کندز چه بوده؟

اصولي: زما په اند يوه موضوع د کندز د سقوط دا وه چې خپله د کندز په لوړپوړو چارواکو کې اختلافات موجود وو. د امنیې قوماندان خپله ځانته قومندانۍ کوله او د والي یې نه منل. همداراز والي بیا له قوماندان سره په تفاهم کې نه و. یعنې دلته یوه ستونزه همدا وه او هلته بیا نورې مافیایي کړۍ وې چې دوی یې سم مدیریت ته نه پرېښودل. دویمه موضوع دا هم وه چې ډېری خلک له محلي حکومت په عذاب شوي وو. په اداراتو کې له دوی سره داسې برخورد کېده لکه له شړل شویو کسانو سره چې کېږي. خلک په عذاب شوي وو. له همدې امله خلکو همدا طالبان راوستل په خپلو کورونو او باندو کې یې ځای ورکړ او له هغې یې بیا راوباسل. لکه څنګه چې ولیدل شول، کله چې جنگ شروع شو زیاتره طالبان دننه د خلکو له منځه راپورته شول او د ښار له منځه یې له امنیتي ځواکونو سره جګړه پیل کړه. دا د دې ښکارندويي کوي چې خپله د هغه ځای خلک له محلي حکومت ناراضه وو. دوی باید یو داسې حکومت او اداره رامنځته کړي چې همدا ولس په خپل ځان راټول او چاته اجازه ور نه کړي چې د دوی تخریبي افکار و روزلای شي. نو زه وایم چې عوامل یې په رښتیا همدا وو. یو بل لوی لامل یې دا هم دی چې دولت له لرې څخه لیدل چې دوی په ډېرو ولسوالیو کې فعالیت کوي، مګر څه یې نه ورته ویل. عملیات به یې یوه ورځ وکړل او بله ورځ به بېرته په شا شول او هغه سیمې به یې بېرته د طالبانو لاسته پرېښودې. دشت اړچي ولسوالۍ د دوی مطلق مرکز ګڼل کېده. همدا نظامیانو به مو لیدل؛ همدا حکومتي پوځیانو او ټولو به لیدل چې دوی هلته دي. د کندز له سقوطه څو میاشتې مخکې دوی ځینې تصویرونه خپاره کړل، چې په لوړه اندازه همدا د ملي اردو وسایط ټانګونه او هغه وسلې ورسره دي چې حتا هغسې وسلې زموږ له ملي ځواکونو سره هم نه شته. په

یوه غټه پیمانه پر یو ځای راټولېږي. رښتیا ته تصویرونه لېږي دا په دې معنا ده چې دوی په هغه وخت کې د کندز لپاره یو لوی خطر و. خو چارواکو ځان پرې پوه نه کړ. زموږ چارواکي هلته یوازې ځان پر دې موضوع پوه کوي، چې هلته هغه موضوع پېښه شوې وي. له پېښې مخکې یې وقایه نه کوي. که چېرې له پېښې مخکې یې وقایه وکړي، نو ښکاره ده چې هېڅ ستونزه او مشکل به هم نه وي. تاسو ولیدل چې په هلمند کې د ملي پوځ ۶۵ کسان طالبانو ته تسلیم شول، علت یې دا و چې دوی محاصره شوي وو؛ چیغې یې وهلې چې موږ ته اکمالات راوړسوي، مگر دولت پسې هېڅ سر ونه گرځاوه، بیا نو هغوی هم مجبور شول چې تسلیم شي، ځکه بله لاره یې نه لرله؛ مشکلات یې ډېر وي. کله چې یوځای یوه پوسته، یوه ولسوالۍ یا یو نظامي ځای محاصره کېږي، هلته په مناسب وخت او زمان سره اکمالات نه رسېږي؛ مرسته ورسره نه کېږي، نو دوی مجبورېږي چې یا خپل سرونه قرباني کړي یا هم تسلیم شي؛ بله لار نه لري. د همدغو مسایلو لپاره دوی باید یوه سمه حل لاره او چاره جوړه کړي او د دې چوکاټ په منځ کې باید هغو ځایونو ته، چې تر تهدید لاندې راځي، عاجل امکانات او مرسته ورسوي.

خبرياله: حالا با داشتن دو رهبر در یک حکومت چرا ما هنوز نمیتوانیم هماهنگی خوبی میان اداره‌های دولتی داشته باشیم و به نظر شما بی تفاوتی رهبران است و یا اینکه کدام یک از رهبران ما در سقوط ولسوالی‌ها پاسگاه‌ها و ولایت‌ها مقصر هستند؟

اصولي: کله چې د یوه حکومت بنسټ غلط جوړ شي، نو ضرور به پکې راپورته شوي ارګانونه او ټولې کړنې دوې سرې وي. کله چې دوی قدرت

سره ووبشه او دلته يې بنسټ غلط کېښوده همدغو مشرانو خپله ويل چې موږ په اساسي قانون تجارت نه کوو، خو برعکس په اساسي قانون يې تجارت وکړ. د اجرايه رياست په نامه يې ناقانوني پست را پيدا کړ. په دې يو نه، بلکې دواړه مشران ملامت دي. که يو يې غوښتل چې ماته واک راکړي، خو بل يې هم همدا واک ورکړ. دوی بايد ملي فکر کړی وای؛ دوی بايد په قدرت پسې نه وای گرځېدلي؛ په هماغه وخت کې بايد تېر شوي وای او حکومت يې يوه کس ته پرېښی وای. که چېرې قدرت له يوه سره وای، نو زه باوري يم چې اوس به افغانستان په امنيتي او اقتصادي لحاظ يو څه پرمختگ کړی وای، نه دا چې لا به هم شاته روان وای، لکه اوس چې موږ يوازې په شا او منفي خوا ته روان يو. ستونزه اصلن په دواړو کې ده. او که څوک وايي چې ولسمشر ملامت دی، دا سمه نه ده، بلکې تر څنگ يې اجرايه رييس هم سل په سلو کې ملامت دی، ځکه چې اجرايه رييس ولسمشر خپل حرکت ته نه پرېږدي. بلخوا ولسمشر په دې ملامت و چې پنځوس سلنه حکومت يې ورکړ او خپل واک يې ووبشه، مانا دواړه ملامت دي. کله چې حکومت دوه سړی شي؛ کله چې واک دوه سړی شي؛ کله چې دوه ډرېوران د يوه موټر د چلولو هڅه کوي، نو سل په سلو کې به له ټکر او پېښې سره مخېږي، ځکه چې مفکورې فرق کوي. موږ د دواړو ټيمونو/ ډلو مفکورې وليدې چې له ځمکې تر آسمانه يې توپير لاره. څنگه کېدای شي چې دواړه سره جوړ شي. يوه بله موضوع چې دوی جوړه کړه او د افغانستان په گټه هم نه ده، هغه دا ده چې نه يوازې دوی دواړه مشران د دغو دواړو مشرانو ترڅنگ هغه ټيمونه جوړ کړل چې يو هم د هېواد په گټه نه دی. د اجرايه رييس په شاوخوا کې د بلې ډلې لپاره منفي افکار رامنځته کېږي. همدا ډول د ولسمشر په شاوخوا کې هم ځينې هېواد ته

ژمنې کړې نه شته. دوی دواړه باید پر دې فکر وکړي چې همدا منفي افکار په پراخه پیمانه اوس روان دي؛ دا منفي افکار تقویه او لا ډېرېږي چې مخه یې باید ونیول شي، خو په راتلونکي کې د افغانستان پرمختګ له خنډ او خنډ سره مخ نه کړي.

خبرياله: حالا این دو رهبر با این هه مخالفت‌ها و لچبازي‌ها می‌خواهند چه چیزی را ثابت بسازند؟ چه بدست شان می‌آید؟ و به خاطر چه این کارها را میکنند؟

اصولي: دوی په اوایلو هر یو یوازې پر خپل قدرت تم شوي. دوی یوازې پر دې فکر کړی و چې څنگه وکولای شي په کابینه یا ولایتونو کې ډېره ونډه یا برخه واخلي. دوی لا هم په همدې لاس او گروان دي؛ ولسمشر نه پرېښودل کېږي چې پر دې برخه کار وکړي. په ډېرو ولایتونو کې داسې کېږي چې والي د ولسمشر وي، خو قوماندان باید د اجرایه رییس له ډلې څخه وي. لکه څنگه په کندز کې دوې جلا پاچاهۍ ولیدل شوې. قومندان ځانته پاچا و، والي ځانته؛ ستونزې یې رامنځته کړې وې. اوس هم تقریبین په ټولو ولایتونو کې همدا ستونزې راپیدا کېږي یا په ډېرو وزارتونو کې چې هلته وزیران له یوې ډلې او معینان له بلې ډلې وي. هلته هم سمه همغږي نه شته. اوس خبره دا ده چې که لا هم دا مفکوره وروزل شي، چې دوی تولید کړې، نو دا به د افغانستان د نظام لپاره خورا ډېره بنسټ‌ورانونکې وي. دا مفکوره به یوازې د افغانستان په تاوان وي او تر آخره به د دغه هېواد په درد ونه خوړل شي. زه خو وایم چې باید په یوه اداره کې یوه مفکوره عملي شي؛ باید همغږي رامنځته شي، ځکه همدا همغږي ده چې نظام پرمخ بیایي او همدا ناهمغږي ده چې نظام مو منفي لوري ته تېل وهي.

اوس د افغانستان نظام په ټولو برخو کې منفي خوا ته روان دی. که څوک ووايي چې دوی د افغانستان بقا ساتلې، نو د افغانستان بقا څراېوله؟ د افغانستان بقا خو د کرزي صاحب په وخت کې هم ساتل شوې وه. موږ په زرگونو کلونه همدا د افغانستان نظام په یو نه یو ډول درلود، خو چا یې د بقا په اړه دومره فکر نه کاوه، ځکه افغان یو ملت دی او په ګډه ژوند کوي؛ دوی سره خوښ دي ګټې او تاوانونه یې سره شریک دي. دا بقا همدغو دوو مشرانو څراېوله، نه دا چې له بلې خوا ورته کوم بهرنی راغلی و چې دا بقا ورته څراېه کړي. هغه افکار یې هم، چې بهرنيانو روزل، پر چا تطبیق او عملي کول. له همدې امله زه وایم چې د افغانستان د بقا موضوع دې دوی هېڅ مطرح کوي نه، ځکه دوی یوازې همدا خطر جوړاوه. دوی که د افغانستان لپاره پرمخ ځي او ښېګڼه رامنځته کوي، خو همدا خپله دي، باید راشي په ګډه سره کار وکړي او خپلې ستونزې، چې په ارګ کې یې سره لري، نور له هغو لاس واخلي؛ یو بل دې پرېږدي، هغه څوک چې کار کولای شي مخه دې ورکړای شي او داسې ټیمونه دې، ورسره ولېږي چې له دوی سره همغږي وي. دوه ټیمونه چې بېلابېلې نظریې لري، هغه دې نه سره یوځای کوي. په یو بنسټ کې دې یوه مفکوره کارولو ته پرېږدي، څو یو پوخ بنسټ ورغولای شي.

خبرياله: جناب اصولي شما بررسی که در رابطه به کارکرد رهبران دارید، بنظر شما کارکرد کدام یک شان بهتر است؟ که به گونه یی میخواهند به این اختلافات به مردم نشان دهند که میتوانند در رأس قرار داشته باشند و تمام امور را رهبری بتوانند؟

اصولي: زما په نظر دواړه مشران، چې نظام یې تر دې حده رسولی، که

منفي دی که مثبت، د دې لپاره چې د افغانستان نظام پرمخ لاړ شي، د افغانستان خلک هوسا شي، باید خپل اختلافات لومړی په ارگ کې سره حل کړي. که چېرې یې حل یې نه کړي، نو دا ستونزې لا ورته زیاتېږي. هغه رهبران چې غواړي ځان خلکو ته پیاوړی وښيي، اوس خو ۵۰/۵۰ کې خبره ده. یو یې هم نه شي کولای چې خلکو ته ځان ثابت کړي، چې زه ډېر پیاوړی یم او ما ډېر کار وکړ. دوی په نظام کې کار کوي دوی په یوه حکومت کې کار کوي. دوی باید د ورونو غوندې مخکې لاړ شي او د امر او مامور هغه موجوده احکام باید ومني. که چېرې یې سره ونه منل، نو دا جنجال به یې نور هم ډېرېږي. دوی دې خپلې ستونزې مخکې له هرڅه سره حل کړي. دوی باید هغه افکار، چې د دواړو پخوا کې راڅرگندېږي، باید مثبتو خواوو ته وغځوي، چې د دواړو تیمونو دي. دواړه تیمونه باید سره پخلا کړي، هغه د ډلو افکار یې ډېر سره لرې دي، منفي او مثبت افکار دي، باید سره یوځای یې کړي، څو چې دواړه د افغانستان د نظام لپاره د افغانستان د ثبات لپاره د افغانستان د نظام د هرې برخې لپاره دا هرڅه مثبتې خوا ته رهبري کړي او که داسې ونه شول، نو افغانستان به لکه څنګه چې اوس روان دی، لا به پسې خرابېږي.

خبرياله: حالا اینکه اعضای کمیسیون حقیقت یاب کندز می گویند که در کل دست دولت و حکومت در پی سقوط کندز بوده، به نظر شما با این حالت نتیجه ای این کمیسیون چه خواهد شد و چه رسیدگی خواهد شد؟

اصولي: زه وایم چې کمیسیون که په صادقانه ډول رپوټونه جوړ او مستند کړي وي، د اسنادو پر اساس او بنسټ وي، نو ولسمشر دې له هغو چارواکو سره، چې ناغېږي یې کړې، باید شدید برخورد وکړي، دوی څارنوالۍ ته

معرفي کړي او په څارنوالۍ کې يې تعقيب کړي چې د پيسو په بدل کې بېرته راخلاص نه شي. لکه څنگه چې اوس ډېر جنايتکاران او ډېر په فساد ککړ خلک په همدې نظام کې وینو، چې دوسيه ورته جوړېږي مگر درې ورځې وروسته بيا آزاد گرځي. محکمې په لسگونو کلونو بند محکوم کړي وي، خو بيا هم دوی آزاد گرځي. د دې علت همدا دی چې اوس هم دلته فساد موجود دی. اوس هم هغه قانون، چې څنگه بايد پلی شي، هسې نه پلی کېږي. ولسمشر بايد پر دې اړه فکر وکړي او يا هم داسې يو کميسيون رامنځته کړي چې نه يوازې د کنډز د مسئلې لپاره، بلکې د هېواد د ټولو ناغېږيو د معلومولو په پار خپل څار پر محاکمو او څارنواليو وکړي. اساسي قانون خو هسې هم تر پښو لاندې دی، ځکه چې دلته تجارت پرې وشو، نو همدا کميسيون دې جوړ کړي چې څارنوالۍ او محاکم وڅاري.

خبرياله: حالا در صورت که خود حکومت مقصر است و در اين کار دست دارد پس فکر ميکنيد که چه رسيدگي خواهد شد؟

اصولي: ما وويل چې د دې لپاره بايد يو خاص کميسيون جوړ کړای شي چې د افغانستان ټولې مسئلې وڅېړل شي.

خبرياله: خوب اين کميسيون از چه کسانی بايد تشكيل شود در صورت که حکومت وحدت ملی است و شماری از اشخاص یک طرف و برخی هم طرف ديگری، فکر ميکنيد کميسيون از کيها بايد تشكيل شود؟

اصولي: که دوی په رښتيا هم دواړه مشران د افغانستان لپاره کار کوي او که په رښتيا هم ملي فکر ورسره وي، نو کېدای شي چې له دواړو لوريو څخه رامنځته شي. خو که په همدې ډول ناملي مفکورې موجود وي؛ د خپلې ډلې لپاره کار کول وي؛ سمت پلوی او... وي، بيا نو دا باور نه شي

کېدای چې دوی په دغو یا دېته ورته نورو موضوعاتو کې کار وکړي او نه دا ممکنه ده. بیا به هم همدا خلک، چې ناغېږي یې کړې، آزاد گرځي. دوی به لا هم تقویه او تشویقېږي، خو چې په خپلو منفي کارونو کې لا هم پر مخ لاړ شي. نو که چېرې جدي برخورد ونه شي او دلته د مکافاتو او مجازاتو مسایل مطرح نه شي، نو د افغانستان نظام به لا پسې خرابېږي.

خو زه وایم چې د افغانستان ولسمشر هوډ لري. ان شاء الله دغه کار به تر یوه حده کېږي. ولسمشر د افغانستان پر مسایلو پوه دی؛ ولسمشر د دې خاورې بچی دی او په همدې خاوره یې زړه خوړېږي. دا چې اوس نظام تر دې حده رسېدلی دی، دا د ناغېړۍ له امله رامنځته شوي. خو زه باوري یم چې د افغانستان وضعیت به په راتلونکي کې ان شاء الله مثبت بدلون کوي او ښه به شي.

خبرياله: بلي سپاسگزاریم جناب اصولي ممنون از اینکه در بحث امروزی با ما حضور یافتید.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library